

Dr. HOLOZER LÁSZLÓ
ÜGYVÉD
BUDAPEST

TÉBE KÖNYVTÁR

5. SZÁM

DR. MESZLÉNY ARTUR
EGYETEMI MŰKÖZTANÁR,
NY. KIR. ÍTÉLŐTÁBLAI BÍRÓ,
ÜGYVÉD

A CSŐDÖN KIVÜLI
KÉNYSZEREGYESSÉGRŐL

SZÓLÓ TÖRVÉNY
ÉS RENDELETEK
RENDSZERES MAGYARÁZATA

MÁSODIK, TELJESEN ÁTDOLGOZOTT
ÉS A BIRÓI GYAKORLATTAL BŐVÍTETT
KIADÁS

KIADJA
A TÉBE KIADÓVÁLLALATA M. SZ. BUDAPEST
1925

1986
1995

2003

1916 : V. t.-c.¹ 1. §.

A csődön kívüli kényszeregyességről és a csődtörvény egyes rendelkezéseinek módosításáról :

A minisztérium felhatalmaztatik, hogy a csődön kívüli kényszeregyességet ideiglenesen a törvényhozás további rendelkezéséig rendelettel szabályozza és hogy a csődeljárás során kötött kényszeregyességre nézve az 1881 : XVII. t.-c.-ben foglalt rendelkezésektől eltérő rendelkezéseket állapítson meg.

A minisztérium a jelen § alapján kiadandó rendeletét a szükséghez képest kiegészítheti, módosíthatja, esetleg hatályon kívül is helyezheti.

A m. kir. minisztériumnak 4.070/1915. M. E. számú rendelete

a csődön kívüli kényszeregyességi eljárásról.

A m. kir. minisztérium a háboru esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában és az idézett törvényeket, valamint az 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

I. FEJEZET.

Az egyességi eljárás megindítása.

Kérelem.

1. §.

(1) Az adós annak kijelentésével, hogy tartozásai vagyonát meghaladják vagy egyébként fizetőképtelen, a kereskedő és a kereskedelmi társaság pedig annak kijelentésével is, hogy fizeté-

¹ Életbelépett 1916. február 1-én (451/1916. M. E. számú rend. 1. §-a).

seit megszüntette, a csődön kívüli kényszeregyességi eljárás (egyességi eljárás) megindítását kérheti.

(2) Ha a kérelmet közkereseti társaságnak nem valamennyi tagja, betéti társaságnak nem valamennyi beltágya, vagy a megjelölt társaságoknak nem valamennyi felszámolója terjeszti elő, az eljárást csak akkor lehet megindítani, ha a fizetőképtelenség vagy a fizetések megszüntetése valószínűvé van téve.

(3) A 2. bekezdés rendelkezései állanak akkor is, ha részvénytársaság, szövetkezet vagy általában jogi személy vagyona tekintetében nem valamennyi a képviselőre jogosított személy kéri az eljárás megindítását.

(4) Cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképes adós nevében törvényes képviselője csak a gyámhatóság jóváhagyásával kérheti az eljárás megindítását.

(5) Hagyatékra vonatkozólag az eljárás megindítását valamennyi örökösnek kell kérnie.

(6) Nem kérheti az eljárás megindítását oly szövetkezet, amelynek tagjai annak tartozásaiért korlátlanul felelősek.

I. A minisztériumnak a R. kibocsátására vonatkozó felhatalmazása a háboru esetére szóló kivételes intézkedésekről megalkotott 1912: LXIII. t. c. 16. §-án, valamint az e törvénycikket kiegészítő 1914: L. t. c. 14. §-án alapult.

A R. azonban nem azzal a cézzal készült, hogy a háboru befejezésével az intézmény ismét megszűnjön. Az abban meghonosított eljárásnak normális gazdasági viszonyok között is teljes létjogosultsága van. Ez okból addig is, míg a törvényhozás véglegesen rendelkezhetik, az 1916: V. t. c. felhatalmazta a kormányt, hogy a csődön kívüli kényszeregyességet ideiglenesen rendelettel szabályozza és ezzel kapcsolatban a csődeljárásra nézve is a csődtörvénytől eltérő rendelkezéseket állapítson meg.

A kiegészítésre és módosításra adott felhatalmazás magában foglalja a minimális hányad megállapítására vonatkozó felhatalmazást és ugy a csődön kívüli (v. ö. R. 6. § és jegyzeteit), mint a csődbeli kényszeregyesség tekintetében (v. ö. R. 68. § és jegyzeteit).

II. Az 1. § az egyességi eljárás megindításának általános előfeltételeit tartalmazza, általánosságban megállapítván az egyességi eljárás megindításának

a) személyi,

b) tárgyi

alapfeltételeit.

A rendelet az adóstól semmiféle személyi minősítést nem kíván. Korlátlan felelősségű szövetkezeteken és a 7. § 2. bek.-ben említett személyeken kívül bárki köthet kényszeregyességet és nem szükséges, hogy az adós bejegyzett kereskedő vagy akár csak a kereskedelmi törvény 3. §-a értelmében kereskedő legyen, sőt az sem, hogy kereskedelmi szempontok szerint vezetett vállalata legyen. Dacára annak,

hogy a R. több helyütt (pl. 4. § 2. bek., 21., 38., 40. §-ok) *mérlegről* beszél, ez alatt nem kereskedelmi mérleget ért és ezzel nem kívánja az adós személyét a kereskedőre szorítani.¹ Éppen ezért az ideiglenes mérleg fogalmát a 4. §-ban meg is határozza, a végleges mérleg készítésére pedig csak azért nem ad közelebbi útmutatást, hogy éppen a nemkereskedő adóstól olyat ne követeljen, amihez szakértelme hiányzik. Mindezeket a körülményeket egyébként az eljárás megindításánál közelebbről nem kell vizsgálni.

Személyi szempontból két korlátot állít fel a R. Az egyik korlát az I. § 6. bekezdésében foglaltatik oly szövetkezetre nézve, amelynek tagjai annak tartozásaiért korlátlanul felelősek. Kérheti azonban az eljárás megindítását oly szövetkezet, amelynél a tagok felelőssége az üzletrésznek valamely sokszorosára (pl. kétszeresére, ötszörösére) vagy más módon van korlátozva. Az Országos Központi Hitelszövetkezet kötelekébe tartozó szövetkezetek felelőssége elvileg korlátozott lévén (1898: XXIII. t. c. 15. §), a kötelekébe tartozó szövetkezet kérheti a kényszeregyességet. Ez tehát eltérés a Cst. 199. § 3. bekezdéséről. A második korlát a 7. § 2. bekezdéséből következik (l. ott).

III. *Tárgyi kellékül* azt kívánja a rendelet, hogy az adós kijelentse, hogy tartozásai vagyona meghaladják, vagy hogy egyébként fizetőképtelen, a kereskedő adós pedig, hogy fizetéseit megszüntette. Az eljárás kezdetén nem vizsgálhatja a bíró, való-e ez a kijelentés. A vagyonszámoló azonban köteles e tekintetben tájékozódni és jelentésében nyilatkozni (21. §), s a hitelezőknek módjában áll elvetni az egyességi ajánlatot, ha azt hiszik, hogy az adós nem fizetőképtelen, vagy hogy fizetéseit alapos ok nélkül szüntette meg. A bíró pedig azon az alapon tagadhatja meg a fizetőképes adós ajánlotta egyesség jóváhagyását, hogy az adós részére juttatott előnyök mértéke és az adós vagyoni helyzete közt a hitelezők hátrányára feltűnő aránytalanság mutatkozik (54. § 4. p.). Ha egyébként fizetőképes adós csupán azért kéri az eljárás megindítását, hogy ezzel a végrehajtások függesztését és esetleg tartozásai egy részétől való szabadulását érje el, őt kérelemre az okozott költségben marasztalni kell (5. § 3. bek.).

IV. Az egyességi eljárás megindításának tárgyi előfeltételei és a csődnyitás előfeltételei (Cst. 82—87., 244. §-ok) nem teljesen azonosak. Nevezetesen: 1. Egyességi eljárást az adós már annak a kijelentésével is kérhet, hogy fizetőképtelen, noha vagyona több, mint tartozása. Az adós tehát, aki pillanatnyilag nem értékesítheti vagyona és ezért tartozásait egyelőre nem rendezheti, az egyességi eljárás megindítását kérheti épúgy, ahogyan csődöt ellene csak saját kérelmére lehetne nyitni (Cst. 82. §). 2. A be nem jegyzett kereskedő is kérheti annak kijelentésével az egyességi eljárás megindítását, hogy fizetéseit megszüntette, ami megfelel a Cst. 244. §-a szóhangzásának, míg annak a bíróságoknál szokásos értelmezése szerint ezen az alapon csődnyitásnak csak bejegyzett kereskedő ellen van helye. 3. Nem akadályozza az egyességi eljárás megindításának az, hogy az adósnak vagyona az eljárás költségének fedezésére nem elegendő (Cst. 87. §). Igaz persze, hogy az ilyen adóssal szemben az egyességi eljárás megszüntetése nem jár a csődnyitás jogkövetkezményével, hanem rá nézve a helyzet ugyanaz, mintha az oly adós ellen, akire nézve az 56. § 2—6. pontjai

¹ Így helyesen: Szegedi T. 1925. febr. 27. P. I. 391. sz.

fenn nem forognak, az eljárás megszüntetésétől számított 15 napon belül a hitelezők közül csődnyitást senki sem kért (57. §).

Ha az adósnak csak egy személyes hitelezője van (Cst. 87. §), egyszerű birói egyességet köthet, nincs tehát szükség kényszeregyességre. Az egész szabályozásból, különösen a R. 48. §-ában megkívánt tökétségből világosan kitűnik, hogy az eljárásnak csak akkor van helye, ha az adósnak több hitelezője van. Ha tehát már a kérelemből kitűnik, hogy az adósnak csak egy hitelezője van, a kérelem «nem felel meg a megszabott kellékeknek» (7. § 1. bek.) és a kérvényt hivatalból vissza kell utasítani.

V. A 2. és 3. bekezdés rendelkezése összhangban van a Cst. 247. §-ával, azonban ellentétben amazzal, amely csak a fizetések megszüntetésének, de annak hitelt érdemlő igazolását kívánja meg, megelégszik az egyszerű valószínűsítéssel, viszont a fent II. alatt kifejtettekben folyólag a fizetőképtelenség valószínűsítéséről is rendelkezik, ugyancsak kiterjeszti szabályát arra az esetre is, ha jogi személy nem valamennyi képviselőre jogosított szerve kéri az eljárás megindítását. Figyelni kell tehát arra, hogy itt nem a képviselő általános elvei mérvadóak, s pl. ha közkereseti társaságnak két tagja van, akik önállóan jogosultak eljárni, vagy részvénytársaságnak öt igazgatója van, akik közül kettőnek együttes cégjegyzése szükséges a képviselőhöz, az egyik társasági tag vagy két igazgató együttes cégjegyzésével csak az id. bekezdésekben említett valószínűsítés mellett lehet az eljárást megindítani. V. ő. azonban alább VII. alatt.

VI. Ha örökösök vagy az örökségre igényt tartók közül egy vagy több kéri az eljárás megindítását, a Cst. 85. §-ával ellentétben az eljárást még a hagyaték fizetőképtelenségének valószínűsítése esetében sem lehet megindítani (1. § 5. bek.), mert azt «valamennyi örökösnek kell kéri. Ebből foly, hogy hagyatékra kért egyességi eljárás megindítása előtt a bíró köteles annak hitelt érdemlő kimutatását megkövetelni, hogy más örökös nincs. Ha a hagyaték már át van adva, ez egyszerű; amíg azonban a hagyaték átadása meg nem történt, addig leghelyesebb lesz, ha a bíró az ismeretlen örökösök részére ügygondnokot rendel ki, akinek ezek nevében az eljárás megindításához hozzá kell járulnia, ellenesetben az eljárást csak a hagyaték átadása után lehet kérni.

A Cst. 83. §-ának álláspontjától való eltérést örökösödési jogunk alapelvei indokolják, amelyek szerint egyik örökös sem képviseli a hagyatékot, mert a hagyaték nem jogi személy és így a hagyatékra csak az összes örökösök együttesen rendelkezhetnek. Ezt nem tudja *Rechtshilfe* (Allg. Öst. Gerichts-Zeitung 1916. évi 1. sz.) és ezért «idegen-szerű» számára a R. állásfoglalása.

VII. Ha a 2., 3. vagy 5. bekezdésben említett több személy egyike vagy másika távol van, vagy ismeretlen helyen tartózkodik, úgy a 2. és 3. bekezdés esetében a fizetőképtelenség valószínűsítése pótolja a távollévő hozzájárulását (v. ő. Bp. T. 1918. jan. 15., 7. P. 7.838/1917. sz., Hitelez. Dtar XII. 66. l.); az 5. bekezdés esetében azonban a VI. alattiakból folyólag ez nem foghatván helyt, az eljárás ilyenkor meg nem indulhat. Ugyanigy alakul a helyzet a 3. bek. esetében is annak folytán, hogy az egyességi ajánlatot már a kérvénnyel kell előterjeszteni (4. §), és pedig annak, aki az adós jogi személyt képviseli (v. ő. alább a 4. §-hoz II. alatt), több személy által való képviselést esetében tehát az ajánlatot mégis valamennyinek alá kell írnia, ami körülbelül ugyan-

arra megy ki, mint ha magának a kérvénynek valamennyi részéről való aláírása követeltetné meg. Az 5. bek. esetében az ebből eredő hátrányokat annyiban enyhíti a 3. §, hogy mint meghatalmazottak kérhetik az eljárás megindítását a Pp. 95. §-ában említett személyek is; tehát pl. a távollévő adós felesége, testvére, gazdatisztje, üzletvezetője, vagy ha gazda, cselédje előzetesen bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesített meghatalmazás alapján (3. § 2. mond.) a távollévő nevében kérhetik az eljárás megindítását.

VIII. Abban a kérdésben, mi történjék akkor, ha az örökösöként fellépő személy az eljárás megindítását kéri és utólag kitűnik, hogy ő nem örökös, — a R. nem tartalmaz szabályt. A hitelezővel szemben a hagyatéki tartozásokért ugyan csak az örökös felelős; de ha az örökös az egyességhez hozzájárul és abban kötelezettségeket vállal, azok alól nem szabadulhat arra való hivatkozással, hogy ő nem örökös. Viszont ha az egyességben pusztán a hagyaték erejéig vállalnak az örökösök felelősséget, akkor sem lehet az egyességet utólag megdönteni azon az alapon, hogy az eljárás megindítását nem valamennyi örökös kérte, mert a R. az egyesség hatálytalanítását csak a 64. §-ban meghatározott esetekben engedi meg. Más természetesen az, hogy ezen az alapon az elsőbírő határozata ellen felfolyamodással lehet élni (60. §).

IX. Több különböző adós egységes kérelmet és ajánlatot elő nem terjeszthet. Az ilyen kérelmet a R. 7. §-a alapján hivatalból vissza kell utasítani. Így helyesen: Szegedi T. 1925 febr. 27., P. I. 391. sz.

Illetékesség.

2. §.

- (1) Az egyességi eljárásra az a kir. törvényszék illetékes, amely a csődnyitásra illetékes volna.
- (2) Az egyességi eljárásban a kir. törvényszéknél egyesbiró jár el.
- (3) A bíróság illetékességét az egyesség jóváhagyása vagy az eljárás megszüntetése tárgyában intézkedő elsőfoku határozat meghozataláig hivatalból vizsgálja.

I. A csődnyitásra illetékes az adós személyes törvényszéke.

Az illetékesség kizárólagos, mint minden perenkívüli ügyben. Az illetékesség kizárólagosságából következik, hogy az alávetés (Pp. 45. §) illetékességet meg nem állapít és hogy választott bíróság előtt kényszeregyességi eljárást folyamatba tenni nem lehet (Pp. 767. §). Minthogy a R. külön szabályozza e § 3. bekezdésében azt a kérdést, mikor kell az illetékességet hivatalból vizsgálni (l. alább III. alatt), a Pp. 50. § rendelkezéseinek alkalmazására nem nyílik tér.

Fennállott közkereseti társaság tagja ellen is a kényszeregyességi eljárásra az a törvényszék illetékes, melynek területén a társaság székhelye volt, habár az illető tag nem is lakik annak a törvényszéknek területén (Bp. T. 1918. jul. 5., 7. P. 4161. sz. H. jog Tára, I. 7. szám).

II. A 2. bekezdéshez: A R. végrehajtása tárgyában kibocsátott 61.000/1915. I. M. számú rendelet 1. §-a értelmében:

A csődön kívüli kényszeregyességi eljárásról szóló 4.070/1915. M. E. számú rendelet 2. §-a értelmében az egyességi eljárásban a kir. törvényszéknél egyesbíró jár el. Az egyesbírot a törvényszék elnöke minden év végén rendszerint a következő egész évre kiterjedő hatállyal jelöli ki (Tüz. 2. §-a).

A Tüz. 2. §-ára való utalás folytán ezt az intézkedést is évközben csak elkerülhetetlen szükség esetében lehet megváltoztatni; a törvényszék elnöke az ezt az intézkedést is tartalmazó összeállítást a bíróság hirdető-tábláján közzéteszi, a törvényszék területén levő járásbírók, közjegyzői és ügyvédi kamarákkal közli és az ítélőtábla elnökehez felterjeszti. Az elnök felügyeleti jogáról v. ö. alább 69. § 2. bek. is.

A R. a bíróra sokoldalú és az eddig megszokott kereteket bizonyos mértékben túl is lépő feladatokat ró. A bíró tevékenysége jelesül nem pusztán bíraskodás, hanem részben egyeztetés és adminisztráció is.

Nemcsak az eljárás, hanem a határozathozatal is az egyesbíró teendője. Az egyesbíró nem kiküldött bíró (Pp. 255. s k. §-ok), hanem maga a bíróság.

III. Noha a bíróság illetékessége kizárólagos, ezt a Pp. 50. §-ától eltérőleg csak addig kell hivatalból vizsgálni, amíg a bíró az egyesség jóváhagyása tárgyában nem határozott, illetőleg az eljárást meg nem szüntette. Ezentúl tehát, az eljárás befejezetté nyilvánításának stádiumában az elsőfokon és egyáltalában a másodfokon az illetékességet csak valamely érdekelt kifogására (Pp. 180. § 2. bek. 3. p.) vagy erre alapított felfolyamodására (R. 60. §) lehet figyelembe venni. Ha a bíró az eljárás megszüntetése iránti kérelemnek nem adott helyt és az eljárást folytatja, még mindig hivatalból vizsgálhatja az illetékességet a jóváhagyás tárgyában való határozat meghozataláig, vagy az eljárás később kimondott megsemmisítéséig. Ez a R. szövegében nem jut egész világosan kifejezésre.

A kérvény alaki kellékei.

3. §.

Az eljárás megindítását kérvénnyel kell kérni. A kérvényt annyi példányban kell benyújtani, hogy a bíróságnak és minden ismert hitelezőnek egy-egy példány jusson. Ha az eljárás megindítását az adós személyesen vagy nem ügyvéd meghatalmazott útján (Pp. 95. §) kéri, aláírásának a kérvényen, illetőleg a meghatalmazáson bírói vagy közjegyzői hitelesítéssel kell ellátva lennie.

I. «Kérvény»: Pp. 136., 137. §-ok. A kérelmet jegyzőkönyvbe mondani nem lehet. Ennyiben nem nyer alkalmazást a R. 87. § 2. bekezdése és ennél fogva a Pp. 138. §-a sem, mert a R. «külön rendelkezik».

II. A 2. mondatból kiviláglik, hogy az eljárás megindításának kérelmezésére nemcsak ügyvédet, hanem a Pp. 95. §-ában felsorolt személyt is fel lehet hatalmazni. A felhatalmazást bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesített aláírással kell ellátni. Lehet általános meg-

hatalmazás is, amely bárminő peres vagy perenkívüli ügyben, hol ügyvédi képviselet nem kívántatik, a hatóság előtti képviseletre feljogosít; nem kell az egyességi eljárás megindításának kérelmezésére feljogosító különös meghatalmazás.

III. Amennyiben az adós nem személyesen köteles eljárni (37. §), az eljárás további folyamán is képviselhetik őt a Pp. 95. §-ában felsorolt személyek (67. § 2. bek.). Az egyességi ügy nem olyan ügy, amelyben az ügyvédi képviselet kötelező volna (Pp. 94. § 2. bek.). A meghatalmazást ilyen esetben a Pp. 100., 101. §-ai értelmében kell megadni.

Különös gonddal fog ügyelni az egyességi bíró arra, hogy a felek helyett ügyvédi gyakorlatra nem jogosított hivatásos egyeztetők vagy más hivatalon elemek előtte semmiféle módon az eljárásban részt ne vegyenek (1912: LIV. t.-c. 16. §).

Az egyességi tárgyalásra (67. §) azonban és mindannyiszor, amikor a bíró személyes megjelenését szükségesnek tartja, az adósnak személyesen kell megjelennie olyan esetben is, ha akár ügyvéd, akár más meghatalmazottja van.

IV. Ausztriában működő közjegyző hitelesítése felülhitelesítés nélkül érvényes (43.500/1914. I. M. rend., Igazs. Közlöny XXIII. 472. lap).

4. §.

(1) Az adós köteles a kérvénnyel egyességi ajánlatát előterjeszteni.

(2) A kérvényhez mellékelni kell a hitelezők jegyzékét és oly ideiglenes mérleget, amely legalább a vagyon és a tartozások végösszegeinek szembeállítását tüntesse fel. Meg kell jelölni továbbá az adós ingatlanait és telekkönyvi jogait a rájuk vonatkozó telekkönyvi adatokkal (13. §). A hitelezők jegyzékében fel kell sorolni az összes tartozásokat, valamennyi hitelező lakóhelyének, és ha a hitelező az adósnak rokona vagy sógora, ennek a viszonynak feltüntetésével. A jegyzékbe fel kell venni azokat is, akiket visszakövetelési vagy külön kielégítési jog illet meg, valamint azokat is, akiknek követelése váltókötelezett, adóstárs vagy kezes kötelezettségével, vagy külön kielégítésre jögot nem adó más módon van biztosítva és ezeknél a hitelezőknél fel kell tüntetni azt is, hogy a visszakövetelési vagy a külön kielégítési jog minő vagyontárgyakra vonatkozik, ugyszintén, hogy a jog vagy a biztosíték mely időből származik és minő jogcímen alapszik.

(3) Az egyességi ajánlatnak, a hitelezők jegyzékének és az ideiglenes mérlegnek eredetijét az adósnak alá kell írnia. Ha más személyek az adós kötelezettségeiért felelősség vállalására készeknek nyilatkoznak, e nyilatkozatot bírói vagy közjegyzői hitelesítéssel ellátva a kérvényhez kell mellékelni.

(4) Az adós kérelmére a bíró a melléletek előterjesztésére

és a pótolható hiányok pótlására az adósnak legfeljebb tizenöt napi halasztást engedhet.

I. A kérvény szükségszerű mellékletei:

1. Az *egység*i ajánlat; I. azonban alább IV. alatt.

2. A *hitelezők jegyzéke*, amely jegyzékben fel kell sorolni az összes hitelezőket annak megjelölésével, hogy melyik hitelezőnek minő összegű követelése van.

A jegyzékben fel kell tüntetni:

a) a hitelező lakhelyét;

b) az adóssal rokoni vagy sógori viszonyban álló hitelezőkkel való kapcsolatot;

c) azt, hogy melyik hitelezőnek van *visszakövetelési joga* (Cst. 42—46. §-ai) és minő vagyontárgyakra vonatkozóan, továbbá, hogy ez a jog mely időből származik s minő jogcímen alapszik;

d) azt, hogy melyik hitelezőnek van *külön kielégítési joga* (Cst. 51—58. §-ai);

e) azt, hogy mely követelés van váltókötelezett, adóstárs vagy kezes kötelezettségével avagy külön kielégítési jogot nem adó más módon biztosítva, és hogy ez a biztosíték mely időből származik és minő jogcímen alapszik. V. ö. alább VII. alatt.

3. *Ideiglenes mérleg*, amelyre vonatkozóan azonban nem a kereskedelmi törvénynek a mérlegre vonatkozó szabályai (26—28., 198., 199., 243., 459., 460. §-ai) irányadók, hanem a R. megelégszik olyan mérleggel, amely a vagyon és tartozások végösszegeit egymással szembeállítva feltünteti. (Helytelen e részben *Bedő*, A csődönkívüli kényszer-egység-i eljárásról szóló rendelet, Bpest, 1916., 12. l.) V. ö. alább V. alatt.

4. Abban az esetben, ha más személyek az adós kötelezettségeiért felelősség vállalására késznek nyilatkoztak, ezt a *felelősség-vállalási nyilatkozatot* is mellékelni kell a kérvényhez, és pedig bírói vagy közjegyzői hitelesítéssel ellátva. Ez utóbbinál az ügyvédi képviselő nem teszi mellőzhetővé a hitelesítést. (*Bedő* id. m. 12. l.) V. ö. alább VIII. alatt.

Alakszerű *vagyonkimutatás* becsatolását a R. nem kívánja meg; ezt csak utóbb a tárgyaláson kell az adósnak előterjeszteni (38. §). Igaz, hogy a jelzett kívánalom a hitelezőknek jobb áttekintést nyújtana (így *Rechtshelden* az Allg. Öst. Gerichts-Zeitung 1916. évi 1. számában); de viszont az adóssra sokszor rendkívül terhes.

II. Az eljárás megindítása iránti kérelem komolyságának biztosítására és halasztási manőverek megakadályozására szolgál az a követelmény, hogy az adós már a kérvénnyel közölje *ajánlatát* egész terjedelmében és lehetőleg már a kérelem mellett terjessze elő hitelezői jegyzékét és ideiglenes, azaz később a tárgyaláson még helyesbithető (38. §) és csak a hitelezők és a bíró előzetes tájékoztatására szolgáló (nyers) mérleget. Noha kívánatos, hogy az adós lehetőleg nyomban, amint fizetőképzetlenségét felismeri, kérje az eljárás megindítását, mégsem kíván tőle a R. lehetetlent, amikor felteszi, hogy ebben a kritikus időben eléggé tájékozva van vagyoni helyzete felől ahhoz, hogy megfelelő egység-i ajánlatot tegyen. Az adósnak tehát gondolnia kell arra, hogy ajánlatához abban az értelemben kötve is marad, hogy azt már csak a hitelezők előnyére módosíthatja (5. §). Csak arról lehet tehát szó, hogy a hitelezőjegyzék összeállítása és annak alapján a nyers-

mérleg felállítása igényel hosszabb időt. Egy-két napos haladék azonban azért nem veszedelmes, mert más rendelkezések (19. §) gondoskodnak arról, hogy az utolsó két hónapon belül fogatosított végrehajtások hatálytalanok legyenek. Nagyobbterjedelmű üzleteknél épp-ugy, mint más méltánylást érdemlő okokból, a bíró az adósnak a mellékletek előterjesztésére rövid halasztást adjon. Nincs különösebb nehézség akkor sem, ha az adós ellen már csődnyitási eljárás van folyamatban; mert ha a csődöt nem az adós kéri maga ellen, a csődtörvény 84. §-a értelmében mindig tárgyalást kell tartani és így az adósnak mindig módja van arra, hogy a csődnyitás felől való határozathozatal felfüggesztését és a kényszer-egység-i eljárás megindítását kérhesse (20. § 2. bek.), amikor is a hitelezőjegyzék összeállítására esetleg szükséges halasztást a bíró meg fogja adni.

III. Az egység-i ajánlatot *az adós* köteles előterjeszteni. Mint-hogy a R. a képviselő tekintetében korlátokat nem állít fel, az adós nevében előterjesztheti az ajánlatot annak *képviselője* is, amennyiben erre hatásköre kiterjed. Cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképes adós nevében törvényes képviselője csak a gyámhatóság jóváhagyásával terjesztheti elő az egység-i ajánlatot (1877. XX. t.-c. 113. § 11. p.), mert az egység enélkül érvénytelen volna (id. t.-c. 114. §) és így a bíró ezt jóvá nem hagyhatná (53. § 2. p.). Ebből folyólag a gyám vagy a gondnok akkor, amikor az eljárás megindításának kérelmezéséhez kéri a gyámhatóság jóváhagyását (1. § 4. bek.), egyúttal az egység-i ajánlatot is terjessze eléje jóváhagyás végett. Ha kereskedelmi társaság vagy jogi személy képviselőtől van szó és a képviselő többeket egyúttal, a képviselőre jogosított összes személyek aláírása szükséges; az 1. § 2., 3. bekezdéseiben foglalt könnyítés itt nem fog helyt. Igaz, hogy ez az id. helyen felállított szabályt erre az esetre vonatkozólag gyakorlati értékétől jórészt megfosztja (v. ö. fent az 1. §-hoz VII. alatt). Sőt ha az ajánlatot magába a kérvénybe foglalják (v. ö. alább III. §-alatt), akkor az alakszerűség kellék általános magánjogi elv alapján magára a kérvényre is kiterjed. Az egység-i ajánlatot aláírhatja az adós oly meghatalmazottja, aki nevében bíróság előtti egységet köthet, tehát pl. cégvezetője (keresk. törv. 38. §), a részvénytársaság vagy szövetkezet ügyvezető igazgatója, feltéve, hogy annak a cégjegyzésre vonatkozó rendelkezések nem állják útját (keresk. törv. 19. §); de nem az üzletvezető (id. törv. 43. §), az utazó (45. §), hacsak külön meghatalmazásuk nincs (Pp. 95. § 3. p.). Házastárs részére közjegyzői meghatalmazás szükséges (1886: VII. t.-c. 21. § b) pont, 23. § b) pont).

IV. Az 1. bekezdés rendelkezése nyitva hagyja azt a kérdést, vajjon az egység-i ajánlatot mint külön mellékletet kell-e a kérvényhez csatolni, vagy pedig azt a kérvénybe is lehet-e foglalni; ellenben a hitelezőjegyzék és az ideiglenes mérleg tekintetében a 2. bekezdés kifejezetten a kérvényhez melléklést kíván meg. Nem fekszik súly azon, vajjon a kérvényt kiegészítő ajánlat, hitelezőjegyzék és mérleg külön iratban vagy a kérvényben befoglaltan jelentkezik-e (R. 3. §, 11. § 5. bek.), annál kevésbbé, mert az e részben mutatkozó esetleges hiány pótolható. Annál inkább közömbös, vajjon az ajánlat vagy az ingatlanok megjelölése és az azokra vonatkozó telekkönyvi adatok magában a kérvényben vagy külön iratban foglaltatnak-e.

V. A 2. bekezdés az *ideiglenes mérleg* fogalmát úgy határozza meg, hogy az elegalább a vagyon és a tartozások végösszegeinek szembeállítását tüntesse fel. Ilyen mérleget kell tehát készítenie a nem-keres-

kedő adósnak is, mert a R. nem tesz különbséget. Az adós megfelel a kívánalmaknak, ha oly mérleget mutat be, amely pusztán három tételből áll: a vagyon, azaz az összes aktívák számszerű értékének, a tartozások, azaz az összes passzívák számszerű értékének és ezek aritmetikai különbözetének a feltüntetéséből. Ez a becslés azonban csak hozzávetőleges kell hogy legyen, mert azt az adós utóbb, amikor végleges mérleget terjeszt elő (38. §), tetszése szerint helyesbitheti. Saját érteke azonban, hogy már az ideiglenes mérleg is lehető megbízható legyen, mert végeredményben saját magának is (59. §) és a hitelezőknek is (36. § 1. pont) hiábavaló költséget okoz, ha utóbb, a mérleget helyesbítve, oly eredményt mutat ki, amely mellett az egyesség nem jöhet létre.

A mérleg összeállításánál figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy egyes hitelezők külön fedezetek birtokában vannak, amely fedezetek erejéig 100 százalékos kielégítést nyernek s csak a külön fedezet nélkül maradó részre nézve vesznek részt az egyességben. (V. ö. 31., 47. §-ok is.)

VI. Az ingatlanokat és telekkönyvi jogokat a rájuk vonatkozó telekkönyvi adatokkal azért kell megjelölni, hogy a bíró a telekkönyvi hatóságot az egyességi eljárás megindításának feljegyzése végett azonnal megkereshesse (13. §). Ennek elmulasztása is pótolható hiány (4. bek.) ugyan, de elmulasztása az adósra kellemetlenné válhatik, mert a kérvény benyújtása után szerzett telekkönyvi jogok az egyességi hitelezőkkel szemben hatálytalanok ugyan (18. §), de csak amennyiben a jóhiszemű szerzést oltalmazó szabályokból az ellenkező nem következik (id. § 3. bek.). Megeshetik tehát, hogy a kérvény beadása után, de az adós mulasztása folytán elkésztett telekkönyvi feljegyzés eszközése előtt jóhiszemű harmadik személy telekkönyvi jogot szerez, amely a 18. § tilalma dacára is hatályos, s a hitelezők ezt az adós részéről rosszhiszemű eljárásnak minősítvén, ebből az okból, vagy azért, mert ennek tulajdonitják az alacsonynak tetsző kvótát, az egyesség ellen szavaznak. Sőt esetleg maga a bíró is úgy fogja találni, hogy az adós az egyesség létrehozása körül csalárdul járt el (54. § 1. p.) és nem hagyja jóvá az egyességet.

VII. A hitelezőjegyzéknek lehető teljesnek és a valósággal egyezőnek kell lennie. Mindazáltal ez a jegyzék is, éppugy, mint az ideiglenes mérleg, csak előzetes tájékoztatás célját szolgálja. Esküt rá az adós nem tesz, hanem csak a vagyonkimutatásra és a végleges mérlegre (40. §). Ezért a hitelezőjegyzék helyességének és teljességének is csak az a szankciója, hogy a hitelezők és a bíró a nagymértékben helytelen jegyzéket csalárdságnak minősíthetik (*culpa lata dolo comparatur*).

A hitelezőjegyzék annyiban nemcsak a hitelezők jegyzéke, amennyiben a visszakövetelésre és elkülönítésre jogosultakat is feltünteti, akik nem hitelezők (v. ö. 67. § és a Cst.-nek ott idézett 42—44. és 48. §-ait, valamint a Cst. 51. §-át. L. még alább a 18. §-nál V. alatt). Mivel pedig a R. hitelezők alatt műértelemben csak az egyességben részesedő hitelezőket érti (l. alább a 28. §-hoz I. alatt), mint nem hitelezők szerepelnek a hitelezőjegyzékben a külön kielégítési joggal (Cst. 52—58. §-ai) vagy más módon biztosított hitelezők is. Ezeknek a jegyzékbe felvétele azért szükséges, mert az a kérdés, mennyiben fedezi a követelést a külön kielégítési alap, a kezes vagy váltókötelezett felelőssége stb., szubjektív becslés tárgya és így nem bizható az adós magánvéleményére. Annak feltüntetése, hogy a külön kielégítési jog mely időből származik, fontos annak elbírálása szempontjából, vajjon nem érvénytelen-e, nem hatálytalan-e a hitelezők

irányában (17., 18., 19., 71. §-ai); annak feltüntetése, hogy a fedezetül szolgáló jog mely időből származik és minő jogcímen alapul, annak elbírálása végett szükséges, nem szünt-e meg az adóstárs vagy a kezes felelőssége pl. elévülés, *pactum de non petendo in personam*, beszámítás stb. folytán, a váltókötelezett felelőssége az óvásfelvétel elmulasztása okából stb. Végül a hitelezők esetleges rokonsági vagy sógorsági viszonyának feltüntetése a szavazati jog szempontjából kívántatik meg (45. §).

VIII. A R. szóhasználatában »más személyek, akik az adós kötelezettségeiért felelősség vállalására készeknek nyilatkoznak«, az üzleti életben n. n. *garánsok*. A garáns az adóstól különböző személy, aki az adós részéről az egyességben vállalt kötelezettségeknek teljesítéséért vállal magában az egyességben valamelyes felelősséget. Hogy a garáns ingyenesen vagy ellenérték mellett vállalja-e a jótállást és minő ellenérték mellett, önmagában az egyességi eljárás szempontjából közömbös. A két fősét az, hogy vagy az adós érdekében teszi ezt mint rokona, barátja, »névbecsülő«-je, vagy a saját érdekében. Az utóbbi eset fordul elő különösen akkor, ha a harmadik személy az adós egy vagy több tartozásáért mint közönséges vagy készfizető kezes, adóstárs vagy váltókötelezett már amugyis felelősséggel tartozik. Az ő felelőssége ilyen esetben fennmarad ama különbözet erejéig, amelyet a hitelező az egyességgel az adósnak elenged (l. alább a 49. §-hoz IX. alatt). Amint tehát az adós kényszerű egyességet köt, már bizonyos, hogy az ilyen garáns fizetni fog, csak azt nem tudja, mennyit. Érdeke lehet tehát, hogy az egyesség létrejöttén, és pedig megtámadhatatlan módon és úgy jöjjön létre, hogy az adós minél nagyobb kvótát fizessen, mert az ő kötelessége megfelelően kisebb. Legrosszabbul jár, ha az egyesség valamely okból nem jön létre és az adós ellen csődöt nyitnak. Hajlandó lesz tehát némi áldozatra is, csak hogy az egyesség létrejöttét biztosítsa és az eljárás menetét ellenőrizze. Az ilyen garáns egyúttal egyességi hitelező is, mert visszkéreseti követelését bejelentheti (33. §) s ha az adós helyett felelőssége alapján valamely követelést kifizet, miként a 33. § mondja, »bevált«, — a szavazati jog tekintetében a hitelező helyébe lép. A felelősségvállalás alakjára nézve v. ö. alább 5. §; a *hirdetmény kézbesítésére* nézve a 11. § 3. bek.

A garáns vállalta felelősség közelebbi módozatait és terjedelmét maga az egyesség határozza meg. Lehet az egyszerű vagy készfizető kezes, váltóaláírás, kézizálog adása, jelzálogjog engedése stb. E részben a R. csak azt a negatívumot tartalmazza, hogy a jogerősen jóváhagyott egyesség alapján csak az adós, de nem a garáns ellen is lehet kielégítési, illetőleg biztosítási végrehajtást vezetni (62. §). A garáns felelősségének érvényesítése tehát a rendes uton történik, esetleg az adós ellen indított perbe pertársaként való bevonása útján (Pp. 77. §); szavatosként való perbehívása azonban a hitelező részéről helyt nem foghat, mert a Pp. 89. §-ában foglalt felsorolás taxatív s oda ez az eset nem subsumálható.

Az adós helyzetét a garánssal szemben megkönnyítendő, a R. módot ad neki arra, hogy a 19. § értelmében érvénytelen és törlendő jelzálogjogi bejegyzés ranghelyén a garánsnak biztosítékot nyújthasson (v. ö. 49. §).

Miként maga az adós, úgy a garáns sem vonhatja vissza a maga ajánlatát és azt a hitelezők hátrányára ő sem módosíthatja (5. § 2. bek.).

Felelőség mint garáns: Bpesti T. 1925 febr. 12., 8. P. 793. szám.

Ajánlat. Alaptalan kérelem költsége.

5. §.

(1) Az adós egyességi ajánlatát vissza nem vonhatja és a szavazatra jogosult összes hitelezők beleegyezése nélkül a hitelezők hátrányára nem módosíthatja.

(2) Ugyanez áll oly személyre is, aki az adós kötelezettségeiért felelősség vállalására késznek nyilatkozott.

(3) A bíró azt az adóst, aki az eljárás megindítását nyilván alaptalanul kérte, bármely érdekelt kérelmére az ennek okozott költség megtérítésében marasztalja. Az adóst előzetesen meg kell hallgatni.

I. Az adós (1. bek.) és a garáns (2. bek.) a kérvénnyel tett egyességi ajánlathoz (4. § 1. bek.) végleg kötve van. Az általános magánjogi elvek, amelyek között kereskedelmi törvényünk 314—316. §-ai is alapulnak, az ajánlathoz való kötöttség tekintetében nem jönnek alkalmazásba. A kötöttség abban nyilvánul, hogy ha az adós utóbb be is jelentené, hogy ajánlatát visszavonja és akár még azt is, hogy a csőd megnyitását kéri, ez az eljárás menetét meg nem akasztaná és az egyesség elfogadását és jóváhagyását nem gátolná. Az egyességi ajánlat ennyiben magánjogi értelemben nem ajánlat, hanem a hitelezők irányában tett egyoldaluan kötelezett jogügylet. Csak így lehet a Cst. 82., 244. §-ok alkalmazását kizárni. Ez a rendelkezés mindenestre elébevig annak, hogy az adós a csödkéréssel fenyegetőzve preszcionálja hitelezőit kisebb egyességi hányad elfogadására, mint aminőt az adós meggyőződésük szerint fizetni tudna; és minthogy az egyességben megállapított hányad erejéig a fizetési határidő lejártával végrehajtásnak van helye s így az adós arra sem számíthat, hogy majd a kvóta behajtását megelőző perekben újabb huzavonával puhíthatja hitelezőit: megvan a biztosíték arra, hogy az adós az egyességi ajánlatot teljes komolysággal és megfontoltsággal teszi meg.

Közvetve azonban az adós mégis elérheti, hogy ajánlata alól szabaduljon és az esetleges garánst is felszabadítsa, mert az adós bizonyos cselekményei (56. § 2—4. pontok) szükségkép az eljárás megszüntetését eredményezik, mások pedig (pl. 9. § 2. bek., 17. § 5. bek., 37. § 2. bek. 54., § 1—3. pontok) az eljárás megszüntetésére vezetnek.

A Bpesti T. 1925 febr. 16-án, 8. P. 740. szám alatt kelt végzésében nem vette tudomásul az adós cégtársak ama nyilatkozatát, hogy előterjesztett egyességi ajánlatukat fentartani nem hajlandók, mert abban vállalt kötelezettségüknek eleget tenni nem tudnak; mert ez a nyilatkozat az idézett rend. 5. §-ának 1. bek. szerint, amelynek értelmében az adós egyességi ajánlatát vissza nem vonhatja, nem hatályos s így annak az egyességi eljárásnak a R. V. fejezete értelmében való lefolytatása szempontjából annál kevésbé van jelentősége, mert a vagyonfelügyelő és a meghallgatott szakértők jelentéseiből kitűnőleg az adósok értékesíthető vagyona elegendő fedezetet nyújt.

Persze ha az eljárás során az nyerne megállapítást, hogy az adós tulbecsülte magát és oly hányadot ajánlott, amelyet semmiesetre sem lesz képes megfizetni, akkor baj van, mert az ajánlatot a hitelezők hátrányára csak az összes szavazatra jogosítottak beleegyezésével módosíthatja, azaz hátrányosabb *kényszer-egyességet* nem, csak *egyességet* köthet¹, ami végből kár volt a bíróság elé jönnie s mindenestre igen körülményes dolog ezt a beleegyezést hiteles alakban valamennyi jogosulttól megszerezni; viszont az eredeti ajánlat alapján az egyességhez megkívánt többséget nem fogja megkapni. Ezért az óvatos adós csak oly ajánlatot fog tenni, amelynek teljesíthetőségéről tökéletes biztossággal meg van győződve. Erre annál inkább kell sulyt helyezni, mert régi tapasztalat és a dolog természete szerint a fizetőképtelen adós a legnagyobb optimista. Figyelemreméltó másrésztől, hogy ha az adósnak sikerül az eredeti ajánlatára a többséget összehozni annak ellenére, hogy vagyoni helyzetét meghaladó terheket vállalt, a bírónak nem áll módjában az egyesség jóváhagyását megtagadni (54. §). E kérdésben tehát a hitelezők elhatározása dönt, amelynél latba kell hogy essék az a megfontolás is, hogy ha az adós az egyességet nem tudja betartani és azután mégis csődbe jut, az rájuk nézve hátrányosabb lehet, mintha mindjárt csődöt nyitnak, mert időközben a kielégítés alapja természetesen inkább rosszabbodik, mint javul.

II. Ha az adós a szavazatra jogosult összes hitelezők beleegyezésével módosítani óhajtja ajánlatát, a bírónak meg kell állapítania, kik a szavazatra jogosult hitelezők. Ez csak a bejelentési határidő eltelte után lehetséges (10. § 2 p., v. ö. 43. § 1. bek.). Noha a szavazásban való részvételre kell bocsátani azt a hitelezőt is, aki a kellő bejelentést véletlenül elmulasztotta (43. § 2. bek.): ennek a beleegyezése az ajánlat módosításához nem kell, mert akkor a beleegyezésre jogosítottak körét csak a szavazás befejezésével lehetne megállapítani, viszont a szavazást nem lehetne megkezdeni, mert nem volna megállapítható, vajjon az eredeti vagy a módosított ajánlat-e a szavazás tárgya. A beleegyezés szempontjából tehát csak a bejelentő hitelezők jönnek figyelembe. Nem jön figyelembe továbbá az a hitelező, akinek jogait az egyesség nem csorbitja (42. §). Ellenben figyelembe jön a rokon, mert az egyesség *ellen* leadott szavazatát számba kellene venni (45. §).

A beleegyezést az adós köteles igazolni, de evégből nem kell tárgyalást tartani. Minthogy azonban a beleegyző nyilatkozat is nem pusztán az adóshoz, hanem a bírósághoz is intézett nyilatkozat, annak alakszerűségeire a 41. § 3. bek. rendelkezései állanak, azaz a beleegyezést írásban, ügyvédi ellenjegyzéssel, vagy bírói vagy közjegyzői hitelesítéssel, szóbelileg pedig a tárgyaláson vagy jegyzőkönyvbemondással lehet kinyilatkoztatni.

III. A hitelező terhére az eljárásban való részvételéből folyólag felmerült költség általában nem érvényesíthető sem az egyességi eljárásban (36. § 1. p.), sem azután (61. § 4. bek.). Ha azonban az adós

¹ V. ö. Kuria: A csődeljárásban érdekelt összes hitelezők részéről engedélyezett fizetési halasztás a fizetésmegszüntetés csődjogi következményeit felfüggeszti, úgyhogy a csődeljárásnak nincs helye (C. 1922. febr. 3., Pk. IV. 190. sz. Hjog Tára III. 164. szám).

az eljárás megindítását nyilván alaptalanul, tehát frivol módon kérte, bármely érdekelt (tehát nemcsak a hitelező) kérheti, hogy az adóst a bíró a neki okozott költség megtérítésében marasztalja. A marasztaló végzés ellen felfolyamodásnak van helye (60. § 2. bek.), az elutasító végzés ellen nincs. Nyilván alaptalan pl. az eljárás kérelmezése akkor, ha utóbb megállapítást nyer, hogy az adós tartozásait teljes összegekben ki tudja fizetni s csak a végrehajtások felfüggesztése, időnyerés vagy a tartozások egy részétől való szabadulás céljára vette igénybe az eljárást.

A § 3. bek. a költségviselés szankcióját nem alkalmazza arra az esetre, amikor az adós frivol magatartása nem az eljárás nyilván alaptalan kérésében, hanem az eljárás megszüntetésének előidézésében áll, különösen ha annak az a célja, hogy az adós vagy a garáns e kerülő uton szabaduljon ajánlatától. *Suloky* (Jogtud. Közl. 1915. évi 50. sz.) szerint kívánatos volna, hogy ily alkalommal s általában olyankor, midőn az eljárás megszüntetése az adós felróható magatartásán mulott, az 5. § 3. bek.-nek analog alkalmazásával az adós az egyes érdekelteknek okozott költségben marasztaltassék s az 59. § ama rendelkezése, mely szerint a hitelezők terhére az eljárásban való részvételből folyólag felmerült költségek az adóst nem terhelik, csak az ezen kívüli esetekre szorítottassék. Ezt a véleményt nem osztom, mert a fizetőképtelen adósnak költségben marasztalása nem őt, hanem a többi hitelezőt sújtaná (59. § 5. mond.) és így e fenyegetésnek elrettentő hatása nem volna. Ez az oka annak, hogy a R. is a szankciót csak a valójában fizetőképes adóssal szemben alkalmazza.

Legkisebb hányad.

6. §.

(1) Az igazságügyminiszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg általános rendelettel megállapíthatja a tartozások kiegyenlítésére fizetendő azt a legkisebb hányadot, valamint a tartozások kiegyenlítésére megszabható azt a leghosszabb határidőt, amelynek felajánlása mellett egyességi eljárásnak helye van.

(2) Ily rendelet kibocsátása esetében az eljárást nem lehet megindítani, ha az egyességi ajánlat az e rendelkezésben megállapított kellékeknek meg nem felel.

I. A R. maga nem állapít meg minimális kvótát, hanem annak megszabására az érdekelt minisztereket hatalmazza fel. A R. megkísérli célját a kisebbség oltalmát célzó eme hathatós eszköz nélkül is elérni. A minimális kvóta a kisebbség érdekeit biztosítja abban az irányban, hogy a többség tulságosan csekély kvótát rá ne kényszeríthessen és hogy az adós indítatva érezze magát arra, hogy az eljárást olyan időben kérje, amikor még módjában áll a minimális kvótát felajánlani.

Minimális kvóta hiányában a kisebbség egyedüli oltalma a bírónak abban a jogában van meg, hogy az egyességet a R. megszabta korlátok között érdemben vizsgálja felül és hogy belátása szerint megtagadja a jóváhagyást, ha az adós részére az egyességben juttatott előnyök

mértéke és az adós vagyoni helyzete közt a hitelezők hátrányára feltűnő aránytalanság mutatkozik (54. § 4. p.).

II. Öt év alatt fizetendő minimális kvóta van érvényben Portugáliában és 40%-os minimum kötelező Olaszországban. V. ö. *Meszlény* a »Pester Lloyd« 1922. évi február 17-i reggeli lapjában. Azóta a m. kir. Kereskedelemügyi Miniszter a gazdasági szakkörökkel ankétet tartatott, amelyen a többség a kvótaminimum megállapítása mellett nyilatkozott, és az 1925. március 10-én életbelépett osztrák novella 35%-os minimumot ír elő, ha az az elfogadástól számított 1 év alatt, és 50%-osat, ha ennél hosszabb idő alatt fizetendő. Figyelemmel arra, hogy minden ilyen átlagszabály a maga mivoltánál fogva sok esetben méltánytalan, hogy továbbá fennforog annak veszedelem, hogy a minimumot felülhaladó hányadot az az adós sem ajánl, aki azt meg tudná fizetni, végül hogy sokszor az adós nem hibás abban, hogy a minimális kvótát sem tudja felajánlani s ennek ellenére az egyesség létesülése mégis közgazdasági érdek volna: e sorok írója a minimális hányad megállapítása ellen foglalt állást és egy sor más reformot javasolt, amellyel a célt jobban lehetne elérni. Ugyanígy *Schreyer* Jakab is, *Igazs. Jav. Tára* XV. 64. l.; több némileg másként: *Pester Lloyd* 1925. márc. 9.

Ennek ellenére a m. kir. igazságügyminiszter 1925. évi március hó 28-án 15.700/1925. I. M. szám alatt rendeletet bocsátott ki, amely meghatározza a minimális hányadot. A rendelet idevonatkozó bekezdésének, valamint 1. és 2. bek. szövege a következő:

A magyar királyi igazságügyminiszternek 15.700/1925. I. M. számú rendelete

a csődönkívüli kényszeregyességi eljárásban a tartozások kiegyenlítésére fizetendő legkisebb hányadnak, valamint az erre megszabható leghosszabb határidőnek megállapítása és az említett eljárást érintő egyes más rendelkezések tárgyában.

Addig is, amíg a csődönkívüli kényszeregyességi eljárás tárgyában 4.070/1915. M. E. szám alatt kiadott (a Rendeletek Tárának 1915. évf. 1728. lapján közölt) és a csődönkívüli kényszeregyességről és a csőd törvény egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló 1916. évi V. törvénycikk életbeléptése és végrehajtása tárgyában 451. 1916. M. E. szám alatt kibocsátott (a Rendeletek Tárának 1916. évf. 39. lapján közölt) rendelettel hatályában fenntartott minisztériumi rendeletnek (rövidítve az alábbiakban: R.) a gyakorlatban észlelt hiányok pótlása végett szükséges módosítása vagy kiegészítése megtörténhetik, a R. 6. §-ának első és 24. §-ának utolsó bekezdésében kapott felhatalmazás alapján — az alábbi 1. és 2. § tekintetében a m. kir. kereskedelemügyi miniszterrel egyetértve — a következőket rendelem:

1. §. Csődönkívüli kényszeregyességi eljárás megindításához az adósnak olyan ajánlata szükséges, hogy az öt terhelő tartozásoknak legalább 40%-át legkisebben az eljárást befejezetté nyilvánító bírói végzésnek közzétételétől számított egy év alatt megfizeti.

Az eljárást az előbbi bekezdésben megszabott legkisebb hányad felajánlásának hiányában is meg lehet indítani, ha az adós az eljárás megindításának kérésakor a legjobb tudomása szerint számbajöhető valamennyi hitelezőjét megillető követelések számszerű együttes összegének legalább 50%-át képviselő hitelezőknek írásbeli nyilatkozatával valószínűsíti, hogy a hitelezőknek az egyeségi ajánlat elfogadására jog szerint hivatott többsége (R. 48. §) az 1. §-ban említett hányadnál kisebb hányadot is hajlandó kiegyenlítésül elfogadni. Az adóst terhelő összes tartozások 25%-ánál kisebb hányadnak felajánlása esetében azonban ily nyilatkozat bemutatása esetében sem lehet helye az eljárás megindításának.

Az előbbi bekezdésben említett nyilatkozatnak kiállítására vagy az ily nyilatkozathoz való hozzájárulás nem korlátozza a hitelezőt abban, hogy az egyeségi ajánlat elfogadása kérdésében szavazati jogát e nyilatkozatára tekintet nélkül szabadon gyakorolhassa.

2. §. Ha az adós az öt terhelő tartozásoknak kiegyenlítésére 40%-nál nagyobb hányadot ajánl fel, a bíró a 40%-ot meghaladó többletnek megfizetésére a felajánlott magasabb hányadnak megfelelő méltányos hosszabb határidőt szabhat. A hitelezők többségének (R. 48. §. első bekezdése) hozzájárulása nélkül a tartozások kiegyenlítésére két évnél hosszabb határidőt abban az esetben lehet szabni, ha az adós tartozásai teljes összegének kiegyenlítését ajánlja fel. Két évnél nem hosszabb határidő megszabása tekintetében nem kell a hitelezők szavazását elrendelni.

5. §. Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya az e nap előtt bírósággal megindított ügyekre (R. 7. §.) nem terjed ki.

Ehhez képest:

1. a) Egy év alatt fizetendő 25%-nál kisebb hányadot felajánló egyeségi ajánlat alapján az eljárást nem lehet megindítani s a kérelmet hivatalból vissza kell utasítani (R. 7. §.);

b) 25—40% közötti hányadot felajánló kérelem alapján az eljárást csak akkor lehet megindítani, ha az adós a számbajövő hitelezők (R. 42., 30—36. §-ok) követelése összegének legalább felét képviselő hitelezők írásbeli nyilatkozatát mellékeli arról, hogy 40%-nál kevesebbet is hajlandó elfogadni.

Az új rendelet ugyan annak valószínűsítését kívánja, hogy a jog szerint hivatott többség fogadja el a kisebb kvótát, s a R. 48. §-ára való utalás kétségtelenné teszi, hogy az alatt összeg szerint számított $\frac{2}{3}$ többséget ért; s nem egészen világos, mit tartalmazzon a követelések felét képviselő hitelezők hozzájárulása: azt pl. hogy azok kétharmada elfogadja majd a kisebb hányadot, vagy azt-e, hogy e hányadot maguk a nyilatkozó hitelezők fogadják el. Az előbbi esetben tárgyilag értéktelen véleményt mondanak a hitelezők; az utóbbiban hol marad a valószínűség? De mivel más nevében senki kötelező nyilatkozatot nem tehet, úgy látszik, hogy a rendelet az 50% nyilatkozatában valószínűséget lát a kétharmad állásfoglalása tekintetében s hogy tehát e hitelezőktől nem arra irányuló nyilatkozatot kíván, hogy a kétharmad többség el fogja fogadni az ajánlatot, hanem arra, hogy ők maguk elfogadják.

Az sem világos a rendeletről, vajjon elegendő-e az 50%-os hitelezők oly általános kijelentése, mely szerint hajlandók 40%-nál kisebb hányadot is elfogadni, vagy pedig számszerűleg meg kell-e határozniok

azt a kisebb hányadot, amelyet elfogadni készek. Ellenben több mint valószínű, hogy e kijelentésnek korlátozástól és feltételtől mentesnek kell lennie. Vajjon a rendeletben meghatározott 1 éven belül maximális fizetési határidőhöz e kijelentés köthető-e, szintén kétséges; a rendelet szövege inkább a tagadó megoldás felé tendál, de emellett az egész rendelkezés gyakorlati megvalósulása meginog, mert azonnal fizetendő kvóta más kvóta, mint egy év múlva fizetendő kvóta s így terminus nélkül a kijelentés minden komolyság híján van. A nyilatkozat egyébként a hitelezőket sem köti;

c) a b) alatt említett nyilatkozat nélkül, csak legalább 40%-os hányadot felajánló kérelem alapján lehet az eljárást megindítani.

2. A fizetési határidő tekintetében az új rendelet, sajnos, alaposan félreérti a R. intencióit s meg kell állapítanom, hogy e rendelkezésekkel az igazságügyminiszter túllépte hatáskörét, mert módosítást tesz a R.-en, amire felhatalmazása nincs. A R. értelmében ugyanis az igazságügyminiszter ugyan általánosságban és elvileg meghatározhatja azt a leghosszabb határidőt, amelyet a tartozások kiegyenlítésére a kérelem felajánlhat, de maga a konkrét határidő az egyeség tartalmához tartozik és a hitelezők kétharmad többségének szavazatával való elfogadás tárgya (48. §). Erőszben tehát a bírót mérlegelési vagy intézkedési jog nem illeti s nem erőltethet rá a hitelezőkre oly fizetési határidőt, amelyet azok meg nem szavaztak. A fizetési határidő felől külön szavazásnak nincs is helye, mert az egyeségi ajánlatot csak a maga egészében lehet elfogadni vagy el nem fogadni (R. 47. § 1. bek.) s nem lehet pl. a kvótát elfogadni, de a fizetési határidő ellen szavazni (lásd alább a 47. §-nál I. alatt). Amikor tehát az új rendelet a bírót jogosítja fel arra, hogy a 40%-ot meghaladó többlet fizetésére méltányos hosszabb határidőt szabhasson s pláne, hogy 100% felajánlása esetében ezt még a hitelezők kétharmad többségének hozzájárulása nélkül is megtehesse: a R.-et módosítja, mert az eddig a hitelezők többségének rendelkezésétől függő kérdést ezúttal a bíró hatáskörébe utalja.

Az új rendelet értelmében a fizetési határidő felől a bíró határoz; a hitelezők afelől csak akkor szavaznak, ha az két évet meghalad, ami a legnagyobb ritkaság. Minthogy azonban a felajánlott hányad praktikus értéke lényegileg attól függ, hogy azt az adós mennyi idő alatt fizeti meg s minthogy ezért lehetetlen a hitelezőktől szavazást kívánni, amíg nem tudják, hogy a bíró minő fizetési határidőt fog szabni, nézetem szerint az új rendelkezést csak úgy lehet megvalósítani, hogy a bíró a szavazás megkezdése előtt határozzon a fizetési határidők kérdésében attól feltételezetten, hogy a szükséges többség meglesz. Ha ezt fel nem vesszük, a hitelezők határozatlan ajánlat felől szavaznának, mert mindig ki lennének téve annak, hogy a bíró utólag az ajánlattól eltérő, hosszabb terminust szab.

Ha az ajánlat 40%-nál kisebb (fent 1. b) pont), akkor a bírónak nincs beleszólása a fizetési határidőkhöz; ez esetben tehát a régi szabályok irányadók. Ugyanez áll a 40%-ig terjedő kvótarész tekintetében akkor is, ha a felajánlott hányad a 40%-ot meghaladja.

Mind e kérdésekben — elég helytelenül — a formális számszerű ajánlati összeg irányadó, tekintet nélkül arra, hogy azt a kikötött fizetési határidő hossza értékében mennyire befolyásolja.

A hosszabb határidő megszabását az adósnak kérnie kell; hivatalból az nem foghat helyet. Ez ugyan nincs kifejezetten kimondva, de a rációból folyik.

III. A minimális kvótán alul maradó ajánlat alapján az eljárást meg sem lehet indítani. Az ilyen meg nem felelő ajánlatot tehát nem lehet a hitelezők szavazata alá sem bocsátani és az ilyen kérelemmel való elbírás egészen azonos a 7. § 2. bekezdésében felsorolt esetekkel. Az ilyen kérvényt tehát hivatalból vissza kell utasítani. Egészen azonos különben ez az álláspont azzal, amelyet a Cst. 200. §-ának 5. pontja a csődbeli kényszeregyességekre vonatkozólag elfoglal. V. ö. alább 68. §.¹

Az eljárás megindítása.

7. §.

(1) Ha a kérelem a megszabott kellékeknek megfelel és a 2. bekezdésben felsorolt hiányok nem forognak fenn, a bíró az eljárást megindítja és vagyonfelügyelőt rendel ki, ellenesetben pedig a kérelmet hivatalból visszautasítja.

(2) Az eljárást nem lehet megindítani:

1. ha az adós ellen korábban már egyességi eljárás volt folyamatban és azt az új kérelem előterjesztését megelőző egy éven belül az 56. § 1. bekezdésének 2—6. pontjában említett valamely okból megszüntették;

2. ha az adós korábban már csődben volt és a hitelezők az 1. pontban megjelölt időn belül az adósnak a csődben tett kényszeregyességi ajánlatát el nem fogadták, vagy a bíróság a kényszeregyesség jóváhagyását jogerősen megtagadta.

I. A kérelem elintézése vagy annak visszautasításában, vagy az eljárás megindításában állhat. Hiánypótlás végett való visszaadásnak nincs helye, mert az eljárás megindításának fontos joghatásait (17—20. §-ok) csak kellő alakban és tartalommal előterjesztett kérelem vonja maga után. Mivel azonban a visszautasító végzés amúgy sem jár jogvesztéssel, az adós a hiányok pótlásával bármikor új kérelmet terjeszthet elő.

Nem ok a visszautasításra az, hogy az adós nem, vagy nem kellően sorolta fel ingatlanait, vagy hiányos vagy semmi hitelezőjegyzéket nem csatolt (4. § 3. és 4. bek.).

Mint hogy a visszautasító végzés adott esetben a hiánypótlásra irányuló utasítást helyettesíti, a bíró jelölje meg szabatosan és taxative a kérelem összes hiányait, nehogy az adósnak a megjelölt hiányok pótlásával előterjesztett újabb kérelmét oly hiányok miatt kelljen ismét visszautasítani, amelyek már az első alkalommal is fennforogtak.

A visszautasító végzés ellen felfolyamodásnak van helye (60. § 2. bek.).

II. Az eljárás megindítása iránti kérelmet vissza kell utasítani, ha még egy év nem múlt el azóta, hogy a megindult korábbi kényszeregyességi eljárást az adós renitens magatartása, az egyességi ajánlat

¹ V. ö. e. §-hoz még szerző cikkét a Pester Lloyd 1925 április 1-i estilapjában.

el nem fogadása vagy a jóváhagyás megtagadása miatt megszüntették (2. bek. 1. pont), vagy ha az adós korábban csődben volt és a csődben egy évnél nem régebben kényszeregyesség létesítését siker nélkül kísérelték meg (2. bek. 2. pont).

Az első rendelkezés az üzletszerű egyességkötéseknek akarja utját vágni; a második esetben pedig alig valószínű, hogy a kényszeregyesség csődön kívül létre tudna jönni.

Nem ok a visszautasításra az, hogy az adós a korábban kötött kényszeregyességet még nem teljesítette. Nincs tehát kizárva, hogy újabb kényszeregyesség folytán az adós végeredményben az első kvótának csak a kvótáját fizesse. V. ö. 61. §. Utóbb megnyíló csődben ez nem állhat be, mert erről az esetről a 63. § 3. bek. külön rendelkezik. Nem ok a visszautasításra az sem, hogy az adóst korábban vétkes vagy csalárd bukás miatt elítélték. A R. abból indul ki, hogy a hitelezők ne szavazzák meg a kényszeregyességet, ha az adóst ez okból a kedvezményre méltatlannak tartják. Ez álláspont ellen megszívlelendő érvekkel küzd *Rechfelden* (Allg. Öst. Gerichts-Zeitung 1916. évi I. szám).

A visszautasításra a bíró kötelezve van, az tehát nem függ az ő mérlegelésétől.

III. A *vagyonfelügyelőt* a bíró az eljárás megindításával egyidejűleg rendeli ki. A kirendelést leghelyesebb magába az eljárást megindító végzésbe foglalni, mert a kirendelő végzést a vagyonfelügyelőnek magától értetődőleg a lehető legstürögősebben kézbesíteni kell s mert a vagyonfelügyelőnek mindjárt meg kell azt is tudnia, hogy az eljárás ki ellen indult meg, hol van az adós telepe, mi a foglalkozása stb. Külön kirendelő végzés helyett tehát legegyszerűbb az eljárást megindító végzésnek oly alakot adni, hogy az egyuttal a vagyonfelügyelő részére kirendelő végzésül is szolgálhasson.

A vagyonfelügyelő kirendelésére, személyi kellékeire, fogadalmára nézve v. ö. különben 8. §, kötelességeire és felelősségére nézve pedig 21—25. §-okat.

IV. *Az eljárás megindításának joghatálya* tekintetében v. ö. a 16—20. §-okat.

V. *A bírónak az eljárás megindítása utáni teendői*: 1. az eljárás megindításának közzététele (10—12. §-ok); 2. az adós *vagyonának biztosítására* szükséges intézkedések megtétele (9. § 1. bek.); 3. az adós kötelezése *előleg letételére* (9. § 3. bek.); 4. az eljárás megindításának a telekkönyvben, a végrehajtási jegyzőkönyvekben, a cégjegyzékben és más nyilvánkönyvekben leendő *feljegyzése* iránti intézkedés (13. §).

Vagyonfelügyelő kirendelése.

8. §.

(1) *Vagyonfelügyelőül megbízható és a kellő szakismerettel rendelkező személyt* kell kirendelni, aki az adóshoz nem áll oly személyes viszonyban, amely tisztének ellátásában befolyásolhatná. Hatóságok és szaktestületek a bíró tudakozására e tulajdonságok felől haladéktalanul nyilatkozni kötelesek.

(2) A kirendelés részleteit az igazságügyminiszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg rendelettel szabályozhatja.

(3) A vagyonfelügyelő kötelességeinek lelkiismeretes teljesítésére fogadalmat tesz. A fogadalom letétele után a bíró a vagyonfelügyelőnek kirendeléséről tanusítványt ad.

I. A vagyonfelügyelő személyének megválasztása a bíró egyik legfontosabb és legnehezebb feladata. A vagyonfelügyelő mind a hitelezőknek, mind az adósnak, mind pedig a bírónak bizalmi személye, s ezért tőle a legmagasabb erkölcsi kvalitásokat, teljes pártatlanságot, a legnagyobb vagyoni biztonságot, a legteljesebb üzleti és szakismeretet és magasfoku intelligenciát kell megkövetelni.

Minthogy a vagyonfelügyelő a hitelezőknek is bizalmi embere, a bíró lehetőleg honorálja a vagyonfelügyelő személyére vonatkozólag a hitelezők köréből jövő óhaját. Ahol a hitelezők nagy része szervezve van (védegyletek), ez nem ütközik nehézségbe. Amennyire csak lehet, a bíró vegye figyelembe általában is a hitelezők tekintélyesebb csoportja részéről tett és az összesség érdekét szolgáló kívánalmakat.

Noha a R. szándékosan nem ad közelebbi utmutatást ama kellékek tekintetében, amelyeket a vagyonfelügyelőtől meg kell követelni, mégis általánosságban meghatározza a vagyonfelügyelőül kirendelhető személyben megkívánt kellékeket, és pedig mind pozitív, mind pedig negatív irányban. Pozitív irányban azt szabja meg a R., hogy vagyonfelügyelőül megbízható és kellő szakismerettel rendelkező személyt kell kirendelni: negatív irányban pedig olyképp rendelkezik, hogy a vagyonfelügyelő nem állhat az adóshoz oly személyes viszonyban, amely tisztének ellátásában őt befolyásolhatná. A konkrét esetben zsinórmértékül szolgálhat, hogy a vagyonfelügyelőnek képesnek kell lennie arra, hogy a 21. §-ban körülírt teendőket ellássa, különösen az adós üzletvitele felett felügyeljen és szükség esetén annak vezetését személyesen is átvegye. Evégből vagyonfelügyelőül általában csak nem tulságosan fiatal, tehát legalább huszadik életévét betöltött, kifogás alá nem eső, hivatalvesztésnek vagy a politikai jogok gyakorlása felfüggesztésének hatálya, gondnokság vagy csőd alatt nem álló, erkölcsileg és vagyoniilag megbízható és a kellő szakismeretekkel bíró személyt kell kirendelni. A vagyonfelügyelő ne legyen az adósnak közeli hozzátartozója (v. ö. 45. §), ne álljon vele perben vagy ellenséges viszonyban és ne legyen az adósnak oly konkurrens, akinek nem lehet közömbös, vajjon az adós üzlete fennmarad-e és virágozik-e vagy nem. A vagyonfelügyelő ne legyen az adósnak oly hitelezője se, akire az egység kiterjed, mert ez tulságosan nagy csábítást rejt magában arra, hogy a helyzetből a maga javára és az adós és a többi hitelező hátrányára hasznot húzzon.¹ Ha a hitelezők részéről hathatósabb közreműködés szükséges, ott van az ellenőrző biztos vagy az ellenőrző bizottság (26., 27. §-ok) intézménye. Az a körülmény, hogy a vagyonfelügyelő a hitelezők valamelyikének közeli hozzátartozója vagy konkurrens, vagy hogy a hitelezők valamelyikével perben vagy ellenséges viszonyban áll stb. — önmagában ugyan nem lesz akadály

¹ A R. tudatosan mellőzte a Schreyer-féle tervezet álláspontját, amely szerint a vagyonfelügyelőt a hitelezők köréből kell venni.

a vagyonfelügyelő kirendelésének, de ha az illető hitelező vagy hitelezők számottevő csoportot képviselnek, mindenestre nem ajánlólevél.

Nem kívánja meg a R., hogy a vagyonfelügyelő férfi legyen, és így nőt is ki lehet rendelni, ha ez az ügy érdekében áll és az egyéb személyes kellékek fenforognak.

Általában nem zárja ki a R. ügyvédnek vagyonfelügyelőül kirendelését, de rendelkezéseinek célzatából következik, hogy elsősorban nem jogászra, hanem az adós szakmájában gyakorlatilag is jártas egyénre gondol, és hogy a vagyonfelügyelő ténykedését nem tekinti ügyvédi ténykedésnek. Ebből az álláspontból foly aztán az is, hogy az ügyvéd-vayonfelügyelő nem igényelhet magasabb díjazást, mint más (v. ö. a 24. § magyarázatát, III. alatt).

A közjogi összeférhetlenség hatálya alatt álló köztisztviselők stb. természetesen vagyonfelügyelők sem lehetnek (v. ö. 1869 : IV. t.-c. 8., 12. §-ok, 1891 : XVII. t.-c. 39. §, 1871 : LI. t.-c. 5. §, 32.082/1891. I. M. sz. rend. 16. § stb.).

Jogi személynek vagyonfelügyelőül kirendelését a R. szószerint ugyan nem tiltja meg, de rendelkezéseinek nyilvánvaló értelmével az mégis ellentétben állana. Nem lehet tehát kirendelni pl. közkereseti társaságot, céget sem, hacsak az nem valóban egyéni kereskedő cége, akinél a cég csak az a név, amely alatt üzletét folytatja.

III. Hogy a bíró a vagyonfelügyelő személyének alkalmasságáról minél könnyebben és minél alaposabban tájékozódhassék, a R. módot ad neki, hogy az e részben szükséges tudakozódásokat bárkinél hivatalból beszerezze, nevezetesen szaktestületekhez és hatóságokhoz megkeresést intézzen, akik arra haladéktalanul nyilatkozni kötelesek. Értékes segítséget nyújthatnak a bírónak a tekintélyesebb hitelezői védegyletek, amelyek ezzel egyfelől alapszabályszerű céljukat mozditják elő, másfelől pedig az egységben közvetlenül anyagilag nincsenek érdekelve és így rendszerint bírnak a szükséges tárgyalagosság kellékével is. A bíró evégből a vagyonfelügyelő kirendelése előtt tájékozódjék az illetékes kereskedelmi és iparkamaránál, gazdasági vagy más testületnél. A tájékozódás sürgősség esetében hivatalos távirat vagy telefon útján történjék. De maga az adós is adhat a bírónak figyelemreméltó utmutatást, mert hiszen az ő érdeke is az, hogy a vagyona felett gyakorlandó felügyelet megbízható kezekben legyen. A bíró tehát jól teszi, ha a kinevezendő vagyonfelügyelő személye felől az adóst is megkérdezi.

IV. A 3. bekezdés értelmében a vagyonfelügyelő kötelességeinek lelkiismeretes teljesítésére fogadalmat tesz. A fogadalmat a vagyonfelügyelőtől önként érthetőleg a bíró veszi ki. A fogadalom szövegére vonatkozólag a R. végrehajtása tárgyában kibocsátott 61.000/1915. I. M. számú rendelet 2. §-a a következőképp rendelkezik:

A vagyonfelügyelő fogadalmának (4.070/1915. M. E. számú rendelet 8. §-ának 3. bekezdése) szövege a következő:

„Én N. N. becsületesre és lelkiismeretemre fogadom, hogy vagyonfelügyelői tisztemben híven járok el, a bíróság részére szükséges tájékozódásokat alapos utánjárással szerzem meg, jelentéseimet a valóságnak megfelelően készítem el, lelkiismeretesen gondoskodom arról, hogy az adós üzlete (gazdasága, kényérkeresete) a lehetőséghez képest továbbfolytatható legyen és felügyelek arra, hogy az adós vagyonából semmit el ne vonjanak.

A fogadalom letételének elmaradása lényeges eljárási szabálysértés (53. § 2. p.; Debreceni T. 1924. okt. 18. P. II. 1868/1921. sz.).

V. A fogadalom letétele után a bíró részéről a vagyonfelügyelőnek kiadandó *tanusítvány* (3. bek. 2. mond.) alakja nincs kötelezően szabályozva. A tanusítvány célja, hogy a vagyonfelügyelő harmadik személyekkel szemben e minőségét hitelesen és könnyen igazolhassa; tartalmának tehát ehhez a célhoz kell igazodnia.

Biztosítási intézkedések.

9. §.

(1) Az egyességi eljárás megindítása után a bíró haladéktalanul megteszi mindazokat az intézkedéseket, amelyek az adós vagyonának biztosítására szükségesek. A bíró különösen megtilthatja az adósnak, hogy bizonyos jogcselekményeket az eljárás folyama alatt egyáltalában vagy a vagyonfelügyelő hozzájárulása nélkül végezzen.

(2) Ha az adós az 1. bekezdés értelmében tett intézkedésnek nem tesz eleget, a bíró az eljárást megszüntetheti. Ha a késedelem veszélyrel nem jár, a bíró a határozat meghozatala előtt hallgassa meg az adóst és esetleg a vagyonfelügyelőt és a hitelezőket.

(3) A bíró az adóst az előreláthatólag felmerülő és az eljárás céljára elkerülhetetlenül szükséges költségnek vagy a költség egy részének előlégezésére kötelezheti (56. §. 1. bekezdésének 2. pontja). A bíró az adósnak kérelmére rövid halasztást adhat.

I. A kényszeregyességi eljárás a végrehajtások foganatosítását és a csődnyitást felfüggeszti (18., 20. §-ok) és ezzel az adós vagyonát az eljárás tartama alatt a hitelezők kielégítése elől elzárja. Ez viszont szükségessé teszi, hogy gondoskodás történjék arról, hogy a vagyon, mint kielégítési alap, a hitelezők számára megóvassék. Ezért megzabálja a R., hogy a bíró az eljárás megindításával egyidejűleg tegyen meg minden intézkedést, amely a vagyon biztosítására szükséges. Erészben a bírónak teljesen szabad keze van és elrendelheti mindazt, ami a kitűzött cél érdekében a konkrét esetben szükségesnek, avagy tanácsosnak is mutatkozik. Jelenleg érvényes végrehajtási jogunk az ideiglenes intézkedések rendszerét intézményszerűen nem foglalja magában és ezért a végrehajtási jogban nincsenek körülírva azok az intézkedések, amelyek itt figyelembe jöhetnek. A Pp. egyes helyeken rendelkezik ugyan ideiglenes intézkedésekről, de azoknak egészen speciális jellegük van és így analog alkalmazásuk nem foghat helyt (v. ö. Pp. 580., 665., 674., 675. §-ait). Ugyanez áll a tisztességtelen versenyről szóló 1923 : V. t.-c. alapján folyamathá tehető polgári nem peres eljárásról szóló 23.800/1924. I. M. számú rendeletről. Mindazáltal az utóbbi némi támpontokat nyújthat.

Az adós vagyona tekintetében tehát semmi sem korlátozza a bírót és ezért elrendelheti a zárlatnak, a vagyonfelügyelőnek, a gondnokozásnak bármelyik megfelelő módját. Az adós személye tekin-

tetében azonban bizonyos korlátok az általános jogelvekből következnek és így nevezetesen pl. az adós cselekvő szabadságának korlátozása csak kellő kimérettel és a célnak megfelelő határok között, személyes szabadságának korlátozása vagy megszüntetése pedig (elzárás, fogvatartás) egyáltalán nem foghat helyet. A cél, amely a bíró előtt lebegni fog, mindig az lesz, hogy a kényszeregyességi eljárás — ellentétben a csőddel — ne szüntesse meg az adós vagyoni existenciáját, hanem ellenkezőleg, igyekezzen az adós üzletét vagy gazdaságát, mint élő egységet és jövedelemforrást továbbra is fenntartani. A korlátozó intézkedések tehát ne menjenek odáig, hogy az adóst üzlete vagy gazdasága észszerű folytatásában az elkerülhetetlen mértéken túl feszélyezzék. A biztosítási intézkedéseknek olyanoknak kell lenniök, hogy megakadályozzák, hogy az adósnak módjában legyen vagyonának tekintélyes részeit elrejtetni, szinleges ügyleteket kötni stb. Az üzlet bezárása, szoros zár, az üzlethez tartozó ügyletek kötésétől való eltiltás és hasonló szigorú rendszabályok, amelyek az üzlet folytatását lehetetlenné teszik, vagy szerfelett megnehezítik, csak végső szükség esetében alkalmazandók. A bezárt üzlet *kinyitásának* elrendelése már gyakrabban válhatik szükségessé. A haladéktalanul nem jelenti azt, hogy oly intézkedést, amelyet csak a vagyonfelügyelő közbejöttével lehet megnyugtató módon megtenni, a bíró a vagyonfelügyelő kirendelése előtt tegyen meg. A bírónak kell a legcélszerűbb *sorrendet* megállapítani s esetleg előbb vagyonfelügyelőt kirendelni és azután egyéb intézkedéseket tenni.

A gyakorlatban az adós sokszor, mielőtt a kényszeregyességi eljárás igénybevételeire határozná el magát, előbb magánegyességet kísérel meg a hitelezővédegyuletek közbejöttével. Az eljárás ilyenkor az, hogy az adós bejelentvén a védegyületnek a fizetőképtelenséget, a védegyület bizalmi személyt rendel ki, aki megállapítja az adós vagyoni állapotát és ellenőrzi az adós további üzletkezelését, tehát mintegy magán-vagyonfelügyelői funkciót végez. Amikor tehát az adós kényszeregyességi eljárást kér, akkor a bíró gyakran már benn fogja találni a adós üzletében ezt a magán-vagyonfelügyelőt. A hivatalos vagyonfelügyelő kirendelésétől és működésének megkezdésétől fogva e bizalmi személy szerepe mindenesetre csak alárendelt, a vagyonfelügyelőtől függő lehet, azonban annak nem kell feltétlenül megszűnnie. Ha a bíró célszerűnek látja, úgy intézkedhetik, hogy ez a személy ideiglenesen vagy véglegesen a vagyonfelügyelő ellenőrzése alatt és felelősségével továbbműködjék. Különösen ott, ahol speciális ismeretek (a vevőkör, a beszerzési források stb. ismerete) szükségesek az üzlet helyes folytatásához vagy az adós kellő ellenőrzéséhez, lesz helyén a bizalmi személynek legalább ideiglenes megtartása addig, míg a vagyonfelügyelő az üzembe *bedolgozza* magát.

II. A biztosítási intézkedések fontossága az egyesség megfelelő voltának és a hitelezők érdekeinek szempontjából oly nagy, hogy az adósnak azok megszegését lehetetlenné kell tenni. A szankció az eljárás megszüntetése, ami a hitelezőknek módot ad arra, hogy 15 napon belül kért csődnyitással az egyességi eljárás joghatásait a csődnyitásig fenntartsák (57., 58. §-ok). A szankció e súlyos volta kívánatosá teszi, hogy annak alkalmazása előtt a bíró hallgassa meg az adóst és esetleg a vagyonfelügyelőt és mellőzze az eljárás megszüntetését, ha csak kisebbeszerű elvétésről vagy pótolható mulasztásról van szó. Ezért a szankció alkalmazása a bíró belátásától függ.

III. Egyes biztosítási intézkedéseket maga a R. tesz a bíró kötelességévé: így különösen az egyességi eljárás megindításának az adós ingatlanaira és egyéb telekkönyvi jogaira való feljegyeztetését a telekkönyvben és a végrehajtási jegyzőkönyveken (13. § 1., 2. bek.), továbbá a cégjegyzékben, a szabadalmi és hajórajstromban és más nyilvános jegyzékben (13. § 3. bek.). A legfőbb biztosítási intézkedés egyébként már magának a vagyongfelügyelőnek a kirendelése (8. §, v. ö. fent), amivel az adós rendelkező jogának tetemes korlátozása jár (17. §).

IV. A biztosítási intézkedések addig maradnak hatályban, amíg a bíró azokat valamely okból hatályon kívül nem helyezi, enélkül pedig addig, amíg az eljárást befejezté nem nyilvánítja. Ha a bíró az eljárást megszünteti, a biztosítási intézkedéseket addig kell hatályukban fenntartani, amíg a bíróság az adós ellen csődöt nem nyit vagy bizonyossá nem válik, hogy az adós ellen olyan csőd már nem is nyitható, amely a megelőző egyességi eljárással folytonossági viszonyban van (57. § 3. bek., 58. § 1. bek.).

V. A biztosítási intézkedések egyikét a R. különösen kiemeli mint olyat, amely a bíró szabad belátásának körébe esik: az adóshoz intézhető azt a tilalmat, hogy bizonyos jogcselekményeket az eljárás folyama alatt egyáltalában, vagy a vagyongfelügyelő hozzájárulása nélkül ne végezzen (1. bek. 2. mond.). A tilalom csak bizonyos jogcselekményekre vonatkozhatik, tehát nem lehet általános, de irányulhat a jogcselekmények bizonyos fajára, pl. pénzbeszedésre (17. § 2. bek. 3. mond.), árurendelésre stb. A tilalom abban a körben, amelyre vonatkozik, az adós cselekvő szabadságának korlátozásával jár ugyan, mert a vagyongfelügyelő hozzájárulásához köti az adós cselekvési szabadságát. Erre az intézkedésre is vonatkozik tehát, amit fent 1. alatt mondtam, hogy azt a bíró a legnagyobb kimélettel és csak az eljárás céljának korlátai közt alkalmazza. A tilalomnak azonban csak *jegyzelmi* hatálya van, t. i. a bíró az eljárást megszüntetheti, ha az adós a tilalmat nem respektálja (2. bek., fent II. alatt); de nincs a tilalomnak *magánjogi* hatálya, vagyis a tilalom ellenére kötött ügylet nem érvénytelen, sőt még a hitelezők irányában sem hatálytalan, miként a R. 17. § 2. bek. ellenére kötött jogügylet: és így a jóhiszemű harmadik személyek oltalmát tárgyzó szabályok megfelelő alkalmazására (17. § 3. bek., 2. mond.) sincs tér. A R. nem terjesztette ki erre az esetre ezeket a szabályokat, mert a forgalom biztonságát kimélni óhajtotta és mert abból indult ki, hogy az eljárás megszüntetésével való fenyegetés elég hathatós eszköz lesz az adósnak a megtiltott ügyletek kötésétől való visszatartására.

VI. A 3. bek. értelmében a bíró az adóst az előreláthatólag felmerülő és az eljárás céljára elkerülhetetlenül szükséges költségnek vagy a költség egy részének előlegezésére kötelezheti. Ha az adós e meghagyásnak eleget nem tesz, az eljárást meg kell szüntetni (56. § 2. p.). Hogy e súlyos jogkövetkezmény ne vezessen megokolatlan szigorra, a bíró az adósnak kérelmére rövid halasztást adhat. Noha maga a rendelkezés csak megengedő alakban van fogalmazva, a bíró alig fogja elkerülhetni, hogy az adóstól még a *hirdetmény kibocsátása előtt* előleg letételét követelje. Figyelemmel azonban arra, hogy az adós tovább folyó üzlete vagy gazdálkodása és a vagyongfelügyelőnek folyó kiadások teljesítésére való felhatalmazhatósága (22. §) mégis bizonyos biztonságot nyújt arra, hogy az esetleg kevésnek bizonyuló előleget az adós hamarosan pótolni fogja: maga a R. utal arra, hogy

csak az elkerülhetetlenül szükséges költség előlegezését kell követelni. Az eljárás elején rendszerint csak a hirdetmény költsége és a vagyongfelügyelő első berendezkedésének költsége elkerülhetetlenül szükséges; a többi ráér az eljárás későbbi szakában. Csak ha az adós vagyoni helyzete olyan, hogy nem nyújt biztonságot a később felmerülő költségre, vagy ha ok van annak feltételezésére, hogy az adós a bíró intézkedéseinek ellen fog szegülni, vagy hogy az eljárás megszüntetésére spekulál stb.: akkor kell őt az egész eljárás folyamán felmerülő költség teljes összegének előlegezésére szorítani.

Az előleget helyes elnöki letétként kezelni és nem helyezettetni bírói letétbe, mert annak egy részét nyomban ki kell adni hirdetési költségre, s a többi része felől is jó, ha könnyen rendelkezhetik a bíró.

Hirdetmény.

10. §.

(1) Az egyességi eljárás megindítását hirdetménnyel haladéktalanul közzé kell tenni.

(2) A hirdetménynek különösen tartalmaznia kell:

1. a vagyongfelügyelő nevét és lakcímét;
2. a hitelezőkhöz intézett felhívást, hogy követeléseiket a hirdetményben meghatározott időn belül, a 28. §-ban megszabott módon jelentsék be (43. § 1., 2. bekezdése);
3. az egyességi tárgyalás határnapját;
4. annak a napnak a megjelölését, a mellyel az eljárás megindításának joghatálya beáll (16. §.).

(3) Az egyességi tárgyalás határnapját legfeljebb harminc napra kell kitüzni. Fontos okból a bíró hosszabb időközzel tűzhet ki határnapot.

(4) A tárgyalás elnapolásának és elhalasztásának csak fontos okból van helye. A Pp. 240. §-a nem nyer alkalmazást.

I. Az eljárás nyilvánosságának legfőbb biztosítéka az eljárás megindításának hirdetmény útján való közzététele. A hirdetménynek természetesen azt kell tartalmaznia, amit e cél elérése végett az érdekelteknek tudniuk kell; tehát annak közhírré tételét, hogy ez és ez az adós kényszeregyességi eljárás folyamatba tételét kérte, hogy ennek folytán ez és ez a bíróság az eljárást ezennel megindítja; s ezeken az általánosságokon kívül *különösen* tartalmaznia kell azt, amit az 1—4. pontok felsorolnak. Nem sorolja fel ezek között a R. a felajánlott egyességi hányadot és általában az egyességi ajánlat tartalmát, s tekintettel arra, hogy ennek megemlítése az adós hitelének még megmaradt részét is hátrányosan érintheti, az egyességi ajánlat tartalmából a hirdetményben *semmit sem szabad közölni*.

A hirdetmény közzétételenek *haladéktalanul* kell történnie, nehogy az adósnak ideje legyen az anyagi fizetőképтелenség állapotában vagyona felől szabadon és a hitelezők kárára rendelkezni. E részben a helyzet ugyanaz, mint amikor az adós maga ellen csődöt kért.

A közzététel módjai, amelyek nem alternative, hanem cumulative jönnek alkalmazásba (l. alább 11—13. §-okat): a *kiüggesztés*, a *kézbesítés*, a *megküldés* és a lapokban való *közzététel*.

II. A hirdetmény különös tartalmát meghatározó rendelkezésekhez a következőket kell megjegyezni:

Az 1. ponthoz: v. ö. fent a 7. §-hoz III. alatt és 8. §.

A 2. ponthoz:

A tapasztalat bizonyítja, hogy a csődben gyakran jelentenek be oly követeléseket, melyek a közadós vagyonskimutatásában nem szerepelnek. Ha ez már a csődben is megtörténik, ahol a közadós tudja, hogy a felszámolási eljárás során az eltitkolás minden valószínűség szerint kiderül, annál könnyebben eshetnék ez meg a csődönkívüli kényszerügyességi eljárásban, amelynek e részbeli garanciái sokkal csekélyebbek; ami annál veszedelmesebb volna, mert az adós tetszésétől függne ily módon a neki kellemetlen hitelezőt szavazati jogától megfosztani. A R. ezért egyfelől a nyilvánosság minden biztosítékával látja el az eljárást, másfelől pedig a hitelezőjegyzéket és a vagyonskimutatást csak mint az adós részéről tett tájékoztató közlést fogja fel és a hitelezőket követeléseik bejelentésére jogosítja és saját érdekében kötelezi (*bejelentési kényszer*). Szavazati jog — igazolt mulasztás esetét kivéve — csak azt a hitelezőt illeti, aki követelését kellő időben bejelentette (43. §). A szavazati jog szempontjából is tehát nem a vagyonskimutatás adatai, hanem a bejelentések irányadók. A másik fontos joghatály, amely a bejelentéshez fűződik, az, hogy a kényszerügyesség csak a bejelentett követelések tekintetében válik végrehajthatóvá, amennyiben azokat az adós nem kifogásolja (62. §). A be nem jelentett követelést tehát előbb a rendes uton peresíteni kell. Végül a jóváhagyás tárgyában hozott végzés ellen felfolyamodási joga is elvben csak a bejelentő hitelezőnek van (60. §. bek.).

A bejelentéseket a hirdetményben kitűzendő határidőn belül a tárgyalás előtt kell benyújtani és azokat a tárgyaláson rendszerint már nem lehet pótolni. Ez a korlátozás szükséges, nehogy a tárgyaláson új hitelezők meglepetésszerűen és tömegesen jelentkezzenek, akiknek személyazonosságát, követeléseik fennálltát és összegét a bíró, aki a nem mindig elfogulatlan és megbízható adós kijelentéseire feltétlenül nem támaszkodhatik, hirtelenében meg nem bírálhatja és ellen nem őrizheti. Nehogy azonban a vétlen mulasztás a hitelezőt szavazati, felelősségi és végrehajtási jogától megfosztja, a R. a mulasztás pótlásáról is gondoskodik (45. § 2. bek., 60. § 4. bek.).

A bejelentés alakszerűségét tekintetében v. ö. alább a 28. §-nál.

A 3. ponthoz:

A tárgyalás határnapjára vonatkozik a § 3. és 4. bekezdése is. A tárgyalás határnapját nem szabad tulságosan rövid időre kitűzni, hogy a közhírretétel megtörténhessék és a hitelezők informálódhassanak; viszont rendszerint nem szabad 30 napnál hosszabb időre kitűzni. Harminc napnál hosszabb terminust csak »fontos okból« szabad kitűzni. Ugyanez áll a tárgyalás elnapolása és elhalasztása tekintetében (4. bek.).

A 4. ponthoz:

Az eljárás megindításának joghatálya azzal a nappal kezdődik, amelyen a hirdetményt az eljáró bíróság hirdetőtábláján kifüggesztették (16. §). Ezt a napot a hirdetményben azért kell megjelölni,

hogy az érdekeltek maguktartását ahhoz szabhassák és tudják pl., hogy mely jogügyletekhez kell a vagyonsfelügyelő hozzájárulása (17. § 2. bek.), mely naptól kezdve nem lehet végrehajtásokat és telekkönyvi előjegyzéseket fogantatosítani (18. §), mely napon tul beadott csődnyitási kérelmek tárgyalását kell felfüggeszteni (20. §), mely követeléseket nem érint az egyességi eljárás (30. §), minő pénzürték szerint kell a határozatlan összegű követelést számbavenni (32. §) stb. V. ö. egyébként a 16. § magyarázatát.

III. A R. a Pp. 240. §-ának alkalmazását kifejezetten kizárja, tehát nem lehet 8 nappal előbb beadott »közös kérelem«-mel a tárgyalást elnapoltatni. A R. az eljárás gyors lebonyolítására oly nagy súlyt helyez, hogy ezt a 69. §-ban külön is megszabja, az egyességi ügyeket soronkívüli ügyekké minősíti és a törvényszék elnökét külön ellenőrző és felügyelő hatáskörrel ruházza fel. Viszont nem lett volna helyes a tárgyalás egy határnapon való befejezésének túlzott erőtetése sem. A tárgyalás arra való, hogy a hitelezők magukat, egymást és a bírót tájékoztassák az ajánlat megfelelő volta felől. Ha az ehhez szükséges adatok hiányzanak és különösen ha a hitelezők nagyobb érdekcsoportja ez okból halasztást indítványoz, a bíró rosszul tenné, ha a kérelmet elutasítaná.

11. §.

(1) A hirdetményt a bíróság hirdető tábláján ki kell függeszteni. Ha az adós lakóhelye vagy vállalatának székhelye a bíróság székhelyén kívül van, a hirdetményt e helyek járásbíróságának hirdető tábláján is ki kell függeszteni.

(2) A bíró elrendelheti a hirdetménynek valamely tőzsdén vagy más oly helyen való kifüggesztését, ahol az adós hitelezői üzleti ügyekben nagyobb számban szoktak megfordulni.

(3) A hirdetményt az adósnak és oly személyeknek, akik kötelezettségeiért felelősség vállalására késznek nyilatkoztak, továbbá azoknak a hitelezőknek, akiknek lakcíme ismeretes, úgy kell kézbesíteni, mint az idézéssel ellátott keresetlevelet az alperesnek, de hirdetményi kézbesítésnek nincs helye.

(4) Oly hitelező részére, akinek belföldön sem lakóhelye, sem telepe nincs és belföldön kézbesítések átvételére meghatalmazottja sincs vagy az fel nem található, a kézbesítés a postára feladással történik (Pp. 154., 155. és 169. §-ai). Ez a szabály egyéb határozatok közlésére is áll.

(5) A hitelezőknek egyidejűleg kézbesíteni kell a kérvénynek egy-egy példányát mellékleteivel.

(6) A kézbesítés meg nem történte vagy szabálytalansága nem gátolja a tárgyalás megtartását és határozat hozatalát.

(7) A hirdetményt meg kell küldeni a pénzügyigazgatóság-nak, Budapesten az adófelügyelőnek és a m. kir. központi díj-

és illetékkiszabási hivatalnak, és ha kiskorú vagy gondnokság alatt álló érdekeltek vannak, a gyámhatóságnak.

I. Ez a § a hirdetésny kifüggesztésével (1., 2. bek.), kézbesítésével (3—6. bek.) és megküldésével (7. bek.) foglalkozik.

II. Az 1., 2. bekezdéshez :

A kifüggesztés technikai keresztülvitele a Tüz. 77. §-a értelmében történik. A kifüggesztés napján (16. §) azt a napot kell tekinteni, amelyet a hirdetésny kifüggesztett példányaira az iroda ilyenül feljegyzett.

A tőzsdén vagy más oly helyen való kifüggesztést, ahol az adós hitelezői üzleti ügyekben nagyobb számban szoktak megfordulni, csak akkor kell elrendelni, ha van ilyen hely, pl. valamely hitelezővédegyület, leszámoló iroda stb. De nem, vagy csak kivételesen : kávéház, társaskör vagy efféle, mert itt nem »üzleti ügyekben« szoktak a hitelezők megfordulni.

III. A 3.—6. bekezdéshez :

A hirdetésny az adósnak, továbbá mindazoknak a személyeknek, akik az adós kötelezettségeiért felelősség vállalására késznek nyilatkoztak, külön kézbesítettetni kell, valamint a hitelezőknek is ; de a hitelezők csoportjában különbség van ama hitelezők között, akiknek a lakcime belföldön van és ismeretes, vagy akiknek belföldön telepük vagy kézbesítések átvételére feljogosított meghatalmazottjuk van, és olyanok között, akiknek belföldön sem lakóhelyük, sem telepük, sem az említett minőségű meghatalmazottjuk nincs, avagy az fel nem található vagy lakása ismeretlen. Mig ugyanis a hirdetésny az előbbi csoportba tartozó hitelezőknek, valamint magának az adósnak és a felelősség vállalására késznek nyilatkozott harmadik személyeknek is ugy kézbesítendő, mint az idézéssel ellátott keresetlevél az alperesnek, csak éppen hirdetésnyi kézbesítés (Pp. 174—177. §-ai) kizárásával, — addig a második csoportba tartozó hitelezők számára a kézbesítés postára feladással történik (Pp. 154., 155. és 169. §-ai). A hitelezőknek a R. 3. §-a értelmében egyidejűleg a kérvény egy-egy példányát is kézbesíteni kell a mellékletekkel együtt. Ha a postára feladás nyilván céltalan lenne (pl. mert a címzett ellenséges külföldön tartózkodik), akkor, véleményem szerint, leghelyesebben jár el a bíró, ha ügygondnokot rendel ki és az iratot ennek kézbesítetteti, amint ez a R. 11. § 3. bekezdésének a Pp. 163. § 5. bekezdésével való egybevetéséből is következtethető. Az ügygondnok költségét az adós köteles előlegezni (9. § 3. bek., Pp. 434. §) és viselni (59. §).

A messzemenő nyilvánossági garanciák mellett azonban a kézbesítés meg nem történetének vagy sikertelenségének jogkövetkezményt a R. már nem tulajdonít. A jogi értelemben vett idézés tehát a hirdetésny közzétételével mindenkre hatályos módon már megtörtént.

A 6. bek. ama szabálya különben, hogy a kézbesítés meg nem történeté vagy szabálytalansága nem gátolja a tárgyalás megtartását és határozat hozatalát, éppenuy áll egyéb határozatok közzétételére is, mint a 4. bek. rendelkezése, mert az eljárás gyors természetéből és perenkívüli mivoltából következik, hogy egyetlen érdekelt értesítésének hiányossága miatt nem akadhat meg az egész nagy apparátus. Ezt a mondatot tehát ennyiben kiterjesztően kell magyarázni.

»Oly személyek, akik az adós kötelezettségeiért felelősség vállalására késznek nyilatkoztak : az u. n. garánsok, v. ö. fent a 4. §-hoz VI. alatt.

IV. A 7. bek. rendelkezése pusztán instrukcionális szabály. Anyagi jogi kihatása nincs annak, ha a megküldés az itt említett hatóságok valamelyikéhez meg nem történik.

12. §.

(1) A hirdetésny lényeges tartalmát (10. §. 2. bekezdése) a hivatalos lapban egyszer közzé kell tenni.

(2) A bíró elrendelheti, hogy a hirdetésny egész terjedelmében, ugyszintén, hogy azt más, a körülményekhez képest külföldi hírlapokban is és a megállapított időközben többször is közzétegyék.

I. A R. végrehajtása tárgyában kibocsátott 61.000/1915. I. M. számú rendelet 3. §-ának 1. bekezdése értelmében :

A hirdetésnyeknek a hivatalos lapban vagy más lapban való közzétételéről a bírósági iroda gondoskodik.

A hirdetésny »lényeges tartalmának« (l. alább II. alatt) a hivatalos lapban való közzétételéhez elég tehát a bírónak a végzés előadmányára vezetett utasítása ; ahhoz azonban, hogy a hirdetésny más lapban is közzétegyék, vagy hogy a hivatalos lapban vagy más lapban többször tegyék közzé, a bíró végzése szükséges. Ugyanez áll, ha a hirdetésnyben egyéb is áll, mint ami annak »lényeges tartalma« (l. alább II. alatt).

II. A hirdetésny »lényeges tartalma« nem csak a 10. § 2. bek.-ben felsorolt adatokból, hanem az azokhoz tartozó általános adatokból is áll (v. ö. fent a 10. §-hoz I. alatt). Csak ha a hirdetésny ezeken kívül még egyebet is tartalmaz, lehet ezeket a lapok részére szánt hirdetésnyből kihagyni, főképp takarékoság szempontjából (v. ö. fent a 9. §-hoz II. alatt).

III. A kifüggesztés önmagában ép oly kevésbé vagy talán még kevésbé jelent publicitást, mint a hivatalos lapban való közzététel. A két rendelkezés egyikének sem ez a fiktív nyilvánosság a főcélja. A kifüggesztés azért szükséges, mert meg kell határozni, mikor kezdődik az eljárás megindításának a joghatálya (16. §), s e kezdőpontnak lehetőleg nyomon kell követni a határozat meghozatalát, nehogy közben a levegőben függő jogviszonyok keletkezzenek ; a hivatalos lapban való közzététel pedig ama feltételezés mellett történik, hogy a nyilvánosság valódi organumai, a napilapok, a legmegbízhatóbban innen fogják a közlést átvenni.

IV. A külföldi hírlapokban való közzététel akkor lesz célszerű, ha az adósnak külföldön nagyobb számban vannak hitelezői. Természetesen lehetőleg oly lapot kell választani, amelyről valószínű, hogy éppen az ennél az adósnál érdekelt hitelezők olvassák.

A R. nem szab határidőt arra, mennyi idővel a tárgyalás előtt kell a közzétételnek megtörténetnie. Az eljárás céljából folyik azonban, hogy ez »haladéktalanul« történjék meg.

Az eljárás megindításának feljegyzése.

13. §.

(1) A bíró az egyességi eljárás megindításának az adós ingatlanaira és egyéb telekkönyvi jogaira való feljegyzése végett a telekkönyvi hatóságot, a végrehajtási jegyzőkönyvekre való feljegyzés végett pedig azokat a járásbírókat keresi meg, amelyeknél az adós ingóságaira végrehajtást foganatosítottak.

(2) A feljegyzésben meg kell jelölni az egyességi eljárás megindítása iránti kérelem előterjesztésének napját. A telekkönyvi betét (telekjegyzőkönyv) »Jegyzet« rovatában utalni kell a feljegyzés sorszámára mindazoknál a bejegyzéseknél, amelyeken alapuló jogok a 19. §. hatálya alá esnek.

(3) Ha az adós bejegyzett kereskedő, a bíró az eljárás megindításának a cégjegyzékben való feljegyzéséről és ha az adós szabadalom tulajdonosa, annak a szabadalmi lajstromban, ha hajó tulajdonosa, a hajólajstromban, ha pedig más oly joga van, amelyről nyilvános jegyzéket vezetnek, e jegyzékben való feljegyzéséről is gondoskodik.

I. A nyilvánosság további biztosítékául szolgál az eljárás megindításának feljegyzése azokban a nyilvánkönyvekben, amelyekben az adós jogviszonyaira vonatkozó feljegyzések foglaltatnak. Az illető nyilvánkönyvek jogi természetéhez képest különböző a feljegyzés joghatálya. A legtöbb nyilvánkönyvben ennek a feljegyzésnek is csak informatív hatálya van, azaz csak annyi, hogy mindenki, aki az adós illető jogviszonyai iránt érdeklődik, figyelmessé lesz arra, hogy az adós ellen egyességi eljárás van folyamatban. Ilyen jelentősége van pl. a feljegyzésnek a cégjegyzékben (v. ö. keresk. törv. 7. §. 1875. dec. 1-i 26.922. sz. rend. 19. s. k. §-ai), a vizikönyvben (1885. XXXIII. t.-c. 181. §), a gyökös iparjogok nyilvántartásában stb. Más a természetű a feljegyzésnek oly nyilvánkönyvekben, amelyekbe való bejegyzéseknek *magánjogi* hatálya van. Ilyen nyilvánkönyv a telekkönyv, a szabadalmi lajstrom és a tényleges gyakorlat erejénél fogva a hajólajstrom. Az ily nyilvánkönyveknél az a szabály, hogy a szerzés csak az abba való feljegyzés útján történhetik, azt vonja maga után, hogy a feljegyzés után jogot szerző fél a feljegyzésben foglaltakat kénytelen magával szemben elismerni. A R. e részben csak a telekkönyv tekintetében tartalmaz külön rendelkezéseket; egyéb ily nyilvánkönyvre nézve tehát az arra fennálló általános szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

II. A telekkönyvi feljegyzésnek említett hatálya kizárja, hogy a feljegyzés után jogot szerző fél arra hivatkozassék, hogy nem tudott az eljárás megindításáról, azaz folyamatlanlétéről (v. ö. tkvi rtts. 104. §). Reá tehát nem állanak — még megfelelően sem — a jóhiszemű harmadik szerzőt védő jogszabályok (17. § 3. bek.).

Nincs azonban a feljegyzésnek az a hatálya, hogy a R. 17. 18. és 19. §-ában foglalt tilalmak és hatálytalanságok csak a feljegyzés

utáni bejegyzésekre vonatkoznának, mert e §-ok kifejezetten »az egyességi eljárás megindításától« számítják ezt a joghatályt, ez pedig a 16. § értelmében nem a feljegyzés keltének, hanem a hirdetmény kifüggesztésének napja.

A feljegyzésnek ezen az általános hatályán kívül még az a különös hatálya van, hogy annak segítségével nyer megállapítást az a körülmény, hogy valamely jog a R. 19. §-a vagy 71. §-ának 4. bekezdése alá esik és ennél fogva az eljárás befejezetté nyilvánításával törlendő lesz (55. §). E célra azoknál a bejegyzéseknél, amelyeken alapuló jogok az idézett rendelkezések hatálya alá esnek, a telekkönyvi betét »Jegyzet« rovatában utalni kell a feljegyzés sorszámára (e § 3. bek.). Ahhoz képest, amint az eljárás egyességre vezet és ez alapon befejezetté nyilvánítják, vagy eredményre nem vezet és ezért megszüntetik, törlik azután a feljegyzést és egyúttal a feltételeesen érvénytelen jogokat (55. §), vagy csak a feljegyzést (57. § 1. bek.).

Telekkönyv a *bányatelekkönyv* és a *vasutak és csatornák központi telekkönyve* (1868 : I. és 1881 : LXI. t.-c.) is.

III. Az eljárás megindításának a végrehajtási jegyzőkönyveken való feljegyzése ugyan szintén csak informatív célú, de nem annyira a feleket, mint a végrehajtást foganatosító bíróságot kívánja informáltatni. Az erre vonatkozó tájékozódást a bíró az adóstól a vagyonszűrlő útján szerzi be. Az ez alapon nyert értesülések nyomán keresi meg az egyességi bíró a végrehajtást foganatosító bíróságokat a feljegyzés végett s ezzel figyelmüket felhívja arra, hogy további végrehajtásokat az adós ellen foganatosítani nem lehet (18. § 1. bek.), ily irányú kérelmeket tehát a limine el kell utasítani. Ez annál fontosabb, mert a R. hallgat a tilalom ellenére netán mégis foganatosított végrehajtások hatályának kérdéséről, abból indulva ki, hogy a bíróságok ily végrehajtásokat már elrendelni sem fognak, annál kevésbé foganatosítani (v. ö. alább a 18. §-hoz I. alatt).

IV. A R. végrehajtása tárgyában kibocsátott 61.000/1915. I. M. számú rendelet 3. §-ának 2. bekezdése értelmében:

Az egyességi eljárás megindításának feljegyzése (4.070/1915. M. E. számú rendelet 13. §-a) iránti megkeresést az eljárás megindításakor azonnal ki kell adni. A megkeresésben meg kell jelölni az eljárás megindítása iránti kérelem előterjesztésének napját és a megkereséshez mellékelni kell a hirdetmény egy példányát.

14. §.

Hivatalból való eljárás.

(1) Amennyiben ebből a rendeletből más nem következik, a bíró az egyességi eljárás egész folyamán hivatalból jár el és határoz. A bíró a lényeges körülmények megállapítása végett bizonyításfelvételt és tudakozódásokat foganatosíthat. Különösen elrendelheti az érdekeltnek meghallgatását és kötelezheti őket a szükséges okiratok és más bizonyítékok előterjesztésére.

(2) Az 1875 : XXXVII. t.-c. 36. §-a ide is kiterjed.

(3) A felek eskü alatti kihallgatásának és egyességi eskünek nincs helye.

I. Miként már fent (2. § II. alatt) érintve volt, az egyességi eljárásban a bírő feladata nem annyira ítélkező, mint adminisztráló, egy meghatározott oél elérésére irányított tevékenység. Ebből folyik, hogy az a nagyfoku tartózkodás, amelyet a felek magánérdekeinek uralma alatt álló polgári perben a bírónak tanusítania kell, itt csak jóval szűkebb körben van helyén. Ezt igyekszik kidomborítani a R. mindenütt, ahol a bírónak hivatalból való eljárásra, nyomozásra, szabad mérlegelésre ad hatalmat. Noha a R. — a 14. § 3. bek.-től eltekintve — nem állít fel határozott korlátokat az officiozítás gyakorlására nézve, annak intencióiból és az általános perjogi elvekből mégis le lehet vezetni azt a határt, amelyet a bírő túl ne lépjen, nehogy az érdekelték önrendelkező jogkörébe illetlenül mélyebben avatkozzék be.

II. Az a szempont, amelynek elsősorban kell irányadónak lennie az officiozítás körének meghatározásánál, az, hogy a bírő ne lépje túl az officiozítás érvényesítésében azt a mértéket, amelyet az eljárás célja megkíván.

Másik határa az officiozításnak magából a R.-ből annak folytán adódik, hogy egyes intézkedések megtételét majd fakultatív, majd imperatív módon, az érdekelték valamelyikének kérelmétől teszi függővé. Így az 1. § 9. § 3. bek., 17. § 6. bek., 24. § 2. bek., 28. § 37. § 3. bek., 39. § 2. mond., 43. § 48. § 2. bek. Hivatalból tehát ezeket az intézkedéseket a bírő nem teheti meg. Más a helyzet ott, ahol a R. csak arra kötelezi a bírót, hogy az adóst, a vagyongyűlést, az érdekelték hallgassa meg. A R. ugyan egyes helyeken külön is kiemeli, hogy a határozat előtt az érdekelték meg kell hallgatni; de éppen az officiozításnak e §-ban megállapított alapelvéből folyólag ez nem jelenti azt, hogy ezt a bírő ne tehetné vagy ne tegye meg ott is, ahol a R. külön nem hangsúlyozza. Így a vagyongyűlést személyére nézve (v. ö. fent 56. l. 2. bek.); de ugyanez áll pl. a R. 9. §-a értelmében megteendő biztosítási megszüntetésére, a R. 17. § 5. bekezdése értelmében az eljárás megszüntetésére, a R. 18. §-ának utolsó bekezdése értelmében az árverés felfüggesztésére, a R. 27. §-a értelmében az ellenőrző bizottságnak a vagyongyűlést ellenőrzésére való felhatalmazására, a R. 37. §-a értelmében az adós meg nem jelenése okából az eljárás megszüntetésére vagy a tárgyalás elhalasztására, a R. 48. §-ának utolsó bekezdése értelmében a szavazás megismétlésének mellőzésére, a R. 54. §-a értelmében az egyesség jóváhagyásának megtagadására stb. A meghallgatás szabályaira nézve v. ö. különben alább a 15. §-hoz.

Egy harmadik korlátja a nyomozó elvnek abban van, hogy okiratok és más bizonyítékok előterjesztésére a bírő csak az adóst szoríthatja, mert a hitelezővel szemben rendszerint hiányozni fog az ehhez szükséges kényeszereszköz. Éppen a nyomozó elvből folyik ugyanis, hogy a hitelezővel szemben nem jöhet alkalmazásba a Pp. 269. §-ában a bizonyítás terhérol felállított szabály és hogy ennél fogva az, hogy a hitelező a bizonyítékokat nem terjeszti elő, még nem vonja maga után, hogy az illető tény most már valótlannak kell tartani. Az ilyen magatartásnak tehát csak az a következménye, mint pl. a bűnvádi eljárásban, hogy a bírő a tényállást az illető bizonyíték nélkül állapítja meg. Ha ez a

hitelező hátrányára van, akkor oka van arra, hogy a bírő meghagyásának eleget tegyen, ha nem, nyugodtan figyelmen kívül hagyhatja azt.

Lényegesen más a bírő helyzete az adóssal szemben. Az adós, aki kényszeregyességi eljárást kért, kénytelen feltárni egész vagyoni helyzetét, mindazokat a körülményeket, amelyek vagyoni romlását előidézték, üzletvitelét és vagyoni ügyeit az üzlet vagy a gazdálkodás megkezdésétől kezdve egészen az eljárás befejezéséig vagy megszűnéséig. A nagy publicitás, amellyel az eljárás megindítását közzéteszik, a vagyongyűlést szembeötlő ténykedése, végül a felfedező eskü és az azt megelőző tárgyalás az adóst már amugy is vagyoni viszonyai tekintetében mintegy közszemlére tették ki. Sőt még személyes körülmény i is tárgyai a bírő kogniciójának abban a mértékben, amelyig a vagyoni helyzettel kauzális összefüggésben állanak. Így ha az adós romlását tékozló fia vagy fényűző felesége okozta, e körülményeket a vagyongyűlést jelentésében kiemelni és a bírő esetleg vizsgálat tárgyává tenni köteles. Tovább azonban még az adóssal szemben sem szabad menni és annak magánéletét oly mértékben kimélni kell, amely mértékben ez az eljárás céljának veszélyeztetése nélkül csak lehetséges.

III. Nincs megszorítva az officiozítás abban a tekintetben, mely követelés erejéig ad a bírő szavazati jogot a hitelezőnek s mely követelésről tagadja meg a számbavételt (48. §). A bírő tehát hivatalból állapítja meg annak az oknak a fennforgását, amely miatt valamely szavazatot nem vesz számba, s ehhez nem szükséges, hogy a számbavétel ellen az adós vagy valamelyik hitelező kifogást tegyen. Ezt a kérdést Ausztriában ellenkező értelemben oldották meg (osztrák törv. 44. §, Oberster Gerichtshof 1915. aug. 26-án, R. I. 422/15. sz. hat., közölve a Juristische Blätter 1915. szept. 26-i számában). Az officiozítás e ponton tehát hivatva van arra, hogy kellő eréllyel, de kellő önmérséklettel is őrkdjék azon, hogy a szavazás a valódi hitelezők valódi akaratát tükrözze vissza. Biztosító szelepe e rendelkezésnek a bírő indokolási kötelessége, amely kiterjed különösen arra is, miért vett vagy nem vett számba valamely szavazatot (v. ö. R. 46. § 67. § 2. bek., Pp. 401. § 6. p., 421. §), és az ez ellen is irányuló fellebbevitel (R. 60. §).

Az officiozítás gyakorlatilag rendszerint abban nyilvánul, hogy a bírő a bejelentéseket személyesen vagy a vagyongyűlést útján egybeveti az adós vagyongyűlést, könyveivel és feljegyzéseivel, és ahol eltérést lát, ott annak okát felderíti, elsősorban az adóshoz intézett kérdéssel.

IV. A részletekre vonatkozólag a R. csak két speciális szabályt tartalmaz: egyiket a kereskedelmi könyvekre nézve pozitív irányban (e § 2. bek.) és a másikat a felek eskü alatti kihallgatása és az egyességi eskü tekintetében negatív irányban (e § 3. bek.). Az előbbi arra kötelezi az adóst, hogy kereskedelmi könyveit egész terjedelmükben való megtekintés végett bocsássa a bírő rendelkezésére, és tehát a K. T. 35. §-ának korlátozó rendelkezései ne érvényesüljenek. Az utóbbi értelmében a felek eskü alatti kihallgatásának (Pp. 368—376. §-ok) és egyességi eskünek (Pp. 377—380. §-ok) nincs ugyan helye; egyébként azonban a R. a bizonyítás bármely módját megengedi s jelesen a tanúk kihallgatásának és megeskütésének jogát sem szorítja meg. A szakértői szemle és meghallgatás tekintetében kifejezetten is rendelkezik a 27. § 4. bek.

Meghallgatás. Igazolás.

15. §.

(1) Az egyességi eljárásban az érdekeltek meghallgatása szóbeli tárgyaláson kívül a többi meghallgatandó személy távollétében és jegyzőkönyv készítése nélkül is történhetik; jegyzőkönyv készítésének hiányában azonban a meghallgatás eredményét az iratoknál röviden fel kell jegyezni. A meghallgatott személynek csak szükség esetében kell alkalmat adni arra, hogy más személyek előadására nyilatkozhassék (Pp. 254. §).

(2) A 11. § 6. bekezdése meghallgatás esetében is megfelelően áll.

(3) Igazolásnak az egyességi eljárásban nincs helye.

I. Az egyességi eljárásban a bírósági határozatokat és intézkedéseket csak akkor kell megelőző szóbeli tárgyalás alapján meghozni, ha ezt a R. külön megszabja.

Alakszerű tárgyalást azonban a R. csak az egyesség érdemében hozott határozathoz (52. §) kíván meg előzményül. Egyebekben a bíró szabadon mozog és egyes esetekben csak meghallgatásra köteles. Az ilyen meghallgatásnál követendő eljárást szabályozza az 1. és a 2. bekezdés.

II. Ha a bíró az érdekelteket mégis szóbeli tárgyaláson hallgatja meg, akkor a tárgyalás perjogi szabályait megfelelően kell alkalmazni (Pp. 253. §, R. 67. § 2. bek.). A szóbeli tárgyalás nélkül való meghallgatásra azonban a szóbeli tárgyalást illető szabályokat nem kell alkalmazni.

A meghallgatás szóbelileg vagy írásbeli nyilatkozat bekívánása útján (Pp. 254. §) és az előbbi esetben a többi meghallgatandó személy távollétében és jegyzőkönyv készítése nélkül történhetik; elegendő az iratokra vezetett és a meghallgatás eredményét feltüntető rövid feljegyzés. Nem szükséges az sem, hogy a meghallgatandó személyeknek alkalom adassék arra, hogy a többi személyek előadására nyilatkozhassanak. Ezt csak szükség esetében, azaz akkor kell megtenni, ha az eljárás célja megkívánja. S ezzel meg van mondva az is, hogy a felfolyamodási bíróság ne oldja fel az elsőbíróság határozatát — miként ez pl. az igazolás kérdésében divatba jött — pusztán abból a formai okból, hogy az érdekelteket valamely előadásra nem hallgatták meg. V. ö. különben 60. § 2. bek. 2. mond. is.

III. Meghallgatás esetében is áll az, hogy az idézés meg nem történte vagy szabálytalansága nem gátolja a meghallgatás egyébként való foganatosítását és határozat hozatalát (11. § 6. bek.). A bíró tehát a megjelent felet meghallgatja, tekintet nélkül arra; vajjon a meg nem jelent más érdekelt meg van-e idézve, beérkezett-e a vétív és szabályszerű-e az idézés.

IV. A R.-ben meghatározott határidők, ha a R.-ből más nem következik (pl. 4. § 4. bek., 9. § 3. bek., 27. § 1. bek. 2. mond.), meg nem hosszabbíthatók (Pp. 450. §). A határidők számítása a Pp. 449. §-a értelmében történik. Erre a R. egy speciális szabálya külön is utal

(60. § 5. bek.). Igazolásnak határidők vagy határnapok elmulasztása miatt helye nincs. Egyes mulasztások orvoslásáról a R. külön gondoskodik (pl. 43. § 2. bek., 60. § 4. bek.).

II. FEJEZET.

A kérvény benyújtásának és az eljárás megindításának joghatálya.

A joghatály kezdőpontja.

16. §.

Az egyességi eljárás megindításának joghatálya azzal a nappal áll be, amelyen a hirdetményt az eljáró bíróság hirdető táblájára kifüggesztették.

I. Az eljárás céljából következik, hogy megindításának joghatálya a csődnyitás joghatályával részben azonos, részben nem. Amennyiben ez a joghatály azonos, annyiban a R. megelőzi a Cst. megfelelő rendelkezéseire való utalással (67. § 1. bek.); amennyiben nem azonos, annyiban a Cst.-től eltérő szabályokat állít fel (pl. 28—36., 58., 63. stb. §-ok).

Az a kérdés is a Cst.-nyel összhangban nyert megoldást, mikor állanak be az eljárás megindításának említett joghatásai. Egyszerűség kedvéért azonban a R. kezdőpontul azt a napot állapítja meg, amelyben a hirdetményt kifüggesztették. Értendő ennek a napnak a kezdete (éjféltől számítva), tekintet nélkül arra, hogy a kifüggesztés e napnak mely órájában történt.

Az eljárás megindításának joghatásai közé nem tartozik a vagyoni zárlat és az adós cselekvő szabadságának oly mértékű korlátozása, miként ezt a csődnyitás vonja maga után. Ez ellenkeznék a kényszer-egyességi eljárás céljával, amely az adós gazdasági létét fentartani és újra életképesé tenni kívánja. Ezért a R. csupán a szükséges biztosítási intézkedések megtételét szabja meg (9. §) és a kirendelendő vagyonfelügyelőnek ad ellenőrző és káros ügyletek kötését megakadályozó hatáskört (17. §).

Nem alkalmazandók az egyességi eljárásban a Cst.-nek a jogügyletek megtámadására vonatkozó rendelkezései sem. Az eljárásnak nem célja az aktív állapotnak az értékesítés előkészítése végett való hiteles megállapítása; az adós vagyoni állapota csak annyiban tárgya a megállapításnak, amennyiben az az egyesség jóváhagyásának alapjául szolgáló körülmények felderítésére és a szavazati jog megállapítására szükséges. A vagyoni állapot megállapítása tehát csak nagyjában történik és anélkül, hogy abból a jogerőhöz hasonló jogkövetkezmények fakadnának. Az egyesség ehhez képest csak annyiban végrehajtható közokirat, amennyiben bejelentett követelést az adós kifejezetten nem kifogásol. A végrehajthatóságnak tehát itt tulajdonképpen nem az egyesség, hanem az adós részéről bíróság előtt tett elismerés a jogi alapja, amellyel szemben felesleges volna új pert indítani. A végrehajthatóságot azonban az adós egyszerű kifogással kizárhatja és ebben az esetben az eljárás korántsem marad függőben addig, amíg

a bíróság per utján a kérdésben esetleg határoz. Nincs helye perre utasításnak sem: mert az a rendelkezés, amelyet a 49. § 2. bek. tartalmaz, már az eljárás befejezése utáni időben érvényesül és csak az egység fakultatív tartalmává teszi azt, hogy a vitás követelésre eső kvóta biztosításáról gondoskodják. Ily intézkedés híján csak biztosítási végrehajtásnak van helye, amely után, igaz, 30 nap alatt meg kell indítani a pert (62. § 2. bek.), de ennek az egységi eljárásra már nincs befolyása. Az eljárás folyamán bárki perrel is felléphet az adós ellen s viszont az adós is bárki ellen indíthat perket. E részben is tehát az eljárásnak nincs felfüggesztő hatálya.

Igaz, hogy ez az álláspont szembeötölő igazságtalanságokat eredményezhet: valamely hitelező, bejelentett követelésének kifogásolása esetén, amennyiben a követelés valóságosága kétséget kizáró módon nyomban a tárgyaláson nem bizonyítható, elesik szavazati jogától. Könnyen elképzelhető, hogy jelentős összeget képviselő követelést — különösen, ha az illető hitelező nincs az egység elfogadása mellett — az adós már csak azért is kifogásolni fog, hogy a szavazatok eredményét a maga javára billentse. A rendes bíróságnál indított pert a hitelező jogerősen megnyeri. Közben azonban a többi hitelezők az egyességet megzavazzák, a bíróság jóváhagyja és az eljárást jogerősen befejezi. Ez az egység természetesen az előbb említett hitelezőt is köti, holott ha szavazati joga megmarad, úgy esetleg annak gyakorlása az egységi ajánlat elvetését eredményezte volna.¹ Azonban ez a veszély a kényszeregyesség intézményétől elválaszthatatlan, minden külföldi törvényhozásban is fennáll és bőséges kárpótlást talál az eljárás gyors lebonyolítóságában. A veszély egyébként nem nagy, mert a R. formális bizonyítást nem kíván, nagyobb követelés fennállását pedig legalábbis valószínűsíteni rendszerint lehet.²

II. Az e §-ban megállapított joghatálycaesurának a jelentősége végigvonul a R. egész anyagán. A R. alapvető kiindulópontja az, hogy az egységi eljárás és maga az egység sem érinti azokat a követeléseket, amelyek az eljárás megindítása után keletkeztek (30. §) és ehez képest az ily követelés alapján szavazati jogot sem lehet gyakorolni (42. §) és az ily követelésre az egység joghatálya (61. §) sem terjed ki. Az eljárás megindításának időpontja irányadó továbbá az adós rendelkező jogának korlátozása (17. § 2. bek.), az adós ellen végrehajtás vezetésének és telekkönyvi előjegyzések foganatosításának tilalma (18. §) és a jelzett jogselekmények visszaható érvénytelensége (19. §) tekintetében. Ettől az időponttól kezdve nem lehet az adós ellen csődöt nyitni (20. § 2. bek.). Ez az időpont irányadó a nem pénzbeli követelések értékének megállapításánál (32. §), a *jus offerendi* megszülemlése tekintetében (33. § 3. bek.), a járulékok érvényesíthetőségére nézve (34. § 1. bek.), a beszámításnál (35. §).

III. A R. a kérvény benyújtásának és az eljárás megindításának joghatályáról szóló fejezetben foglalja egybe: 1) a kérvény benyújtásának és az eljárás megindításának joghatályát az adós rendelkező

¹ Dr. Román Iván: a *Polgári Jog* I. évf., 1. füz., 17. lap.

² V. ö. a pécsi kir. ítélőtábla P. IV. 493/1922. sz. határozatát, alább a 46. §-nál. L. egyébként idézett cikkemet a *Pester Lloyd* 1925 febr. 17-iki reggeli lapjában.

joga tekintetében (17. §); 2) az eljárás megindításának joghatályát az adós ellen vezetett végrehajtások, telekkönyvi előjegyzések és az adósszal szemben gyakorolt megtartási jog tekintetében (18. §); 3. az eljárás megindításának visszaható hatályát az eljárás megindítását megelőző és a kérvény benyújtásától visszamenőleg két hónapra terjedő időben az adós ellen vezetett végrehajtásokra és előjegyzésekre (19. §); és 4. az eljárás megindításának hatályát az adós ellen való csődnyitás kérésére (20. §).

IV. Noha a csődbeli megtámadás intézménye a kényszeregyességi eljárásra nem terjed ki, azért a Cst. szerint megtámadható tényállások nincsenek hatás nélkül az egységi eljárásra. Az adós, aki megtámadható ügyletekkel csökkentette vagyonát, ki van téve annak, hogy a hitelezők az egységi ajánlatot nem fogadják el, ha abban a véleményben vannak, hogy a csődben megindítható megtámadási perek folytán oly kielégítési alaphoz jutnak, amely a felajánlott kvótánál nagyobb kvótát eredményezhet. Sőt ugyanolyan vagy esetleg kisebb várható kvóta mellett is — miként ezt a tapasztalat mutatja — a hitelezők gyakran visszautasítják az olyan ajánlatot, amelyet meggyőződésük szerint megtámadható ügyletekkel megdézsmált vagyonállapotra alapít az adós. Ezenkívül az adós, aki a csődben megtámadható ügyleteket kötött, kockáztatja azt, hogy a bíróság jóváhagyását megtagadja (54. § 1. bek.), és kockáztatja azt, hogy a károsult hitelező a már jogerős egyességet utóbb keresetrel hatálytalanítja és az adóst a kvótán felüli tartozása megfizetésére kényszeríti (64. §).

V. Nem kellett átvenni a csődtörvény 18—25. §-ának rendelkezéseit, mert az adós üzlete vagy gazdasága továbbra is az ő vezetése alatt marad és így nem áll fenn ok arra, hogy a megkötött jogügyletek felbontassanak. V. ö. alább a 30. §-hoz II. alatt is.

VI. A kifüggesztés napját az iroda által a kifüggesztett kiadványra vezetett záradék tanúsítja (Tűsz. 77. §, v. ö. fent a 11. §-hoz II. alatt). Arra irányuló bizonyításnak, hogy a kifüggesztés nem, vagy nem az ott megjelölt időben történt, nincs helye. A kifüggesztés céljáról v. ö. fent a 12. §-hoz III. alatt.

A kifüggesztés napját már a hirdetmény szövegébe is bele kell venni (10. § 4. p.), és pedig naptárilag megjelölve, mert csak így éri el célját. Ez ugyan némileg *filius ante patrem*, mert a hirdetmény kibocsátásakor már tanúsítja, hogy a kifüggesztése megtörtént; de ez csak látszat, mert a rendelkezés értelme az, hogy a hirdetményt nem szabad a bírósági irodának kiadni (expediálni), mielőtt a kifüggesztés meg nem történt s hogy a kifüggesztésnek lehetőleg azonnal az eljárást megindító végzés meghozatalakor, de mindenestre még aznap kell megtörténnie.

A kérvény benyújtásának és az eljárás megindításának hatálya az adós rendelkező jogára.

17. §.

(1) Az adósnak a kérvény benyújtása napjától kezdve az eljárás megindításáig nem szabad ingatlanait elidegeníteni vagy megterhelni, vagyonához tartozó dolgon vagy jogon külön kielégítési jogot engedni és róluk élők között ingyenesen rendelkezni.

(2) Az eljárás megindításától kezdve az 1. bekezdésben felsorolt jogügyleteknek, valamint oly ügyleteknek hatályosságához, amelyek az üzlet, a gazdaság vagy a kenyérkereset folytatásához rendszerint nem tartoznak, a vagyonsfelügyelő hozzájárulása szükséges. Az adós köteles az üzlet, a gazdaság vagy a kenyérkereset folytatásához tartozó jogügyletet is abban hagyni, ha az ellen a vagyonsfelügyelő kifogást tesz. A vagyonsfelügyelő a befolyó pénz átvételét, fizetések vagy más kötelezettségek teljesítését magának tarthatja fenn.

(3) Oly cselekmény, amelyet az adós az 1. bekezdés ellenére, vagy a 2. bekezdés esetében a vagyonsfelügyelő hozzájárulása nélkül vagy kifogása avagy fentartása ellenére végzett, az egyeségi eljárás befejezetté nyilvánításának előfeltétele alatt (55. §) a hitelezők irányában hatálytalan. Megfelelően állanak az oly jóhiszemű harmadik személyek javára szóló szabályok, akik nem jogosult személytől visszerhes ügylettel szereztek jogot.

(4) A 3. bekezdés alapján beálló hatálytalanságot attól az időponttól számított hat hónap múlva nem lehet többé érvényesíteni, amikor a hitelező a hatálytalanság érvényesíthetővé váltáról tudomást szerzett. Az eljárás befejezetté nyilvánításától számított tíz év letele után a hatálytalanságot többé egyáltalában nem lehet érvényesíteni. A hat hónapi határidő folyására az elévülés szabályai megfelelően állanak.

(5) Ha az adós a 2. bekezdésben foglalt rendelkezések ellenére köt jogügyletet, a bíró a vagyonsfelügyelő és az adós meghallgatása után az eljárást megszüntetheti.

(6) Az adósnak szabad rendelkezésre igénye van oly összegre, amely a saját és ama személyeknek tartására szükséges, akiket jogszabálynál fogva eltartani köteles.

I. A 17. § az adós rendelkező szabadságának korlátozása szempontjából két időbeli caesurát állít fel:

1. a kérvény benyújtásának napját, és
2. az eljárás megindításának napját.

1. A kérvény benyújtásának napjával megkezdődő időbeli caesura, amely a 19. és a 20. §-ban is visszatér, az eljárás megindításáig tart s ez idő alatt az adósnak nem szabad ingatlanait elidegeníteni vagy megterhelni, vagyonához tartozó dolgon vagy jogon külön kielégítési jogot engedni s róluk élők között ingyenesen rendelkezni.

2. Az eljárás megindításának napjától (16. §) kezdődőleg a 17. §-ban foglalt joghatások szempontjából az adós ügyleteinek három csoportját kell megkülönböztetni, és pedig:

- a) az adós oly ügyleteit, amelyekkel ingatlanait elidegeníti vagy

megterheli, a vagyonához tartozó dolgon vagy jogon külön kielégítési jogot enged és róluk élők között ingyenesen rendelkezik;

b) az adós oly ügyleteit, amelyek az adós üzletének, gazdaságának vagy kenyérkeresetének folytatásához rendszerint nem tartoznak, és

c) az adós oly ügyleteit, amelyek rendszerint az adós üzletének, gazdaságának vagy kenyérkeresetének folytatásához tartoznak.

Az eljárás megindításától kezdve az a) és b) alatti csoportban megnevezett ügyletek hatályosságához a vagyonsfelügyelő hozzájárulása szükséges; a c) alatti ügyletek hatályosságához a vagyonsfelügyelő hozzájárulása rendszerint ugyan nem szükséges, de ezekre vonatkozóan is beáll az adós abban hagyási kötelezettsége abban az esetben, ha azok ellen a vagyonsfelügyelő kifogást tesz.

A 17. § csak az elidegenítő és megterhelő ügyletekről rendelkezik; a hitelező egyoldalú tényein (végrehajtás, zálogjogi előjegyzés, megtartási jog gyakorlása) alapuló megterhelések nem esnek e § alá; ezekről a 18. és a 19. §-ok szólnak.

II. Ellentétben a csődeljárással, az egyeségi eljárás megindítása nem szünteti meg az adós rendelkező jogát vagyona felett és nem ruházza át a vagyonskezelést a bíróság részéről megbízott szervre. Nem áll be továbbá általánosságban az eljárás megindítása után végzett jogcselekmények hatálytalansága sem (Cst. 6. §).

Mindazáltal az adós cselekvési szabadságát egy bizonyos mértékig meg kell szorítani. Ki kell zárni annak a lehetőségét, hogy vagyoni állapotát a hitelezők sérelmére megrosszabbítsa vagy hogy egyes hitelezőket kedvezményben részesítsen. Evégből őt bizonyos jogcselekmények végzésétől már a kérelem benyújtása és az eljárás megindítása közti időben is el kell tiltani és e jogcselekményeket a hitelezőkkel szemben hatálytalanoknak kell kimondani.

Az eljárás megindításától kezdve az adós a vagyonsfelügyelő ellenőrzése alatt áll. Az ellenőrző jognak oly hatályosnak kell lennie, hogy a hitelezőket az adós rosszhiszemű vagy könnyelmű cselekményei ellen megvédje, de nem szabad az adóst üzlete vagy gazdasága továbbvitelében gátolnia. Az adós önálló rendelkező joga a rendes üzletvitel körébe tartozó ügyletekre van szorítva; ezen túlmenően az ügyletek érvényességéhez a vagyonsfelügyelő hozzájárulása szükséges. A vagyonsfelügyelő azonban az üzletvitel körébe tartozó ügyletek ellen is tiltakozhatik, amikor is azok megkötését abban kell hagyni.

A vagyonsfelügyelő belátására van bízva, vajjon szükséges-e az adóst eltiltania befolyó pénz átvételétől, fizetések teljesítésétől és kötelezettségek vállalásától. Önmagában tehát az eljárás megindítása az adós pénzkezelési jogának megszűnését vagy korlátozását nem vonja maga után. A vagyonsfelügyelő ily természetű alaptalan intézkedése ellen az adós a bíróhoz fordulhat panasszal (25. §). Ha a vagyonsfelügyelő ily intézkedést tett, a befolyó pénzből ő fedezi a folyó kiadásokat, a felesleget gyümölcsözőleg elhelyezi (22. §) és a pénzkezelésről jelentésében (25. §) számolni köteles.

A R. nem tartalmaz kifejezett rendelkezést arra az esetre, hogy mi történjék a befolyó pénzekkel, ha a vagyonsfelügyelő a pénz átvételét és a fizetések teljesítését magának fenn nem tartotta. Nyilvánvaló, hogy ilyen esetben az adós a befolyó pénzzel a 17. § korlátai között szabadon rendelkezik; s ezért, ha abból magát és a tőle tartásra jogosultakat el tudja tartani, a 6. bek. szabálya is tárgyaltalan. Teljesen

félreérti e részben a R. intencióit *Bedó* (id. m. 45. l.), amikor a fent jelzett esetre nézve arra a konkluzióra jut, hogy az adóst legalább is ugyanoly korlátozások és kötelezettségek terhelik, mint magát a vagyonsfelügyelőt.

III. Ellentétben a 18. és 19. §-okban megállapított abszolút semmisségekkel (l. alább e §-oknál), csak *relatív hatálytalanságot* állapít meg a R. arra az esetre, ha az adós a kérvény benyújtása után, de az eljárás megindítása előtt ingatlanát elidegeníti vagy megterheli, vagyona-hoz tartozó bármely tárgyon külön kielégítési jogot enged vagy arról élők között ingyenesen rendelkezik. És ugyanez áll az eljárás megindítása után, ha a felsorolt ügyletekhez vagy a rendes üzletkezelés keretén tulmenő ügyletkez a vagyonsfelügyelő hozzá nem járul vagy a jelzett kereteken belül eső ügylet megkötése ellen előzetesen kifogást tett. Ez a relatív hatálytalanság *nem megtámadhatóság*, hanem *semmisség*: a hitelezők tehát nem kénytelenek külön pert indítani, hogy a hatálytalan ügylet folytán elvont vagyont kielégítésükre fordíthassák, hanem ők pl. végrehajtást vezethetnek az elidegenített dologra és a végrehajtási eljárásban a vételárfeosztásnál javukra kell sorozni az olyan összeget, amely a velük szemben hatálytalan módon szerzett zálogjogra esnék. Persze vannak esetek, amikor a hitelező per nélkül nem boldogul, — hiszen az abszolút semmisséget is néha csak perrel lehet érvényesíteni, — de ez mégis inkább kivétel, mert a szabályszerű esetben a hatálytalanság abban nyilvánul, hogy a hitelező az elidegenítő ügyletre való tekintet nélkül szerezhethet kielégítést.

IV. A forgalom biztonságának követelménye kizárja, hogy a 17. § tilalmi jóhiszemű harmadik személyekkel szemben is korlátlanul érvényesüljenek. A 17. § 3. bekezdése ezért kimondja, hogy »megfelelően állanak az oly jóhiszemű harmadik személyek javára szóló szabályok, akik nem jogosult személytől visszatértes ügylettel szereztek jogot«. Ez a rendelkezés anticipálja a polgári törvénykönyv törvényjavaslatának szóhasználatát. A *poiori* azt akarja jelezni, hogy a hitelező az ügylet relatív hatálytalanságát nem érvényesítheti oly harmadik személlyel szemben, aki az ügylet tárgyát jóhiszeműen és nem ingyenesen szerezte. És a »megfelelő« alkalmazást a R. főképp arra való tekintettel írja elő, hogy itt nem csupán dolgok vagy dologi jogok szerzéséről, hanem esetleg kötelmi jogok szerzéséről is lehet szó, amely szerzésre a magánjognak a jóhiszemű szerzésre vonatkozó szabályai általában nem állanak, azokat tehát előbb megfelelő alkalmazással reájuk át kell vinni. Ide kell vonni tehát nemcsak áruk rendelését vagy eladását, hanem kölcsönt, bérletet, alkalmazottak felvételét vagy elbocsátását, magánjogi vagy kereskedelmi társaságot stb. Mindezekben a vonatkozásokban megvédi a R. az adóssal szerződő felet a hitelező részéről az ügylet hatályossága ellen irányzott támadással szemben.

A 17. § 1. bek. esetében — ahol a kérvény benyújtása és az eljárás megindítása közti időben végzett jogügyletekről van szó — a rosszhiszem az arról való tudomásban fog állani, hogy az adós egyességi eljárás folyamatbátételét kérte; a 17. § 2. bek. esetében — ahol az egyességi eljárás már megindult, tehát legalább is a hirdetmény kifüggesztése már megtörtént (16. §), az egyességi eljárás folyamatban léte tehát köztudomásu (vagy legalább annak vétetik) — a rosszhiszemet akkor fogja a bírő megállapítani, ha az ügylet a harmadik személy szemében olyannak jelentkezett, amely a rendes üzletvitel körét meg-

haladja, vagy ha a harmadik személy tudta, hogy a vagyonsfelügyelő ahoz hozzá nem járult, illetőleg ha tudta, hogy a vagyonsfelügyelő az illető ügylet elvégzését magának tartotta fenn vagy annak megkötése ellen tiltakozott.

Vajjon rosszhiszeműnek kell-e tekinteni azt a harmadik személyt, aki az illető tényről nem tudott ugyan, de csak súlyos vagy csekély gondatlanság miatt nem, — ezt a R. nyitva hagyja és ezt az ürt is a magánjon »megfelelő« alkalmazásával kell kitölteni. Általában abból lessz helyes kiindulni, hogy a harmadik személyre valami különös utánjárasi kötelességet nem szabad rónunk és így az enyhe gondatlanságból való nem tudást nem azonosíthatjuk a rosszhiszeműséggel. Maradjunk tehát a régi jó szabálynál: *culpa lata dolo comparatur*.

V. A jóhiszemű szerzés szabályai azonban csak az imént jelzett tényállások (17. §) alá vonható sz rzést védik. Az eljárás megindítását megelőző két hónapon belül szerzett végrehajtási jog vagy azzal egy tekintet alá eső telekkönyvi előjegyzés (19. §) a jóhiszemre való tekintet nélkül érvénytelen s ugyanugy az eljárás megindítása után fogatosított végrehajtás, telekkönyvi előjegyzés és az ugyanakkor gyakorolt megtartási jog (18. §). Minthogy az egyességi eljárás folyamatbátételét az eljárás megindulásának tágkörű publicitása mellett joggal tekinti a R. köztudomásunak, a 18. § esetében a jóhiszem, a nemtudás csak magára az eljárás folyamatbátételére vonatkozhatnak, aminek épp oly kevéssé lehet tért engedni, mint akár a cégjegyzéknél vagy a telekkönyvnél; a 19. § eseteiben a nemtudás tárgya az adós fizetőkép telensége vagy fizetéseinek megszüntetése volna, amit azonban csak perrel lehetne tisztázni, azaz feláldozásával annak az érdeknek, hogy az eljárás megindításával egy csapásra megdőljenek a hatálytalan külön kielégítési jogok. Feláldozzuk tehát az *egy* jóhiszemű harmadikat, hogy megmentsük a sok jóhiszemű másodikat: a kvóta-hitelezőket. Nincs tekintettel végül a rendelet a jóhiszemű szerzésre a 22. §-ban sem, ahol meghatározza, hogy a vagyonsfelügyelő milyen kiadásokat tehet; ha tehát ő hatáskörét e részben tullepi, a harmadik nem védekezhetik azzal, hogy ő ezt nem tudta.

VI. A kérvény benyújtása után külön kielégítési jognak végrehajtás vagy előjegyzés után történt szerzésére is áll az, amit fent más összefüggésben már mondtam, hogy a jóhiszemű szerzés oltalmának igénybevétele céljából nem elég arra hivatkozni, hogy a telekkönyvi feljegyzés (13. §) nem történt meg; mert, mint pongyolán mondani szokták, »a telekkönyv csak a jóhiszeműen szerzett jogokat védie, a jóhiszem pedig itt egyáltalán nem az eljárás megindításáról való tudomásra vonatkozik, mert ezt a kifüggesztés (16. §) megtörténte után már senki sem érvényesítheti, hanem az eljárás megindítása uáni időben arra, hogy az ügylet a rendes üzletmenethez nem tartozik és ahhoz a vagyonsfelügyelő hozzá nem járult, illetőleg, hogy az ellen a vagyonsfelügyelő kifogást tett vagy az ügylet fogatosítását magának tartotta fenn (17. § 2. bek.). A kérvény benyújtása és az eljárás megindítása közti időben ellenben jóhiszemű az, aki nem tudott arról, hogy az adós egyességi eljárás folyamatba tételét kérte; ez idő alatt tehát ez az, aki a jóhiszemű szerzést oltalmazó szabályok védelme alatt áll.

VII. Az e §-ban szabályozott hatálytalanság nemcsak relatív, azaz csupán az egyességi hitelezők javára érvényesíthető, hanem egyuttal előfeltételhez is kötött. Az előfeltétel az, hogy az egyesség létre-

jön, a bíróság azt jóváhagyja és az egyességi eljárást befejezetté nyilvánítja (55. §). Ha nem ez történik, hanem az eljárást megszüntetik, és pedig akár olyan ok alapján, amely miatt a bíró az eljárást belátása szerint megszüntetheti (pl. 9. § 2. bek., 17. § 5. bek., 37. § 2. bek.); akár pedig oly ok miatt, amelynek alapján az eljárást meg kell szüntetnie (56. §): akkor a 17. § alá eső jogcselekmények az egyességi hitelezők irányában is hatályosak. A hatálytalanság ideje alatt az eljárás befejezetté nyilvánításáig *függőség* (pendentia) áll be. Ez a függő helyzet, amely az egyességi hitelező védelmére szolgál, nyomban beáll és nyomban érvényesíthető peren kívül korlátlanul, per útján pedig annyiban, amennyiben a megállapítási per előfeltételei (Pp. 130. §) fennforognak. Ha azonban perrel érvényesítik, akkor az ítélet jogereje nem hat ki másra, mint a peres felekre — mert ehez az általános szabálytól eltérő külön rendelkezésre volna szükség, ami nincs, — úgy, hogy a peres feleken kívül álló személy ismét csak magára a R. megalkotta függőségre hivatkozhatik mindaddig, míg az eljárás befejezve nincs. S ugyanez áll arra az esetre is, ha a hatálytalanság alapján perelő hitelező e pert elveszíti: az ítéletnek csak a peres felek között van hatálya.

VIII. A hatálytalanság érvényesítésére a R. e § 4. bekezdésében rövid határidőt állapít meg, mert a forgalom biztonságát lehető rövid ideig akarja befolyásolni és mert az a törekvése, hogy az egyességgel összefüggő minden jogkérdés lehető gyorsan végl ges elintézését nyerjen. Az érvényesítés határideje hat hónap, amelyet attól az időponttól kell számítani, amikor a hitelező tudomást szerzett a hatálytalanság érvényesíthetővé váltáról, helyesebben azokról a tényekről, amelyek a hatálytalanságnak előfeltételei. A határidő megszabásának ez a körülményesebb módja azért volt szükséges, nehogy a hitelező a rövid hat hónap elmúltával jogát elveszítse pusztán azért, mert az adósnak és a jogszerző harmadiknak sikerült a hitelező előtt az ügyletet eltitkolni. Ez a rendelkezés az általános magánjogi szabályoktól abban tér el, hogy míg az elévülés a magánjog szerint akkor kezdődik, amikor a követelés *jogilag* érvényesíthetővé vált (v. ö. polgári törvénykönyv törvényjavaslata, az országgyűlés elé terjesztett szöveg, 1054. §), addig itt nem a jogi, hanem a *tényleges* érvényesíthetőség kezdőpontja az irányadó, miként a magánjogban pl. a jogellenes cselekményből származó követelésnél (polg. tkv. jav. id. szöveg 1055. §).

Azt a törekvést, hogy ezek a jogviszonyok minél előbb nyerjenek lebonyolítást, szolgálja az a kiegészítő szabály is, hogy az eljárás befejezetté nyilvánításától számított tíz év letelte után a hatálytalanságot többé nem lehet érvényesíteni akkor sem, ha az előbb említett hat hónap még le nem telt volna: és míg a hat hónapi határidő folyására az elévülés szabályai, tehát nevezetesen az elévülés nyugvására és félbeszakadására vonatkozó szabályok alkalmazást nyernek és a hat hónapot esetleg hosszabb-rövidebb idővel megtoldják, addig a tíz évi határidő leteltével a hatálytalanság érvényesíthetősége egyszerűsmindekkorra megszűnik.

A 4. bekezdés körülményesen meghatározott kezdőpontja különben az esetek túlnyomó többségében csak akadémikus jelentőségű, mert rendszerint — és különösen ha telekkönyvi jogról van szó — a hitelező nyomban tudomást fog szerezni a hatálytalanságot megalapító tényről, amint ez a tény megtörténik. Véleményem szerint a nyilvánkönyv tartalmát ebből a szempontból is közismertnek kell venni, leg-

alábbis az ország területén lakó vagy teleppel bíró hitelező tekintetében; és ha a hitelező ettől az általános szabálytól eltérő kivételes tényeket vitat, amelyek okozták, hogy a hatálytalanságról csak később szerzett tudomást, ezeket neki kell bebizonyítani.

A R. azért használja »a hatálytalanság érvényesítése« színtelen kifejezést, mert, mint már említettem, itt nem megtámadhatóságról, hanem relatív semmisségről van szó, amely tehát nemcsak megtámadó kereset vagy viszontkereset útján, hanem bármely perben incidentaliter is és peren kívül is érvényesíthető; az érvényesítésre szabott határidőt azonban a R. ez esetek mindegyikére ki kívánta terjeszteni, tehát pl. az ingatlan elárverezése esetében a sorrendi tárgyalásra is.

IX. Az adós rendelkező jogának a 17. §-ból folyó korlátozását más jogrendszerekben a csődönkívüli megtámadhatóság biztosítja. Mi ezt a nagy biztosítékot nélkülözni vagyunk kénytelenek. Némileg azonban pótolja azt a 6. bekezdés ama szabálya, hogy a bíró az eljárást megszüntetheti, ha az adós a tilalom ellenére köt jogügyletet. Az eljárás megszüntetésének ugyanis rendszerint nyomában jár a csőd (57. §), a csődben pedig a jogügyletek megtámadása (Cst. 27. s k. §-ai, v. ö. R. 63. § 1., 2. bek.). Igaz, hogy a kérvény benyújtása és az eljárás megindítása közt létesült jogügyletekre (17. § 1. bek.) vonatkozólag a csődbeli megtámadást a 63. § 1. bek. pozitív rendelkezéssel kizárta.

X. Az adósnak a saját vagyonából tartást nem biztosít a R., azonban a csődtörvény 5. §-ával párhuzamosan úgy rendelkezik (e § 7. bek.), hogy az adósnak igénye van oly összegre, amely a saját és ama személyek tartására szükséges, akiket jogszabálynál fogva eltartani köteles.

A R. ezt az összeget »az adósnak szabad rendelkezésre« adja, tehát nem a bíró dönti el, vajjon azt az adósnak magának lehet-e kiadni, vagy nem-e helyesebb a vagyonfelügyelőt arra utasítani, hogy a hitelezők beleegyezésével a folyó kiadások közt számolja el. Az adós tehát nem áll ellenőrzés alatt arra nézve, vajjon a részére megállapított összeget tényleg tartási célokra fordítja-e. Az adósnak erre az összegre igénye van, vagyis ennek megállapítását a bírótól követelheti: az összeg nagyságának kérdése azonban a bíró mérlegelésére van bízva. A bíró határozata ellen fellebbevitelnek nincs helye (60. §).

Mindenesetre az igényjogosultak közt van az adós törvénytelen gyermeke is.

Az eljárás megindításának joghatálya az adós ellen foganatosított jogcselekményekre.

18. §.

(1) Az egyességi eljárás megindításától kezdve az adós vagyonához tartozó dolgokra és jogokra végrehajtást elrendelni vagy foganatosítani nem lehet.

(2) Az egyességi eljárás megindításától kezdve az adós ingatlanára vagy a telekkönyvbe bejegyzett egyéb jogára a telekkönyvi rendtartás 88. §-ának b) és c) pontjai, ugyszintén 92. §-a alapján a jelzálogjog előjegyzését kérni nem lehet.

(3) Nem lehet továbbá megtartási jogot gyakorolni az adós vagyónához tartozó oly dolgokra és jogokra, amelyek az egyességi eljárás megindítása után kerültek a hitelező birtokába vagy rendelkezése alá.

(4) Az 1. és 2. bekezdés rendelkezései nem nyernek alkalmazást adók és más köztartozások javára szerzett külön kielégítési jogokra, valamint olyan személyek egy évnél nem régebb időben lejárt tartási követeléseire erejéig szerzett külön kielégítési jogokra sem, akiknek eltartására az adós jogszabálynál fogva köteles.

(5) Az egyességi eljárás megindítása nem érinti az olyan dolgok visszakövetelésére irányuló jogokat, amelyek nem az adós tulajdonai, sem — a 19. § eseteinek kivételével — az egyességi eljárás megindítása előtt szerzett külön kielégítési jogokat.

(6) A bíró azonban a korábban szerzett külön kielégítési jog tárgyának elárverzését a kitűzött árverési határnaptól számított legfeljebb két hónapra felfüggesztheti, ha ez az értékesítés eredménye szempontjából előnyös vagy ha a hitelezőknek károsodástól megóvása végett szükséges. Különösen fontos okból a bíró ezt a határidőt kérelemre legfeljebb egy hónappal meghosszabbíthatja.

I. Az egész csődjognak egyik alapvető elve az, hogy az adós fizetőképességének beállta után egész vagyónának a hitelezők összessége részére kell rendelkezésre állnia avógból, hogy a *par conditio creditorum* szabálya szerint abból kielégítést szerezhessenek. Ennek az elvnek az érvényesülése az egyességi eljárásban csak akkor van biztosítva, ha a jogszabály legalább általánosságban kizárja azt, hogy az egyességi eljárás tartama alatt egyes hitelezők külön kielégítésre szerezhessenek jogot. Fokozott mértékben áll ez az adós ellen végrehajtások elrendelésére és foganatosítására, ami az egész eljárás célját veszélyeztetné. A nagy kedvezmény, amelyet a R. az adósnak azáltal nyújt, hogy az eljárás megindításától kezdve ellene végrehajtást elrendelni vagy foganatosítani nem lehet, abban találja ellenértékét és ellensúlyát, hogy az eljárás sikertelensége esetében tulnyomó valószínűséggel az adós ellen megnyílik a csőd, míg ha az egyesség létrejön, az egyességi eljárással egybekötött a fegyverszünet megadása megokolt és hasznos volt. Kongruens különben ez a tilalom a Cst. 12. §-ában a csőd esetére felállított hasonló szabállyal.

II. A tilalom kiterjed nem csupán a végrehajtási törvényben szabályozott minden cselekményre, tehát nevezetesen kielégítési vagy biztosítási végrehajtásra vagy zárlatra, hanem kiterjed az adós ingatlanára vagy egyéb telekkönyvi jogára adóslévél, váltó, könyvkivonat vagy nem jogerős marasztaló ítélet alapján jelzálogjog előjegyzésére is (e § 2. bek.). Az ily előjegyzések ugyanis szintén nem egyebek, mint leplezett végrehajtási cselekmények, mert hiszen az adós akaratától függetlenül a hitelező egyoldalú ténye alapján adnak jelzálogi elsőbbséget és ezzel az ingatlan elárverezése esetére szóló külön kielégítési jogot.

A R. szavai szerint végrehajtást elrendelni vagy foganatosítani, előjegyzést kérni nem lehet. Az ily kérelmet tehát a bíró és a telekkönyv hivatalból elutasítják. A rendelet nem szabályozza azt a kérdést, mi történjék, ha *per nefas* mégis belekerül ily bejegyzés a telekkönyvbe vagy mégis foganatosítanak ily végrehajtást. Az általános szabályok értelmében kell tehát eljárni avógból, hogy a jogellenes bírói vagy hatósági intézkedés következményei elháríttassanak. Nevezetesen nyitva áll a rendes perorvoslatok kimerülése után a telekkönyvi törlési per (tkvi rdts. 148—150. §-ai) azon az alapon, hogy a bejegyzés eredetileg érvénytelen. Ami az elrendelt vagy foganatosított végrehajtás hatálytalanságát illeti: ezt megkonstruálni jelen jogunk mellett nem könnyű, mert a végrehajtás megszüntetése iránti kereset (1912: LIV. t.-c. 39. §) erre nem alkalmas, egyéb jogeszközt pedig a jogerőre emelkedett végrehajtást elrendelő végzés vagy foganatosított végrehajtási cselekmény ellen fennálló jogunk kifejezetten nem ismer. De talán nem túlmerész az a vélemény, hogy végül is eredménye lenne, ha már nem valamely tetszőleges perben incidentaliter de legalább külön keresetben felhozott annak az előadásnak, hogy a végrehajtás elrendelése vagy foganatosítása, bár alakilag jogerős, de mint a R. e §-ába ütköző, semmis. Ezenkívül a sértett hitelezők a kártérítési remédiumra szorulnának, amelyet mind a jogellenesen külön kielégítési jogot szerzett személy, mind pedig az eljárás hatósági személyek ellen érvényesíthetnek.

Nehogy tehát erre az összes szereplők szempontjából kellemetlen *ultima ratio*-ra kerüljön a sor, a bíróságok feladata örködni azon, hogy tiltott végrehajtás el ne rendeltessék és ne foganatosíttassék, ha pedig a baj mégis megtörtént, az kellő időben és módon (előterjesztés, felfolyamodás) elháríttassék. Különösen fontos ebből a szempontból is, hogy az egyességi bíró a legnagyobb gonddal nyomozza ki a folyamatban lévő végrehajtásokat az eljárás megindításának feljegyeztetésére (13. §) végett és eziránt haladéktalanul intézkedjék.

III. Bizonyos irányokban mégis megszorítja a R. azt az alapvetőt, hogy az adós tulajdonában lévő egész vagyontömeggnek a hitelezők összessége javára kell rendelkezésre állania. Így mindenekelőtt a külön kielégítési jog szerzésének tilalma nem terjed ki az *önkéntes* jogszerzésre. Az adós tehát az eljárás megindítása után is zálogjogot engedhet ingó vagy ingatlan vagyontárgyaira, amennyiben ez a 17. § rendelkezéseibe nem ütközik (v. ö. alább a 19. §-hoz II. és V. alatt).

A 4. bek. kifejezett szabályánál fogva nem terjed ki a tilalom: 1. adók és más köztartozások javára szerzett külön kielégítési jogokra, 2. oly személyek tartási követeléseire erejéig szerzett külön kielégítési jogokra, akiknek eltartására az adós jogszabálynál fogva köteles, ha a követelés egy évnél nem régebb időben járt le. Az 1. alatti kivétel a köztartozások kielégítését van hivatva biztosítani; a 2. alatti kivétel pedig azon a megfontoláson nyugszik, hogy a tartási követeléseknek jogi és erkölcsi elveken alapuló természetes elsőbbségük van és hogy ezek kiegyenlítése időhöz kötött és célját téveszti, ha behajtásuk nem történhetik meg azonnal. Ez a szempont azonban nem áll meg oly tartási követelésre, amelyet a jogosult már hosszabb idő óta nem érvényesített, mert ezt már amúgy sem fordíthatja közvetlenül a megélhetésére szükséges kiadások fedezésére.

IV. Miként a végrehajtási és quasi végrehajtási jogok szerzését, úgy az ezekkel rokon *megtartási jog* gyakorlását is kizárja a R. oly dolgokra és jogokra nézve, amelyek az eljárás megindítása után kerültek a hitelezők birtokába vagy rendelkezése alá (e § 3. bek.). »Nem lehet megtartási jogot gyakorolni«, azaz az adós kikövetelheti ezeket a tárgyakat a megtartási jogot gyakorló hitelezőtől, ha pedig ez a megtartási jog érvényesítésére az adós ellen keresetet indít (v. ö. V. T. 109. §, K. T. 310. § 2. bek.), ezt a pert el fogja veszíteni, ha az adós állítja és esetleg bizonyítja, hogy e tárgyak az egyességi eljárás megindítása után kerültek a hitelező birtokába vagy rendelkezése alá. A tilalmat csak az adós és nem az egyességi hitelezők is érvényesíthetik a megtartási jogot gyakorló hitelezővel szemben, mert az utóbbi amazokkal semmi jogviszonyban nem áll; azonban közvetve nyomást gyakorolhatnak az adósra, hogy a pert megindítsa, illetőleg a kifogást megtegye, mert ettől tehetik függővé az ajánlat elfogadása tekintetében szavazatukat; és az adós és a megtartási jogot gyakorló hitelező közt folyó perbe az adós ellenőrzése végett mint mellékbeavatkozók beavatkozhatnak (Pp. 84. §).

V. Az egyességi eljárás megindítása nem érinti a visszakövetelési jogokat (e § 5. bek.), amelyekre nézve a Cst. 42—44. és 46. §-ait kell megfelelően alkalmazni (67. § 1. bek.). E szabály kimondása annyiban fölösleges is volt, amennyiben az adós ellen pereket az egyességi eljárásra tekintet nélkül lehet amugy is folytatni. Azonban félreértések elkerülése végett utalni kellett arra, hogy ha a visszakövetelhető tárgyak helyébe azok értéke lép (csődtörvény 43. §-a), az értékre irányuló követelés teljes összegében és nemcsak az egyességi hányad erejéig érvényesíthető, továbbá utalni kellett arra, hogy a *praesumptio Muciana* az egyességi eljárásban is ugyanugy nyer alkalmazást, mint ahogyan azt a Cst. 46. §-a a csődeljárásra állapítja meg. Ehez képest az adós neje valamely vagyontárgynak, mint tulajdonának visszaadását csak az esetben követelheti, ha bebizonyítja, hogy a visszakövetelt vagyontárgyat már a házasság megkötése előtt bírta, vagy a házasság megkötése után, de nem az adós pénzén szerezte. A Cst. 44. §-ának megfelelő alkalmazásával pedig az eladó az adósnak elküldött, de ezáltal még teljesen ki nem fizetett árukat visszakövetelheti, amennyiben ezek már az eljárás megindítása előtt rendeltetésük helyére nem értek és az adósnak vagy helyette harmadik személynek birtokába nem jutottak.

Az egyességi eljárás megindítása nem érinti az *elkülönítési joggal* bíró személyek jogait, nevezetesen tehát azokét, akik mint az adós tulajdonostársai, vele társaságban vagy más közösségben állók, csőd esetében az adós vagyoniilletőségének elkülönítését és követeléseiknek az elkülönített vagyomból való kielégítését követelhetnék (Cst. 51. §). Ezt a szabályt a R.-ből csak azon az alapon lehet lekövetkeztetni, hogy a külön kielégítési jog fogalom meghatározásában a Cst.-re támaszkodik, ez pedig az elkülönítési jogot — elméletileg talán kifogásolható módon — a külön kielégítési jogok közé foglalja. Hogy az eljárás megindítása az ilyen jogviszonyokra kihat-e és mimódon, azt a rájuk nézve fennálló szabályok szerint kell megítélni és így pl. a társasági viszony szempontjából az eljárás megindítása felbontás oka lehet (*dissociamur egestates*, v. ö. keresk. törv. 100. § 1. bek.). A közönséges tulajdon- vagy egyéb jogközösség (*communio incidens*) megszüntetését is a részesek mindegyike rendszerint bármikor kérheti,

nyomós okból idő előtt is (v. ö. polg. tkv, jav., képviselőházi szöveg, 1402. §); ilyen nyomós ok lehet az egyességi eljárás megindítása is.

A kényszeregyességi eljárás során ujonnan keletkezett követeléseket az eljárás nem érinti. Az új hitelezők tehát perelhetnek és végrehajthatnak követelésük teljes összege erejéig és csak csődöt nem kérhetnek, nehogy magát az egyességet hiúsítsák meg. Mivel ezek a hitelezők az egyességben nem vesznek részt, követeléseiket attól függetlenül érvényesíthetik. Ugyanez áll az előnyösen kielégítendő hitelezőkre és a folyamatos szerződésekből eredő jogviszonyokból jogosultakra (alább a 30. §-hoz I. 3. alatt), akiknek szavazati joguk nincs (42. §) és akiknek követeléseit teljes összegükben kell kielégíteni.

Minthogy az egyességben résztvevő hitelezők javára az egyesség esetleg végrehajtható közokirat (62. §) és minthogy ennél fogva az előnyösen kielégítendő hitelezők (30., 31. §-ok), akikre az egyesség nem terjed ki, az egyességben résztvevő hitelezőkkel szemben esetleg hátrányba juthatnának: a R. gondoskodik arról, hogy az előnyösen kielégítendő hitelezők annak dacára, hogy követeléseiket az egyesség nem érinti, azokat mégis bejelenthessék (28. § 4. bek.) s e feltétel alatt az adós ellen ők is végrehajtást vezethessenek ugyanugy, mint az egyességi hitelezők (62. § 1. bek.). Módot ad továbbá arra, hogy az előnyösen kielégítendő hitelezők követeléseit az egyesség jóváhagyása előtt is ki lehessen elégíteni vagy legalább biztosítani. Ha a vagyonszelvény egyúttal vagyonszelvény, az erről való gondoskodás az ő kötelessége (22. § 1. bek.).

VI. Az egyességi eljárás megindítása nem érinti az az előtt szerzett külön kielégítési jogokat, amennyiben azok a 19. § értelmében nem érvénytelenek (e § 5. bek.). Miként a csődben, úgy az egyességi eljárásban is érvényesítheti tehát külön kielégítési jogát az, akinek ez a joga az egyességi ajánlat benyújtását megelőző két hónapnál régebbi időben keletkezett, *önkéntes* jogalapú külön kielégítési jogát pedig minden időbeli korlát nélkül (v. ö. fent a 16. § magyarázatát IV. alatt). A külön kielégítési jog fogalma és annak az egyességi eljárásra való hatása tekintetében v. ö. alább a 42. § magyarázatát.

VII. Noha a külön kielégítési és visszakövetelési jogokat az egyességi eljárás nem érinti, a végrehajtások zavartalan folytatása az egyességben résztvevő hitelezőkre mégis helyrehozhatatlan veszéllyel járhat. Ilyen veszély már az is, ha az adós vagyonának jelentékeny részei aránytalanul alacsony áron elkótyavetyélik, mert ily módon a kvóta fedezetétül szolgáló vagyon szenved tetemes csökkenést, anélkül, hogy a tartozások megfelelő része alól szabadulna, sőt megeshetik, hogy a végrehajtató sem talál fedezetet s a hiány erejéig az egyességi kvótát veszi igénybe (42. §). De lehet az is, hogy a végrehajtás az adós csődjében megtámadható volna s a hitelezők az egyességhez való hozzájárulásukat attól teszik függővé, hogy a végrehajtató külön kielégítési jogáról lemond. Ha már most az árverést megtartják és az illető vagyon harmadik árverési vevő birtokába kerül, ez a tény az egyesség létrejöttét meghiúsíthatja, anélkül, hogy ebből az adósnak bármilyen előnye származna. Ilyen és hasonló hátrányok elkerülésére adja meg a R. (e § 8. bek.) a bírónak azt a jogot, hogy az árverés vagy más értékesítés felfüggesztése végett fordulhasson a végrehajtást fogadó bírósághoz vagy telekkönyvi hatósághoz, ha ez az értékesítés eredménye szempontjából előnyös, vagy a hitelezőknek károsodástól megóvása végett szükséges.

Az eljárás megindítását megelőző jogszerzések érvénytelensége.

19. §.

(1) Az eljárás befejezetté nyilvánításának előfeltétele alatt (55. §) érvénytelenek az oly külön kielégítési jogok, amelyeket az egyességi ajánlat benyújtását megelőző két hónapon belül vagy az egyességi ajánlat benyújtása és az egyességi eljárás megindítása közötti időben az adós vagyonaéhoz tartozó dolgokra vagy jogokra végrehajtás útján szereztek.

(2) A 18. § 2. bekezdésének rendelkezéseit itt is megfelelően alkalmazni kell.

(3) Az 1. bekezdés szabálya nem gátolja az ott meghatározott külön kielégítési jog alapján az eljárás megindítása előtt kitűzött árverés foganatosítását. Bármelyik fél vagy a vagyongazdálkodó azonban az ily árverés felfüggesztését kérheti.

(4) Ha akár az eljárás megindítása előtt, akár az eljárás folyamatban léte alatt foganatosított árverés folyamán az 1. bekezdés rendelkezései alá eső külön kielégítési jog tárgyáért valamely pénzösszeg folyt be és annak jogerős felosztása még meg nem történt, ennek azt a részét, amely a függőben levő külön kielégítési jogra esnék, az eljárás befejezetté nyilvánításáig a 22. § 2. bekezdése értelmében kell kezelni.

(5) Ezeket a rendelkezéseket megfelelően kell alkalmazni közpénztárból felvehető lefoglalt követelés kiutalására, ugyancsak akkor is, ha a végrehajtás útján szerzett külön kielégítési jog tárgyát nem árverés útján, hanem másként kellene értékesíteni.

(6) E § rendelkezései nem nyerne alkalmazást adók és más köztartozások javára szerzett külön kielégítési jogokra, ugyancsak olyan személyek egy évnél nem régebb időben lejárt tartási követeléseire, amelyek szerzett külön kielégítési jogokra sem, akiknek eltartására az adós jogszabálynál fogva köteles.

I. Tapasztalás szerint a fizetési nehézségekkel küzdő adóst végrehajtásokkal rohanják meg, amelyek gyakran a vagyont oly mértékben megterhelik, hogy a kevésbé szemes vagy kevésbé kiméletlen hitelezőre, aki külön kielégítési jog szerzését elmulasztotta, a csődben már semmi sem jut. Ugyanez a következmény állana be a kényszeregyességnél, ha a lényegileg egyszerű kvóta hitelezőnek módja lenne közvetlenül az eljárás megindítása előtt végrehajtás útján magát külön kielégítési joggal bíró hitelezővé tenni. A *par conditio creditorum* elve tehát azt kívánja, hogy külön kielégítésre csak az a hitelező tarthaasson számot, akinek erre való jogalapja még a fizetési zavarok előtti időből való.

A *par conditio creditorum* elve azonban többé-kevésbé rugalmas határokhoz van kötve, mert különbözőképp lehet felfogni azt a kérdést, kiket tekintsünk figyelembevételre érdemlő külön kielégítési joggal bíró hitelezőnek és kiket tekintsünk chirografárius hitelezőnek. Az általános elv az, hogy a fizetőképzettség beállta, illetőleg a fizetések megszüntetése után szerzett külön kielégítési jog ne legyen hatályos, hanem az ilyen hitelező csak a kvótában részesedjék. Ez az alapja mind a csődbeli, mind a csődön kívüli megtámadási jognak. Az egyességi eljárás szempontjából azonban fontos érdek, hogy az eljárás megindításakor egy csapással és hoeszadalmas perek nélkül világos legyen, kinek van és kinek nincs hatályos külön kielégítési joga. Evégből a R. a megtámadhatóság tényállása helyébe egyszerű időhatárt állít, amelyen belül keletkezett összes végrehajtási jogok az egyesség létrejöttének előfeltétele mellett (v. ö. fent a 17. §-hoz VI. alatt) érvénytelenek. A különjog tehát elejétől fogva érvényesnek tekintendő, ha az eljárás bármely okból eredményre nem vezet és azt a bíró megszünteti.

Ugyanez a törvényhozói gondolat vezérli azt a rendelkezést, hogy a kritikus időn belül kötelezvény, könyvkivonat vagy váltó alapján előjegyzett jelzálogjog is érvénytelen, mert a külön kielégítési jog szerzésének ez a módja is nem az adós részéről még fizetőképessége idejében nyújtott reálhiteles, hanem a hitelező egyoldalú tényén alapul (v. ö. fent a 17. § magyarázatát II. alatt).

A fentemlített törvényhozói célt persze csak akkor érhetjük el, ha valamelyes módon ártalmatlanná tesszük telekkönyvi jogunknak azt az elvét, hogy a törölt ranghely helyébe az azt követő jelzálogos hitelező lép elő. Mert ha ez a tétel megmarad, az egyességi hitelezők a hibás jelzálogjog törlésével nem gyarapítják az ő kielégítési alapjukat, hanem a hátrább álló jelzálogos hitelező számára kaparják ki a gesztenyét. V. ö. a R. 49. §-át és magyarázatát, valamint alább II. alatt.

II. Nem terjed ki az érvénytelenség a végrehajtási eljárás kivül szerzett (*önkéntes*) ingó zálog- vagy megtartási jogra és nem terjed ki az önkéntes jelzálogi bejegyzésekre (v. ö. alább V. alatt). Megeshetik ennél fogva, hogy az érvénytelen különjog után a végrehajtási kielégítés sorrendjében érvényes különjog következik, amikor is a vételárfelosztásnál felmerül a kérdés, mi történjék az érvénytelenné vált tételre eső vételárrésszel?

Arról az esetről, ha vételárfelosztás az egyesség felől való szavazáskor még meg nem történt, a 19. § 3. bek. csak egy átmeneti szabályt tartalmaz; az anyagi jog szempontjából érdekesen a R. 49. és 55. §-ai rendelkeznek úgy, hogy az egyességben az érvénytelen jelzálogjogi bejegyzés ranghelyén az egyességi hitelezők javára zálogjogot lehet bejegyeztetni, sőt ezt a ranghelyet egy évi időre fenn is lehet tartani oly újonnan alapított jelzálogjog javára, amely a törölnél nem terhebb. Erről a ranghelyről azután vagy már maga az egyesség diszponálhat, vagy pedig azt az adós értékesíti, remélhetőleg a hitelezők kielégítésének céljára, s ennek ellenőrzéséről az egyesség gondoskodhatik. Ebben az esetben tehát a *par conditio creditorum* elve abban a tényben valósul meg, hogy az érvénytelenné vált végrehajtási jogra eső összeg sem az érvénytelen jog jogosultjának, sem az őt esetleg követő végrehajthatóknak külön kielégítésére nem szolgál, hanem a kvóta hitelezők kielégítési alapját gyarapítja. Ha az egyesség e lehetőséggel nem él, az általános szabályokat kell alkalmazni, vagyis ha a

törölt jog ranghelyén a hitelezők maguknak biztosítékot nem szereztek, a telekkönyvi szabályok értelmében az esetleges fölösleg az e ranghelyet követő zálogjogi bejegyzések jogosultjainak jut. Ha az eljárást megszüntetik, az egyesség tehát nem jött létre, akkor a feltételesean érvénytelen jog érvényes és így ez a pénzösszeg azt illeti meg, akit egyességi eljárás hiányában megilletett volna; ennek azonban ezt az összeget csak akkor lehet kiadni, ha az egyességi eljárás nem megy át csőd-eljárásba, mert ellenesetben az érvénytelenség fennmarad (58. § 1. bek.), és ennyiben a R. eltér elvi álláspontjától és kénytelen a Cst.-t, amely beéri a megtámadhatósággal (27—29. §-ok), módosítani, nehogy csődön kívül szigorubbán járjon el, mint a csődben.

Noha a R. kifejezetten nem rendelkezik arról a másik esetről, amikor t. i. az egyesség felől való szavazás időpontjában az ingatlan már el van árverezve és a vételárfelosztás is megtörtént, a 49. és 55. §-ok e részben is utmutatásul szolgálnak. Nem is volna képzelhető, hogy az anyagi jog más és más legyen aszerint, amint az egyességi bíró célszerűbbnek látta az árverést felfüggeszteni (19. § 3. bek. 2. mond) vagy foganatosíttatni. Ugyanannak a szabálynak kell tehát állania akkor is, ha az egyesség már csak az árverésen befolyt pénz hovatartozásáról intézkedik. Az egyesség a R. 49. §-ának analogiájához képest úgy intézkedhetik, hogy az eljárás befejezetté nyilvánításának előfeltétele alatt érvénytelen jelzálogjogi bejegyzésre jutott pénzösszeget az egyességi hitelezők javára vagy annak javára utalják ki, akinek javára az érvénytelen jelzálogjog ranghelyének megfelelő elsőbbséggel egy éven belül valamely harmadik személy jelentkezik és e jogát igazolja. Ha azonban az egyesség nem így intézkedik, akkor az általános szabályok állanak és a telekkönyvi sorrendnek megfelelően történt vételárfelosztásra az egyességnek semmi kihatása nincs.

III. Természetes, hogy a befolyt pénz felosztása és kezelése tekintetében nem okozhat különbséget az, hogy az illető összeg a végrehajtás mely módja folytán áll rendelkezésre a végrehajthatók közt leendő felosztás céljából. Ezért akár árverés, akár lefoglalt követelés kiutalása, akár közpénztárnál letiltott összeg kiutalása folytán áll elő ez a helyzet, a befolyt pénzzel ugyanugy kell elbánni, mintha árverés folytán folyt volna be. Ezt mondja ki kifejezetten is e § 5. bek. V. ö. 1881. LX. t. c. 122—126., 129., 130., 132., 133. §-ai.

IV. Ha a kritikus két hónapon belül szerzett külön kielégítési jog alapján az eljárás megindításakor már az árverés is ki van tűzve, e § 3. bek. értelmében az árverést meg lehet tartani. A R. ugyanis abból indul ki, hogy a végrehajtási eljárás ily előrehaladt stádiumában már kár volna az értékesítés folyamatát megakasztani, ha csak ez az egyesség érdekében különös okokból nem kívánatos. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a megtartott árverés során befolyt pénzt teljesen a végrehajthatók kielégítésére kell fordítani. Ellenkezőleg, a sorrendi bíró feladata a már ismert megkülönböztetések szerint a hatályos végrehajtási jogokra eső összegeket a külön kielégítésre jogosultak javára sorozni, a hatálytalan jogokra eső összeget pedig az egyességi bírósághoz áttenni, illetőleg, ha a vagyonfelügyelő a pénz felvételére jogosult, azt az ő javára sorozni és kiutalni. Ebben az esetben tehát az e § 4. bekezdésében jelzett módon kell eljárni.

Ha bármely érdekelt vagy a vagyonfelügyelő úgy tartja, hogy az árverés megtartása az ő vagy a hitelezők összességének érdekét sérti, az árverés felfüggesztését kérheti. A bíró ezt hivatalból nem

rendelheti el, ámbar a vagyonfelügyelő kérelme tulajdonképp az officiozítás keretébe esik és a bírónak módja van öt ily kérelem előterjesztésére utasítani (25. § 2. bek.). Ha a bíró a kérelemnek helyt ad, a helyzet azonosan alakul azzal az esettel, amikor az árverést az egyesség felől való szavazáskor még meg nem tartották és ehhez képest a 49. § 3. bek. és az 55. § 2. bek. jogkövetkezményei állanak be, ha csak az eljárást meg nem szüntetik.

V. A kritikus két hónapon belül szerzett külön jogok érvénytelensége nem pusztán megtámadhatóság, sőt nem is relatív semmisség, miként a 17. § tilalmába ütköző jogügyleteké, hanem abszolút, noha előfeltételhez kötött semmisség. Az előfeltétel az, hogy az egyesség létrejöttön és a bíróság ezen az alapon az eljárást befejezetté nyilvánítsa (55. §). Ha tehát az egyesség nem jön létre, azaz az eljárást bármi okból megszüntetik és a csődnyitás valamely okból elmarad, ezek a külön kielégítési jogok éppen úgy érvényesek, mintha az eljárást meg sem indították volna. Feltéve már most, hogy az egyesség létrejön, az eljárás megindítását megelőző két hónapon belül vagy a kérvény beadása és az eljárás megindítása közötti időben szerzett végrehajtási zálogjogok érvénytelenek; érvénytelenek továbbá a váltó, kötelezvény vagy könyvkivonat alapján, valamint nem jogerős bírói határozat alapján előjegyzett zálogjogok is, mert ezek is olyanok, amelyeket az egyébként chirográfárius hitelező az adós dologi akaratnyilvánítása nélkül, kvázi végrehajtás útján szerez (v. ö. fent I. alatt). Itt azonban megáll a R. és nem vonja le ugyanannak a racionának azt a kétségtelenül szintén logikus következményét, hogy a kritikus idő alatt szerzett önkéntes zálogjogok is érvénytelenek volnának (v. ö. fent II. alatt). A zálogjog tehát, amelyet az adós az egyességi ajánlat benyújtását megelőző napon valamely hitelezőjének engedett, a 19. § alapján nem érvénytelen, és az egyességre csak annyiban gyakorol befolyást, hogy az ilyen eljárás a hitelezőket esetleg arra fogja bírni, hogy az egyesség ellen szavazzanak, a hírot pedig arra, hogy az 54. § 1. pontja alapján megállapítsa azt, hogy az adós egyes hitelezőknek az 50. § ellenére külön előnyt biztosított, vagy az 54. § 2. pontja alapján azt, hogy egyes hitelezőknek oly biztosítást adott, amely vagyoni helyzetének meg nem felelt. Az adós tehát ilyen eljárással kockáztatja azt, hogy a bíró az egyesség jóváhagyását megtagadja és őt ezzel csődbe kergeti, ahol az ilyen zálogjog engedése meg lesz támadható. Az ajánlat benyújtása után, de a hirdetmény kifüggesztése előtt engedett önkéntes jelzálogjog már a 17. §-ban szabályozott relatív hatálytalanság körébe esik, amiről már volt szó (fent a 17. §-hoz II. alatt). Noha tehát a R. csak a nem önkéntes külön kielégítési jogokkal szemben használja a semmisség éles fegyverét, azért a kvótahitelezők tűrhetően védve vannak az önkéntes zálogjog-engedéssel tűzhető visszaélés ellenében is.¹

Fölösleges bővebben fejtegetni, hogy az érvénytelenség, illetőleg hatálytalanság szempontjából irányadó mindig az az időpont, amikor a zálogjog bejegyzése iránti kérvény a telekkönyvi hatósághoz beérkezett, és nem az, amikor az adós a bekebelezésre vagy az előjegyzésre az engedélyt megadta. Az ajánlat benyújtását megelőző két hónap előtt adott bekebelezési engedély alapján bejegyzett zálogjog is érvény-

¹ Válaszul egyuttal dr. Román id. cikkére a *Polgári Jog* I. évf., I. számában.

telen tehát, ha a bejegyzés iránti kérvényt a telekkönyvhöz csak a két hónapon belül nyújtották be.

VI. A semmi ség következménye, hogy a hatálya alá eső telekkönyvi jogokat hivatalból törölni kell, ha az egyesség létrejött és az eljárást befejezetté nyilvánították (55. § 2. bek.). Ha ellenben az egyesség nem jött létre és tehát az eljárást bármely okból megszüntették, ezek a jogok érvényben maradnak, mert érvénytelenségük előfeltétele (v. ö. fent a 17. §-hoz VI. alatt) be nem állott és így persze azokat nem törlik, hanem csak az eljárás megindításának feljegyzését (13. §) kell törölni (57. § 1. bek.).

VII. Nehéz kérdés az imént jelzett konstrukció mellett az, legyen-e szavazati joga az oly hitelezőnek, aki ilyen feltételeken érvénytelen zálogjogot szerzett. Az ily hitelező érdeke t. i. rendszerint az, hogy az egyesség ne jöjjön létre, mert ebben az esetben megtartja külön kielégítési jogát. Ő tehát a hivatott egyességrontó. Viszont megfosztani őt egyébként jogosan szerzett elsőbbségétől, és még az egyesség elfogadása tekintetében sem juttatni őt szóhoz, oly büntetés volna, amelyet semmivel sem érdemelt meg az a hitelező, aki utóvégre is csak törvényadta jogával élt. A R. tehát megadja neki a szavazati jogot és itt is megelégszik azzal, hogy az eljárás megszüntetése mögött ott settenkedik a csőd és vele a kritikus időben szerzett zálogjogok megtámadása, s hogy tehát az ilyen hitelező is inkább beéri a biztos egyességi kvótával, mintsem hogy a megtámadási per kockázatát viselje. Minthogy az érvénytelen zálogjoggal bíró hitelezőt szavazati jog illeti, magától értendőleg megilleti őt a felfolyamodás is ép úgy, mint bármely más hitelezőt. Ezt a R. fölöslegesnek tartotta külön kimondani (60. §).

VIII. Ugyanazok az okok, amelyek miatt a 18. § rendelkezései nem nyernek alkalmazást köztartozások és egy évnél nem régebb időben lejárt tartási követelések javára szerzett külön kielégítési jogokra, — e § esetében is teljes mértékben fennállanak. Ezért a 6. bek. itt is megteszi az ezek javára szóló kivételt. V. ö. egyébként fent a 18. §-hoz III. alatt.

Csődnyitás.

20. §.

(1) Az egyességi ajánlat benyújtásától kezdve szünetel az adósnak a fennálló törvényeken alapuló az a kötelezettsége, hogy önmaga ellen csőd nyitását kérje.

(2) Az egyességi eljárás megindításától kezdve az adós ellen hitelező kérelmére csődöt nyitni nem lehet. Ha valamely hitelező az egyességi eljárás megindítása előtt az adós ellen csődnyitást kért, az adós az egyességi eljárás megindítását kérheti mindaddig, amíg a bíróság a csődnyitást, habár nem jogerős határozattal, el nem rendelte.

(3) Az egyességi eljárás megindítása esetében a folyamatban levő csődnyitási eljárást fel kell függeszteni (57. §. 3. bekezdése).

Az adós éppen azért kéri az egyességi eljárás megindítását, hogy a csődöt elkerülje; amint tehát egyességi ajánlatát előterjesztette, a csőd kérésére irányuló köteletségének fel kell függesztve lennie.

Minthogy az egyességi eljárást a korlátlan felelősségű szövetkezeteken kívül bárki igénybe veheti, az nyitva áll részvénytársaságok és korlátolt felelősségű szövetkezetek részére is. A K. T. 187. és 241. §-ai a részvénytársaság és szövetkezet igazgatóságának köteletségévé teszik, hogy a társaság ellen csődöt kérjen, ha a társaság vagyona a tartozásokat nem fedezi. A fentiek következetes alkalmazásából folyólag az egyességi eljárás folyama alatt ennek a köteletségnek is szünetelnie kell.

Az egyeségi eljárás célja a csőd elkerülése, és ezért az eljárás megindításának (16. §) a hitelező kérelmére folyó csődnyitási eljárást is fel kell függeszteni. A hitelezőkre ez nem sérelmes, mert a R. gondoskodik arról, ami a csődeljárásnak is a végcélja, hogy a hitelezők egyenlő elbánásban részesüljenek. A már folyamatban lévő csődnyitási eljárást is fel kell függeszteni. Ha az egyesség létrejön és a jövőhágyó végzés jogerőre emelkedik, az ilyen kérelem tárgytalanná válik és az ügyet irattárba kell tenni; ha ellenben az egyességi eljárás bármi okból eredménytelen és azt a bíró megszünteti, a csődnyitási kérelem felől új tárgyalást kell kitűzni (57. § 3. bek.).

III. FEJEZET.

Vagyonfelügyelő, ellenőrző biztos és ellenőrző bizottság.

Vagyonfelügyelő.

21. §.

(1) A vagyonfelügyelő pontos tájékozódást köteles szerezni az adós vagyoni helyzete és üzletének, gazdaságának vagy kenyérkeresetének eddigi folytatása, fizetési nehézségeinek okai, kinnlevőségeinek behajthatósága, a felajánlott egyességi hányad megfelelő volta és általában a hitelezők elhatározására fontos minden körülmény felől. Köteles gondoskodni arról, hogy az adós üzlete, gazdasága vagy kenyérkeresete a lehetőséghez képest tovább folytatható legyen és felügyelni arra, hogy az adós vagyonából semmit el ne vonjanak. Felülvizsgálja az adós által előterjesztett hitelezőjegyzéket és ideiglenes mérleget, közreműködik a vagyonkimutatás és a végleges mérleg elkészítésében, ellenőrzi azok helyességét, mindezek megtörténtét aláírásával tanúsítja és ténykedéséről a tárgyalás előtt a bírónak írásban jelentést tesz.

(2) A vagyonfelügyelő a tisztének köteleességellenes vitele folytán okozott vagyoni kárért az összes érdekeltnek felelős.

I. A vagyonsfelügyelőnek egészen más a szerepe, mint a csódtömeg-gondnoknak. Az egyességi eljárásban hiányzik a felszámoló és felosztó eljárás. Ebből folyólag elesik a vagyons kezelése és értékesítése a bíróság megbízottja részéről. Mégis egyes pontokban a vagyonsfelügyelő teendői hasonlóak a tömeggondnokéihoz.

E teendőket három csoportra lehet osztani: *nyomozó, ellenőrző* és a bírót ténykedésében *támogató* teendőkre. A *nyomozó* teendők körében a vagyonsfelügyelő »pontos tájékozódást köteles szerezni... a hitelezők elhatározására fontos minden körülmény felől.« A hitelezők elhatározása elsősorban arra irányul, vajjon az egyességi ajánlatot elfogadják-e vagy ne; elsősorban tehát a vagyonsfelügyelő is ama körülmények felől köteles tájékozódni, amelyek erre az elhatározásra lehetnek fontosak. De köteles tájékozódni ama körülmények felől is, amelyek erre az elhatározásra csak közvetve, más elhatározások közbejöttével vannak befolyással, pl. hogy az adósnak az eskü letétele alól való felmentése tárgyában meghallgattatván, a felmentés mellett foglaljanak-e állást (40. § 2. bek.). A hitelezők elhatározására fontos körülmények leglényegesebbjeit exemplifikatív módon jelöli meg a R. e § 1. mondatában.

A vagyonsfelügyelői teendők második csoportja (*ellenőrző* teendők) a gondoskodás arról, hogy az adós üzlete (gazdasága, kenyérkeresete) a lehetőséghez képest tovább folytatható legyen és a felügyelet afölött, hogy az adós vagyonából semmit el ne vonjanak. Hogy ez a gondoskodás és felügyelet milyen teendőket tesz szükségesekké, azt a R. teljesen a vagyonsfelügyelő, illetőleg a bíró (25. §) mérlegelésére bizza. Csapán ennek az ellenőrzésnek egyes vonatkozásait szabályozza, amikor bizonyos ügyletek hatályosságát a vagyonsfelügyelő hozzájárulásától teszi függővé (17. §) és amikor a vagyonsfelügyelőt jelentéstételre kötelezi, ha az adós renitensül viselkedik (25. §). Itt is irányadó az, hogy az adóst a szükségesnél nagyobb mértékben nem kell szabad mozgásában gátolni, viszont nem szabad őt annyira szabadjára hagyni, hogy vagyonát elrejtthesse, eltékozhassa vagy elspekulálhassa. Az üzletnek, gazdaságnak, kenyérkeresetnek a maga megszokott normális médrében kell tovább folynia; sem kicsinyes bürokratikus aggályoskodásnak nem szabad érvényesülnie, sem új nagyszabású vállalkozások nem helyükön valók. Ezt tükrözi vissza a 17. § alap gondolata is, amikor a rendes üzletmeneten túlmenő ügyletekhez a vagyonsfelügyelő hozzájárulását kívánja meg. Ez bizonyára nem azt akarja jelenteni, hogy a vagyonsfelügyelő tagadja meg hozzájárulását minden oly ügylettől, amely a rendes üzletkört meghaladja, — hiszen akkor azt a R. egyszerűen eltilthatta volna; de igenis jelenti azt, hogy a vagyonsfelügyelő ne bocsátkozzék kockázatos nagyszabású új akciókba. Különben, ha kételyei vannak, forduljon a bíróhoz utasításért, aki viszont a nagyobb és könnyebben hozzáférhető hitelezőknél és másutt is tájékozódhatik, esetleg ellenőrző bizottságot rendel ki (26. §).

Az ellenőrző teendők másik része az adós által előterjesztett hiteljegygyék és ideiglenes mérleg (4. § 2. bek.) felülvizsgálása, a vagyonskimutatás és a végleges mérleg (38. §) elkészítésében való közreműködés (38. §) és azok helyességének ellenőrzése. Az adós hitelezőjegygyéke és ideiglenes mérlege csak előzetes tájékoztató (v. ö. fent a 4. §-hoz I. alatt); az egyességi tárgyalás tulajdonképeni alapja a vagyonskimutatás és a végleges mérleg. Ezek helyességét tehát a vagyonsfelügyelőnek kell ellenőriznie és az ellenőrzött és esetleg helyesbített kimutatás és

mérleg fog a hitelezők elhatározásának és a bíró döntésének alapjául szolgálni.

A vagyonsfelügyelőnek a bírót ténykedésében *támogató* teendőit részben nem maga a R., hanem az annak végrehajtása tárgyában kibocsátott 61.000/1915. I. M. számú rendelet állapítja meg, amikor őt kötelezi a *táblás kimutatás elkészítésére*. Az idézett rendelet 4. §-a értelmében ugyanis:

A 4.070/1915. M. E. számú rendelet 10. §-a értelmében kitűzött tárgyalási határnap előtt a vagyonsfelügyelő közreműködésével az I. szám alatt mellékelt minta szerint táblás kimutatást és a bejelentő hitelezőkről betűsoros jegyzéket kell készíteni, amely utóbbi mindegyik hitelező neve mellett feltünteteti bejelentésének ügyszámát. A táblás kimutatást a tárgyalás berekesztése után a bíró és az adós írják alá. A táblás kimutatásba aláírása után a bejegyzéseket a bíró vöröse tintával teljesítse és azt, hogy e bejegyzések tőle származnak, a táblás kimutatásra vezetett és keltezéssel ellátott záradékban tanúsítsa.

Ha a 4.070/1915. M. E. számú rendelet 62. §-a értelmében valamelyik hitelező a táblás kimutatásból kivonatot kért és azt neki kiadták, ezt a táblás kimutatás 11. rovatában a bírósági iroda jegyzi fel.

A táblás kimutatást rendszerint a vagyonsfelügyelő készíti, aki az adós részéről bemutatott hitelezőjegygyék és vagyonskimutatás minden egyes tételét ellenőrzi és a bejelentésekkel egybevetve a szükséges utánjárás alapján esetleg helyesbíti. A vagyonsfelügyelő részéről bemutatott táblás kimutatást azután a bíró tételről-tételre felülvizsgálja. Célszerű, ha a vagyonsfelügyelő a táblás kimutatást néhány nappal a tárgyalás előtt mutatja be a bírónak, hogy ennek a felülvizsgálatra ideje maradjon.

A táblás kimutatás alakilag szabálytalan volta feloldási ok (Bpesti T. 1925 febr. 8., 8. P. 375. szám).

Végül a bírót *támogató* fontos teendője a vagyonsfelügyelőnek a *jelentés* elkészítése. A jelentést írásban kell készíteni és a tárgyalás előtt a bírónak átadni. A jelentést a tárgyaláson maga a vagyonsfelügyelő ismerteti, bármely érdekelt kérelmére pedig felolvassa (30. §). A jelentés a R. szerint a vagyonsfelügyelő »ténykedéséről« szól; valójában azonban tartalmának súlypontja nem annyira a ténykedés történeti előadásában, mint inkább a ténykedés eredményének összefoglaló feltüntetésében kell hogy álljon. Más szóval: a jelentésnek összefoglalóan ismertetni kell mindazt, amit a vagyonsfelügyelő az adós vagyoni helyzete és üzletének (gazdaságának, kenyérkeresetének) eddigi folytatása, fizetési nehézségeinek okai, kinlevőségeinek behajthatósága, a felajánlott egyességi hányad megfelelő volta és általában a hitelezők elhatározására fontos minden körülmény felől kinyomozott. A hitelezők csak a vagyonsfelügyelő jelentéséből értesülnek mindezekről a körülményekről, és így szükséges, hogy a jelentés mindezekre ki is terjeszkedjék. Csak másodsorban kíváncsiak a hitelezők és a bíró arra, miként járt el a vagyonsfelügyelő nyomozásai közben, mikép gondoskodott arról, hogy az adós üzlete (gazdasága, kenyérkeresete) tovább folytatható legyen, mikép ügyelt fel arra, hogy az adós vagyonából semmit el ne vonjanak.

A vagyonsfelügyelői jelentés igyekezzék megközelíteni a teljes matematikai pontosságot, operáljon szabatos számadatokkal, állítsa be átnézetesen a számadatok oszegezését és indokolja meg kellő részletességgel és világossággal a levont eredményeket. A jelentés szóbeli

ismertetése a tárgyaláson ellenben alkalmazkodjék a szóbeli előadás természetéhez, ne foglalkozzék fölösleges részletekkel és tartsa szem előtt a célt, hogy a tárgyaláson jelenlévő és ez idő szerint még tájékozatlan hitelezők az adós vagyoni helyzetéről és az egyéb fontos körülményekről tárgyilagos és világos képet nyerjenek. A jelentés külalakja is legyen kifogástalan és különösen javításoktól és törlésektől ment. A dolgában nem teljesen biztos vagyonfelügyelő jól teszi, ha a jelentés fogalmazványát letisztázása előtt rövid uton személyesen bemutatja a bírónak és attól az esetleges módosításokra utasítást kér.

A R. e §-ban »jelentés« alatt caupán ezt az általános jelentést érti. A bíró azonban a vagyonfelügyelőt bármely speciális kérdésben külön jelentés tételére is utasíthatja (25. § 1. bek.) és egyes esetekben őt erre már a R. kötelezi (23. §). Az ilyen külön jelentésekre a fent előadottak nem vonatkoznak és azok tartalmát és alakját az adott esetben elérendő cél határozza meg.

A. R. 21. §-a a vagyonfelügyelő ténykedését, véleményét és eljárását a bíróság és hitelezők elhatározásának gerincévé és döntő tényezőjévé avatta. Teendőit tüzetesen meghatározza és kötelezi, hogy ténykedéséről a tárgyalás előtt a bírónak írásban jelentést tegyen. K. G. vagyonfelügyelő ebben a 700 millió koronát meghaladó passzívával terhes ügyben tett ugyan a bírósághoz egy 14–15 soros, — közbül néhány sor számadattal bővített jelentést, de ebből is hat sort díjainak megállapítása iránt előterjesztett kérelme és annak indokolása foglal le, ellenben a R. 21. §-ában felsorolt tények tulnyomó részére nyilatkozatot nem tartalmaz a jelentés. Ez lényeges eljárási szabálysértés, mert a hitelezők szavazati jogának gyakorlására döntő tényeknek ismerete el volt vonva a hitelezők elől, holott elvileg nincs kizárva, hogy a tényleges helyzet kellő feltárása mellett a szavazás más eredménnyel járhatott volna. A kir. ítélőtábla részéről elrendelt pótlás során a vagyonfelügyelő megtette részletes jelentését, úgy ő, mint az adósok a felfolyamodásban foglaltakra nyilatkoztak és tisztázni igyekeztek adósok R. J. bel-, illetve kültagként szereplésének változását és részben ennek hitelezői minőségét. A kir. ítélőtábla azonban figyelemmel arra, hogy a vagyonfelügyelő jelentése szerint a vagyoni állapot számadatai is tetemes összeggel változtak, a hitelezők előtt nem ismert ezen tényeknek és adatoknak a szavazat alakulására gyakorolható hatását oly lényegesnek találja, hogy elkerülhetetlennek mutatkozik a hiánynak a R. 53. §. 2-ik bekezdésében megengedett pótlása és az eljárás megismétlése. Ezért a végzés idevágó részének feloldása mellett újabb eljárást rendelt. Ennek során a panasz tárgyává tett körülményekre vonatkozó vagyonfelügyelői jelentés és adósok nyilatkozata a hitelezők elé tárandó. (Pécsi T. 1925 január 24. P. IV. 2873/1924. sz.)

II. E § 2. bek. szerint a vagyonfelügyelő a tisztének kötelesség-ellenes vitele folytán okozott vagyoni kárért az összes érdekelteknek felelős. A felelősség az általános magánjogi szabály értelmében szándékosságért és gondatlanságért egyaránt fennáll. A felelősséget *culpa levis* is megállapítja. A gondosság mértékét a R. nem határozza meg; a megfelelő általános magánjogi szabály alkalmazásával a vagyonfelügyelő »a rendes vagyonfelügyelő« gondosságával tartozik eljárni. Pusztán azért, hogy vállalta a tisztet, amelyhez nem ért, a R. a vagyonfelügyelőt nem teszi felelőssé. De ez felesleges is, mert ha ebből

kár származik és a kárt rendes gondossággal, tudással és szakértelemmel el lehetett volna háritani, a R. értelmében is felelős és nem védekezhetik azzal, hogy minden igyekezet megvolt benne, de nem ért a dologhoz.

22. §.

(1) Ha a vagyonfelügyelő a befolyó pénz átvételét és fizetések teljesítését magának tartotta fenn, az átvett pénzeszegekből fedezi a folyó kiadásokat és teljesíti különösen a 30. és a 31. §-ban felsorolt kötelezettségeket, amennyiben lejártak; amennyiben pedig még le nem jártak, azokat a lehetőség szerint biztosítja.

(2) A fennmaradt vagy nélkülözhető összeget késedelem nélkül bírói letétbe helyezi, vagy a bíró engedélyével gyümölcsözőleg másként helyezi el.

(3) A vagyonfelügyelő csak oly folyó kiadásokat tehet, amelyek az üzlet, a gazdaság vagy a kenyérkereset folytatásához rendszerint szükségesek, vagy amelyeket a 17. § 2. bekezdése értelmében hatályos ügyletek tesznek szükségessé.

I. A 17. § 2. bek. 3. mondata értelmében a vagyonfelügyelő a befolyó pénz átvételét, fizetések vagy más kötelezettségek teljesítését magának tarthatja fenn. A vagyonfelügyelő ilyenkor maga kezeli a befolyó pénzt, ilyenkor tehát ő több, mint az adós részére kirendelt ellenőrző közeg, mert ilyenkor valóságos vagyonkezelő. E kezelői hatáskörét írja körül e § 1. bek.

A kezelés módjaként azt szabja meg a R., hogy az átvett pénzeszegekből mindenekelőtt a folyó kiadásokat kell fedezni, azután pedig az előnyösen kielégítendő követeléseket (31. §) és a vagyonfelügyelőnek vagy az adósok az eljárás megindítása után végzett hatályos jogesetelményeiből eredő és lejárt követeléseket kell kiegyenlíteni. Amennyiben ily követelés még nem járt le, azt a lehetőség szerint, ha a hitelező kívánja, biztosítani kell. Folyó kiadás alatt a R. csak az olyan kiadást érti, amely az üzlet (gazdaság, kenyérkereset) folytatásához rendszerint szükséges vagy amely valamely hatályosan megkötött ügyletből kifolyólag vált szükségessé; egyéb kiadás nem folyó kiadás és ennél fogva olyant a vagyonfelügyelő nem teljesíthet. A § szövegéből kivehetőleg folyó kiadások »különösen« a 30. és 31. §-okban felsorolt kiadások. Ilyenek jelesül a pénzbírságok és pénzbüntetések is (30. § 3. bek., utalással a Cst. 65. § 3. pontjára). Vajjon e kiadásokat a vagyonfelügyelő teljesítheti-e a bíró külön felhatalmazására vagy utasítására, a R.-ben nyílt kérdés; véleményem szerint azonban tagadólag kell reá válaszolni, mert az adós az egyességi eljárás folytán nem veszíti el a vagyona felett való szabad és kizárólagos rendelkezést és mert ennél fogva azon a körön kívül, amelyet a R. a vagyonfelügyelő részére kijelöl, csak az adóst illeti a rendelkezés joga. Közömbös, vajjon a folyó kiadás már megkötött ügyletekből, vagy az adós vagy a vagyonfelügyelő részéről az eljárás folyamán kötött új ügyletekből folyólag merül-e fel.

II. A befolyó pénz ama részét, amely az I. alatt jelzett kiadások teljesítése után fennmarad és amelyre az üzlet (gazdaság, kenyérkereset)

folytatása végett nincs elkerülhetetlen szükség, a vagyonsfelügyelő köteles késedelem nélkül birói letétbe helyezni, vagy a biró engedélyével gyümölcsözőleg másként elhelyezni (pl. takarékkönyvre stb.). Az utóbbi módhoz fog fordulni a vagyonsfelügyelő különösen akkor, ha a jövőben várható kiadások fedezésére szükséges készpénzt már előre könnyen hozzáférhetőleg készenlétben akarja tartani.

III. A vagyonsfelügyelő magának tarthatja fenn csupán a befolyó pénz átvételét vagy csupán fizetések teljesítését is. Az előbbi esetben az adós is teljesíthet fizetéseket, az utóbbi esetben pedig a befolyó pénzt az adós veszi át.

A R. 21., 22. és 25. §-ai értelmében a vagyonsfelügyelő rendszerint ellenőrző teendőket végez ugyan, — amennyiben azonban akár saját elhatározása folytán, akár a bíróság és felek rendelkezéséből kifolyólag vagyont kezel, mint ilyen a bíróság ellenőrzése alá eső számadást köteles beadni, fennmaradván a tiszte kötelességellenes vitele folytán okozott vagyoni kárért az összes érdekelttel szemben felelőssége. Jelen esetben a jóváhagyott és jogerőre is emelkedett egyesség értelmében a vagyonsfelügyelőnek jogkö e az egyesség jóváhagyása után is fennmaradt mindaddig, amíg az adósok az egyességben vállalt tartozásuknak eleget nem tesznek, vagy amíg a ki nem fizetett hitelezők a fenti ellenőrzés megszüntetéséhez hozzá nem járulnak. Ha tehát a vagyonsfelügyelő az egyesség után is kezelte a vagyont, — birói ellenőrzés alá eső számadási kötelessége kétségtelenül épúgy fennállott, mintha a R. 17. §-a 2-ik bek. értelmében saját elhatározásából kezelte volna a vagyont. Ebből folytatólag következik, hogy a vagyonsfelügyelő az eljárás befejezetté nyilvánítása és felmentése előtt számadását a bírósághoz benyújtani vagy igazolni tartozott volna, hogy az adósokkal elszámolt és részükéről a felmentést megkapta. Ez nem történt meg. Mégsem lehetett a felfolyamodásnak és folyamodó adós számoltató kérelmének helyt adni, mert a sz. jogerőre emelkedett végzésekkal az eljárás be van fejezve, a vagyonsfelügyelő tiszte alól fel van mentve és így most már perenkívüli úton a kényszeregyességi eljárás keretében további eljárásnak helye nincs. (Pécsi T. 1923 szeptember 6. P. IV. 1615/1923. sz.)

23. §.

A vagyonsfelügyelő köteles a bírónak jelentést tenni, ha az adós a 9. § 1. bekezdése értelmében tett birói intézkedésnek vagy a 17. § rendelkezéseinek ellenére cselekszik.

E §-ban is a vagyonsfelügyelő részéről teendő külön jelentésről és nem a 21. § 1. bekezdésében szabályozott általános jelentésről van szó.

A jelentéstétel kötelezettsége a vagyonsfelügyelő ellenőrző hatáskörének (v. ö. fent a 21. §-hoz I. alatt) folyamánya és egyuttal támogatója. Az ellenőrzés egyfelől arra terjed ki, hogy az adós a biró részéről tett biztosítási intézkedéseket respektálja és jelesen ne végezzen oly jogcselekményeket, amelyektől őt a biró eltiltotta (9. § 1. bek.), másfelől pedig arra, hogy az adós ingatlanait ne idegenítse el és ne terhelje meg, vagyonához tartozó tárgyon ne engedjen külön kielégítési jogot és arról ne rendelkezék ingyenesen, végül, hogy az üzlet

(gazdaság, kenyérkereset) folytatásához nem tartozó ügyleteket a vagyonsfelügyelő hozzájárulása nélkül, annak folytatásához tartozókat pedig a vagyonsfelügyelő kifogása vagy fenntartása ellenére ne végezzen.

A jelentés folytán esetleg teendő intézkedések felől a biró határoz. Ahol a R. módot ad neki arra, hogy az eljárást megszüntesse, dönt afelől, vajjon az adós magatartása elég súlyos beszámítás alá esik-e ahhoz, hogy ez a jogkövetkezmény beálljon; ahol pedig erre nincs joga, ott esetleg újabb biztosítási intézkedéseket tesz, hogy hasonló eset legalább a jövőben elő ne forduljon. Sokszor célravezető és elegendő a vagyonsfelügyelőt megfelelő utasításokkal ellátni, esetleg a vagyonsfelügyelői ellenőrzést azzal szigorítani, hogy a vagyonsfelügyelő a befolyó pénz átvételét vagy fizetések teljesítését a jövőre nézve magának tartsa fenn.

24. §.

(1) A vagyonsfelügyelő költségének megtérítésén felül ténykedéseért díjazást követelhet.

(2) A biró bármikor utasíthatja a vagyonsfelügyelőt, hogy díj- és költség-számláját közölje.

(3) A vagyonsfelügyelő díját és költségét a biró állapítja meg. A határozat ellen a vagyonsfelügyelő és az adós egyfoku felfolyamodással élhetnek.

(4) A vagyonsfelügyelő részéről az adóssal vagy a hitelezőkkel díja vagy költségének összege tekintetében kötött megállapodás semmis.

(5) Az igazságügyminiszter rendelettel a vagyonsfelügyelő díjazásánál irányadó díjszabást állapíthat meg.

I. A vagyonsfelügyelő készkiadásainak megtérítésére és tevékenységének megfelelő díjazásra tarthat igényt. A díjat és költséget a biró állapítja meg. Minthogy a díjat és költséget az adós viseli (59. §), ez a kérdés közvetlenül a vagyonsfelügyelő és az adós közti jogvi zony kérdése. Ezért felfolyamodással is csak a két közvetlenül érdekelt fél élhet. Igaz, hogy a tulmagaz összegben történő megállapítás az adós vagyonában a hitelezők kielégítési alapját e orbitja, azonban a R. a hitelezőknek még sem ad felfolyamodási jogot.

II. Hogy a biró bármikor tájékozódhassék a vagyonsfelügyelő ténykedése folytán az adóssra háruló vagyoni terhelésről, őt bármikor utasíthatja díj- és költség-számlájának előterjesztésére (2. bek.). Ez különösen gyakran történik az egyességi tárgyaláson, amikor az egyességi kvóta megvitatásánál számbajövő tényező lehet az is, milyen igényeket támaszt a vagyonsfelügyelő. Helyes ezért, ha a tárgyalásra a vagyonsfelügyelő külön felhívás nélkül is részletes díj- és költség-számlát hoz magával, nehogy ebből az okból a tárgyalást esetleg el keljen halasztani.

III. Minthogy a R. nem kötelezi a birót arra, hogy a vagyonsfelügyelő minden egyes ténykedését külön-külön díjazza és erről határozatában számot adjon, módja van a bírónak, hogy a díjat a vagyonsfelügyelő ténykedésének általános terjedelméhez és az ezáltal elért eredményekhez szabja. Legmegfelelőbb, ha a biró a díj megállapításánál

azt az összeget veszi alapul, amely a kvótahitelezők kielégítésére az egyesség értelmében fordítandó lesz (tehát nem a *passzívák*, hanem a *netto aktívák* összegét), és ha a vagyongfelügyelő díját ez összeg egy mérsékelt százalékában állapítja meg. A százalék természetesen kisebb összegű tömegnél aránylag nagyobb, nagyobb összegű tömegnél aránylag kisebb. Külön eljárásokért az általános összeg mellett csak akkor indokolt külön díjazást megállapítani, ha rendkívül nagyarányu vagy rendkívül kedvező eredménnyel, vagy rendkívüli megerőltetéssel járó külön ténykedésekről van szó. Ha a vagyongfelügyelő ügyvéd, ő sem igényelhet nagyobb díjazást és jelesen nem számíthatja fel minden egyes eljárását külön-külön. Legfeljebb arról lehet ilyenkor szó, hogy az adós külön-felhatalmazása alapján annak nevében vitt perekben vagy perenkívüli ügyekben megállapított vagy neki járó ügyvédi díjat vagy az ellenféltől tényleg behajtott költséget a vagyongfelügyelői díj mellett külön számíthassa fel, illetőleg megtarthassa.

A vagyongfelügyelői tevékenység nem szorosan vett ügyvédi munkakör, — ha azonban a bíróság ügyvédet rendel ki, nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a vagyongfelügyelő tisztét magasabb képzettséggel és értelmiséggel bíró egyén látta el és a díjak ehhez mérten állapítandók meg, mégis figyelembevételre adósnak feltárt vagyoni helyzetét és a kifejtett tevékenység természetét. Az eljárást megindító kérelem mellett adósok aktívájukat 90 millió koronában, a végleges mérleg 83,374.200 K-ban mutatta ki. A bemutatott díj és költségjegyzékben részletezett tevékenység nincs kifogásolva, — adósok azonban a megállapított összeget túlzottnak találják és mérséklését kérik. A kir. ítélőtábla a fent előadottak szem előtti tartásával és figyelemmel arra, hogy könyvek nem voltak, a status megállapítása sok személyes utánjárásba került, hogy az üzem vezetése és fentartása gyakori ellenőrzést tett szükségessé és hogy vagyongfelügyelőnek alperes érdekében több oly intézkedést kellett tennie, mely egyenesen ügyvédi eljárásnak minősül, — másrésztől azonban méltatva adósok teherbíró képességét, — a díjakat és kiadásokat összesen 10,042.500 K-ban állapította meg. A forgalmi adó, mint kizárólag vagyongfelügyelő terhe, adósok részéről megtérítés tárgyát nem képezi. (Pécsi T. 1925. január 29. P. IV. 174/1925. sz.)

A R. egyébként e § 5. bekezdésében felhatalmazza az igazságügy-minisztert, hogy rendelettel a vagyongfelügyelő díjazásánál irányadó díjszabást állapíthasson meg. Ehhez képest a 15.700/1925. I. M. számú rend. 4. §-a (l. fent a 6. §-nál) nem ugyan díjszabást, hanem általános direktívát ad, amikor a következőleg rendelkezik:

„A vagyongfelügyelő díjának megállapításában (R. 24. §) a hitelezők követelésének kiegyenlítésére tényleg rendelkezésre álló vagyoni fedezetet kell alapul venni. Ha azonban az ily alapon számított díj a végzett munka terjedelméhez és jelentőségéhez mértén aránytalanul csekély lenne, a bíró a díj összegét méltányosan felemelheti.”¹

IV. Noha a vagyongfelügyelő díj- és költségkövetelése az ő és az adós közötti jogviszony kérdése, az még sem közömbös a hitelezők összességére nézve. Ezért visszaélésekre vezethetne, ha a vagyongfelügyelő az adóssal vagy a hitelezőkkel díja és költsége tekintetében megegyezhet-

¹ V. ö. e rendelkezéshez Szerző cikkét a Feeter Lloyd 1925. ápr. 1-i estilapjában.

nék. A R. ehhez képest az ily megállapodást semmisnek mondja ki (e § 4. bek.). Ily megegyezés megkísérlése esetleg olyan »fontos oka« lehet, amely miatt a bíró a vagyongfelügyelőt tisztétől felmenti (25. § 3. bek.).

25. §.

(1) A bíró a vagyongfelügyelő ténykedését, számadásait és ténykedésére tartozó egyéb iratait bármikor megvizsgálhatja és a vagyongfelügyelőt jelentés és felvilágosítások adására utasíthatja.

(2) Ha a vagyongfelügyelő köteleégeit kellően nem teljesíti, a bíró őt köteleégeinek teljesítésére esetenként hatszáz koronáig terjedhető pénzbírsággal szoríthatja és sürgős esetekben a vagyongfelügyelő költségére egyes tennivalók ellátásával más személyt bizhat meg.

(3) A bíró a vagyongfelügyelőt fontos okból hivatalból vagy bármely érdekelt kérelmére tisztétől felmentheti. A határozat meghozatala előtt a vagyongfelügyelőt lehetőleg meg kell hallgatni.

E § a bírónak a vagyongfelügyelő felett való felügyeleti és fegyelmi hatáskörét szabályozza, amelyet a 21. § 2. bek.-ben meghatározott magánjogi felelősség (v. ö. fent a 21. §-hoz II. alatt) egészíti ki.

Ha a bíró a vagyongfelügyelőt tiszté alól felmenti és az eljárás még befejezetté nyilvánítva vagy jogerősen megszüntetve nincs, egyuttal más vagyongfelügyelőt kell kirendelnie. E kirendelésre az eredeti kirendelés szabályait kell alkalmazni, tehát azt nevezetesen hirdetménnyel közzé kell tenni (10. § 2. bek. 1. p., 11., 12. §-ok) és az új vagyongfelügyelő nevét és lakcímét a feljegyzés végett megkeresett telekkönyvi hatósággal közölni kell (61.000/1915. I. M. sz. rend. 3. § 2. bek.).

Az egyességi bíró számára e §-ban biztosított jogok lényegesen különböznek ama jogoktól, amelyeket a Cst. 93. és 104. §-ai a csőd-biztos és a csődbíróság s a Cst. 109. §-a a csődválasztmány számára biztosítanak. A vagyongfelügyelőt az érdekelt hitelezők nem támogatják az ő működésében szükségszerűleg, mint ahogyan a Cst. 109. §-a értelmében a tömeggondnokot a csődválasztmány. Ebből folyólag az egyességi eljárás formanélkülisége és lehető gyors befejezése érdekében a bíró hatalmi köre az egyességi eljárásban e részben is tágabb, mint a csődeljárásban.

A 2. bekezdésben említett pénzbírság maximális összege az 5.340/1924. M. E. számú rend. (Igazs. Közl. XXXIII. k. 7. sz., 158. l.) 5. § 3. bek. értelmében 3,000.000 papirkorona.

Ellenőrző biztos és ellenőrző bizottság.

26. §.

(1) Ha az üzlet terjedelme vagy más fontos ok megkívánja, a bíró a vagyongfelügyelő mellé az érdekelt hitelezők közül ellenőrző biztost vagy legfeljebb öt tagból álló ellenőrző bizottságot

rendelhet ki. A kirendelésnél a hitelezők javaslatára lehető figyelemmel kell lenni.

(2) Az ellenőrző biztos és az ellenőrző bizottság tagjai díjtalanul működnek. Az igazolt és szükséges költséget javukra meg kell téríteni.

I. Bonyolultabb esetekben kívánatos lehet, hogy a vagyonsfelügyelőt teendőiben a hitelezők maguk bizonyos fokig támogassák. A R. evégből módot ad nekik arra, hogy egy vagy több személyt megbizzanak azzal, hogy vizsgálják meg az adós vagyoni viszonyait, az eljárást megelőző tüzletvitelt és az adós feljegyzéseit és tegyenek minderről a bírónak jelentést. A bíró általános ellenőrző és felügyelő jogából kifolyólag azonban a hitelezők csak javaslatot tesznek, az intézkedés joga a bírót illeti meg. A kisebbség érdekeinek oltalma céljára a bíró figyeljen arra, hogy ha több ilyen ellenőrző személy van kirendelve, közöttük a hitelezőknek az a csoportja is megfelelően képviselve legyen, amely a tárgyalás addigi adataiból kitűnőleg az egyesség ellen foglal állást.

A megbízás elvállalására nem áll fenn jogi kötelezettség és annak visszautasítása nem jár közvetlen joghátránnyal. Azonban minden hitelező érdekelve lévén az egyesség körül, az ügyvitelre befolyás gyakorlása is minden hitelező érdeke, és figyelembe jön a megbízásban rejlő bizalom megtisztelő volta is.

II. Az ellenőrző biztos vagy az ellenőrző bizottság tagjai a hitelezők összességének érdekét képviselik, tehát a maguk érdekét is. Ez a szerv ennél fogva nem tart igényt a pártatlanság attributumára, és ezért hatásköre is csak támogató és ellenőrző, de nem intézkedő hatáskör. Ebből a jellegből foly továbbá az is, hogy ingyvénessen működik, mert a saját érdekében tevékeny. Az igazolt és szükséges kiadások megtérítését azonban mint *negotiorum gestor* követelheti.

III. A R. feljogosítja a bírót a kirendelés visszavonására, ha ezt célszerűnek tartja. Természetes azonban, hogy a kirendelés époly kevéssé függ a bíró önkényétől, mint a visszavonás, noha külön fellebbevitelnek sem az egyik, sem a másik intézkedés ellen nincs helye (60. §). A jóváhagyás tárgyában hozott határozat ellen beadott felfolyamodás azonban erre a pontra is támaszkodhatik és ezért a bíró e határozatában köteles számot adni arról, miért rendelt ki ellenőrző biztost vagy bizottságot, miért mellőzte az erre irányuló kérelem t ljesítését, miért vonta vissza a kirendelést vagy miért nem adott helyt a visszavonás iránti kérelemnek. Bírói mérlegelés és bírói önkény két teljesen különböző fogalom (l. alább az 54. §-hoz I. alatt is).

IV. Az intézménytől a gyakorlat — ugylátszik — idegenkedik. Nem tudok esetet, hogy a bíróság ellenőrzőbiztost vagy ellenőrző-bizottságot rendelt volna.

27. §.

(1) Az ellenőrző biztos vagy az ellenőrző bizottság megvizsgálja az adós vagyoni viszonyait, az adós üzletének, gazdaságának vagy kenyérkeresetének az eljárás megindítását megelőző időben történt folytatását, a vagyonskimutatást és az adós feljegyzéseit. A bíró az ellenőrző biztost vagy az ellenőrző bizottságot arra is

felhatalmazhatja, hogy a vagyonsfelügyelőt ellenőrizze. Ebben az esetben a vagyonsfelügyelő az ellenőrző biztos vagy az ellenőrző bizottság utasításaitól el nem térhet.

(2) Az ellenőrző biztos vagy az ellenőrző bizottság vizsgálata eredményéről jelentését legfeljebb tizenöt nap alatt a bíróhoz nyújtja be. A bíró fontos okból kérelemre rövid halasztást engedhet.

(3) A 21. §. 2. bekezdése megfelelően ide is kiterjed.

(4) A bíró az ellenőrző biztost vagy az ellenőrző bizottság tagjait szakértökként is meghallgathatja.

I. Az ellenőrző biztos vagy bizottság itt körülírt hatáskörét egybevetve a vagyonsfelügyelő hatáskörét megállapító 21. § rendelkezéseivel, nyilvánvaló, hogy az ellenőrző biztosnak vagy bizottságnak normális hatáskörében nincs olyan teendő, amely ne volna a vagyonsfelügyelőnek is a teendője, ellenben a vagyonsfelügyelőnek vannak olyan funkciói, amelyek a biztost vagy a bizottságot nem illetik. Az ellenőrző biztos és bizottság tehát normális hatáskörében a vagyonsfelügyelőnek nem ellenőre, hanem támogatója. Ezért mondhatja a R., hogy a bíró külön felhatalmazása szükséges ahhoz, hogy az ellenőrző biztos vagy bizottság a vagyonsfelügyelőt ellenőrizze. A vagyonsfelügyelő ellenőrzése tehát a biztosnak és a bizottságnak nem normális, hanem kivételes hatásköre. Akit az ellenőrző biztos vagy bizottság normális hatáskörében ellenőriz, az nem a vagyonsfelügyelő, hanem az adós. Az ellenőrző biztos vagy bizottság a vagyonsfelügyelőt azokban a teendőiben támogatja, amelyek a vagyonsfelügyelőnek ellenőrző hatásköréből (v. ö. fent a 21. §-hoz I. alatt) folynak. Ennek az ellenőrző ténykedésnek a tárgyai jelesen: az adós vagyoni viszonyai és az adós üzlete (gazdasága, kenyérkeresete) folytatásának mikéntje az eljárás megindítása előtt; az ellenőrzés eszközei pedig főként: az adós vagyonskimutatása, mérlege és egyéb feljegyzései.

Mínthogy az ellenőrző biztos vagy ellenőrző bizottság kirendelése a bíró belátásától függ, a bíró annak a § 1. bek. 1. mondatában meg szabott hatáskörét meg is szoríthatja, különösen olyankor, midőn pl. a hitelezők az adós üzletének, gazdaságának vagy kenyérkeresetének csak bizonyos részére vonatkozóan aggályoskodnak (*Szűlök a Jogtud. Közl. 1915. évi 50. számában*).

Az ellenőrző biztos vagy bizottság épugy mint a vagyonsfelügyelő, eljárása eredményéről általános jelentést tesz a bírónak írásban, amelyet a tárgyaláson szóval ismertet, kérelem esetében felolvás (39. §). Ebből következik, hogy ellenőrző biztos vagy bizottság kirendelésének nincsen többé célja, ha az jelentésével legkésőbb a tárgyalásig már el nem készülhet, és annál kevésbé van célja a tárgyalás megtartása után. A bíró azonban természetesen a tárgyalást fontos okból elnapolja (10. § 4. bek.), ha a jelentés még el nem készülhetett és az a bíró és a hitelezők tájékoztatásához elengedhetetlenül szükséges.

II. Az I. alatt körülírt normális hatáskörön kívül a R. értelmében a bíró az ellenőrző biztosra és az ellenőrző bizottságra kétrendbeli kivételes hatáskört is bízhat. Az egyik az, hogy a vagyonsfelügyelőt ellenőrizze; a másik az, hogy szakértői véleményt adjanak. Ezuttal az első kivételes hatáskörrel lesz szó.

Megtörténhetik, hogy a bíró a vagyonszámvevő személyében minden gondosság ellenére is csalódik, akár annak jártassága vagy szakismerete, akár pártatlansága vagy megbízhatósága tekintetében. Módot kell adni ilyenkor a bírónak, hogy a fent érintett fontos érdekeket az ezzel járó veszélyektől megóvja. A R. a kínálózó megoldások közül azt választotta, hogy a bíró az ellenőrző biztost vagy az ellenőrző bizottságot a vagyonszámvevő ellenőrzésére is felhatalmazhassa.

Az ellenőrzés közelebbi módját a R. nem határozza meg; a dolog természetéből folyik, hogy az ellenőrző biztos vagy bizottság ebben az esetben a vagyonszámvevőtől az ügyek viteléről felvilágosítást kérhet, az azokra vonatkozó feljegyzéseket megtekintheti, az adós üzletében megjelenhet, hozzá kérdéseket intézhet stb. A dolog természetéből foly az is, hogy az ellenőrző biztos vagy bizottság mindezt nem teheti oly módon és alakban, hogy az a vagyonszámvevő tekintélyét, a megbízhatóságába vetett hitet vagy pláne személyes becsületét a legkevésbé is érintse. A vagyonszámvevő nem vádlott vagy terhelt és az ellenőrző biztos vagy bizottság nem vizsgálóbíró. Az ellenőrzésnek tehát meg kell maradnia ama korlátok között, amelyek köztisztviselést viselő személy hivatalos működésének törvényes ellenőrzése keretében elfogadottak és észszerűek.

A R. szerint a vagyonszámvevő az ellenőrző biztosnak vagy bizottságnak e kivételes hatáskörében tett utasításaitól el nem térhet. Ebben a rendelkezésben kettő foglaltatik. Először, hogy az ellenőrző biztos vagy bizottság ebben az esetben a vagyonszámvevőnek egyáltalában utasításokat adhat; másodszer pedig, hogy a vagyonszámvevőt ezek az utasítások kötik, azoktól el nem térhet. E két alkotóelem egyike sincs benne az ellenőrző hatáskörben és szó szerinti értelmében talán egy kissé messze is megy, mert a vagyonszámvevő rendelkezési joga helyébe állítja az ellenőrző biztos vagy bizottság rendelkezését (így *Rechtsfinden* is, id h.). Ennyire azonban nyilván a R. sem óhajtott elmenni, mert nem szabja meg sehol, ami ennek az álláspontnak a természetes következménye volna, hogy ily utasítás esetében a vagyonszámvevő felelőssége megszűnik és az ellenőrző biztosra vagy bizottságra hárul át. A R. a magánjogi felelősséget ugyan az ellenőrzőre is kiterjeszti, de nemcsak a kivételes, hanem a normális hatáskörre is. Már pedig a vagyonszámvevő nem viselheti a szigorú felelősségi, sőt büntetőjogi felelősséget — v. ö. 1916: V. t.-c. 5. §. alább 153. l. — oly tényért, amelyet más személy utasítására végzett és volt köteles végezni. Ezért nem vélek erőszakot tenni a R.-en, amikor e § 1. bekezdésének utolsó mondatát úgy értelmezem, hogy az ellenőrző biztos vagy bizottság utasításai nem irányulhatnak egyes meghatározott cselekmények végzésére vagy abbahagyására, hanem csak az ellenőrzés körében tapasztalt hiányok vagy hibák kiküszöbölésére és legfeljebb még az ügyvitelnél követendő általános irányelvekre, amelyekben belül a vagyonszámvevő rendelkezési joga sértetlenül fennmarad. Az ily utasításokhoz a vagyonszámvevővel hozzá lehet kötni, mert az ellenőrzésnek csak akkor van meg a kellő eredménye, ha a tapasztalt hiányok a jövőre nézve kiküszöböltetnek.

Mindenesetre pedig megmarad a vagyonszámvevő részére a lehetőség, hogy az ellenőrző biztos vagy bizottság utasítása ellen a bíróra appelláljon és tőle véglegesen kötelező utasítást kérjen. Noha ezt a R. ki nem mondja, következik abból, hogy az ellenőrző biztos és bizottság nemcsak a hitelezőknek, hanem a bírónak is bizalmi szerve, ugy-

szintén abból, hogy a bíró a biztost vagy a bizottságot felmentheti, ha úgy találja, hogy az eljárás célját működése nem mozdítja elő, s ezzel a vagyonszámvevő részére visszaszerezheti a szükséges cselekvési szabadságot.

Az ellenőrző biztos vagy bizottság e kivételes hatáskörében végzett ténykedéséről szintén jelentést tartozik tenni, ezt a jelentését azonban legcélszerűbb általános jelentésébe foglalni. Nincs ok arra, hogy e részben külön jelentés tételét kívánjuk meg, mint a vagyonszámvevőtől.

III. Másik kivételes hatásköre az ellenőrző biztosnak vagy bizottságnak az, amikor a bíró őket szakértőként hallgatja meg. Hogy a bíró az egyességi eljárásban szakértőket is meghallgathat, az magától értetődik, és a 14. §-ból, valamint a 67. § 2. bekezdéséből is foly. Ami kivételes a rendelkezésben, az az, hogy a bíró a saját ügyekben érdekelt hitelezők sorából kirendelt személyeket hallgathatja meg szakértőként (v. ö. Pp. 352. §., 59. § 1. p., 61. §), s érdekes, habár nem valami gyakorlati kérdés az, vajjon helyes volna-e a *majori ad minus* megengedtetnek tartani azt, hogy valamelyik hitelezőnek a Pp. 59. §-ában felsorolt hozzátartozóját is kirendelhesse a bíró mint szakértőt. Egyebekben a szakértői meghallgatást a Pp. illető szabályainak megfelelő alkalmazásával kell foganatosítani (R. 67. § 2. bek.).

IV. Az ellenőrző bizottság kétféle kivételes hatáskörének (I. fent II. és III.) érintkező pontja az adós cselekvő és szenvedő állapotának megállapításánál van. Rendkívül fontos, hogy ez a megállapítás a lehető legmegbízhatóbb módon történjék. Ha a vagyonszámvevő ténykedése nem megnyugtató, a hitelezők feladata e részben világosságot teremteni és ez rendszerint az ellenőrző biztos vagy az ellenőrző bizottság közbejöttével lesz elérhető.

Az adós viszonyainak szakértő személyek részéről való megvizsgálása a magánaton létrejött egyességek létrehozása körül is szinte nélkülözhetetlennek mutatkozott. Nevezetesen a nagy hitelezői szervezetek az egyességi ajánlat megfelelő voltának megítélhetése végett a státus megvizsgálására egész eljárási szabályzatot alakítottak ki. A megvizsgálással megbízott személy az adós valamelyik kifogás alá nem eső mérlegéből indul ki, esetleg az üzlet megkezdéséig nyúl vissza, a könyvek, számlák és más feljegyzések, szükség esetén alkalmazottak és más személyek vallomásai és az adós felvilágosításai alapján kinyomozza az üzlet forgalmát és nyers bevételeit, ugyancsak terheit (kiadások, háztartás stb.) és mindezek szembeállítására alapján megállapítja az indokolt vagy felderített hiányt. Ennek a hiánynak a felállítandó nyers mérleg eredményeként mutatkozó hiánnyal való szembeállításából aztán kiviláglik, vajjon vannak-e indokoltan vagy felderítetlen hiányok, amelyek forrását az egyes számlák utólagos részletes megvizsgálásával kell felkutatni. Ugyanilyen módon vizsgálják meg az áruraktárt is; itt is valamelyik kifogás alá nem eső leltárból indulnak ki, számbaveszik a könyvvitelszerűen igazolt új beszerzéseket és eladásokat és egybevetik az eredményt a meglévő áruraktárral. Az ily irányú vizsgálat nemcsak helyes alapot nyújt a meglévő vagyontól fedezett kvóta megállapítására, hanem képet ad az adós egész üzleti magatartásáról és utmutatást a fel nem derített hiányokról és azok forrásairól. Az ily vizsgálat alapján készült jelentésből tehát nemcsak az egyességi ajánlat megfelelő voltára, hanem az adós érdemességére is következtetés nyílik.

A vizsgálat e módja lényegesen különbözik a bűnvádi eljárásban

és polgári perekben is szokásos könyvszakértői szemléktől, mert az utóbbiak majdnem kizárólag könyvviteltechnikai szempontokból indulnak ki és a részleteket tartják szem előtt, míg a fent leírt vizsgálati mód kizárólag kereskedői nézőponthól elsősorban az összeredményt veszi figyelembe.

A gyakorlati életben kialakult és bevált most vázolt eljárást a R. értelmében a kényszeregyességi eljárás során is alkalmazni lehet, és ezzel módja nyílik a bírónak, hogy akkor, amikor akár a felajánlott kvóta megfelelő volta, akár az adós érdemessége az ő elhatározására befolyással van, akár pedig oly üzelmek nyomatékos gyanuja áll fenn, amelyek az egyesség jóváhagyására befolyással lehetnek, — a szükséges adatoknak hivatalból is birtokába jusson.

IV. FEJEZET.

Hitelezők.

A követelések bejelentése.

28. §.

(1) A követeléseket a kir. törvényszéknél be kell jelenteni. A bejelentésnek írásban kell történnie. A Pp. 137. §-ában az írásbeli beadványokra megszabott kellékek a bejelentésre nem állanak.

(2) Oly külön kielégítésre jogosított hitelező, aki követelését az egyességi eljárásban érvényesíti, köteles a bejelentésben a külön kielégítés alapját szabatosan megjelölni és nyilatkozni arra nézve, hogy a követelést a külön kielégítési jog előreláthatólag mily összeg erejéig fedezi (42. §).

(3) Ugyanez áll megfelelően oly hitelezőkre, akiknek követelése váltókötelezett, adóstárs vagy kezes kötelezettségével vagy külön kielégítésre jogot nem adó más módon van biztosítva.

(4) Az a hitelező, aki előnyös kielégítésre (31. §) tart igényt, a bejelentésben ezt és igényének jogalapját közölni köteles (62. §).

(5) A bejelentéseket az érdeelték megtekinthetik.

I. A R. »hitelezők« alatt műértelemben csak azokat a hitelezőket érti, akikre az egyesség kihat, vagyis akikkel szemben az egyesség jóváhagyásával az adós felszabadul az abban vállalt kötelezettségeken túlmenő tartozásai alól (v. ö. 61. §). Ebben az értelemben kell venni pl. a 40., 50., 51. §-okban, az 53. § 3. pontjában, az 54. § 1. 2. és 4. pontjában, a 64. §-ban, a 65. § 1. pontjában a »hitelező« fogalmát. Ehhez képest a kényszeregyességi eljárás a dolog természeténél fogva csak az annak megindításakor még ki nem egyenlített követelésekre terjedhet ki. A kényszeregyességi eljárás joghatálya az annak megindítását megelőzően bírói letétbe helyezett kereseti összeget nem érintheti (C. 1917 nov. 14. P. III. 3.795 1917. sz., Hi. eljogi Dtar XII.

69. l.). A jelen IV. fejezet nagyrészt azzal foglalkozik, hogy e műértelemben vett hitelezők körét szabatosan megvonja, a fejezet egyes rendelkezései azonban a »hitelezők« általános kategóriáján belül még egyes szűkebb csoportokat is állítanak fel, így az előnyös kielégítésre jogosult hitelezők, a külön kielégítésre jogosult hitelezők csoportját. Az utóbbi fogalmat a R. a Cst.-től kölcsönzi és közelebbről meg sem határozza (v. ö. fent a 18. §-nál V. és VI. és alább a 42. §-nál III. alatt); az előbbit a 31. § írja körül. Egyebekben ez a fejezet azokat a szabályokat foglalja magában, amelyek a követelések általános jogi természetének az egyességi eljárás folytán való módosulását tárgyazzák (elévülés, pénzre való átszámítás, beszámítás).

II. Már utaltam arra (v. ö. 10. §. 2. bek. 2. p. és a 10. §-hoz II. alatt), hogy a R. a bejelentési kényszer elvi alapján áll. Ez az elvi alap e § első mondatában jut kifejezésre. Aki követelését be nem jelenti, annak nincs szavazati joga (43. §), tehát az ő részvétele nélkül dől el az egyesség el vagy el nem fogadása. Látni fogjuk azonban (alább 43. § 2. bek.), hogy a R. ezen a szigorú elven méltányosságból némi enyhítést tesz.

Második jogkövetkezménye a bejelentés elmulasztásának az, hogy az egyesség alapján közvetlen kielégítési, illetőleg biztosítási végrehajtást az adós ellen nem lehet kérni (62. §). A hitelező tehát, aki követelését kellően be nem jelentette, kénytelen az adós ellen külön pert indítani és mégis csak a kvótát kapja meg, ha a perben nyertessé válik (61. §).

Végül harmadik jogkövetkezménye a mulasztásnak az, hogy az egyesség jóváhagyása tárgyában hozott végzés ellen a mulasztó hitelező felfolyamodással nem élhet, hacsak nem igazolja mulasztásának vétlen voltát és ki nem mutatja követelésének fennálltát (60. § 4. bek.).

Ezekkel az eszközökkel igyekezik a R. elérni azt, hogy a hitelezők az egyesség körül valóban tevékenyek legyenek és hogy tehát az eljárásban résztvevő hitelezők az összes hitelezőknek minél nagyobb hányadát képviseljék.

III. A bejelentés alakja tekintetében a R. csak azt követeli meg, hogy a bejelentés írásban történjék. Szóbeli bejelentést tehát a bíró nem vehet tudomásul és azt jegyzőkönyvbe sem lehet mondani. Nem volna helyes az oly értelmezés, hogy a jegyzőkönyv is írás és így a bírósági iroda köteles a bejelentést jegyzőkönyvbe venni. Az írásnak a bejelentőtől kell származnia.

Az írásbeli bejelentés kelléke nem jelent alakszerű kérvényt. A Pp. 137. §-ának kizárása éppen azt akarja jelenteni, hogy a bejelentésnek nem kell alakszerű beadvány formájában történnie. Jelenti továbbá azt, hogy a példányok száma, a beadvány nyelve, a példányok ügyvédi ellenjegyzése, illetőleg aláírásavégül a hiányzó példányok pótlása tekintetében a Pp.-ban felállított szabályok nem nyernek alkalmazást. A bejelentés tehát történhet egyszerű levélben vagy akár levelezőlapon, történhetik a magyar nyelven kívül is bármely nyelven, amelyet legalább tolmács (fordító) alkalmazása mellett a bíró megérthet — az esetleg szükséges fordítás költségét azonban a bejelentő előlegezni és viselni köteles, — történhetik ügyvédi ellenjegyzés nélkül és az aláírásnak hitelesítése nélkül. Igaz, hogy a bejelentésnek ez az alakszerűtlensége könnyű módot ad valótlán követelések bejelentésére; de egyfelől a koholt követelés érvényesítésének büntetőjogi következményei (65. § 2. p., v. ö. 1916. V. t.-c. 3. §, a'ább), másfelől pedig az adós kifogásoló és a

vagyonfelügyelő és a bíró ellenőrző joga módot adnak a koholt követelés lefelezésére és figyelmen kívül hagyására.

A bejelentést a törvényszékhez és nem az eljáró bíróhoz kell beadni. A bíró hozzá címzett bejelentéseket lajstromozás végett kénytelen volna ismét a főlajstromirodába juttatni.

A bejelentés a szabályszerű bélyegilleték alá esik (70. §).

IV. A bejelentés *tartalmát* a R. általánosságban nem szabja meg. A dolog természetéből folyik, hogy a bejelentésnek magában kell foglalnia a bejelentő nevét és lakását, a követelés összegét a járulékok szabatos feltüntetésével és a követelés jogcímét. Nem árt, ha a követelés fennálltára és összegére vonatkozó bizonyítékokat is megjelöli a bejelentő, az arról birtokában levő okiratot pedig egyszerű másolatban mellékel. Ezzel ugyanis a saját érdekét szolgálja, mert a vagyonfelügyelőnek megkönnyíti az ellenőrzést, az adósnak pedig megnehezíti a kifogásolást.

V. Két speciális esetben a bejelentés tartalmi kellékeit a R. külön is meghatározza, jelesen a külön kielégítési joggal vagy más módon fedezett követelésnek és az előnyös kielégítést igénylő követelésnek a bejelentését.

Oly külön kielégítésre jogosított hitelező, aki követelését az egyességi eljárásban érvényesíti, köteles a bejelentésben a külön kielégítés alapját szabatosan megjelölni és nyilatkozni arra nézve, hogy követelését a külön kielégítési jog előreláthatólag mily összeg erejéig fedezi. S ugyanez áll megfelelően oly hitelezőre, akinek követelése váltókötelezett, adóstárs vagy kezes kötelezettségével vagy külön kielégítésre jogot nem adó más módon van biztosítva.

A § 2., 3. bekezdéseiből reprodukált e rendelkezések a 42. §-ban testet öltött amaz elvnek a folyamányai, hogy szavazati joga az egyességi eljárásban csak annak a hitelezőnek és csak oly összeg erejéig van, amelyig az egyesség körül való érdekeltége terjed. Aki bármi módon külön fedezettel rendelkezik, az nem szavaz, csak a nem fedezett rész erejéig. Evégből az a bejelentő, akinek bárminemű fedezete van, ezt is be tartozik jelenteni azzal, hogy a fedezet értékét ő maga mennyire becsüli. A bíró a vagyonfelügyelő és esetleg szakértők segítségével aztán majd megállapítja, mi a fedezet valódi értéke s tehát marad-e a bejelentett követelésből fedezetlen rész és mennyi. A hitelező, aki a fedezet bejelentését elmulasztja, kiteszi magát annak, hogy a fedezet értékét az ő közbejötté nélkül hivatalból állapítják meg és kiteszi magát annak, hogy az adós utóbb, ha ellene a kvóta erejéig fellép, kifogásként érvényesíti azt, hogy neki a külön kielégítési jogban vagy az adóstárs vagy váltókötelezett felelősségében fedezete van (l. alább a 49. §-hoz VIII. alatt). Viszont éppen ezért az oly külön kielégítésre jogosult hitelezőt, aki bejelentési kötelességének eleget tesz, ebből joghátrány nem érheti. Klasszikus helyességű a Kuria következő okfejtése:

„A 4070/1915. M. E. számú rendelet nem tartalmaz oly intézkedést, mely szerint a csődönkívüli kényszeregyességi eljárás szempontjából is érvényes külön kielégítési joggal biztosított követelésnek az egyességi eljárás folyamán teljes összegben való bejelentése, valamint a szavazati jognak az egész követelés erejéig történt gyakorlása és a kényszeregyességben meghatározott hányadának az egész követelés arányában történt felvétele azt eredményezné, hogy a hitelező a külön kielégítési jogot a követelésnek az egyességi hányadot

meghaladó részére nézve is elveszítse; ellenkezőleg: a rendelet 18. §-ának 5. bekezdéséből, mely szerint az egyességi eljárás megindítása az ezt megelőzőleg érvényesen szerzett külön kielégítési jogokat nem érinti, valamint a 42. § 4. bekezdéséből, mely szerint a külön kielégítési jogról lemondó hitelezőt a szavazati jog tekintetében a többi hitelezőkkel egyenlőnek kell tekinteni, arra kell következtetni, hogy a hitelező az egyességi hányadot meghaladó összegre vonatkozó külön kielégítési jogot a csődön kívüli kényszeregyességi eljárás folyamán csak lemondás által veszti el. (C. 1918 szept. 27., P. IV. 1742. sz., Hiteljogi Dtár XIII. 9.)

Az a hitelező, aki előnyös kielégítésre (31. §) tart igényt, a bejelentésben ezt és igényének jogalapját közölni köteles. Ha ezt elmulasztja, a táblás kimutatásba nem vezetik be, hogy követelése előnyös, azaz teljes összegű kielégítésre jogosult és tehát a táblás kimutatáson alapuló kielégítési vagy biztosítási végrehajtás az ő követelése javára is csak a kvóta erejéig rendelhető el. Ezt fejezi ki a § 4. bekezdésében a 62. §-ra való utalás. Az előnyös kielégítés anyagi jogát azért a mulasztó bejelentő nem veszíti el, de azt csak rendes peruton érvényesítheti.

Vajjon az itt tárgyalt két esetben megkívánt különös kellékeket utóbb lehet-e pótolni, erre a R. nem tartalmaz választ. A majori ad minus okoskodva, azt lehet mondani, hogy ha már az egész bejelentés pótolható a mulasztás véten voltának valószínűvé tételével (43. § 2. bek.), akkor annak egyes külön kellékeit is ily módon pótolni lehet.

VI. Hogy az érdekeltek a bejelentéseket megtekinthetik, ez azért szükséges, hogy a tárgyaláson egyes bejelentések ellen támasztható kifogásaikat kellőképp előkészíthessék.

VII. *Külföldi hitelezők* követeléseivel a 67. §-ból kifolyólag ugy kell elbánni, mint ezt a csődeljárásra nézve a Cst. 71. §-a szabja meg. Ehez képest a külföldi hitelezők követeléseit tekintetében mindenképp előtt az e részben fennálló nemzetközi szerződések irányadók. Ilyen szerződések hiányában a külföldieket a belföldiekkel egyenlő jogok illetik, amennyiben a külföldi állam a belföldieket hasonló kedvezményben részesíti (anyagviszonosság).

A viszonosságot rendszerint vélelmezik; szabadságában áll azonban a bírónak, ha a viszonosság iránt kételyei vannak, annak igazolását elrendelni. Ha a bíró viszonosság hiányában kivételes intézkedést tesz, erről az igazságügyminisztériumnak jelentést tenni tartozik.

Az Ausztriával kötött és az 1914: XLII. t.-c.-ben becikkelyezett (újra érvényben levő) jogsegélyszerződés 1. cikk 4. pontjában csak a csődeljárásban kötött, jogerősen jóváhagyott kényszeregyességek vannak mint kölcsönösen végrehajtható köziratok elismerve, a csődön kívüli kényszeregyességek nem; ennek dacára egyes telekkönyvi hatóságok feljegyzik az Ausztriában folyamatba tett kényszeregyességi eljárás megindítását az adós magyarországi ingatlanára, ami szerintem nem helyes.

A fenti rendelkezéseket alkalmazni kell oly követelésekre is amelyeket külföldi hitelező az eljárás megindítása (16. §) után ruházott át belföldre.

Az elévülés nyugvása.

29. §.

A követelés elévülése, bejelentésétől kezdve az egyességben megállapított fizetési határidő leteltéig, ha pedig az egyesség létre nem jött, az eljárás jogerős megszüntetéséig nyugszik. A nyugvás megszünte után tovább folyó elévülés harminc napnál rövidebb idő alatt nem fejeződik be.

I. A követelés bejelentése az elévülést nem szakítja félbe, mint a csődeljárásban (Cst. 15. §, váltótörvény 89. §, v. ö. polg. tkv. javaslata, képviselőházi szöveg, 1063. §), hanem csak felfüggeszti. Az egyességi eljárás tartama alatt általános fegyverszünetnek kell lennie és senkit sem szabad perek indítására készíteni csak avégből, hogy az esetleges elévülést elhárítsa.

A hitelező részéről tett bejelentésnek a bejelentett követelés elévülésére oly joghatálya van, hogy:

a) ha az egyesség tényleg létrejött, a bejelentéstől kezdődőleg az egyességben megállapított fizetési határidő leteltéig;

b) ha pedig az egyesség nem jött létre, a bejelentéstől kezdve az eljárás megszüntetéséig az elévülés nyugszik.

A bejelentéstől az egyességi eljárás befejezéséig, vagy az egyességben meghatározott fizetési határidő leteltéig folyó időt tehát az elévülési idő kiszámításánál egyszerűen figyelmen kívül kell hagyni. A nyugvás után az elévülés még legalább 30 napig tovább folyik. A R. ezzel az egyességi eljárásban való bejelentést folyamatban lévő másnemű egyességi tárgyalással azonos elbírálásban részesíti (v. ö. polg. tkv. javaslata, id. szöveg 1057. §, 3. p., 1058. §). A 30 napos póthatáridő azért célszerű, mert a nyugvás megszüntének időpontját nem lehet előre megállapítani és így a követelés meglepetésszerűen elévülhetne, ha a bejelentés már az elévülési idő végén történt és a nyugvás ideje aztán hirtelen véget érne.

Nem eredményezi az elévülés nyugvását, ha a követelést csak az adós veszi be a hitelezők jegyzékébe vagy a vagyonskimutatásba.

II. A már folyamatban lévő pereket az egyességi eljárás nem érinti és azokat jelesül nem szakítja félbe. Főlöszleg pereskedés elkerülése végett azonban a felek a folyamatban lévő pert rendszerint szüneteltetni fogják és az egyességi bíró nem lépi túl hatáskörét, ha erre a felek figyelmét felhívja.

Az eljárástól nem érintett követelések.

30. §.

(1) Az egyességi eljárás nem érinti az előnyösen kielégítendő követeléseket (31. §) és a vagyonsfelügyelőnek vagy az adósnak az eljárás megindítása után végzett hatályos jogcselekményeiből eredő követeléseket; azonban ily követelés alapján az adós ellen az eljárás folyama alatt csődnyitást nem lehet kérni.

(2) Az egyességi eljárás nem érinti a bérleti, haszonbérleti és szolgálati viszonyokat, amennyiben azok az egyességi eljárás megindítása után folyamatban maradnak.

(3) Az egyességi eljárás nem érinti az 1881: XVII. t.-c. 65. §-ának 3. pontjában meghatározott követeléseket.

A kvótát meghaladó tartozás alól az adós az egyesség folytán szabadul nemcsak a hitelezők, hanem az ellene esetleg visszkeresetre jogosultak irányában is (61. §). Ez a jogkövetkezmény azonban csak azokra a követelésekre nézve áll be, amelyeket az egyességi eljárás érint.

Hogy a követeléseken kívül álló visszakövetelési és külön kielégítési jogokat az egyességi eljárás nem érinti, azt már a 18. § 5. bek. kimondotta (v. ö. az id. §-hoz V., VI. alatt). Itt, a »Hitelezők«-hoz címzett fejezetben csak ama szoros értelemben vett »követelések«-ről van szó, amelyeket az egyességi eljárás nem érint. Azonban ennek a »nem érintés«-nek az itt összefoglalt követelések egyes csoportjai szerint más és más jelentősége van.

1. Az egyességi eljárás nem érinti a 31. §-ban felsorolt előnyösen kielégítendő követeléseket. A 31. §-ban felsorolt követeléseket azonban, iniként éppen az imént (a 28. §-hoz IV. alatt) kifejtettem, az egyességi eljárásban mégis be lehet (sőt bizonyos előnyök igénybevehetése végett be kell) jelenteni, mi ha kellőképp megtörténik és előnyös kielégítéshez való jogosultságukat a bíró megállapítja és a táblás kimutatásba bevezeti, az egyesség alapján az egész 100% erejéig kielégítési, illetőleg kifogásolás esetén biztosítási végrehajtást lehet vezetni az adós ellen. Hogy előnyös követelés alapján sem lehet az adós ellen az eljárás folyamán csődnyitást kérni, ez csak a 20. § 2. bek. szabályának kiterjesztése az előnyös követelésekre — a gyengébbek kedvéért.

2. Az egyességi eljárás nem érinti a vagyonsfelügyelőnek vagy az adósnak az eljárás megindítása után végzett hatályos jogcselekményeiből eredő követeléseket. Az ily követelésekre az egyesség nem terjed ki, mert a R. szóhasználata szerint az ily hitelező nem műertelemben vett »hitelező«, azaz nem egyességi hitelező (61. §). Az ily követelést nem kell és nem lehet bejelenteni (10. §, 2. bek., 2. p.) s azt az adós ellen csak a rendes per útján lehet érvényesíteni, amely azonban az eljárás folyamán is akadálytalanul megindítható (v. ö. fent a 29. §-hoz II. alatt). Hogy melyek a vagyonsfelügyelőnek vagy az adósnak az eljárás megindítása után végzett hatályos jogcselekményei, arra nézve l. fent a 17. §-hoz I. alatt. A csődkérés tilalmára itt is állanak az imént l. alatt mondottak.

3. Az egyességi eljárás nem érinti a bérleti, haszonbérleti és szolgálati viszonyokat, amennyiben azok az egyességi eljárás megindítása után folyamatban maradnak. Ezekre az u. n. folyamatos szerződésekből eredő jogviszonyokra tehát nem nyer alkalmazást a 32. §, vagyis ezeket nem kell pénzre átszámítani és pénzértékük szerint érvényesíteni, hanem ezek a jogviszonyok az eljárás folyamatbatétele dacára változatlanul érvényben maradnak. Nem is lehetne másképp megvalósítani az egyességi eljárásnak azt a célját, hogy az adós üzletét (gazdaságát, kenyérkeresetét) továbbfolytathassa, ha neki a bérlet üzlethelyiségből ki kellene menni, a mezőgazdasági haszonbérletet ott kellene hagynia, alkalmazottai a szolgálatból kiléphetnének stb.

A szolgálati viszonyokra mindazonáltal az egyességi eljárásnak annyi hatása mégis van, hogy a közadós üzletében, gazdaságában és háztartásában állandóan alkalmazottaknak az eljárás megindítását megelőző egy évre hátralévő és a törvényes felmondási időre esetleg érvényesített fizetése és munkabére előnyös követelés (31. § 2. p., utalással a Cst. 60. § 1. pontjára). Viszont éppen ez maga után vonja azt, hogy az eljárás megindítása a munkavállaló részéről általában nem szolgálhat a szerződés felbontására, mert jogviszonyaiban az változást nem okoz. Az egész helyzet tehát lényegesen más, mint a csődben (Cst. 24. §, 60. § 1. p.).

4. Az egyességi eljárás nem érinti a Cst. 65. § 3. pontjában meghatározott pénzbírságokat és pénzbüntetéseket. Az ellenkező álláspont érvényesülését már közszempontok is kizárják, mert ez egyet jelentene azzal, hogy leszállításuk vagy megszüntetésük tekintetében a hitelezők többsége határoz.

5. Noha a R. nem mondja ki kifejezetten, mégis következik a 36. § 2. pontjából, hogy az egyességi eljárás nem érinti az adósnak élők között vagy halál esetére tett ajándékozásaiból eredő követeléseket (Cst. 65. § 2. p.). Ezek a követelések oly személyeket illetnek meg, akik követeléseiket a kényszeregyességi eljárásban bejelenteni nem kötelesek és nem is jogosultak és így a szavazásban sem vesznek részt s akiket ennek megfelelően nem volna helyes a kvótára szorítani, vagy pláne követelésük megszűnését kimondani. E személyek természetesen az adós ellen követelésüket akadálytalanul érvényesíthetik és perelhetik, de az eljárás folyama alatt nem hajthatják be (18. § 1. bek.) és az adós ellen csődöt nem kérhetnek (20. § 2. bek., 30. § 1. bek.). Minthogy azonban e tilalmak az eljárás befejezetté nyilvánításával megszűnnek, az egyességen alapuló végrehajtási jog pedig csak a kvóta esedékességével áll be (62. §): a kvóta-hitelezők közvetlenül nincsenek védve az ellen, hogy a megajándékozott nyomban az eljárás befejezése után az adós ellen végrehajtást vezet s ezzel a vagyont a kvóta-hitelezők kielégítése elől elvonja. A vagyonsfelügyelő dolga a tényállást kinyomozni s a hitelezőké, az ügyet az egyesség megszavazása előtt az adóssal rendeztetni. Az eljárás megindítása iránti kérelem előterjesztése után az adós részéről tett ajándékozás a hitelezők irányában hatálytalan (17. §). Az eljárás befejezése után kiderülő ily üzelmek pedig büntetőjogilag esetleg a csalás tényálladékát állapítják meg, míg az egyes sértett hitelezőknek alapot nyújthatnak az egyesség hatálytalanítására (64. §).

6. Oly követelést, amellyel szemben az adósnak az eljárás megindításakor beszámítható viszontkövetelése volt, az egyességi eljárás a beszámítható összeg erejéig nem érint (35. §). Az ilyen követelés tehát 100% erejéig számítható be és a beszámítás folytán teljes összegű kielégítésre tesz szert. Ennek a rendelkezésnek a közelebbi értelmezésével alább a 35. §-nál foglalkozom.

Előnyösen kielégítendő követelések.

31. §.

(1) Az egyességi eljárásban előnyös kielégítés illeti meg:

1. az egyességi eljárás költségeit, beleértve mindazokat a kiadásokat, amelyek az adós üzletvitelének, gazdálkodásának vagy

kenyérkeresete folytatásának ellenőrzésével és vagyoni állapotának megvizsgálásával járnak;

2. az 1881: XVII. t.-c. 60. §-ának 1—4. pontjaiban felsorolt követeléseket, ugyancsak oly követeléseket, amelyeket külön jogszabály csőd vagy végrehajtás esetére ezekkel egyenlő vagy előnyösebb sorrendben kielégítendőnek mond ki.

(2) Ha az adós betéti üzlettel foglalkozó intézet vagy más ily cég, előnyös kielégítés illeti azokat a hitelezőket, akiknek betéti könyvre elhelyezett tőkéje egyszáz koronát meg nem halad.

I. Ez a § taxative állapítja meg az előnyös kielégítésre jogosult követeléseket. A § 1. pontjában megállapított tételek megfelelnek a Cst. 49. § 1. pontjában meghatározott tömegköltségek csoportjának. A 2. pont a Cst. 60. §-a értelmében az első osztályba sorozott követelések javára biztosítja az előnyös kielégítést s ezek mellett szerepelnek az oly követelések, amelyeket külön jogszabály csőd vagy végrehajtás esetére ezekkel egyenlő, vagy előnyösebb sorrendben kielégítendőnek mond ki.

«Előnyös kielégítés» alatt érti a R. a követelés teljes összegében való kielégítést, vagyis azt, hogy az arra jogosult nem kénytelen beérni az egyességi hányaddal, hanem ugyanennyit követelhet, mint egyességen kívül (30. §). Az előnyös kielégítés tehát nem ad valamelyes elsőbbséget a kielégítés sorrendjében, azonban minthogy az ily követelést is be lehet jelenteni (23. § 4. bek.), annak erejéig is kérhet a hitelező közvetlen kielégítést, illetőleg biztosítási végrehajtást az egyesség alapján (62. §).

II. Előnyös kielégítést igényelhetnek mindenekei előtt az egyességi eljárás költségei, amennyiben egyáltalán érvényesíthetők (36. § 1. p.); azután azok a követelések, amelyek a csődtörvény 60. §-a értelmében elsőosztályú követelések, ugyancsak azok, amelyeket külön törvények elsőosztályú vagy tömegtartozások jellegével ruháztak fel, pl. az 1898: II. t.-c. 45. §-a a mezőgazdasági munkásnak a munkaszerződésből eredő követelését stb., vagy más módon előnyösítenek, pl. a jelzálog-intézeteknek jelzálogilag biztosított kölcsönkövetelését, az 1898: XXIII. t.-c. 65. §-a az Országos Központi Hitelszövetkezetnek a kötelekbe tartozó szövetkezet ellen fennálló követelését, az 1924: XVIII. t.-c. 15. §-a az Iparosok Országos Központi Hitelszövetkezetét a kötelekbe tartozó szövetkezetekkel és e t.-c. 21. §-a a kötelekbe tartozó szövetkezetet tagjaival szemben (v. ö. azonban az utóbb id. § 1. bek. 2. mondatát!) stb. vagy a kielégítési sorrendben más módon előnyösítenek, pl. a jelzálog-intézeteknek jelzálogilag biztosított kölcsönkövetelését (1876: XXXVI. t.-c. 27. § 1881: VII. t.-c. 268. §). Végül előnyös kielégítésre tarthatnak igényt a kis betevők takarékpénztári üzlettel foglalkozó adósok kényszeregyességében: az oly betevő, akinek takarékbetétje 100 korona tőkét meg nem halad, előnyösen és követelése teljes összegében elégitendő ki, míg a nagyobb betéteket az egyesség kedvezőbb feltételekben részesítheti ugyan (47. § 2. bek.), de ez nem kötelező. A 100 koronán aluli betétes tehát nem szavaz (42. § 1. bek.), de követelését bejelenteni köteles, ha a 62. §-ban megszabott végrehajthatóság kedvezményétől nem akar elesni (28. § 4. bek.). Az előnyös kielégítést ugyanaz a betevő igénybe

veheti minden egyes betéti könyvére nézve, amely 100 koronánál kisebb összegre szól. Amíg az értékhatárt nem valorizálják — ami eddig nem történt meg, — addig ez az egész rendelkezés i mpraktikus marad. V. ö. közelebről a 47. § magyarázatát.

III. A főkövetelést megillető előnyös kielégítés kiterjesztéséről a járulékokra és a visszkereseti követelésre v. ö. alább 34. §.

Nem pénzbeli követelések. Határozatlan összegű követelések.

32. §.

Oly követelést, amely nem pénzbeli szolgáltatásra irányul vagy amely összeg szerint határozatlan, az eljárás megindításakor volt pénzürtéke szerint kell érvényesíteni.

I. Az eljárás megindításának időpontját a 16. § határozza meg.

II. A R. nem állít fel külön szabályt a kétoldalu szerződések teljesítésére, miként a Cst. 20., 21. §-ai. Az egyességi eljárás tehát érinti a kétoldalu szerződés teljesítésére irányuló követelést, amely a másik felet az adóssal szemben megilleti. Szó van itt azokról a kétoldalu szerződésekéről, amelyek nem esnek a 30. § 2. bekezdésében taxatív felsorolt folyamatos szerződések típusaiba. Ide vág tehát elsősorban az adásvétel is. Ha ily követelés nem pénzbeli szolgáltatásra irányul, azt az eljárás megindításakor volt pénzürtéke szerint kell érvényesíteni (32. §). Ez azt jelenti, hogy a másik fél csak a vételár egyességi hányadát követelheti, ha a maga részéről az árut az eljárás megindítása előtt már szállította és a droit de suite-et már nem veheti igénybe (67. §, utalással a Cst. 44. §-ára). Hogyan áll azonban a kérdés, ha az eladó csak részben vagy egyáltalán nem teljesített, amikor az eljárás megindult? Lehet-e tőle követelni, hogy a maga részéről egészen teljesítsen egy oly adósnak, akiről már eleve bizonyos, hogy csak hányadát fogja a vételárnak megfizetni? Ezt kizártnak kell tartanunk akkor, amikor a R. egy egészen hasonló magánjogi helyzetben, a beszámítás esetében, teljes mértékben honorálja azt a tényt, hogy a hitelezőnek az adós viszontkövetelésében természetes fedezeti alap van a kezében. S az erről szóló 35. § adja meg véleményem szerint a felvetett kérdés megoldásának is a kulcsát abban, hogy a beszámítást nem zárja ki, ha a követelések nem hasonmások vagy az egyik követelés még nem járt le. Az eladó tehát le nem járt áruszolgáltatási tartozását kompenzálni fogja le nem járt vételárkövetelésével és csak a mindenkori piaci helyzet szerint fogja vagy ő az adóssal szemben az egyességi eljárás során az árkülönbözetet bejelenteni és az annak megfelelő egyességi hányadot igényelni, vagy pedig az adós tőle az árkülönbözetet követelni. A bíróság pedig, még ha nem is osztja a beszámítás fogalma alá való szubszumiót, a R.-nek a 35. §-ában megnyilvánult álláspontját analogice fogja alkalmazni az ilyen vétel esetére és — ugyanerre az eredményre fog jutni. Igaz, hogy újabb tetemes kedvezmény az adós javára az, hogy míg a hitelező az árkülönbözetnek csak a kvótáját kapja, addig az adós az ő javára mutatkozó differenciát teljes összegében érvényesítheti, — de az áldozat, amit a hitelező hoz, a többi hitelező javára esik és ha véletlenül már a maga részéről teljesített volna, akkor egész követeléséből is csak kvótát látott volna.

Fordítsuk már most meg az esetet és induljunk ki abból, hogy az

adós az eladó, aki még nem vagy csak részben szállított, amikor az egyességi eljárás megindult. Itt is elfogadhatatlan volna az az álláspont, hogy az adós csak a kvótának megfelelő értékű árut köteles szállítani, a vevő azonban az egész vételárat köteles az adósnak megfizetni. Alkalmazzuk tehát a beszámítás analógiáját és úgy konstruáljuk az esetet, mintha a hitelező a maga áruszolgáltatás iránti követelését kompenzálná a vételártartozással és következtetjük ebből azt, hogy a vevő is csak az árkülönbözet erejéig érvényesíthet kvótakövetelést, vagy az árkülönbözetet köteles az adósnak teljes összegében megtéríteni.

Ez a helyzet akkor, ha az eladó, illetőleg a vevő a maga követelését az egyességi eljárásban bejelentés útján érvényesíti. Ebben az esetben persze szó sem lehet arról, hogy azt más összegben jelenthetné be a hitelező, mint az eljárás megindításakor fennállott összegében. Hiszen csak az addig már létrejött követelésekre terjed ki az egyesség. Amely követelés esetleg a jövőben fog keletkezni, az most még nincs meg. A hitelező tehát választhat: vagy bejelenti az eljárás megindításáig tényleg felmerült és igazolható árkülönbözetet és akkor annak kvótájával részt vesz az egyességben, vagy nem jelenti be és egyelőre tehát ragaszkodik a vételügylet teljesítéséhez s az egyességi eljárás befejezése után lép fel az adós ellen akár teljesítésre, ha ezt még teheti, akár a nem teljesítésből eredő kár megtérítésére, azaz árkülönbözetre, amikor természetesen az általános szabályok szerint érvényesíthető árkülönbözetet igényelheti.

A kényszeregyességi eljárás megindítása előtt kötött vételi ügylet teljesítésére irányuló követelés a rendelet 30. §-ában felsorolt és a kényszeregyességi eljárástól nem érintett követelések közé nem tartozik, hanem arra a kényszeregyesség akkor is kiterjed, ha az eljárásba be nem jelentett. A teljesítésre irányuló, tehát nem pénzbeli és összeg szerint határozatlan követelést az egyességi eljárás megindításakor volt pénzbeli értéke szerint kell érvényesíteni. Következésképpen a vevő a jogerős kényszeregyesség folytán az eljárás folyamatbátétele előtt keletkezett szállítási szerződésből teljesítést nem követelhet, hanem csak a teljesítés elmaradása folytán, a kényszeregyességben megállapított hányad szerint, kártérítéshez lehet igénye. (C. 1918. június 6., P. VII. 912. sz. Hiteljogi Dtár XII. 226. l.)

Kezes és egyetemleges adóstárs visszkereseti követelése.

33. §.

(1) Kezes és egyetemleges adóstárs — beleértve a váltókötelezettet is — az egyességi eljárásban a részéről az eljárás megindítása előtt vagy után teljesített fizetések megfelelő hányadának megtérítését követelheti annyiban, amennyiben őt az adóssal szemben visszkereseti jog illeti.

(2) Oly fizetések tekintetében, amelyekre felelőssége alapján esetleg a jövőben lenne kötelezve, követelését az egyességi eljárás során bejelentheti arra az esetre, ha a hitelező a követelést az eljárás során nem érvényesítené.

(3) Az eljárás megindítása után az 1. bekezdésben megjelölt személy a követelést beválthatja. A beváltó a szavazati jog tekintetében a hitelező helyébe lép.

I. E rendelkezések a visszkereseti fizetés lényegéből következnek. Nyilvánvaló, hogy a kényszeregyességben foglalt elengedéseknek különösen váltókötelezettségeknél az adóra nézve nem volna értéke, ha visszkeresetnek maradna kitéve, mert ez gyakorlatilag egyjelentőségű volna az elért elengedések elvesztésével. A kényszeregyesség fő előnye, az adós vagyoni viszonyainak végleges rendezése, csak akkor állhat be, ha tartozásaitól az összes számbajöhethető hitelezők irányában a megfelelő arányban véglegesen szabadul. Ezért kifejezetten kimondja a R. (61. § 2. bek.), hogy az adós ugyanugy szabadul a kezesekkel és egyéb visszkeresetre jogosítottakkal szemben, ahogyan szabadul az egyenes hitelezővel szemben. Viszont a hitelező nem veszíti el jogát a kezes és más adósa irányában, aki neki ugyanazért a tartozásért felel, és ezért a hitelező ez utóbbiaktól kikényszerítheti a teljesítést, ha az adós egyességi eljárást tétetett is folyamatba. E személyek tehát tudják, hogy nekik fizetniök kell s ezért sokszor be sem várják majd a kényszert, hanem lejáratkor fizetnek, s inkább maguk lépnek fel az adós ellen s érvényesítik e § alapján a kvóta erejéig a részükről fizetett összeget. Ezzel — mint garánsok (v. ö. fent a 4. §-hoz VII. alatt) — esetleg az adós érdekét is szolgálják, s a maguk számára a teljesített fizetésnek legalább a kvótáját és az egyesség megkötése körüli befolyásukat biztosítják.

II. Közlebből a § 1. bek. az adósért tényleg fizetett összeg erejéig, a 2. bek. pedig amaz összeg erejéig érvényesíthető követelégről szól, amelyet a jótálló felelőssége alapján esetleg a jövőben lesz még csak köteles megfizetni, ha t. i. őt a hitelező akár mint egyetemleges adóst az egyetemlegesség alapján, akár mint közönséges kezeset azon az alapon, hogy a fizetőképtelen adóstól csak a kvóta erejéig nyer kielégítést, meg fogja támadni. Az irányadó elv mindkét esetben az, hogy az adóssal szemben ugyanazt a követelést természetesen csak egyszer lehet érvényesíteni, és így azt vagy a hitelező, vagy a jótálló, de nem mind a kettő egymás mellett jelentheti be. Az 1. bekezdés esetében a hitelező követelése megszűnt abban a részében, amelyet a jótálló kifizetett s ezért ebben az esetben a jótálló követelése feltétlen, a 2. bekezdés esetében azonban a jótállónak csak arra az esetre van követelése, ha a hitelező az adós ellen nem fordul akár azért, mert inkább hajtja be követelését a solvens kezesen, akár pedig azért, mert a kezes önként fizet és ezzel a hitelező jogaiba lép (l. alább III. alatt).

III. A követelés beváltásának joga és jogkövetkezménye, amelyet a 3. bek. állapít meg, egyrészt azon alapul, hogy a hitelezőnek csak javára szolgál, ha kvóta helyett a jótállótól teljes kielégítést kap és hogy egyébre neki amugy sincs joga, másfelől pedig azon, hogy a garáns (v. ö. fent a 4. §-hoz VII. alatt) a követelés beváltásával járó anyagi áldozatot — hiszen ő 100%-ot fizet és az adóstól csak kvótát kap — rendszerint csak azért hozza meg, hogy az egyesség létrehozásánál szavazatát érvényesítse, már pedig kérdéses, vajjon külön rendelkezés nélkül le lehetne-e vezetni az általános magánjogi elvekből azt a tételt, hogy a beváltóra a jogelőd szavazati joga is átszáll.

IV. Fel kívánom e helyütt hívni az olvasó figyelmét azokra az intézkedésekre, amelyeket a külföldi váltójogi forgalomban meghono-

sodott általános gyakorlatnak megfelelően az adós váltókötelezettségei tekintetében célszerű magába a kényszeregyességbe felvenni. Ha az adós a váltón mint elfogadó szerepel, akkor a kvótának megfelelő összeg lefizetését a váltón nyugtatni és az adós aláírását a váltón törölni kell; a váltó a váltóbirtokosnál marad, hogy a visszkereseti kötelezettség ellen a kvótán felül maradó összeget érvényesíthesse. Ha ellenben az adós a váltón mint kibocsátó vagy forgató szerepel, akkor a váltón csak azt kell feljegyezni, hogy az adós kényszeregyesség alapján történt ilyen és ilyen összeg fizetése folytán a visszkereseti kötelezettség alól szabadult; az aláírás törlése a forgatói láncolatot zavarná meg és ezért nem foghat helyet, a fizetett összeg nyugtatása pedig azért nem történhetik meg, mert az elfogadó elleni követelés egész összegében fennáll, s a váltó szereplői közti köztörvényi viszony dolga, vajjon az utóbbi által eszközölt fizetés az elfogadó javára is történt-e. Ha az adós forgató volt a váltón, azt is meg lehet állapítani, hogy aláírása fölé e szavakat írják: »kötelezettség nélküli« (váltótv. 12. § 2. bek.). A váltót az adósoknak azért nem lehet kiadni, mert a váltóbirtokosnak arra az elfogadóval és a többi visszkeresettel szemben szüksége van.

V. A R. 67. §-a értelmében a Cst. 70. §-át az egyességi eljárásban is megfelelően alkalmazni kell. Ehhez képest, ha az egyetemleges adósok mindegyike, vagy azok közül több kérte az egyességi eljárás megindítását, a hitelzónék jogában áll követelését mindegyik adós ellen érvényesíteni s a követelés egész összegére eső részleteket minden egyes adóstól mindaddig felvenni, míg teljesen ki nincs elégitve. Ha a hitelező kielégítése után felesleg marad, az egyes adósok közt a felesleg erejéig visszkeresetnek van helye abban az arányban, amelyben az egyetemleges adósok egymástól az általános szabályok értelmében tartozatlan fizetés címén megtérítést követelhetnek. Ez a visszkereseti követelés az illető adós ellen az egyességi eljárásban a jelen § értelmében érvényesíthető.

Járulék. Visszkereseti követelés.

34. §.

(1) A főkövetelést megillető előnyös kielégítés joga kiterjed a főkövetelésnek az eljárás megindításáig keletkezett járulékaikra is.

(2) Ha az adós helyett kifizetett tartozásért a fizető javára visszkereseti követelés keletkezik, a kifizetett követelést megillető előnyös kielégítés joga a visszkereseti követelésre is kiterjed.

I. Ez a § kiegészíti az előnyös kielégítésre jogosult követelésekre vonatkozó szabályokat és ezért elhelyezése talán szerencsésebb lett volna a 31. § után. Az 1. bek. a járulékokat, a 2. bek. a visszkereseti követeléseket részesíti a főkövetelést megillető előnyös kielégítés kedvezményében. Az utóbbi tehát a másik oldalról a 33. §-hoz kapcsolódik és azzal közös elv folyománya. Miként ugyanis a követelést beváltó visszkereseti kötelezett a szavazati jog tekintetében a hitelező helyébe lép, úgy a beváltásból eredő visszkereseti jog osztozik a kifizetett követelést esetleg megillető előnyös kielégítés kedvezményében is

II. A járulékkal (kamat, perköltség, óvásdíj, váltódíj stb.) való jogi elbánás a R.-ben mindenütt abból az elvből indul ki, hogy az eljárás megindításáig keletkezett járulékra az egyesség kiterjed, az azután keletkező járulékra azonban az egyesség nem terjed ki (joghatálycaesura, v. ö. fent a 16. §-hoz II. alatt). Ez irányadó jelesen a járulék bejelentése tekintetében is, noha ezt a R. kifejezetten sehol sem mondja ki: a bejelentésbe csak az eljárás megindításáig keletkezett járulékokat szabad felvenni és a táblás kimutatásba a bíró csak ezeket a járulékokat vezetheti be, miért is a vagyonfelügyelő minden egyes bejelentett követelésnél válassza szét a kritikus időpont (16. §) szerint a felszámított járulékokat. Ugyanez az elv irányadó a szavazati jog tekintetében, amelynek összeg szerint való megállapításánál a járulékok is számbajönnek, amennyiben a kritikus időpont előtt keletkeztek. Ez a R.-ben csak abban jut kifejezésre, hogy a 43. § a többség megállapításánál irányadóul nem a *stóke*-követéseket, hanem egyszerűen a *követéseket* jelöli meg, tehát a járulékokat nem zárja ki. Azonban az eljárás megindítása után keletkező járulékok a szavazás eredményének megállapításánál nem jöhetnek számba, mert azok a kritikus időpontban még nem *követések*.

III. A 67. §-ban foglalt utalással van elintézve az a kérdés is, mikép kell érvényesíteni a *feltételes követéseket*. E részben a Cst. 68. §-át kell megfelelően alkalmazni, és ehhez képest az, akinek *felbontó* feltételhez kötött követelése van, azt mint feltétlent érvényesítheti; tartozik azonban, ha erre a fennálló szabályok szerint (v. ö. polg. tkv. javaslata, képviselőházi szöveg, 761., 893. s. k. §-ai) egyébként is kötelezve volna, a feltétel bekövetkezése esetére biztosítékot adni. Akinek *selfüggesztő* feltételhez kötött követelése van, igényelheti, hogy az adós a fizetést a feltétel bekövetkezése esetére biztosítsa. A biztosítás azonban feltétlenül szintén csak annyiban követelhető, amennyiben az adós arra egyébként is kötelezve lett volna. Ez eseten kívül a bíró, a feltétel valószínű bekövetkezéséhez képest, belátása szerint határoz afelől, hogy a követelést kell-e és mily összegben biztosítani. Az egyik esetben úgy, mint a másokban, a követelés csak a kvóta arányában érvényesíthető.

Az elmondottakat kell megfelelően alkalmazni abban az esetben is, ha az adós még le nem járt váltón mint kibocsátó, forgató vagy más visszkereseti kötelezett szerepel. A váltóbirtokos ilyen esetben a kvóta erejéig biztosítást fog követelhetni arra az esetre, ha az egyenes váltóadós lejáratkor nem fizet. Ez nem a váltóbiztosítási visszkeresetnek megfelelő anyagi jogi szabály alkalmazása, hanem a feltételes követésekre vonatkozó általános szabályé. Ha azonban a nemfizetés esete beáll, akkor a váltójogot kell alkalmazni (bemutatás, óvás, visszkereset).

35. §.

Beszámítás.

(1) Oly követelést, amellyel szemben az adósnak az egyességi eljárás megindításakor beszámítható viszonkövetelése volt, az egyességi eljárás a beszámítható összeg erejéig nem érint.

(2) A beszámíthatóságot nem zárja ki az, hogy a szembenálló

követelések nem hasonneműek, vagy hogy a hitelező vagy az adós követelése az eljárás megindításakor még le nem járt, vagy feltételtől függött. Különnemű követéseket pénzürtékük szerint kell számbavenni.

I. Már fent (a 30. §-hoz I. 6. alatt) kifejtettem azt az alapgondolatot, amelyből kiindulva a R. az egyességi eljárásból kikapcsolja az olyan követelést, amellyel szemben az adósnak az eljárás megindításakor beszámítható viszonkövetelése volt. A hitelező, akinek az adós ellenkövetelésében megvan a természetes fedezete, ne kényszerüljön arra, hogy maga a kvótával érje be, az adósnak ellenben a maga egész tartozását fizesse meg. Ezt a szempontot a R. a lehető legtágabb keretben valósítja meg, mert abban a Cst. 38. §-án tulmenőleg tekint a beszámíthatóság rendszerinti magánjogi előfeltételeitől is, nevezetesen a hasonneműségtől és az esedékességtől (v. ö. polg. tkv. javaslata, képviselőházi szöveg 1034. §) és az ilyen különnemű vagy még le nem járt követéseket az eljárás megindításának napjára, mint általános leszámolási napra leszámított pénzürtékben véteti számba. Ez t. i. a nyilvánvaló értelme a 2. bek. 2. mondatának. Ehhez képest akár ugyanabból a visszterhes ügyletből (pl. adásvétel, v. ö. fent a 32. §-hoz II. alatt), akár különnemű, esetleg nem is ügyleti jogalapokból vannak egymással szemben bárminő teljesítésre jogosítva és kötelezve adós és hitelező, az utóbbi csak annyiban jelenthet be az egyességi eljárásban követelést, amennyiben az adós viszonkövetelésének a fentjelzett módon történt átszámítása és levonása után még valami követelni valója marad; és pedig, ha az ő követelése pénzürtékben az adósé nem az, az utóbbi, ellenesetben az előbbi, s ha egyik követelés sem pénzürtékben, mind a kettőt kell pénzre átszámítani. A beszámítás közelebbi keresztülvitele és feltételei, a fent jelzett alapgondolatból kiindulva, nem lehetnek mások, mint amelyek a külön kielégítési jog érvényesítése tekintetében fennállanak (v. ö. alább a 49. §-hoz VIII. 2. alatt). Ehhez képest az adós ugyanolyan vagy kisebb összegű viszonkövetelése erejéig a hitelező egész követelése esik beszámítás alá; az esetleg még fennmaradó követelés a kvótában részesedik. Ha a hitelező utóbb egész követelését érvényesíti a kvóta arányában az adós ellen, ez kifogáskép ellenveheti a beszámítást, minek folytán az adóst csak a fedezetlenül maradt követelés kvótájában lehet marasztalni. Ha a beszámítás foganatosítása után az adós javára mutatkoznék különbözet, ezt ő a hitelezőtől teljes értékben követelheti; és itt ismét megnyilvánul az adós előnyt szem előtt tartó az a szabályozás, amelyre már fent a 32. §-nál II. alatt utaltam.

II. Más oldalról a beszámíthatóság lényeges korlátozása folyik a R. 67. §-ának abból a rendelkezéséből, hogy a Cst. 39—41. §-ait az egyességi eljárásban megfelelően kell alkalmazni. Ebből folyóan beszámításnak az egyességi eljárásban sincs helye:

1. ha valaki az eljárás megindítása előtt vagy után szerzett meg az adós ellen valamely követelést és csak az eljárás megindítása után lett annak adósa;

2. ha valaki az adósnak az eljárás megindítása előtt már adósa volt és ellene az eljárás megindítása után szerez követelést, habár e követelés az eljárás megindítása előtt egy más hitelező javára már fennállott;

3. ha valaki az adósnak az eljárás megindítása előtt adósa volt és az adós ellen az ezzel kötött jogügylet vagy jogátruházás, vagy valamelyik hitelező kielégítése által az eljárás megindítását megelőző hat hónapon belül (Cst. 27. § utolsó bek.) követelést szerzett, feltéve, hogy a szerzés idejékor tudta, hogy az adós fizetéseit már megszüntette, vagy hogy az egyességi eljárás megindítása iránti kérvényt már beadta. Ha belföldi hitelező az adós elleni követelését ennek egy külföldi adósára ruhazza át, s ez az adós ellen beszámítással él, a belföldi hitelező, amennyiben követelését az eljárás megindítása után ruházta át, vagy az átruházáskor a fizetések megszüntetéséről, illetőleg az eljárás megindítása iránti kérvény beadásáról tudomással birt, köteles az adósnak azt az összeget megtéríteni, amellyel az a beszámítás folytán megrövidített. Amennyiben beszámítás útján az adós ellen olyan le nem járt követelés egyenlített ki, amelytől kamatok nem járnak, a Cst. 14. § 2. bekezdésében foglalt rendelkezés szolgál irányadóul, vagyis a követelést az időközi törvényes kamatok levonásával kell számbavenni.

Az egyességi eljárásban nem érvényesíthető követelések.

36. §.

Az egyességi eljárásban nem érvényesíthetők:

1. azok a költségek, amelyek a hitelező terhére az eljárásban való részvételéből folyólag merültek fel;
2. az 1881: XVII. t.-c. 65. §-ának 2. pontjában meghatározott követelések.

I. Az 1. pontban foglalt költség érvényesíthetlensége az adós javára (v. ö. 59. §) megállapított kedvezmény, amelyet a csőd esetére a Cst. 65. §-ának 1. pontja is megfelelően megad a csődtömegnek.

A Bpesti T. (1925 febr. 12-én, 8. P. 981/1925. sz. a.) e rendelkezésre hivatkozással mellőzte a sikeres felfolyamodás költségének az adós terhére megállapítását.

II. A Cst. 65. §-ának 2. pontjában a közadósnak élők közt vagy halál esetére tett ajándékozásaiból eredő igények foglaltatnak, amelyeket az egyességi eljárás nem érint (v. ö. fent a 30. §-hoz 1. 5. alatt). »Ajándékozás« alatt már a Cst. alkalmazásában is mindennemű ingyenes, azaz liberalitás célzatával történő juttatást kell érteni (v. ö. polg. tkv. javaslata, képviselőházi szöveg, 1200. §).

V. FEJEZET.

Egyességi tárgyalás.

Az adós személyes megjelenése.

37. §.

(1) Az adós az egyességi tárgyaláson személyesen köteles megjelenni, hacsak személyes megjelenését fontos ok nem gátolja.

(2) Ha az adós igazolatlanul nem jelenik meg személyesen, a bíró az eljárást megszüntetheti.

(3) A bíró az adós kérelmére a tárgyalást fontos okból legfeljebb tizenöt napra elhalaszthatja avégből, hogy azon az adós személyesen jelenhessen meg.

I. Noha az egyességi tárgyalás is tárgyalás, mégis más értelemben az, mint a polgári per szóbeli tárgyalása; itt lényegében *alku* folyik az adós és hitelező között, mely nem türi meg az ítélet felé haladó polgári per szolemni formáit. A bíró is tehát tartson ugyan fegyelmet, de legyen türelemmel a felek bőbeszédűsége iránt és adjon módot különösen a hitelezőknek, hogy egymást és a bírót felvilágosítva, kialakulhasson az a *hitelezői közvetlemény*, amelyen a többségi határozatnak alapulnia kell.

A tárgyaláson »az adós« köteles személyesen megjelenni. Törvényes képviselő alatt álló adós nevében e kötelesség a törvényes képviselőt terheli (v. ö. 1. § 4. bek.); közkereseti vagy betéti társaságnál azt a tagot vagy beltágot, aki a társaság képviselőjére hivatott; részvénytársaságnál, szövetkezethél azokat a személyeket, akiknek együttes aláírása a cégjegyzéshez szükséges; jogi személlynél a képviselő szövet.

Ha többen vannak a képviselőre jogosítva, csak amnyinak kell megjelenni, ahány a képviselőre szükséges, pl. ha két igazgatósági tag képviseli a részvénytársaságot, az esetleges többi igazgatósági tagnak nem kell megjelennie. A Pp. 374. §-ának alkalmazása a R. 14. § 3. bek. folytán nem fog helyt. Örökösársaknak valamennyinek meg kell jelenni személyesen (v. ö. 1. § 5. bek.).

II. A R. nem követeli meg kivétel nélkül az adós személyes részvételét az egyességi tárgyaláson (v. ö. 54. § 3. p.). Még ha az adós meg is szökött, de megfelelő vagyont és rendes könyveket hagyott hátra, s az egyesség megkötésére jogosult meghatalmazottja van, az eljárást le lehet folytatni.

A személyes megjelenés mellőzését azonban csak »fontos ok« teszi igazolttá. Az ok fontosságának mérlegelése a bíró hatáskörébe tartozik. Ha a fontos ok muló, a bíró el fogja várni az adóstól, hogy a 3. bekezdésében megadott lehetőséggel él és új határnap kitűzését kéri, hogy azon személyesen jelenhessen meg. Feltűnő volna, ha az adós ezt nem tenné és e magatartás okainak fürkészésére indítaná a bírót, aminek aztán esetleg az volna az eredménye, hogy alkalmazná a 2. bekezdést és megszüntetné az eljárást.

III. Az eljárás megszüntetése csak fakultatív, nem, miként az eskü le nem tétele okából, kógens (56. § 4. p.) megszüntetési ok; a bíró tehát mellőzheti, ha a mulasztást az eljárás célja szempontjából nem tartja fontosnak vagy ha a hitelezők a mulasztás dacára is érdekükben állónak tartják az eljárás folytatását. Mitnhogy azonban az eskü kivétele a tárgyaláson történik, az azt oltalmazó szigorubb szankeciók egyúttal az adós személyes megjelenését is biztosítják (v. ö. alább a 40. §-hoz II. alatt).

Az a körülmény, hogy az adós hadbavonulása miatt az egyességi tárgyaláson személyesen meg nem jelenhetik, még a hitelezők hozzájárulása esetén sem szolgálhat alapul az egyességi tárgyalás bizonytalan időre való

felfüggesztésére vagy az eljárás megszüntetésére (Bp. T. 1916 június 27., P. I. 4254. sz. H jog Tára I. 16. szám).

IV. A személyes megjelenés céljára a tárgyalást elvileg ugyan a 15 napi időhatáron belül egynél több ízben is el lehet halasztani, azonban ez — miként a megszabott idő rövidségéből is kiviláglik — inkább kivételes eset. A 15 napon túli halasztásnak ez okból semmiesetre sincs helye (v. ö. 69. §). Ha az adós az újabb tárgyaláson sem jelenik meg, a bírónak döntenie kell afelől, vajjon az eljárást az adós személyes részvétele nélkül is be lehet-e fejezni, vagy pedig az adós e mulasztása okából fenforog-e az 54. § 3. pontjában felvett az az eset, hogy az adós vagyoni állapota felől kellő tájékozódást nem lehet szerezni, és vajjon a helyzet olyan-e, hogy emiatt az egyességet amugy sem hagyná jóvá.

V. Természetes, hogy az adós a személyes megjelenés mellett ügyvéd vagy más meghatalmazott útján is megjelenhetik a tárgyaláson (Pp. 94., 95. §-ai, R. 67. § 2. bek.).

Az adós felfedező kötelessége.

38. §.

Az adós köteles az egyességi tárgyalásra üzleti (gazdasági) könyveit és vagyoni állapotának megállapításához szükséges egyéb feljegyzéseit magával hozni, a vagyonfelügyelő ellenőrzése mellett készített és az ez által is aláírt vagyonkimutatást és végleges mérleget előterjeszteni és fizetési nehézségeinek okait előadni.

Az adós köteles az egyességi tárgyaláson vagyoni helyzetét a hitelezők előtt a bíró és a vagyonfelügyelő ellenőrzése mellett feltárni. Ennek a keresztülvitele módját szabja meg e §. V. ö. fent a 14. §-hoz II. alatt.

Ha az adós feljegyzéseit nem hozza magával és evégből a tárgyalás elhalasztását sem kéri vagy annak a bíró nem ad helyt, a hitelezők nem fogják az egyességi ajánlatot elfogadni, vagy ha *ab aburu* mégis elfogadnák, a bíró esetleg meg fogja tagadni az egyesség jóváhagyását, mert az adós vagyoni állapota felől kellő tájékozódást nem lehet szerezni (54. § 3. p.). Az eljárás megszüntetésére ilyen részleges mulasztás okából a R. nem jogosítja fel a bírót (v. ö. 37. § 2. bek.) és ha az adós vagyoni állapota felől e mulasztás dacára is kellően tájékozódni lehet és az ajánlat az előírt többséget elnyeri, az egyességet jóvá kell hagyni. Ily esetre a R. ragaszkodik ahhoz a szabályhoz, hogy az adós ajánlatához kötve van (5. §).

A szabály figyelmen kívül hagyása feloldási ok: Debreceni T. 1922. febr. 3. P. II. 138. szám.

Jelentés.

39. §.

A tárgyalás kezdetén a vagyonfelügyelő és az esetleg kirendelt ellenőrző biztos vagy az ellenőrző bizottság e célra felkért

tagja ismerteti a benyújtott jelentést. Bármely érdekelt kérelmére a jelentést fel kell olvasni.

I. Az egyességi tárgyalás a 39—41. §-ok értelmében három részre tagozódik. »A tárgyalás kezdetén« a vagyonfelügyelő, az ellenőrző biztos vagy az ellenőrző bizottság erre felkért tagja ismerteti a benyújtott jelentést. Erre következik az eskü letétele felől való tárgyalás és határozathozatal s annak megfelelően rendszerint az eskü letétele. Ezután következik az egyességi kérelem, illetőleg ajánlat (4. §) érdemleges tárgyalása. A tárgyalásnak ez a tagozata imperatív jellegű és figyelmen kívül hagyása a határozat feloldására vezetne, ha az ügy fellebbezés folytán a felfolyamodási bírósághoz kerül. Ellenben az érdemleges tárgyalás anyagának részletezése a 41. § 1. bekezdésében csak exemplifikatív és ezért az ott megállapított sorrendnek nincs jelentősége. E részben tehát a Pp. 221. §-ában foglalt általános szabály az irányadó. Az érdemleges egyességi tárgyalás egyik legfontosabb mozzanatáról, az egyességi ajánlat felől való szavazásról, a felsorolás nem is emlékezik meg.

II. A tárgyalás a jelentés ismertetésével kezdődik. »Jelentés« alatt a vagyonfelügyelő, az ellenőrző biztos vagy az ellenőrző bizottság általános jelentését (v. ö. fent a 21. §-hoz I. alatt) kell érteni. A jelentések ismertetése szabad előadás alakjában történik (v. ö. Pp. 219. §). Csak kérelemre kell a jelentéseket egész terjedelmükben felolvasni. Szem előtt tartandó a cél: hogy a hitelezők teljes és összefoglaló tájékozást nyerjenek az adós vagyoni helyzetéről és az azt előidéző és kísérő körülményekről, amelyekre a vagyonfelügyelő nyomozása (21. § 1. bek., v. ö. fent e §-hoz I. alatt) kiterjed. Kérni lehet egyes részek felolvasását is pl. abból a célból, hogy a jelenlevők jegyzeteket készíthessenek és számításokat végezzenek.

Eskü.

40. §.

(1) A 39. §-ban körülírt előterjesztések megtétele után az adós köteles esküt tenni (Pp. 310. §. 4. bekezdése) arra, hogy az általa készített vagyonkimutatás és mérleg legjobb tudomása és meggyőződése szerint helyes, vagyonából semmit el nem titkolt, követeléseit és tartozásait a valóságnak megfelelő összegben vette fel, hitelezői közül a vagyonkimutatásból senkit ki nem hagyott, sem olyant, aki nem hitelező, abba fel nem vett (56. § 4. pontja).

(2) A bíró az esküre kötelezett az eskü letétele alól fontos okból felmentheti. A felmentés megadása felől a vagyonfelügyelőt és a hitelezőket meg kell hallgatni.

I. Hazai jogunk nem ismeri a perenkívüli felfedező esküt, a perben pedig azt a fél eskü alatti kihallgatása helyettesíti (Pp. 373. §). Ost.-ünk 87. §-a is csak azt szabja meg, hogy az adós eskü letételére kötelezendő aziránt, hogy vagyonából semmit el nem titkolt. A R. is ennek megfelelően az adós részéről leteendő esküt nem nevezi felfedező eskünek, hanem egyszerűen csak eskünek.

Az esküt szó szerint úgy kell letenni, ahogyan azt a § 1. bek. szövegezi. A szöveg módosítása nem foghat helyt és nevezetesen egyes konkrét körülmények megtörténte vagy meg nem történte nem lehet tárgya az eskünek. Ez magában hordja azt a veszélyt, hogy ez az eskü is, mint tulnyomóan a csődeljárásbeli eskü, üres formasággá válik, ami persze a legislatív célnak nem felel meg. A bíró ezért lelkiismeretesen alkalmazza a Pp. 378. §-ának 3. és 4. bekezdéseit, amelyek az egyességi eljárásra is állanak (67. § 2. bek.) és tanítsa ki az adóst jelesül a hamis eskü büntetőjogi következményeire.

Mint hogy az adós arra esküszik, hogy az általa elkészített vagyonskimutatás és mérlege helyes, neki egyfelől a vagyonskimutatás és a mérleg helyesbitésére az eskü letétele előtt módot kell adni, másfelől pedig abban az esetben, ha az ő és a vagyonskimutatás felfogása közt a vagyonskimutatás és a mérleg helyessége tekintetében eltérés van, ezt az eltérést a lehetőséghez képest el kell osztani. Ha ez netán mégsem sikerülne, akkor természetesen az adós a saját meggyőződése szerint helyes vagyonskimutatásra és mérlegre esküszik.

Itt mindig a tárgyalásra elhozott végleges mérlegről (38. §) és nem az eljárás megindítása iránti kérvényhez csatolt ideiglenes mérlegről (4. § 2. bek.) van szó.

II. A szabály az, hogy minden adósnak le kell tenni az esküt és hogy az eljárást meg kell szüntetni, ha az adós az esküt nem teszi le (56. § 4. p.). Érezben tehát a R. szigorubb, mint a tárgyaláson való személyes megjelenés tekintetében (37. §). Mint hogy azonban az esküt csak úgy lehet letenni, ha az esküt tevő személyesen van jelen, az esetek tulnyomó többségében ez a szigor a személyes megjelenésre is kiterjed. Csak ha az első tárgyalás valamely okból nem jut el az esküig, vagy ha a tárgyalást az eskü letétele után e kell halasztani, válik szét a két eset és lehet szó a 37. § alkalmazásáról, valamint még akkor, ha a bíró az esküre kötelezett a 40. § 2. bek. értelmében az eskü letétele alól felmenti. Ez azonban csak fontos okból és a vagyonskimutatás és a hitelezők meghallgatása után történhetik és csak kivételesen történjék meg. Az eskü az egyességi eljárásnak alakoszerű és solennis alapja. Ezért a fontos okot itt még szigorubb kell venni, mint a 37. §-nál. Nem fontos ok az összes jelenlevő hitelezők beleegyezése és még kevésbé a jelenlevők többségének hozzájárulása (helytelen *Bedő* id. m. 66. l.), mert az eskü kivétele a bírónak hivatalból kötelessége és a távollévők érdekeinek fontos biztosítója. És nem fontos ok az adósnak oly betegsége, amely őt a tárgyaláson való megjelenésben gátolja, mert ha hazulról nem távozhatik vagy az ágyból fel nem kelhet, a tárgyalás e részét a bíró a helyszínen tarthatja meg és tartsa meg (Pp. 143. § 2. bek.). Ellenben fontos ok lehet, ha oly személy kérte az eljárást, aki gyermekkora, elmebeli állapota, nagyfokú idegbetegsége stb. okából az esküt kellő komolysággal és következményei tudatában le nem teheti.

A R. a Pp. 310. § 4. bekezdésére való utalással külön is kiemeli azt az esetet, ha az esküre kötelezett azt állítja, hogy az eskü vallásos meggyőződésével ellenkezik. Az ilyen személy eskü helyett ünnepélyes fogadást tesz.

Hogy kik teyenek esküt elhunyt személy örökösei, kiskorúak, elmebeteg, gyengeelméjűek vagy az eskü letételében másként gátoltak, végül kereskedelmi társaságok és nevezetesen részvénytársaságok és szövetkezetek, valamint általában jogi személyek nevében, erről a

R. nem szól. A 67. § 2. bek. értelmében tehát alkalmazni kell a Pp. 374. §-át. A bíró ehez képest megkövetelheti, hogy a 14. életévét betöltött kiskorú (v. ö. Pp. 312. § 1. p.) maga és törvényes képviselője, vagy ezeknek csak egyike teygen esküt; megkövetelheti, hogy a felszámolásban lévő kereskedelmi társaság egy vagy több, vagy valamennyi felszámolója teygen esküt; megkövetelheti, hogy az összes ismert örökösök, vagy ezek közül egy vagy több teygen esküt. A felszámoló, a törvényes képviselő, az örökös nem háríthatja el magáról az eskü letételét azzal, hogy ő nem tud az adós vagyoni ügyeiről, hogy ő nem foglalkozott az adós vagyonának kezelésével stb. Mindenki csak arra tesz esküt, hogy az ő legjobb tudomása és meggyőződése szerint helyes a vagyonskimutatás stb., tehát mindenki csak azt erősíti meg esküvel, amit éppen tud.

E felfogással némileg ellentétes a Bpesti T. 1925. febr. 16-án, 8. P. 740. szám alatt kelt döntése, amely abban a körülményben, hogy az adós közkereseti társaság tagja, csak 38 napja tag és az üzletvitelben személyesen részt nem vesz, csupán fontos okot lát arra nézve, hogy a bíróság őt az eskü alól a § 2. bekezdése alapján felmentse, de az eskü letételének megtagadását a R. 56. § 1. bek. 4. pontja alá eső megszüntetési okul nem fogadja el.

Ha az eskü letételére többen vannak kötelezve, a bíró szabadon mérlegeli annak körülménynek az eljárás folytatására vagy megszüntetésére (56. § 4. p.) való hatását, hogy az eskü letételét az erre kötelezett több személy közül egy vagy több megtagadja vagy a határnapon meg nem jelenik (56. § 2. bek.). Irányadó természetesen elsősorban a vonakodás oka.

III. Az eskü letétele tárgyában esetleg hozott határozatot és az eskü letételének pontos leírását a tárgyalási jegyzőkönyvbe kell felvenni (v. ö. Pp. 244. § 3. p.).

Érdemleges tárgyalás.

41. §.

(1) Az eskü kivétele, esetleg az eskütétel alól felmentő határozat kihirdetése után a bíró felhívja a megjelenteket, hogy a bejelentett követelések, az előnyös kielégítésre igényt tartó hitelezők követelése, a hitelezők szavazati joga, az egyességi ajánlat elfogadása és az egyesség jóváhagyása tekintetében nyilatkozzanak és az ügyre vonatkozó esetleges egyéb előterjesztéseiket teygyék meg.

(2) Aki valamely bejelentett követelés ellen nyilván alaptalan kifogást tesz, azt a bíró az ezzel okozott költségben marasztalja.

(3) Amennyiben ebből a rendeletből más nem következik, a bírónál a tárgyalás befejezéséig írásban, ügyvédi ellenjegyzés mellett, vagy bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesített alakban benyújtott vagy jegyzőkönyvbe mondott nyilatkozatot úgy kell.

tekinteni, mintha a tárgyalás alkalmával szóval terjesztették volna elő.

I. Az I. bek. tekintetében v. ö. fent a 39. §-hoz I. alatt.

Az érdemleges tárgyaláson fejtik ki a bejelentő hitelezők az egyességi eljárásban legfontosabb aktív szerepüket (v. ö. alább 47. §). Ez az alkalom, amikor az adós ajánlatának megfelelő volta, az adós érdemessége, megbízhatósága, a felajánlott biztosítékok kielégítő volta tárgyában nyilatkozhatnak, amikor a bejelentett követelések fennállta és összege tárgyában kifogásaikat előterjeszhetik.

Kifogásolási joga van minden érdekeltnek, nevezetesen tehát az előnyös kielégítésre jogosultaknak (30., 31. §-ok) és a 18., 19. §-ok értelmében hatálytalan vagy érvénytelen külön kielégítési joggal bíró hitelezőknek is. Nincs önálló kifogásolási joga a vagyonfelügyelőnek oly értelemben, hogy az ő akaratnyilvánításától, rendelkezésétől függne, hogy a bíró valamely hitelezőnek szavazati jogot ad-e vagy nem.¹ A vagyonfelügyelő e részben is a bíróság szerve, közege, aki nem a saját, hanem a bíróság nevében jár el. A kifogásolásnak az egyességi eljárásban amúgy sincs az az autonóm jellege, mint pl. a perbeli nyilatkozatoknak, mert hiszen az egyességi eljárásból a tárgyalási elv ki van zárva és officiozítás uralkodik. A bíró tehát kifogás nélkül is megállapíthatja a szavazati jogra kiterjedő hatállyal valamely követelés fenn nem álltát és nem közömbös, vajjon ezt a vagyonfelügyelő jelentése vagy kezdeményezése alapján, avagy pedig saját észlelése alapján teszi-e. A bíró e kérdésben hivatalból is állást foglalhat (R. 46. § 1. mond. »vagy akinek szavazati jogát az érdekelt valamelyike kifogásolta«). Csupán az adós részéről tett kifogásnak van más jelentősége.

A R. 62. §-ából kitűnőleg ugyanis a követelések fennállta, esedékessége vagy összege tekintetében az adós is tehet kifogást. Míg azonban az adós vagy valamelyik hitelező részéről emelt kifogásnak az lesz a következménye, hogy a bíró annyira, amennyire ez a szavazati jog megállapítása végett szükséges, a kifogás alapjául szolgáló tényállást nyomozó jogánál fogva (14 §) felderíti és a szavazati jogot ehez képest az egyesség jóváhagyása tárgyában hozandó végzésben megállapítja vagy meg nem állapítja (46. §): addig az adós részéről tett kifogásnak e mellett az általános joghatály mellett még az a különös joghatálya is van, hogy a közvetlen kielégítési végrehajtásra való jogot megszünteti és csak biztosítási végrehajtás kérésére jogosítja a hitelezőt (62., § v. ö. alább az id. §-nál).

Mint hogy az a körülmény, hogy W. S. egyenes adós, az elleno folyamatba tett kényszeregyességi eljárásban, hitelezőnek egész követelését elismerte, a kifogásoló kezessel szemben a követelés valódiságát nem bizonyítja; minthogy a hitelező a bejelentett követelése valódiságát a kezes kifogásával szemben külön kimutatni tartozik és erre nézve sem az elsőbírói eljárásban, sem pedig felfolyamodásában alkalmas bizonyítékot meg nem jelölt, az elsőbíró végzésének felfolyamodással megátadott része helybenhagyandó volt. (Pécsi T. 1916 december 27. P. II. 1045. sz.)

¹ Músként az 1925. márc. 10-én életbelépett osztrák novella 11. cikk (31a. §) 4. bek. értelmében.

II. A nyilván alaptalan kifogás költsége tekintetében a 2. bekezdésben fogalt szabály azért szükséges, mert a Pp.-nak a perköltségre vonatkozó rendelkezései (424—435. §-ok) között nincs olyan, amelynek megfelelő alkalmazásával (67. § 2. bek.) ezt a tételt le lehetne vezetni, a frivol kifogásolást pedig nem lehet szankció nélkül hagyni. A 67. § általános utalásából azonban következik, hogy a megfelelő esetben a Pp. 222. §-a is alkalmazást nyerhet.

III. A szóbeliség elvét a R. az egyességi eljárásban nem veszi olyan szigorúan, mint a Pp. (219. §) és ahoz csak annyiban ragaszkodik, amennyiben e részben kifejezett rendelkezést tesz, pl. az adós személyes megjelenése (37. §) és az eskü letétele tekintetében (40. §). Egyébként írásban is lehet ugyanolyan hatállyal nyilatkozatokat tenni, mint a tárgyaláson élőszóval. Ennek azonban az e § 3. bekezdésében megszabott alakszerűsége kívül az az előfeltétele, hogy a nyilatkozatot a tárgyalás befejezése előtt terjessék elő. Ebből viszont a bíróra az a kötelesség hárul, hogy a tárgyalás berekesztése előtt állapítsa meg, nem érkezett-e a törvényszékhez oly nyilatkozat, amelyet e § értelmében figyelembe kell venni. Utólagos rekriminációk elkerülése végett az is célszerű, hogy a bíró ennek a megtörténtét a jegyzőkönyvben tanúsítsa. Oly nyilatkozatot, amelyet nem a törvényszéknél nyújtottak be, hanem magához a bíróhoz címeztek, előbb még a főlajstromirodába kell juttatni lajstromozás végett (v. ö. fent a 28. §-hoz III. alatt). Ilyen írásban is tehető nyilatkozat többek közt a szavazó nyilatkozat is, azonban ezt a R. a további korláthoz köti, hogy a szavazó hitelező ne lakjék a bíróság székhelyén (43. § 3. bek.). Az itt lakó hitelező tehát csak élőszóval szavazhat.

Szavazati jog.

42. §.

(1) Azt a hitelezőt, akinek jogait az egyesség nem csorbitja, szavazati jog nem illeti.

(2) Külön kielégítési joggal bíró hitelezőt szavazati jog csak a követelésnek a külön kielégítési joggal előreláthatólag nem fedezett része erejéig illet.

(3) Ha a hitelező követelése váltókötelezett, adóstárs vagy kezes kötelezettségével, vagy külön kielégítésre jogot nem adó más módon van biztosítva, szavazati joga csak a követelésnek a biztosítékkal előreláthatólag nem fedezett része erejéig van.

(4) Ha a külön kielégítésre jogosult hitelező a külön kielégítés jogáról, vagy az előbbi bekezdés értelmében biztosított hitelező a biztosítékról lemond, a szavazati jog tekintetében őt a többi hitelezőkkel egyenlőnek kell tekinteni.

I. Az egyességi tárgyalás sulypontja a szavazás az egyességi ajánlat felől (42—47. §-ok). A 42. § állapítja meg, mely hitelezőt illet és mely hitelezőt nem illet a szavazati jog a követelés jogi természetéből folyólag, a 43. §, hogy kit nem illet szavazati jog a bejelentés elmulasztása miatt,

a 45. §, hogy kit nem illet szavazati jog az adóshoz való rokonsági vagy sógori viszony okából.

II. Mindezek a szabályok abból az alap gondolatból táplálkoznak, hogy az egység elfogadása felől csak az a hitelező és csak oly összeg erejéig szavazzon, amely összeg erejéig az egység létrejötté vagy meghusulása körül valódi vagyoni érdeke terjed. Aki amúgy is megkapja követelését, vagy aki amúgy sem kapja meg, arra nézve közömbös, vajjon létrejön-e az egység vagy sem, attól tehát nem lehet elvárni, hogy szavazatát az összes hitelezők jól felfogott közös érdeke szerint fogja leadni. Ezért szokták az egész egységi eljárás célpontjául megjelölni azt, hogy a szavazásnál a valódi hitelezők valódi akarata jusson kifejezésre. Valódi hitelező ebben az értelemben csak az egy ségben *jogosan és vagyoniilag* érdekelt hitelező, mert a tipikus hitelezői érdek az, hogy az adós tartozásának lehető nagy részét lehető gyorsan és lehető biztossággal rendezze.

A hitelezők részéről feltételezett ez az érdekközösség az, amelyre a csődön kívüli kényszeregységről és a csődtörvény egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló 1916: V. t. c. 2. §-ának indokolása is igen helyesen utal és ezt kapcsolatba hozza a szavazati jog gyakorlásával, mint azzal a legmesszebbmenő rendelkezési joggal, amelyet a jogszabály a hitelezőknek biztosít.¹ Ezért annak a helyes és megbízható megállapítása, kinek és mily összeg erejéig van jogos hitelezői érdeke, az egységi eljárás sikerének és megbízhatóságának alapvető biztosítója.

III. Az általános tétel e § 1. bekezdésében foglaltatik: nem illeti szavazati jog azt a hitelezőt, akinek jogait az egység nem csorbitja.

Az egység mindenképp annak a hitelezőnek a jogait nem csorbitja, aki az egység ellenére is nem egységi kvótát, hanem teljes kielégítést kap. Ilyen az előnyös kielégítésre jogosított hitelező (30. §) és más oly hitelező, akinek jogait az egység nem érinti (v. ö. fent a 30. §-hoz I. alatt).

Nem csorbitja továbbá az egység annak a hitelezőnek jogait sem, akinek követelése külön kielégítési joggal vagy ezzel egy tekintet alá eső megtartási joggal van fedezve, ameddig ez a fedezet tényleg terjed. Az egységi eljárás megindítása ugyanis nem érinti — a 19. § eseteinek kivételével — az eljárás megindítása előtt szerzett külön kielégítési jogokat (18. § 5. bek.) és így az ilyen hitelező a külön kielégítés tárgyából magát az egység ellenére is egész követelése erejéig kielégítheti. Vele tehát csak az az egy baj történhetik meg, hogy a külön kielégítés alapja nem fedezi az ő egész követelését, hogy tehát annak értékesítése után is marad még az adós ellen követelése. E hiány erejéig az ő jogait az egység csorbitja, mert részére sem marad más hátra, mint a többi közönséges halandó részére, hogy t. i. követelését bejelentse (28. § 2. bek.) és a valószínű hiánynak az egységben megállapított hányadával érje be.

Ezért helyesen döntött a Bpesti Tábla 1925. febr. 5-én, 8. P. 562. szám alatt, amikor a kir. törvényszék a vagyonfelügyelő jelentése s a hitelező előadása alapján megállapította, hogy a zálogjogi bekebelezés a hitelező követelésére biztosítékot nem nyújt, s ez alapon az illető hitelező követelését teljes összegében vette számba.

¹ V. ö. alább 150. l.

Ebből egyúttal következik, hogy az ilyen hitelező követelése az esetben, amikor a külön fedezet értéke az egységi kvótánál *nagyobb*, a kvótán felül a fedezet értéke erejéig fennmarad, és tehát reá emyiben a R. 61. §-ának szabálya nem hat ki. Az ilyen hitelező is azonban az adós ellen később indított perben az adósnak fizetésben marasztalását csak a kvóta erejéig kérheti, ezenfelül csak annak türéseire kötelezheti az adóst, hogy ő magát a külön fedezetből kielégíthesse (zálogjogi kereset). Miként a rómaiak mondották hasonló esetre: *remanet propter pignus naturalis obligatio*.

Ugyanígy helyzetben van az oly hitelező, akinek nincs ugyan külön kielégítési joga, de van más adósa, aki valamely jogcímen az egységi adós tartozásáért felelős. Ez a más adós lehet az egységi adós kezese, adóstársa, vele együtt a hitelező birtokában levő váltón váltókötelezett, lehet az egységi adósnak oly adósa, aki elleni követelést a hitelező az egységi adóstól engedmény vagy elzálogosítás útján megszerezte. Ami értéket a hitelező ettől a más adóstól követelésére kapni fog, az részére az egységi eljárás dacára biztosítva van, annak erejéig tehát jogát az egység nem érinti. Az egységi eljárásban ehhez képest ő is csak a hiány erejéig van érdekelve és annak erejéig szavaz.

Külön kielégítési jog alatt a Cst.-nyel (52—58. §-ok) egyezően azokat a jogokat értjük, amelyek alapján a hitelező a kényszeregységre való tekintet nélkül szerezhethet kielégítést, úgyhogy az általános hitelezők (az u. n. chirografárius hitelezők) részére a külön kielégítés tárgyául szolgáló dolgok vagy jogok csak akkor vehetők fedezetül igénybe, ha a külön kielégítési joggal bíró hitelező már ki van elégítve vagy ha e jogáról lemond. Legfontosabb külön kielégítési jog a zálogjog (akár ingó, akár jelzálogjog), a megtartási jog, amennyiben nemcsak visszatartásra, hanem kielégítésre is jogosít (K. T. 310. § 2. bek., Váltótörv. 109. §), a végrehajtási jog. Ilyen a zálogjog telekkönyvi előjegyzése is, mert az is kielégítési jogot ad, habár csak feltételeset is, t. i. az igazolástól feltételezettet.

Vajjon külön kielégítési jogként tegeyen-e számot az u. n. *biztosítéki tulajdonjog*, ez kérdéses lehet. Gyakori, hogy az adós ingó dolgot biztosítékul tulajdonba átad, ingatlanra tulajdonjogi bekebelezést enged azzal, hogy a tartozás kiegyenlítése után a hitelező köteles lesz a tulajdonjogot visszaszolgáltatni. A pandektajogban *fiduciarius* tulajdonjogról beszéltek. Az ilyen hitelező dologjogilag biztosítva van, mégis formailag nem külön kielégítési joga van, hanem a csődben *»visszakövetelési joga»* (Cst. 42. s k. §-ok). Az azonban bizonyos, hogy az egység az ily hitelező jogát sem csorbitja s így őt sem illeti szavazati jog (v. ö. fent a 18. §-nál VI. alatt).

Nem külön kielégítési jog a Cst. 51. §-ában szabályozott *elkülönítési jog* (tulajdonostársak stb.). Erre nézve v. ö. fent a 18. § magyarázatát V. alatt.

Arról az esetről, ha a bejelentett követelés el van zálogosítva, v. ö. a 44. §-t és magyarázatát, alább.

IV. Annak a megállapítása, van-e a hitelezőnek külön kielégítési jogot adó vagy más fedezete és mily összeg erejéig, abszolút biztossággal már azért is lehetetlen, mert a fedezet értékesítése, realizációja sokszor csak a szavazás megtörténte, sőt az eljárás befejezése után fog helyt. Ezért a R. mindenütt, ahol ez a kérdés szóba kerül, kénytelen megelégedni annak megállapításával, hogy a követelés *előreláthatólag* mily összeg erejéig van fedezve (28. § 2., 3. bek., 42. § 2., 3. bek.).

De még ennek az előrelátható fedezetnek az értékét is szerfelett nehéz megállapítani. A hitelezőkkel szemben a bíró és a vagyonsfelügyelő nem rendelkezik a nyomozást biztosító oly hathatós kényszereszközökkel, mint az adós irányában (v. ö. fent a 14. §-hoz II. alatt). A hitelező tehát már ezért is könnyebben vonhatja ki magát az ellenőrzés alól abban a tekintetben is, hogy külön fedezete van. De ezenfelül nevezetesen a külön kielégítésre jogot nem adó fedezet értékének megállapítása végeredményben azt a követelményt támasztja a bíró irányában, hogy állapítsa meg az egyességi adós adóstársainak, kezeseinek stb. *bonítását*, fizetőképességét, és ebből következtetés útján állapítsa meg azt, mennyi fog előreláthatólag a hitelező javára befolyjni, ha követelését a jelzett személyek ellen érvényesíti.

A vagyonsfelügyelő feladata, hogy a most felvetett kérdésben is igénybe vegye a kereskedelmi információ hivatásszerű vagy alkalmi szerveit; ha pedig az ő szakismerete erre nem alkalmas, a bíró vagy az ellenőrző biztost, vagy az ellenőrző bizottság alkalmas tagját, vagy szükség esetén kívülálló személyt hallgat meg szakértőként s annak közbejöttével és saját információiból is tájékozódva és ellenőrizve annak eredményeit, állapítja meg a fedezet előrelátható értékét.

V. Miként a csódtörvény 208. §-a, úgy a R. is választási jogot ad a fedezett hitelezőnek aközött, vajjon igénybe vegye-e a fedezetet és ennek megfelelően mondjon le a szavazati jogról, vagy pedig megfordítva, igénybe vegye-e a szavazati jogot és mondjon le a fedezetről.

Ez a szabály áll akkor is, ha a lemondásból nem a »tömegnek«, hanem valamely hátrább álló külön kielégítésre jogosultnak van haszna. Megengedem, hogy ebből visszaélések származhatnak; ha vannak ilyenek, ne szavazzák meg a hitelezők az egyességet. S ott van az 54. § 1. p. és a 64. § is.

VI. A R. azzal az elvvel, hogy nem csak a külön kielégítési jogot adó, hanem egyéb fedezettel biztosított hitelezőnek sem enged szavazati jogot, elejét veszi a gyakorlatban sűrűn mutatkozott annak az anomáliának, hogy azok a hitelezők, akiknek az adós váltóra vagy váltó nélkül készpénzkölesön címén tartozott és akiket az üzleti forgalomban »pénzhitelezők«-nek neveznek, az egyességi tárgyalásoknál tulságos hatalomra tegernek szert azokkal szemben, akiknek az adós áruk vételára címén tartozik (»áruhitelezők«). A pénzhitelezők ugyanis a kötelezvényeken és váltókon szereplő egyetemleges adóstársak felelősségével rendszerint fedezve vannak és így nem érdekük, hogy az egyességi adósnak engedményt tegyenek, mert ha az csődbe is kerül, ők még mindig megkapják teljes követelésüket a többi adóstól. Ellenben az áruhitelezőknek rendszerint csak maga az adós felel. Sokszor megtörtént már most, hogy a pénzhitelezők érdek híján részvétlenséggel vagy rosszakarattal megakadályozták a bíróságon kívüli egység létrejöttét. Ugyanezt tehetnék a kényszeregyesség keretében is, ha nélkülük a szükséges kétharmad többséget nem lehetne összehozni. De visszaélések lehetősége is közelfekvő, ha az egyességben nem érdekelt pénzhitelezők szavazhatnak, mert a kísértés nagy arra, hogy szavazatukat külön előnyökért áruba bocsássák.

VII. Egy itt felmerülhető anomáliáról v. ö. fent a 16. §-nál I. alatt, utolsó bek.

VIII. A külön fedezet fennállta és összege megállapításának elmulasztása feloklási ok: Debreceni T. 1922. febr. 3. P. II. 138. sz.

43. §.

(1) Azt a hitelezőt, aki követelését kellő időben be nem jelentette, szavazati jog nem illeti.

(2) A szavazásban való részvételre kell bocsátani azt a hitelezőt is, aki a kellő bejelentést elmulasztotta, ha mulasztásának vétlen voltát nyomban valószínűvé teszi.

(3) Azok a hitelezők, akik nem a bíróság székhelyén laknak, a szavazás befejezéséig a bíróhoz benyújtott írásbeli beadvány (41. § 3. bekezdése) útján is szavazhatnak.

(4) Az írásbeli szavazatot a szavazás befejezéséig vissza lehet vonni.

I. E § a bejelentési kényszer (v. ö. a 10. §-hoz II. alatt) jogkövetkezményeit vonja le. Nehogy azonban e jogkövetkezmények alkalmazása a ridegség fokozódjék, megadja a szavazati jogot a mulasztó hitelezőnek, ha mulasztásának vétlen voltát nyomban valószínűvé teszi. »Nyomban«: azaz a tárgyaláson, a szavazás befejezése előtt; és így lehetséges, hogy valaki, aki addig életjelt sem adott magáról, a szavazás folyamata alatt megjelenik a tárgyaláson, igazolja, hogy a bejelentési határidő utolsó napjaiban beteg volt vagy külföldön tartózkodott stb., és ennek alapján a bíró nyomban kihirdetendő végzéssel köteles őt »szavazásra bocsátani«. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy szavazatát számba is fogják venni; mert ezt a kérdést a bíró nem a tárgyaláson dönti el (46. §). Az azonban már végleg el van döntve, hogy a bejelentés elmulasztása okából szavazatát nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Nem rendelkezik a R. arról, hogy a mulasztó hitelező követelésének fennállta és összege tárgyában mikor kell tárgyalni és a szükséges tájékozódást megszerezni. Ha a bejelentés bár a határidő után, de a tárgyalás előtt oly időben történik, hogy a vagyonsfelügyelő jelentésében a követelés felől nyilatkozhatik, a kérdés tárgytalan; ha azonban a hitelező ez idő után jelentkezik, pl. csak magán a tárgyaláson, megeshetik, hogy a követelés fennállta és összege tekintetében még az adós sem tud nyomban nyilatkozni, annál kevésbé képes a vagyonsfelügyelő és esetleg a többi hitelezők és a bíró a kérdésben állást foglalni, úgy hogy ebből az okból a tárgyalás elhalasztása válik szükségessé (10. § 4. bek.: »fontos ok«). E szükség nem merül fel akkor, ha már a tárgyaláson nyilvánvaló, hogy a szavazás eredményén nem történik változás, akár számbaveszik az utólag jelentkezett hitelező szavazatát, akár pedig nem; és ebben az esetben a bíró a tárgyalást nem fogja elhalasztani és a későn jelentkezett hitelező esetleg, ha az adós elismerő nyilatkozatot nem tehet, elesik a kielégítési végrehajtás kérésének jogától (62. §).¹ Ha ellenben a tárgyalás elhalasztása következik be, akkor indokolt lesz a későn jelentkezett hitelezőt, aki az új tárgyalást okozta, az ebből eredő költségben marasztalni (Pp. 431. §., Cst. 143. § 3. bek.).

¹ A jogszabály helyes alkalmazása: Bpesti T. 1924 dec. 19., 8. P. 12.507. szám. Másiként az 1925 márc. 10-én életbelépett osztrák novella 18. c. (44. § 3. bek.).

II. Azok a hitelezők, akik nem a bíróság székhelyén laknak, a szavazás befejezéséig a bíróhoz benyújtott írásbeli beadvány útján is szavazhatnak. Közömbös a *telep helye*; egyedül a lakás irányadó. A szavazó beadványt közvetlenül a bíróhoz kell címezni és juttatni; az nem megy a főljástromirodába. A beadványon, ha az nincs ügyvédi ellenjegyzéssel ellátva, az aláírásnak bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesítve kell lennie (41. § 3. bek.). Az írásbeli szavazatot a szavazás befejezéséig vissza lehet vonni. A visszavonás után a hitelező a tárgyalás előtt írásban eltérően is szavazhat s ugyanezt teheti a tárgyaláson szóval.

44. §.

Ha bejelentett követelésen zálogjog áll fenn, a szavazati jog a biztosított követelés értéke erejéig a záloghitelezőt, az esetleges többlet erejéig pedig a bejelentőt illeti meg.

I. Ha a bejelentett követelés el van zálogosítva, a záloghitelező jogait az egység csak az ő, az elzálogosított követelés értékével biztosított követelése erejéig csorbitja, mert ha e követelését megkapja, az esetleges fölösleget az ő adósának volna köteles kiadni. Ez az adós pedig, az elzálogosított követelés tulajdonosa, csak e fölösleg erejéig van az egységben érdekelve, mert ily fölösleg híján a követelés értéke a zálogos hitelezőt illeti meg. Az ő jogait az egység csak a fölösleg erejéig csorbitja. Az elzálogosított követelés tekintetében tehát a szavazati jog a biztosított követelés értéke erejéig a záloghitelezőt, az esetleges többlet erejéig pedig az elzálogosító hitelezőt illeti meg. A mondottak megfelelően állanak akkor is, ha az elzálogosított követelésen még *alzálogjogok* is állanak fenn.

II. A megosztás közömbös és ezért mellőzendő lesz akkor, ha a bejelentőtársak szavazata azonos, mert akkor az egész követelést az egység mellett vagy az ellen kell számbavenni. A megosztás tehát csak akkor szükséges, ha a társak közül egyesek az egység mellett, mások pedig az egység ellen szavaztak.

III. Nem szól a R. arról az esetről, mi történjék a szavazati joggal, ha a követelés többeket illet közösen. A kérdés egyszerű, ha a részesek ugyanazt a szavazatot adják, mert a R. nem kíván személyes többséget, tehát csak a töketöbbség az irányadó (48. §). Mi történik azonban, ha a részesek közül egyesek az egység mellett, mások az egység ellen szavaznak? Rendelkezés híján nem fog más hátramaradni, mint hogy a bíró nyomozó hatalmával (14. §) élve, megállapítsa a részesek arányát, azaz foganatosítson mintegy képzeletbeli közösségmegszüntetést (v. ö. polg. tkv. javaslata, képviselőházi szöveg, 944., 952., 953., 1404., 1405. §-ait) és ennek eredményéhez képest ossza meg a szavazatokat. *Egyetemleges* követelésnél azonban a hitelezőtársaknak, ha szavazni akarnak, a szavazat tekintetében meg kell egyezniük, ellenesetben ők a szavazásban nem vehetnek részt, mert egységi ajánlat elfogadása nem oly nyilatkozat, amelyet az egyik társ a többiek nevében megtehetné (v. ö. polg. tkv. jav. 951. §). A kizárás eredménye természetesen az lenne, hogy a követelést, mint az egység ellen szavazót veszik számba.

IV. Ha a hitelezőség tekintetében több személy közt vita merül fel (u. n. »Practendentenstreit«, v. ö. Pp. 82. §), a bíró dönt.

Sem a III., sem a IV. alatti döntés nem praesjudikál az érdekelt hitelezők közt, vagy a köztük és az adós közt fennálló magánjogi viszony tekintetében és ugyanez áll elzálogosított követelés esetére is.

45. §.

Az adós fel- vagy lemenő ágbeli rokonát vagy sógorát, oldalágbeli rokonát az unokatestvérig bezárólag, házastársát és jegyesét, testvérének házastársát és házastársának testvérét szavazati jog csak annyiban illeti, amennyiben az egységi ajánlat elfogadása ellen szavaz. Ugyanez áll azokra is, akik az illető követelést a nevezettekől élők közötti jogüggyellett szerezték, ha a jogutódlás az eljárás megindítását követte vagy az eljárás megindítását megelőzőleg egy éven belül történt.

I. Az adós közeli rokona vagy sógora az adóshoz való e viszonyánál fogva oly mértékben érdekelt, hogy az egység elfogadása mellett adott szavazatának nincs bizonyító ereje abban az irányban, hogy az egység létrejötte az összes hitelezők érdekében áll. Az ő akaratelhatározását nem az a cél vezeti, hogy a hitelezőkre minél kedvezőbb egység jöjjön létre, hanem az a személyes viszony, amely közte és az adós között fennáll. Igaz, hogy az ilyen személyes viszony fennállhat az adós és oly hitelező között is, aki neki nem rokona. Azonban felette ritka, hogy valaki az önzetlenségben annyira menjen, hogy az adós kedvéért az az ellen fennálló követelésből az elkerülhetetlennél többet veszítsen; az adóssal való összejárását pedig büntető rendelkezések tilalmazzák. Ennélfogva mégis csak a közeli rokon az, akinél a szavazat objektivitását érdekeltége oly mértékben veszélyezteti, hogy őt a szavazásból bizonyos esetekben ki kell zárni. V. ö. még fent a 42. §-hoz II. alatt.

II. A közeli rokon és sógor sincs elzárva attól, hogy az egység elfogadása ellen szavazzon. Ebben az irányban ő rendszerint személyileg nem érdekelt és ily szavazata a hitelezők többségi akaratnyilvánítását nem hamisítja meg.

III. Nehogy a rokon a tilalmat fiktív engedménnyezéssel kijátszsa, azt ki kellett terjeszteni a rokon jogutódaira is, ha a követelés megszerzése oly időben történt, amikor annak célja feltehetőleg a szavazás eredményének befolyásolása volt. Körülményes bizonyítások kikerülése végett a R. a rokonokkal azonos elbánás alá vonja azokat, akik a 45. § rokon és sógori kategóriáiban szereplőktől élők közötti jogüggyellett szerezték meg a bejelentett követelést, — de csak akkor, ha a jogutódlás: a) az egységi eljárás megindítása után, vagy b) ha az egységi eljárás megindítását megelőzően egy éven belül történt.

Nem tesz különbséget, ha a rokon az adósért a fizetőképzetlenség beállta előtt kezességet, váltókötelezettséget vagy más egyetemleges kötelezettséget vállalt, és az adós helyett ennek alapján az eljárás megindítását megelőző egy éven belül fizetést teljesített és ez alapon a követelést megszerezte (v. ö. 33. §). Ellenben másként áll a dolog, ha a rokon követelését más, nem rokon, a kritikus időn belül »váltja magához« (33. § 3. bek.). Az ilyen beváltó a követelést nem »jogüggyellett«, hanem »jogszabálynál fogva« (*cessio legis*) szerezte meg,

másfelől pedig a garáns szerepét nem szabad megnehezíteni, hanem ellenkezőleg, támogatni kell. Ugyanez áll, ha a »beváltó« a tartozás az eljárás megindítása után a par conditio creditorum épségbentartásával (v. ö. 54. § 2. p.) fizeti ki és a követelést a 33. § 3. bek. értelmében váltja magához.

IV. Ha a szavazásból kizárt rokon vagy sógor szavazati jogát nem gyakorolja, követelése a szavazatok többségének megállapításánál számításba nem jön (48. § 1. bek. 2. mondat). E rendelkezés közelebbi értelméről lásd alább a 48. §-nál.

46. §.

A szavazásban való részvételre kell bocsátani azt a hitelezőt is, akit szavazati jog egyáltalán nem, vagy csak kisebb összeg erejéig illet, vagy akinek szavazati jogát az érdekeltek valamelyike kifogásolta. A bíró az egyesség jóváhagyása tárgyában hozott végzésben állapítja meg, vajjon a szavazat számbaveendő-e és mily összegben.

I. E § rendelkezései lehetővé teszik, hogy a bíró csak akkor döntsön a szavazati jog felől, amikor már a szavazást megejtették és be is fejezték. Ebből folyólag a tárgyalást is jobban lehet koncentrálni, mert a szavazati jogra vonatkozó akadémikus vitáknak elejét lehet venni. A szavazási processus maga is gyorsabb lesz, ha az eredményt a bíró csak utóbb, esetleg az érdekeltek távollétében állapítja meg, mintha ennek a tárgyalás hevében és nyomban kellene megtörténnie.

II. A § rendelkezése folytán a bíró a tárgyaláson mindenkit szavazásra bocsát, aki követelését kellő időben bejelentette, vagy a bejelentési határidő elmulasztásának vétlen voltát legkésőbb a tárgyaláson valószínűsítette (43. § 2. bek.). A szavazati jog elleni kifogások tekintetében tehát arra szorítkozik, hogy azokat jegyzőkönyvbe vegye. Ha a kifogások folytán vagy akár hivatalból is utóbb még valamely tény tisztázása szükséges, ezt maga vagy a vagyonfelügyelő közbejöttével foganatosítja. Szükség esetén a beszerzett adatokra az érdekelteket meghallgathatja (15. §). Csak mindezek megtörténte után állapítja meg, mely szavazatot mily összegben vesz számba és mily összegben nem vesz számba. E célra szolgál a táblás kimutatás 8. rovata, amelyre nézve v. ö. a R. végrehajtása tárgyában kibocsátott 61.000/1915. I. M. számú rendelet 4. §-át.

A bíró a szavazásból kizárhat oly személyt is, akinek szavazásra bocsátása ellen sem az adós, sem valamely hitelező kifogást nem tett. A R. ezt azzal hozza kifejezésre, hogy a »vagy« szócskával szembeállítja egymással azt a hitelezőt, akit szavazati jog nem illet, azzal, akinek szavazati jogát az érdekeltek valamelyike kifogásolta. Az a kérdés tehát, vajjon a szavazat számbavételét gátló valamely ok fennforog-e, az officiozítás körébe tartozik. A kérdés a gyakorlatban többek közt abban az alakban is felmerülhet, hogy váltóhitelező (esupán váltó alapján) jelenti be követelését, azonban az eredeti váltót sem a bejelentéshez nem csatolja, sem a tárgyaláson fel nem mutatja. Minden szempont mellett szól, hogy ilyenkor a bíró a szavazati jogot esetleg hivatalból is megvonhassa; azonban kívánatos, hogy a hitelezők a hirdet-

ményben a váltó vagy más értékpapír fel nem mutatásának ilyen lehető következményére előzetesen figyelmeztetessenek.

III. A bíró az egyesség jóváhagyása tárgyában hozott végzésében állapítja meg hivatalosan, mely szavazatokat mily összegben vesz számba. A bírónak e részben nincs discretionarius joga, hanem a R. 42—45. §-ainak imperatív rendelkezéseihez van kötve. A szavazatok számbavételét rendszerint nem szükséges külön megindokolni; ellenben a számba nem vétel okait minden egyes pontra nézve tüzetesen ki kell fejteni.

A gyakorlat afelé hajlik, hogy kétes vagy gyanús követelés számbavételét mellőzze. Így a Bpesti Tábla 1924 dec. 19-én, 8. P. 9657. szám alatt kelt végzésében mellőzött egy követelést, mert per alatt áll s egy másikat, mert a hitelező feltűnően néző az adóssal szemben. Az első ok — a követelés peres volta — mindenesetre nem meggyőző, mert a R. intenciója szerint az egyességi bíró önállóan döntsön a számbavétel felől, tekintet nélkül a követelés peres voltára.

Az idegen valutában bejelentett követeléseket magyar koronára átszámítva kell számbavenni. Ennek figyelmen kívül hagyása feloldási ok: Debreceni T. 1923 dec. 4. P. I. 2735. sz.

IV. Az egyességi eljárás elvileg nem foglalkozik a bejelentett követelések érdemleges megbírálásával és így a szavazati jogot nem lehet a megállapított követelésekre korlátozni, mint a csődben. Az egyességi eljárásban a követeléseket a bíró csak a szavazati jog megállapítása végett teszi vizsgálat tárgyává, egyébként pedig csak annak megállapítására szorítkozik, hogy a követelést az adós elismeri-e, vagy bármilyen tekintetben kifogásolja-e.¹ Az első esetben ez az elismerés, mint bíróság előtti elismerés, maga után vonja a végrehajthatóságot (62. §); az utóbbi esetben az egyességi eljárásnak az adós és a hitelező közti jogviszonyra semmi kihatása nincs.

A csődönkívüli kényszer egyességi eljárásban a bíróság a bejelentett követelések valódiságát és fennállását csak a szavazati jog megadása szempontjából bírálja és így a bejelentő hitelezőtől a bizonyítékok oly szigorú beszolgáltatását, mint itéleti marasztalás esetén, kívánni nem kell. Mint-hogy B. J. hitelező követelését az adós elismerte, a hitelező pedig annak fennállását és valódiságát a bemutatott eredeti váltóval és a Z. M. G. Takarékpénztár becsatolt nyilatkozatával, mely szerint a tartozást az adós cég helyett a bejelentő hitelező vállalta és elfogadmányával rendezte, — igazolta: ezeknél fogva követelésének teljes összege erejéig meg kellett adni a szavazati jogot. (Pécsi T. 1922. május 11. P. IV. 493. sz.)

Az a kérdés, vajjon valamely hitelezőnek szavazati joga legyen-e vagy ne legyen, az adósra nézve egészen más szempontokból fontos, mint az, vajjon követelése fennáll-e, mily összegben áll fenn és esedékes-e? Az adóst az első kérdésben a maga állásfoglalásánál a normális esetben az vezet, hogy lehetőleg az egyesség mellett szavazó hitelező teljes szavazati jogot gyakoroljon, az egyesség ellen állást foglaló hitelező pedig ne szavazzon; míg a másik kérdésben érdeke az, hogy

¹ Így helyesen Pécsi T. 1923 május 3. P. IV. 797. sz.

oly követelés, amelyet nem, vagy nem teljesen fennállónak tart, ne váljék ellene végrehajthatóvá. Minthogy mindkét irányban egyszerre kell nyilatkozni, könnyen megeshetik, hogy az eljárás e rendje őt megteveszti s amikor véleménye szerint csak a szavazati jog kérdésében nyilatkozik, utóbb meglepetve látja, hogy a követelés ellen fennálló érdemleges kifogásairól is lemondott. Ezért e ponton a bíróra az a feladat hárul, hogy az adóst nyilatkozatai kettős jogkövetkezményére behatóan figyelmeztesse, őt a kellő kitanítással idejekorán lássa el (Pp. 225. § 4. bek.) és mindennek megtörténtét a jegyzőkönyvben is tanúsítsa.

Szavazás.

47. §.

(1) A szavazás tárgya az egész egyességi ajánlat elfogadása vagy el nem fogadása.

(2) Ha az adós betéti üzlettel foglalkozó intézet vagy más ily cég és az egyességi ajánlat a betéti könyvön alapuló, de a 31. § 3. bekezdésének hatálya alá nem eső követeléseket kedvezőbb hányadban vagy másnemű kedvezőbb elbánásban részesíti, azok a hitelezők, akik az ilyen kedvezményben nem részesített követelést jelentettek be, a kedvezmény meg vagy meg nem adása felől külön szavaznak és a bíró az egész egyességet csak ennek megtörténte után bocsátja szavazás alá. Ha a külön szavazás során a szavazásra jogosultak tőke szerint számított egyszerű többsége a kedvezmény megadásához hozzájárult, az egyességi ajánlatot változatlanul, ellenesetben pedig a külön kedvezményre vonatkozó intézkedések elhagyásával kell szavazás alá bocsátani.

I. A szavazás az egyességi ajánlat felől egyszerű szavazással vagy «neme»-mel történik. Nem lehet az ajánlat egyes részeit elfogadni, más részeit el nem fogadni és nem lehet más tartalmu ajánlatot elfogadni, mint amelyet az adós tett.

A R. 47. és 49. §-ai értelmében szavazás tárgyát az egyességi ajánlat azzal a tartalommal képezi, mellyel azt az adós előterjesztette. Hivatalból jogkövetkezményeket megállapító kiegészítésnek nincs helye. Adós egyességi ajánlata a kifogásolt rendelkezést nem tartalmazta és ez a tartalom szavazás tárgyát nem is képezte. (Pécsi T. 1925 márc. 2. P. IV. 314. sz.)

A szavazás rendszerinti módja az, hogy a hitelező szavazatát előszóval a bírónak jelenti be, az az illető követelés összegét (táblás kimutatás 6. rovata) a táblás kimutatás 7. rovatának megfelelő alrovatába bevezeti és a hitelező ennek akaratával egyező voltát a táblás kimutatás 9. rovatába vezetett aláírásával tanúsítja.

A szavazás alakszerűsége tekintetében egyébként a bíró szabadon intézkedik; általában a szavazásnak nem kell titkosan történnie; ha azonban jogosulatlan befolyásoktól lehet tartani, a bíró titkos szavazást rendelhet el.

II. Az I. alatt az 1. bekezdésben ismertetett elv alól a R. egyetlen kivételt tesz betéti üzlettel foglalkozó adósok kényszeregyességében. A kényszeregyesség nincs kizárva a Pénzügyintézet Központ törvény-szabta közreműködése (1916 : XIV. t.-c. 7. §., 920/1917. M. E. sz. rend.) dacára sem (v. ö. az utóbb id. rend. 4. §-át). A 31. § 3. bek. értelmében száz koronán aluli betétek előnyös kielégítésre tarthatnak igényt; a jelen § 2. bek. megengedi, hogy a száz koronán felüli betétek javára is külön kedvezményeket állapítson meg az egyesség. Amíg a 100 koronás értékhatár valorizálása tekintetében intézkedés nem történik, addig persze csak a jelen § 2. bek.-ben foglalt rendelkezés aktuális.

A betevők külön előnyben részesítése abban találja okát, hogy ők tulajdonkép quasi dologi hitelezők, akik az adóssal csak formailag állanak kötelmi jogviszonyban, lényegileg azonban az adóssra bízott érték tekintetében visszakövetelési joguk van. Őket tehát tulajdonkép teljes összegben kellene kielégíteni és csak kompromisszum eredménye, ha a R. megfelelő többségi hozzájárulás hiányában őket is a kvótára szorítja. Ily egyesség azonban csak úgy jöhet létre, ha ehhez a külön kedvezményhez a nem kedvezményes hitelezők egyszerű töket többsége hozzájárul. Hogy ez megtörténhessék, előbb a külön kedvezmény felől kell a szavazást megejteni. Ilyenkor tehát kettős szavazás fog helyt. A külön szavazásról külön jegyzőkönyvet is kell felvenni, mert a táblás kimutatás a megfelelő rovatot nem tartalmazza. Helyes lesz ezt a külön jegyzőkönyvet a táblás kimutatáshoz hasonló rovatban alakban készíteni.

A részletekre térve, ha az egyességi ajánlat ilyen intézkedést tartalmaz, külön kategóriába esnek azok a hitelezők, akik az ajánlat értelmében speciális kedvezményeket kapnának (első kategória) és külön kategóriába azok a hitelezők, akiknek követelése nem alapul betéti könyvön (második kategória). Ily esetben elsősorban is a második kategóriába eső hitelezők szavaznak, és pedig külön arra nézve, hogy vajjon a tervbe vett kedvezményt megadják-e a betéti hitelezőknek és e kérdésben természetesen a betéti hitelezők nem szavaznak. Csak a második kategóriabeli hitelezők szavazása után bocsátja a bíró szavazás alá az egész egyességet, amely szavazásban már mindkét kategóriabeli hitelező résztvehet, — amikor is a szavazás tárgya az, hogy a hitelezők az egész egyességi ajánlatot elfogadják-e vagy nem.

Másként fogja most már a bíró az egész egyességi ajánlatot szavazásra feltenni akkor, ha a második kategóriabeli hitelezők a kedvezmény megadása mellett szavaznak és másként, ha az ellen szavaznak. Ha a kedvezmény megadása mellett döntenek a hitelezők, úgy az egyességi ajánlatot változatlanul bocsátja szavazás alá a bíró, míg ellenesetben a külön kedvezményre vonatkozó intézkedések elhagyásával. A második kategóriabeli (nem betéti) hitelezők a kedvezmény megadása vagy meg nem adása kérdésében egyszerű többséggel határoznak, amely többség az e kategóriában képviselt tőke (és járuléka) szerint igazodik. A «tőke» kifejezés a 2. bek. 2. mondatában csak a személyes többség kizárását, de nem a járulékok számbavételének is kizárását célozza.

III. A 15.700/1925. I. M. sz. rend. tekintetében v. ö. fent 19. I.

Megkivánt többség. A szavazás ismétlése.

48. §.

(1) Az egyességi ajánlatot akkor kell elfogadottnak tekinteni, ha az azt elfogadó hitelezők követeléseinek összeg szerint legalább kétharmad részét teszik ki valamennyi hitelező követelésének, akit szavazati jog illet. Ha a 45. §-ban említett személy szavazati jogát nem gyakorolja, követelése a szavazatok többségének megállapításánál számításba nem jön.

(2) Ha az 1. bekezdésben meghatározott többséget nem lehetett elérni, a bíró az adós nyomban előterjesztett kérelmére tizenöt napon belül eső újabb határnapot tűzhet ki.

(3) Az újabb határnapra a kitűző végzés kihirdetésekor jelen nem volt érdekelteket a 11. és 12. § rendelkezései szerint kell megidézni.

(4) Az újabb határnapon az előbb előterjesztett szavazatot megtartja hatályát, hacsak a hitelező meg nem változtatja.

(5) A szavazás megismétlését a bíró mellőzheti, ha nyilvánvaló, hogy az újabb szavazás az előbbi szavazás eredményén az egyességi ajánlat elfogadása vagy el nem fogadása szempontjából nem változtatna.

I. A többség akkor van meg, ha az egyesség mellett le: dott szavazatok tőke és járulékok szerint összeszámított összege legalább kétharmada valamennyi szavazásra jogosult követelésnek. A kétharmad többséget tehát csak a bejelentett követelések után kell számítani. Ehez képest az olyan követelés, amely csak a vagyonkimutatásban szerepel, de amelyet még a tárgyaláson sem jelentettek be, a szavazatok végösszegének megállapításánál figyelembe nem jön. Ellenben a bejelentett követelést, ha a hitelező a tárgyaláson meg nem jelenik vagy nem szavaz, mint az egyesség ellen szavazót veszik számba. Ez egyúttal visszatartja az adóst koholt követelések bejelentésétől, mert ha a nemlétező hitelező nem jelent meg, szavazata az egyesség ellen jön számba.

A R.-ben foglalt tiltó korlátozás hiányában nincs jelentősége annak, ha a hitelezőknek számbavehető szavazattal nem bíró tulnyomó többsége a javaslat ellen szavazott, mert csak a R. 46. §-a szerint számbaveendő szavazatok döntőke. (Bpesti T. 1925. január 30., 8. P. 14.424. sz.)

II. Ha a 45. §-ban említett rokon vagy sógor szavazati jogát nem gyakorolja, követelése a szavazatok többségének megállapításánál nem jön számba. E rendelkezés nélkül az olyan rokon is meghiusíthatná az egyébként a kellő többséggel rendelkező egyességet, aki nem is szavaz, mert a fentemlítették értelmében szavazatát az egyesség ellen szavazók között kellene számbavenni. Ez nyilván helytelen volna, mert ha a nem rokon hitelezők körében az egyességnek megvan a többsége, nincs ok arra, hogy a szavazati jogát nem is gyakorló rokon pusztán léte az egyességet szétrobbanthassa.

III. Ha az első tárgyaláson a szükséges többséget nem lehetett elérni, az egyességi ajánlat még nincs végleg elvetve, mert az adós kérheti, hogy a bíró tizenöt napon belül eső újabb határnapot tűzzön ki. Minthogy a bíró mérlegelheti, vajjon helyt adjon-e a kérelemnek, ezt nem fogja tenni, ha semmi remény nincs arra, hogy az új szavazásnál a szavazatok aránya az egyesség előnyére meg fog változni. Az újabb határnapon az előbb leadott szavazatot megtartja a hatályát, hacsak a hitelező kifejezetten vissza nem vonja vagy eltérően nem szavaz. Ha nyilvánvaló, hogy a szavazatok aránya az új tárgyaláson nem változott meg oly mértékben, hogy az eredményt befolyásolná, kár volna a szavazás körülményes proceduráját megismételni; ilyenkor tehát ezt a bíró mellőzheti.

Nem kell új határnapot kitérni csak azért, mert az adós ajánlatát a tárgyaláson a hitelezők javára módosította (5. § 1. bek.). A módosított ajánlat felől nyomban lehet tárgyalni és szavazni és a meg nem jelent hitelezőt úgy kell tekinteni, mint aki a megjavított ajánlathoz sem járult hozzá. Csak ha a megjavított ajánlat a kellő többséget el nem nyeri, lép akcióba a jelen § 2. bek.

Ha az adós a szavazás megismétlése céljából elrendelt tárgyaláson egyességi ajánlatát módosítja, a bíróság ezt a módosítást figyelembe venni tartozik, amennyiben az a hitelezők javára történt (Bp. T. 1917. jan. 22., P. I. 46. sz. H. jog Tára, I. 15. szám).

A R. 48. §-a nem képez akadályt arra, hogy az adós egyességi ajánlata felett már megismételt szavazás után is a kényszerregyességi eljárás 10. §-a alapján fontos okból a tárgyalást elhalasszák és azon az adós által módosítandó ajánlatot további tárgyalás, szavazás és esetleg elfogadás alá bocsásásuk (Bp. T. 1920. dec. 9., 8. P. 4398. sz. H. jog Tára II. 53. szám).

IV. E kérdésben a R. példátlanul enyhe. Egy kis összeállítást készítettem arról, hogy a különböző törvények milyen többségeket kívánnak meg. Előrebocsátom, hogy egyetlen egy sincs, amely megelégednék a követelések összegszerű többségével, hanem valamennyi a szavazáskor jelenlevő hitelezők fejenkénti többségét is megkivánja és pedig kvalifikált mértékben.

Ország	Fejenkénti többség	Összegszerű többség
Svájc	$\frac{2}{3}$	$\frac{2}{3}$
Olaszország	$\frac{1}{2} + 1$	$\frac{3}{4}$
Belgium	$\frac{1}{2} + 1$	$\frac{3}{4}$
Neuchâtel	$\frac{2}{3}$	$\frac{3}{4}$
Genf	$\frac{1}{2} + 1$	$\frac{3}{4}$
Spanyolország	$\frac{1}{2} + 1$	$\frac{3}{5}$
Portugália	$\frac{2}{3}$	$\frac{2}{3}$
Anglia	$\frac{1}{2} + 1$	$\frac{3}{4}$
Franciaország	$\frac{1}{2} + 1$	$\frac{3}{4}$
Németország	$\frac{1}{2} + 1$	$\frac{3}{4}$
Ausztria	$\frac{1}{2} + 1$	$\frac{3}{4}$

V. ö. továbbá *Meszlény a Pester Lloyd* 1925 február 17-iki reggeli lapjában, id. cikk. A $\frac{1}{2}$ -nyi tőketöbbségen felül személyes kétharmadtöbbséget is kíván meg egyébként a magyar Cst. 212. §-a is. V. ö. alább a 68. §-nál.

Az egyesség tartalma.

40. §.

(1) Amennyiben ebből a rendeletről más nem következik, azokat a hitelezőket, akiket előnyös kielégítés nem illet, az egyességben egyforma elbánásban kell részesíteni.

(2) Az egyességben meg lehet állapítani az adós részéről kifogásolt követelések biztosítását és annak közelebbi módosításait. A biztosítás terjedelme és módosításai nem lehetnek kedvezőbbek, mint amelyeket az egyesség hasonló természetű nem kifogásolt követelések kiegyenlítésére megállapít.

(3) Az egyesség úgy intézkedhetik, hogy az eljárás befejezetté nyilvánításának előfeltétele alatt érvénytelen és az 55. § értelmében törölendő jelzálogjogi bejegyzés ranghelye fennmarad az egyességben meghatározott oly újabb jelzálogjognak javára, amely a törölnél nem terhesebb és amelyet az érvénytelen jelzálogjog törlésétől számított egy év alatt jegyeznek be. Az 51. § rendelkezései megfelelően ide is kiterjednek.

I. E § három rendelkezést tartalmaz:

1. azt, hogy amennyiben a R.-ből más nem következik (v. ö. 47. § 2. b.k.), ama hitelezőket, akiket előnyös kielégítés nem illet meg, az egyességben egyforma elbánásban kell részesíteni;

2. azt, hogy az egyességben meg lehet állapítani, mikép és minő módosítások mellett biztosítottassanak azok a követelések, amelyeket az adós kifogásolt;

3. azt, hogy az eljárás befejezetté nyilvánításának előfeltétele alatt érvénytelen és így az 55. § értelmében törölendő jelzálogjogi bejegyzés rangsorát az egyességben fenn lehet tartani olyan újabb jelzálogjognak javára, amely a törölnél nem terhesebb és amelyet az érvénytelen jelzálogjog törlésétől számított egy év alatt jegyeznek be.

II. E § 1. bek. állapítja meg a *par conditio creditorum* elvét. Ez az elv imperatív szabályként van kimondva és attól nem lehet eltérni akkor sem, ha a megjelent hitelezők beleegyeznének abba, hogy az egyesség őket kedvezőtlenebb elbánásban részesítse. Noha vagyoni jogokról általában le lehet mondani és noha egyes hitelezőtől függ, hogy az egyesség alapján részére járó összeget egészben vagy részben az adósnak utóbb elengedje, magában az egyességben az egyenlőség elvének kell uralkodnia.

Az egyenlőségnek azonban csak a hitelezőkre kell vonatkoznia s pl. nincs akadálya annak, hogy a közkereseti társaság egyik tagja mentesüljön, másik tagja pedig ne mentesüljön a kvótát meghaladó tartozások alól (Bp. T. 1918 jan. 15., 7. P. 7838/1917. sz. Hiteljogi Dtár XII. 66. L.).

Kérdés, vajjon sérti-e az egyenlőség elvét az olyan egyesség, amely szerint a felajánlott hányadot pusztán a *tőkekövetelések után* kell számítani? Az ilyen egyesség azt jelenti, hogy a régebbi idő óta hátralékos tartozások után, amelyek kamata felszaporodott, az adós

kevesebbet fizet, mint az újabbak után. Ez pedig sérti a *par conditio*-t, tehát az ilyen egyességet nem szabad jóváhagyni, hacsak a plus-engedmény nem oly elenyészően csekély, hogy a *minima non curat* jelszava van helyén. Így az *egri* kir. törvényszék jogerősen jóváhagyott egy kényszeregyességet, amelynek értelmében a pénzhitelezőkre (v. ö. fent a 42. §-nál VI. alatt) egy meghatározott későbbi határidőben nyerne kielégítést, mint az áruhitelezők, ennek ellenében azonban a közbeeső időre követelésük után kamat jár. Az egyenlőség elvét tehát nem kell a matematikai egyenlőség mértékével mérni.

Így Bpesti Tábla: A kényszeregyességi eljárás folyamán létrejött egyesség jóváhagyása meg nem tagadható az összes hitelezők egyenlőség elbírása elvének megsértése címén akkor, ha a panasz alapjául szolgáló egyes hitelezőknek jutott előnyök elenyészően csekélyek (Bp. T. 1920. jul. 19.; P. VI. 3123. sz. H. jog. Tára II. 52. szám; 1924. dec. 13., 8. P. II. 160. szám).

Figyelembe jön az is, hogy a R. általában, pl. a többség megállapításánál (48. §) nem tesz különbséget tőke és járulék közt. V. ö. továbbá 34. § is.

Az a kérdés is felmerült, vajjon az a hitelező, akivel az adós az eljárás megindítása előtt kiegyezett, egész követelését bejelentheti-e és egész követelése után kapja-e az egyességi hányadot, vagy csak a magánegyesség értelmében fennmaradt összeg után? Könnyű a válasz, ha a hitelező az egyesség be nem tartása esetére kikötötte — miként ez szokás — az eredeti követelés feléledését, és az adós tényleg nem tartja be a vállalt kötelezettséget. De hátha nincs ilyen kikötés, vagy hátha az adós pontosan eleget tett kötelezettségének? Ha a magánegyesség a fizetőképтелenség beállta előtt létesült, kétségtelenül az egyességi összeg az irányadó, mert az egyesség a követelés elengedett részét megszünteti (polg. tkv. tjav. biz. sz. 1048. §). Ha azonban a magánegyesség a fizetőképтелenség állapotában és a hitelező részéről ennek tudatában jött létre, az egyedül kielégítő megoldás az, hogy az eredeti követelés az irányadó. Ellen esetben az egyenlőség elvét nemcsak hogy megsértették, hanem annak a hitelezőnek a rovására sértették meg, aki belátva az adós szorult helyzetét, a magából áldozva igyekezett rajta segíteni. Az ilyen hitelezőt nem büntethetjük azzal, hogy ő az önként tett engedmény levonása után számított kvótával érje be, tehát csak a kvótának a kvótáját kapja meg. Az adósnak az anyagi csőd állapotában amúgy is csak egyenlőség és oly hányad mellett szabad egyezkednie, amely akkor vagyoni helyzetének megfelelő (54. § 2. p.). Ha utóbb kényszeregyességre jut a dolog, az ez alapon fizetett összeg tulajdonképpen nem egyéb, mint egyes hitelezőknek adott előleg az egyességi kvótára. Ha a követelés jogilag nem is éled fel, számítászerűleg a feléledés állapotából kell kiindulni. Egyébként ez a kérdés érdemileg csak az egyességi eljárás befejezése után esetleg előálló perben dől el; az egyességi eljárásban csak azt kell eldönteni, mely összeg után számítandó a szavazat? Az előbb jelzett elvből kifolyólag szempontból is helyesebbnek tartom, ha a kiegyezett hitelező a maga egész követelésével szavaz, levonva belőle azt, amit az adós tényleg fizetett. A szavazás kérdésénél a hitelezői érdek szempontja a döntő (l. fent a 42. §-hoz II. alatt); a hitelezői érdek pedig a fentiekből kifolyólag az egész eredeti követelés erejéig áll fenn.

III. Az egyenlőség elve természetesen nem terjed ki az előnyös kielégítésre jogosult hitelezőkre és azokra, akiknek javára ked-

vezmény megadását a R. külön megengedi (pl. takarékpénztári betevők). Azonban az utóbbiakra nézve is annyiban érvényesül a par conditio elve, hogy őket egymás között ismét egyforma elbánásban kell részesíteni.

IV. A R. álláspontja szerint a bíróság nem gondoskodik arról, vajjon az adós utóbb kötelezettségeit teljesíti-e és nyújt-e erre vonatkozólag a hitelezőknek és milyen biztosítékot. Erről tehát magának az egységnek kell gondoskodnia harmadik személyek jótállási nyilatkozatai, ingó vagy ingatlan zálog adása, az adós üzletének ellenőrzése stb. útján. A 2. bek. rendelkezései ehhez képest csak megengedő jellegűek. Amennyiben az egység nem végrehajtható közokirat, annyiban a hitelező a követelés érvényesítésénél a per útjára van utalva. De még a végrehajtható egység mellett is fontos érdekük lehet a hitelezőknek, hogy az esetleg őket különben megelőző oly hitelezőkkel szemben, akikre az egység nem hat ki (pl. Cst. 65. § 2. p., R. 36. § 2 p.), a kielégítés elsőbbségét maguknak biztosíthassák. Ez okból ezek a biztosítékok az egységben igen fontos szerepet játszanak.

A csődeljárásban a vitás követeléseket feltétlenül biztosítani kell. Ezt megszabhatja a csődtörvény, mert ott felszámolás van és a követelést csak akkor tekintik vitásnak, ha a kifogásolás a tömeggondnoktól vagy valamelyik hitelezőtől ered. Az egységi eljárásban nincs felszámolás és a követelés akkor vitás, ha az adós kifogásolja. Nagy tehát a veszély, hogy koholt követeléseket jelentenek be, amelyek biztosítása az adós vagyont erősen megterheli, különösen ha a többi hitelezőnek nincs módjában kimutatni, hogy a bejelentett követelés fenn nem áll. Ezért nem lehet a bírónak róni a döntést afelől, vajjon valamely vitás követelést biztosítani kell-e, vagy nem.

Ha az egység nem intézkedik, a 62. § 2. bekezdésében foglalt szabály áll be és az adós ellen az egységben megszabott lejáratkor biztosítási végrehajtásnak van helye.

Az előnyös kielégítésre jogosult követeléseket a vagyonfelügyelő már az eljárás során is biztosítani köteles, ha a befolyó pénz átvételét magának tartotta fenn és a jelzett célra pénz vagy más vagyonérték rendelkezésre áll (22. § 2. bek.). A takarékbetétek külön biztosítását a 47. § 2. bekezdése teszi lehetővé. Egyébként azonban a biztosításnak nem szabad odáig mennie, hogy a hitelezőt jobb helyzetbe hozza, mintha az adós a követelést elismerte volna; mert vizsás lenne, ha az adós a követelés kifogásolásával előnyt juttathatna a hitelezőnek. Ezért szabja meg általános elvül a R., hogy a biztosítás terjedelme és módzatai nem lehetnek kedvezőbbek, mint amelyeket az egység hasonló természetű nem kifogásolt követelések kiegyenlítésére megállapít. Magától értetődik továbbá, hogy a par conditio elvét a biztosítás tekintetében is szem előtt kell tartani és a kifogásolt követeléseket egymás közt egyenlő módon és rangsorban kell biztosítani.

V. Megeshetik, hogy az adós már az egység megkötése előtt talál oly pénzbért vagy pénzintézetet, amely megfelelő biztosíték ellenében hajlandó az ő rendelkezését financirozni, és ilyenkor azt a ranghelyet, amely a 19. § értelmében érvénytelen telekkönyvi jog törlése folytán felszabadulni, biztosítékul átengedheti már az egységben a garánsnak. Azonban megeshetik az is, hogy az adós nem ilyen szerencsés vagy a pénzvizonyok pillanatnyilag kedvezőtlenek úgy, hogy csak később számíthat az adós arra, hogy financirozót talál. A jelen

§ 3. bekezdésével megengedett egyéves ranghely-fenntartás lehetővé teszi neki, hogy az abban fekvő biztosítékot annak nyujthassa, aki hajlandó arra pénzt adni s így a telekkönyvbe közvetlenül és olcsóbban az kerül, aki máskülönben oda csak kerülő uton, fictiv engedmény útján juthatna.

Még nagyobb mértékben biztosítják az adósok az érvénytelen zálogjogoktól felszabadult ingatlanokban rejlő érték mobilizálását az 51. § rendelkezései (l. e § magyarázatát).

Ha az egység nem él az e § 3. bekezdésében megadott lehetőséggel, a 19. § értelmében érvénytelen jelzálogjogot ugyan törölni kell, ha az eljárást befejezetté nyilvánították (55 §), de egyéb nem történik és a telekkönyvi szabályok értelmében az esetleg hátrább álló önkéntes jelzálogjog lép a törölt jog helyébe. Ezzel természetesen meghiúsulna a 19. § legislatorius célja, mert az érvénytelenné vált zálogjogban rejlő érték nem az adós vagyont és ezzel az egységi hitelezők kielégítési alapját gyarapítaná, hanem a hátrább álló jelzálogos hitelezőt juttatná nem remélt előnyhöz. S nincs kizárva raffinált adósok részéről oly összejátszás sem valamely hozzájuk méltó Strohmannal, hogy a R. intencióit ily önkéntes jelzálogjog bekebelezésével már az eljárás megindítása előtt kijátsszák. Ennek az ellenszere azonban egyszerű: a bíró dolga, hogy a vagyonfelügyelő segítségével a machinációt leleplezze, a hitelezőket a tárgyaláson arra figyelmessé tegye s oda hasson, hogy az egység az e § 3. bekezdésében megadott lehetőséggel éljen vagy a hitelezők az egységi ajánlat elfogadását az ilyen zálogjog töröltetésétől tegyék függővé. Végső esetben a bírónak módjában áll az 54. § 1. pontját alkalmazni és az egység jóváhagyását megtagadni.

VI. Ha az egység a par conditio creditorum elve ellen vét, a bírónak azt nem szabad jóváhagyni (53. § 3. bek.). A bíró a távollévő és ismeretlen hitelezők érdekeinek, akikre az egység szintén kihat (61. § 1. bek.), természetes és törvényes gondviselője. Az ő érdekük pedig elsősorban, hogy az egység mindenkinek egyenlő jogokat adjon. Efelőtt a bíró hivatalból és hatalmának egész súlyával köteles őrködni. A bírói jóváhagyás elsősorban azért szükséges az egység érvényéhez, hogy az egyenlő elbánás elvének érvényesülése biztosítva legyen.

Mint hogy az egységi ajánlat már az eljárás megindítása iránti kérvény mellett fekszik (4. §), a bíró esetleg már az eljárás elején látja, hogy ezt az egységet nem hagyhatja jóvá. Ezt a véleményét nem kell titkolnia. Helyesebb, ha pl. az adósok a tárgyaláson módja van arra, hogy ajánlatát a hitelezők javára módosíthassa (5. § 1. bek.), mintha az eljárás a jóváhagyás megtagadásáig lefolyik s az adós kénytelen másnap helyesbített ajánlattal az egész proecessust újra kezdeni.

VII. A R. nem nyújt közelebbi irányadást az *egység tartalma* tekintetében. A R. nem moratórium-rendelet és nem »Nachlassvertrags-rendelet. Az egység bárminő egyezkedést tartalmazhat az adós és hitelezői között, amely az egység magánjogi fogalmába (v. ö. polg. tkv. javaslata, képviselőházi szöveg, 1441. §) belefér és jogszabályba, a jó erkölcsökbe vagy a közrendbe nem ütközik. Ugy is mondhatnók, hogy az egység tartalma minden lehet, amit polgári perben létesült bírói egység megállapíthat anélkül, hogy annak tudomásulvételét a bíróság kénytelen lenne megtagadni (67. § 1. bek., Pp. 423. §). Ehhez képest az egység megállapíthatja a tartozások hányados teljesítését vagy azok teljes összegének bizonyos határidőben vagy határidőkben való teljesítését vagy kombinálhatja a hányados teljesítést részlet-

fizetéssel; megállapítja az adós üzletének felszámolását (likvidációját), a hitelezők vagy megbízottjuk közreműködésével vagy anélkül; megállapíthatja az adós által vállalt kötelezettségek nem-telejesítésének jogkövetkezményeit az általános szabályoktól eltérően, pl. úgy, hogy valamely egyességi tartozás nemtelejesítésével az egyességben elengedett kötelezettségek újra felélednek (így *Suloky* is a Jogtud. Közl. 1915. évi 50. számában), megállapíthatja azt, hogy „ha az adóst az Isten megsegíti”, az elengedett tartozásokat utóbb megfizetni köteles (u. n. „Gott hilft” záradék), stb.

A *fizetési határidő* tekintetében v. ö. fent a 6. §-hoz.

Külön kiemeltém a likvidációt és a jogvesztés kikötését (*lex commissoria*), mert e kettőhöz néhány megjegyzést kell fűzőm.

Ami az elsőt illeti, az igazságügyminiszter a R. 6. §. értelmében minimális hányadot állapított meg (l. fent a 6. §-nál) s így az egyesség most már csak e korlátok között tartalmazhat oly megállapodást is, hogy az adós egész vagyonát a hitelezők aránylagos kielégítése végett ezeknek rendelkezésére bocsátja; kereskedelmi társaságoknál pedig, hogy a társaság felszámol és a hitelezők a felszámolás eredménye szerint részesülnek aránylagos kielégítésben. A likvidációs egyesség folytán helyt fogó likvidáció csak magánjogi természetű és nem hivatalos jellegű lehet: a likvidátor vagy ellenőr vagy bármi néven a hitelező bizalmi embereként szereplő egyén csak magánmegbízott, aki a mandátum magánjogi szabályai szerint tartozik felelősséggel és számadással annak, akitől megbízatása ered és a hitelezőkkel szemben mindig maga az adós az, aki likvidál, aki erre az egyességben magánjogi kötelezettséget vállalt és annak kellő teljesítésére csak a magán-, a perjog és a végrehajtási jog eszközeivel szorítható.

A Bpesti Tábla erős irodalmi vitát provokált határozatával kimondta, hogy: „A csődönkívüli kényszeregyességi ajánlatnak előre meghatározott hányad, ugyancsak előre meghatározott időben való fizetésére kell irányulnia. Határozott hányad és fizetési határidő nélkül felszámolási (liquidationális) egyességet célzó ajánlat nem terjeszthető elő; másrészt azonban a hányad mérvének és a fizetési idő terjedelmének rendeleti megszorításáig az adós bármily kis hányad és bármily hosszú határidő megajánlásával eleget tett formailag a rendelet követelményeinek” (Bp. T. 1916. febr. 15., P. II. 1090. sz. Hjogi Dtár X. 87. szám).

V. ö. *Suloky*, *Jogt. Közl.* 1916. évi 5., *Szalai* ugyanott 7., *König* ugyanott 9. szám. A határozat bírálatához lásd: *Meszlény*, Likvidációs kényszeregyesség. *Jogt. Közl.* 1916. évi 11. szám.

Éppen ilyen esetben azonban hathatós kényszereszközül kínálkozik a kikötés, hogy az eredeti tartozások felélednek, ha az adós kötelezettségeit nem teljesíti. A R. nem ment edáig, hogy ezt a sokszor tulszigoru kikötést az egyesség önként beálló jogkövetkezményétől állapítsa meg (és e részben nem áll helyt a *Bedő* id. m. 99. s. k. lapján foglalt bírálat), hanem beírta azzal, hogy annak kikötését el nem tiltotta, tehát megengedte. Azonban az egyszerű kvótás egyességeknél és különösen oly adóssal szemben, aki az egyesség betartására elegendő biztosítékot nyújt, helyesebb e kikötéssel takarékosan bánni, mert a tapasztalat bizonyítja, hogy ezt a jogkövetkezményt az adósnak néha pusztán elnézésből származó mulasztása esetében kiméletlen hitelezők felketlenül kihasználják. S mivel az adós egyességi ajánlatát a hite-

lezők hátrányára nem módosíthatja, neki kell mindenekelőtt óvatosságnak lennie, és ezt a kikötést legalább is az eredeti ajánlatba csak akkor belefoglalnia, ha teljesen ki van zárva, hogy a hitelezők az egyességet enélkül is elfogadják.¹

A felszámolás természetes módja különösen a *hagyatékok* tartozásai rendezésének is. Noha a R. nem zárja ki, hogy hagyatékok tekintetében felszámoláson alapuló kényszeregyesség jöjjön létre (v. ö. 1. § 5. bek.), erre még inkább áll az, hogy ily eljárás közelebbi szabályozás nélkül megbízható módon alig bonyolítható le (v. ö. polg. kv. javaslat, id. szöveg, 1915—1929. §-ai). Bizonyos, hogy a felszámoló, aki valamelyik örökös is lehet — sőt bizonyára legtöbbször lesz is, — ebben az esetben kizárólag mint a hagyatéki hitelezők és az örökösök bizalmi embere jár el és semmi közjogi felelősség vagy bírói ellenőrzés alá nem helyezhető. Az eljárás lefolytatását bizonyos mértékben megkönnyítik az örökösödési eljárásról szóló 1894: XVI. t.-c. rendelkezései, amelyek módot adnak a hitelezőknek arra hogy a hagyatékok leltározását kérhessék (36. § c. pont), ami legalább arra nyújt lehetőséget, hogy a hagyatékok állagát közhatalóság közbejöttével állapítsák meg. Kár persze, hogy a biztosítási intézkedések kérésére a jelen jog a hagyatéki hitelezőket fel nem jogosítja.

VIII. A R. rendszerében az egyességi eljárás nem foglalkozik a követelések megállapításával, hanem az egyesség csak azt az arányt állapítja meg, amelyben a követelések — amennyiben fennállnak — kielégítést nyernek. Vita esetében tehát az egyes hitelező és az adós közötti jogviszonyt a köztük később folyó pernek kell tisztázni, és az egyességi eljárás elvileg nem hat ki arra a kérdésre, mi jár a hitelezőnek az adóstól és hogyan jár. Bizonyos fokig azonban ettől az elvi állásponttól el kell térni, ha a R. szabályaival összhangban akarunk maradni.

1. Az egyességben megszabott teljesítési határidő kihat az oly követelésekre is, amelyek az eljárás megindításakor már fennálltak, de az egyességben megszabott teljesítési határidőnél később járnak le. Helyesen fejti ki *Suloky* (*Jogtud. Közl.* 1916. évi 5. sz.), hogy noha a R. a Cst. 14. § 1. bekezdésének megfelelő intézkedést nem tartalmaz, alig lehet kétséges, hogy az eljárás befejezetté nyilvánításától (55. §) feltételezetten az egyesség hatálya alá eső minden követelés az eljárás megindításakor (16. §) lejártnak tekintendő. A kényszeregyesség olyan új helyzetet teremt, amely az előző hitelezés gazdasági indokát megszünteti; ezt pedig a jognak is honorálnia kell. A hitelezőnek, aki követelése egy részét elengedni kénytelen, jogos igénye van ahhoz, hogy legalább az egyességi hányad gyorsan a kezében legyen.

Ez álláspont természetes következménye, hogy megfelelően alkalmazandó a Cst. 14. §-ának 2. bekezdése is, azaz: ha a szerződés szerű lejárat előtt kifizetendő követeléstől kamat nem jár, az csak oly összegben veendő számításba, amely az eljárás megindításától a kikötött lejáratig számított törvényes kamatokkal együtt a követelés teljes összegének megfelel. Enélkül a később esedékes követelés kedvezőbb kielégítést érne el, ami a *par conditio creditorum* elvét sértene. A már lejárt követelés viszont az eljárás megindítása napjának megfelelő értékben veendő számításba, tehát csakis az addig lejárt kamatok jöhetnek figyelembe (v. ö. 32. §).

¹ Kifejezetten megengedi a *lex commissoria* kikötését az 1925 március 10-én életbelépett osztrák novella 24. cikke.

2. Az a hitelező, akinek külön kielégítési joga van, az egyesség alapján az adóstól csak ama hiány (»Ausfall«) után járó egyességi teljesítéseket követelheti, amely a külön kielégítési jogból való kielégítése után mutatkozott vagy mutatkozni fog. Ez a tétel sem a R.-ben, sem a Cst.-ben nincs kifejezetten kimondva.

Ha a külön kielégítés tárgyát a hitelező már a perindítás előtt értékesítette, ő követelésének a befolyt összeggel fedezett része erejéig ki van elégítve, követelése tehát csak annyiban áll fenn, amennyiben azt a külön kielégítés tárgyának értéke nem fedezte. Világos, hogy az adóstól csak a hiányra eső kvótát követelheti, mert hiszen csak a hiány erejéig van követelése. A R. is mindenütt abból indul ki, hogy a külön kielégítésre jogosított hitelező az egyességi kvótában csak követelésének nem fedezett része erejéig részesedik. Ebből folyólag a kvóta iránt később folyamatba tett perben az adós kifogáskép ellenveheti azt, hogy a hitelező egészben vagy részben külön kielégítési jogából kielégítést nyert, és a keresetet el kell utasítani, amennyiben ez bebizonyul.

Nem állhat másként a dolog akkor sem, ha a kereset beadásakor és a per folyamán a külön kielégítési jog tárgya még értékesítve nincs. Az anyagi jog nem lehet más ama véletlen szerint, mikor kéri és viszi keresztül a hitelező vagy esetleg az ugyanazon a tárgyon dologi joggal bíró harmadik személy a tényleges értékesítést. Az anyagi jogszabály e szerint, amelyből a csődjog éppen úgy, mint a kényszeregyességi jog kiindul, az, hogy a külön kielégítési jog értékesítéséből befolyó összeget a hitelező követelése teljes kielégítéséig megtarthatja, a hiány erejéig azonban csak a kvótát érvényesítheti.

Hogy ez a tétel lebeg Cst.-ünk előtt is, noha azt kifejezetten nem formulázza, az világosan kitűnik a 180. § 1. és 2. bek.-ből.

Igaz, hogy a fedezet értéke változhatik, és a tényleges értékesítéskor több vagy kevesebb folyhat be, mint amennyit a perben alapul vettek és a szakértők meghallgatásával vagy más perrendszerű módon megállapítottak. Azonban a jog más terein is gyakori, hogy utóbb a tények megváltoznak és az esetleg már jogerős ítélet ténybeli alapja megdől. A kérdés tehát most már a jogerős ítélet hatályossága terjedelmének kérdése, és abban csucosodik ki, vajjon az a fél, aki a változás folytán megövidült, visszaperelheti-e jogtalan gazdagodás címén az ellenféltől azt, amit az jogalap nélkül, bár jogerős ítélet alapján kapott. Részemről a jelen esetre vonatkozólag az igenlő megoldást tartom a helyesnek; azonban ez a kérdés már túlhaladja a jelen mű kereteit.

Más kérdés viszont az, vajjon a hitelező, aki az egyesség alapján lép fel, ezzel már lemondottnak tekintendő-e a javára fennálló külön kielégítési jogról. *Suloky* (id. h.) a kérdésre igennel felel; a német irodalom, ahol a német csődtörvény 64. §-ának kifejezett rendelkezése a fent érintett kételyeket kizárja, tulnyomó részben azon az állásponton van, hogy a kvóta érvényesítése önmagában nem jelenti a külön kielégítési jogról való lemondást (v. ö. valamennyi helyett *Jäger*, *Kommentar zur Konkursordnung*, II. kiad., Berlin 1904., 517. lap) és ténykérdés, vajjon ilyen lemondás — kifejezetten vagy hallgatagon — történt-e. Lemondás hiányában tehát csak abból lehet kiindulni, hogy amily mértékben a hitelező az egyességben megállapított teljesítést tényleg megkapja, oly arányban szűnik meg egész eredeti követelése; minthogy pedig a követelés megszűnésével a külön kielégítési jog is

megszűnik, az adós követelheti, hogy a hitelező a külön kielégítési jog tárgyát e jog alól mentesítse, tehát pl. törlési engedélyt adjon stb. Mivel pedig ez nemcsak az adósnak, hanem az esetleges későbbi jelzálogos hitelezőknek vagy más dologi jogosultaknak is érdeke, kell, hogy nekik is módjukban legyen ezt a tényállást akár a sorrendi tárgyaláson, akár pedig külön perben vagy az adós és a hitelezők közt folyó perbe való beavatkozás útján is érvényesíteni.

3. Lényegében nem más a helyzet akkor sem, ha a követelés nem külön kielégítési joggal, hanem »más módon« (R. 42. § 3. bek.) van fedezve. Ilyenkor a hitelező az adóstól a kvótát, a kezestől, adóstársától, váltókötelezettársától pedig a kvótán felül mutatkozó hiányt követelheti. A kvóta érvényesítésével tehát az így biztosított hitelező nem mondott le a külön fedezetről, ellenben természetesen az adós szabadul annyiban, amennyiben a hitelező amazoktól kielégítést nyert, és csak az esetleges hiány egyességi hányadának erejéig marad kötelezve.

4. Ezekre a kérdésekre való tekintettel rendeli az 1925 március 10-én életbelépett *osztrák* novella 18. cikke, hogy a hiány mennyiségét a bíró köteles meghatározni akkor is, ha a döntés a szavazati jog szempontjából közömbös. Azt a kérdést azonban, vajjon ez a döntés a későbbi perben prejudikál-e, nyitva hagyja.

Külön megegyezések semmissége.

50. §.

(1) Amennyiben ebből a rendeletből más nem következik, semmis az adós vagy más személy és egyes hitelezők között létesült megegyezés, amely a hitelezőnek külön előnyöket ígér vagy biztosít.

(2) Az ily megegyezés vagy annak elpalástolását célzó jogügylet alapján teljesített szolgáltatást a teljesítéstől számított két éven belül vissza lehet követelni. A két évi határidő folyására az elévülés szabályai megfelelően állanak. A magánjog szerint fennálló kártérítési követelés érintetlen marad.

(3) Az 1. bekezdés rendelkezései nem nyernek alkalmazást bíróságon kívüli egyesség vagy kényszeregyesség előkészítése vagy létrehozása körül kifejtett hivatásszerű tevékenység megfelelő díjazására.

I. Mig a 49. § a *par conditio creditorum* elvének az egyességben magában való érvényrejutását biztosítja, ez a § arról gondoskodik, hogy ennek az elvnek az érvényesülését az egyességben kívül külön megállapodások útján ne hiúsíthassák meg. Evégből kimondja e §, hogy a hitelezőkkel való egyenlő elbánást biztosító szabályok megszegését célzó megegyezések *ob turpem causam* semmisséek. S minthogy ilyenkor igen gyakran, sőt rendszerint *bilateralis turpitudó* forog fenn — a külön előnyt elfogadó hitelező éppen olyan turpis, mint az azt nyújtó adós —: külön szabály híján beállhatna az a magánjogi következmény, hogy a turpis megegyezés folytán teljesített szolgáltatást az adós nem köve-

telheti vissza. A jelen esetben azonban ezzel elsősorban a hitelezőket sújtánók, akiknek az adós vagyonából elvont értékkel kielégítési alapjuk csökkenne, és a turpis ügyletet honorálnók, mert a harmadik megtarthatná az, aminek megszerzését a rendelkezés megtiltotta. Ezért itt is, miként a bilaterális turpitudo számos esetében, helyesebb az az álláspont, hogy a harmadik szolgáltatassa vissza, amit a turpis ügylet folytán kapott. Az egyesség dolga, az adóst a visszakövetelésre rászorítani és az adós e jogát kötelezettséggé szigorítani.

A visszakövetelési jog az *in fraudem legis* kötött jogügyletekre is kiterjed, miből folyólag jelesül annak a visszakövetelése is megvan engedve, amit oly váltó alapján teljesítettek, amely a szuperkvóta kifizetése fejében adatott.

A külön előnyök megállapítására vonatkozó tilalomnak a R. időhatárt nem szab és így az egyesség megkötése és a jóváhagyó végzés jogerőre emelkedése közt folyó időre is kiterjed. Bizonyára gyakran fordul elő, hogy egyes hitelezők a jóváhagyó végzés ellen csak azért élnek fellebbevitellel, hogy annak visszavonásáért maguknak külön jutalmat fizetessenek. Az ily üzelmeket is ártalmatlannokká kell tenni. Csak az eljárás befejezése után nyer ismét szabad kezét az adós; az ekkor kötött megegyezés tehát az 50. § alapján már nem érvényteleníthető.

Ugyanaz a szempont, amelyből kiindulva a R. a 17. §-on alapuló hatálytalanság érvényesítését rövid határidőhöz kötötte (17. § 4. bek.), irányadó arra nézve is, hogy a turpis causa okából semmis megállapodás alapján tett teljesítés visszakövetelésének az e § 2. bekezdésében megszabott két év alatt kell megtörténnie. Erre a két évre, miként amott a hat hónapra, az elévülés szabályait megfelelően alkalmazni kell. A két év azonban itt szabatosan és egyszerűbben meghatározható kezdőponthoz, a teljesítés megtörténtének időpontjához van kötve.

Ha a harmadik, aki a turpis teljesítést átvette, ezzel az adósnak vagy valamelyik hitelezőnek olyan kárt okozott, amelyet a magánjog szabályai szerint megtéríteni köteles, ez a kötelezettség a visszatérítésre irányuló kötelezettséggel nincs konzumulva, hanem a harmadik mind a két szolgáltatással tartozik. Az adós kártérítési jogát azonban a saját vétkeisége rendszerint ki fogja zárni.

Nincs akadálya az olyan megegyezés érvényességének, miszerint a követelést eladó fél kötelezi magát az eladott követelést, amennyiben az az adóssal kötött kényszeregyesség során az eladási összegnél kisebb összegben értékeltetné, az eladási összegnek megfelelően kiegészíteni. Ily megállapodásnak a csődüggyekkel kapcsolata nincs, annak elbírálásánál a csődtörvény rendelkezéseire sikerrel hivatkozni nem lehet. Felperes követelése kizárólag vétel jogaimén alapul, abba csődjogi vita bele nem vonható (C. 1915. dec. 1., Rp. IV. 5399. sz., Ker. jog XIII. 46. l.).

II. A gyakorlatban felmerült kétely eloszlatása végett hangsúlyoznom kell, hogy a R. nemcsak hogy nem óhajtja megfosztani a kényszeregyességi hitelezőt az esetleges külön kielégítési alaptól — álljon az bár dologi vagy személyes biztosítékban (kezességben) —, hanem ellenkezőleg: világos kifejezést ad annak, hogy az egyébként biztosított hitelezőt kényszeregyességi hitelezőnek nem tekinti éppen azért, mert egyébként biztosítva van s így nincs érdeke az egyesség tekintetében. Ezért mondja a R. 42. § 3. bek., hogy a kezessel biztosított

hitelezőnek szavazati joga csak a követelésnek a biztosítékkal előreláthatólag nem fedezett része erejéig van. Az egyességi hitelezők közös érdeke, hogy minél több hitelező a külön kielégítés útján keresse követelését, mert annál több marad a kvótális kielégítés részére; semmi értelme nem volna ezért az oly rendelkezésnek, amely a külön biztosítékot érvénytelennek mondaná ki.

Ez alapelemből kiindulva a R. 50. §-ának sem szabad azt az értelmet adni, hogy a külön előny fogalmába a hitelezőnek harmadik személy részéről az eljárás megindítása előtt nyújtott biztosíték is beleessék. »Külön előny« kizárólag az az előny, amely a *par conditio creditorum* elvével ellentétes. Ez az elv pedig azt követeli meg, hogy az adós vagy az érette fizetési kötelezettséget vállaló harmadik (ez a »más személy« a § 1. mondatában) az összes hitelezőket a fizetendő hányad és az egyesség egyéb tartalma tekintetében egyforma elbánásban részesítse. De ez kizárólag az adós személyére, illetőleg az egyesség tartalmára vonatkozik s egyáltalában nem zárja ki, hogy harmadik személy az adósért azzal szemben vállaljon külön jótállást, akivel szemben akar. Amiként nem áll fenn legális jótállási kötelezettség senki számára, úgy nem áll fenn legális jótállási tilalom sem, és pedig sem a R. 19. §-ában meghatározott kritikus idő alatt, sem az eljárás befejezése után. A R. 19. §-a kifejezetten csak a *végrehajtási* uton szerzett kielégítési jogokat mondja ki érvényteleneknek, az önkéntesen adott jogok tehát érvényesek (v. ö. a 19. §-nál II. és V. alatt); annál inkább érvényesek a kezességek és egyéb jótállások. Vajjon az eljárás folyamán vagy akár előbb is arra vonatkozólag kötött megállapodás is érvényes, hogy egyik hitelezővel szemben harmadik személy a kvóta megfizetése iránt jótállást vállal, míg a többi kénytelen az adós vagyonával mint fedezettel beérni: erről vitatkozni lehetne, mert az ily kikötés már sértené az egyenlő elbánás elvét. De itt az eset más, mert nem az egyességi kvóta biztosításáról, hanem az egyességi eljárás megindítása előtt magára a követelésre vonatkozólag adott biztosításról van szó. Ez pedig semmiféle jogszabályba nem ütközik, sőt, miként fent érintettem, egyenesen a hitelezők érdekében áll.

V. ö. alább a 61. § magyarázatát is, IV. alatt.

III. Kétségek elkerülése végett kifejezetten is kiveszi a R. a semmisség alól a bíróságon kívüli egyesség vagy a kényszeregyesség előkészítése vagy létrehozása körül kifejtett (vagy kifejtendő) tevékenység díjazására szolgáló kikötéseket. A R. nem kívánja lehetlenné tenni, sőt eddigi terjedelmükben fenn kívánja tartani a magánegyességeket, hogy a felek a bírói eljárást és az azzal járó majorizálást, költséget, idővesztést csak akkor vegyék magukra, ha magánuton megegyezni nem tudtak. Már ezért is, de meg abból az okból is, mert a törvény és a tisztesség korlátain belül maradó egyeztető tevékenységet és ipart semmiképp sem kívánja korlátozni, az egyeztető ügynök részére provízió vagy más díj ígérését nem tekinti turpis causának. Az egyeztető tevékenysége részben az eljárás megindítása előtti időbe, részben pedig az eljárás folyamata alá esik. A R. szabályainak szoros alkalmazásával a korábbi időre eső tevékenység tekintetében az egyeztetőt csak a kvóta illetné meg. Ez azonban nyilván igazságtalan volna, mert ez a tartozás már az egyesség létrehozásának terhehez tartozik, tehát a kvótális kiegyenlítés alól kivonandó. S épúgy nem tekinti a R. turpis causának a hitelezővédegyetek javára kikötött szokásos jutalékot, amely nélkül ezek az egyletek a maguk határozottan értékes közgazdasági tevékeny-

ségének kifejtésében akadályozva lehetnének. A védegyelet azonban sem nem hitelező, sem nem a hitelezők képviselője; és így a részére megállapított méltányos díjazásnak is teljes összegében és nemcsak kvotaliter kell követelhetőnek lennie.

Mindez azonban csak addig áll meg, amíg a tevékenység «hivatás-szerű», azaz az ipar- vagy alapszabályszerűség keretein belül marad — mert az egyeztetéssel alkalmasszerűen foglalkozó, sokszor kétes megbízhatóságú elemek pártolása a R.-nek nem lehetett célja — és amíg a kikötött szolgáltatások mértéke meg nem haladja azt a határt, amelyet a R. szövege a «megfelelő» szóval jelez, mert ezen túl a vissza-élések áttekinthetetlen sora nyerhetne menedéket. A bíró belátására van bízva annak megállapítása, hogy a kifejtett tevékenységgel és az elért eredménnyel az ilyenféle díjazások mily mértéke áll arányban.

Ezzel az állásponttal némileg ellentétben áll a Kuria ama gyakorlata, amely szerint «a fizetéseit megszüntető kereskedőnek az a ténye, hogy az összes hitelezőivel való kiegyeztetés végett s ekként a csőd elhárítása érdekében egy hitelezője részéről kifejtett tevékenység ellenértékéül a hitelező részére a többi hitelezőnek jutó egyességi hányadnál kedvezőbb kielégítést biztosít, a jóerkölcsökbe nem ütközik és csődjogi megtámadás alapjául nem szolgálhat. Nem támadható meg az a jogeselekmény, amellyel a közadós valakit a csődhitelezőkkel való kiegyeztetés munkájának elvégzésére megbízott és ezen munka díját annak azonnal előre kifizette vagy a munkadíjra s a felmerülő készkiadásokra előleget adott» (Hiteljog Tára IV. 111. szám). Állandó gyakorlat (C. 206/1910 v., 244/1914. v., P. IV. 6033/1916. sz., Ker. jog XIV. 183. L., P. VII. 5785/1922. sz., Ker. jog XX. 124. L.)

Noha kifejezett rendelkezésre nem támaszkodhatunk, mégis kivételesen tartunk továbbá a semmisség szankciója alól minden más, aránytalanul csekély összegű, ugyancsak oly szolgáltatást is, amelynek elvállalása az erkölcs, az illem vagy a szokás elfogadott szabályán alapul. *Minima non curat praetor*. A mérlegelés itt is a bíró dolga. Irányadó az, vajjon a külön előnyök ígérese elvont volna-e a hitelezők kielégítésére szánt vagyomból oly értéket, amelynek a kielégítés szempontjából valamelyes jelentősége volna, vagy sem.

Ehhez képest az egyességi eljárásban is irányadó a Kuria amaz álláspontja, hogy behajthatatlan követelés elengedése, illetve ily követelésről való lemondás a csődhitelezőket károsító jogügyletnek nem tekinthető (C. 1922. jan. 10., P. IV. 5467/1921., H. jog Tára, III. 134. szám).

Külön előnyök megállapítása ellen további biztosítékok foglaltatnak a 64. §-ban. L. az ahhoz irt észrevételeket.

Telekkönyvi gondviselő.

51. §.

(1) Ha az egyesség értelmében jelzálogjoggal biztosítékot kell nyújtani, az egyességben a jogosult hitelezők részére gondviselőt lehet rendelni oly hatáskörrel, hogy a hitelezőket jogosító és kötelező hatállyal a jelzálogjog tekintetében meghatározott

rendelkezéseket tehessen és a jelzálogjog alapításánál, érvényesítésénél és törlésénél a hitelezők helyett eljárhasson. A gondviselőt és a személyében bekövetkező változásokat a telekkönyvbe be kell jegyezni.

(2) A hitelezőket, akiknek javára a jelzálogjogot bekebelezik, a telekkönyvben megnevezés helyett, csak általánosan kell megjelölni.

(3) Ha a gondviselő meghal, vagy cselekvőképességét elveszíti, helyébe a bíró nevez ki más gondviselőt, ha csak az egyesség eltérőleg nem intézkedik. Ugyanez áll, ha az egyességben gondviselőül kirendelt személy e tisztet el nem vállalja vagy utóbb tisztéről lemond.

I. Noha a hitelezők összessége az egyességi eljárásban nem jogi személy, mégis bizonyos fokig *incertae personae*, határozatlan személyek összessége azért, mert az egyesség hatálya kiterjed az eljárásban részt nem vett vagy ismeretlen hitelezőkre is (61. §). A telekkönyvi technika szempontjából nagyon körülményes és drága volna már most az összes hitelezőket és a személyükben beálló változásokat a telekkönyvben nyilvántartani; megokoltnak látszott tehát a jövő zenéjének egy akkordját az egyességi eljárásba belevinni és a hitelezők vál aközö tömege helyébe egy telekkönyvi «Treuhandere»-t állítani, aki amugy sem volna nélkülözhető, mert hiszen a jóváhagyó határozat jogerőre emelkedésével a bíróság a maga funkcióját befejezte és így az esetleg hosszabb ideig fennmaradó zálogjog gyakorlásával amugy is meg kellene bizni valakit. S mivel nincs megtiltva, ez a valaki lehet maga az adós is, ha ő erre a bízalomra érdemes. Ebben az esetben bizonyos értelemben tulajdonjelzáloghoz jutunk ugyan, amelyet mai jogunk még nem ismer, de mégis olyan tulajdonjelzáloghoz, amely a tulajdonosnak nem ad szabad rendelkező jogot a jelzálog fölött, mivel a tulajdonosnak mint gondviselőnek a szerepe szabatosan meg van határozva és jogait csak «mint ilyen», tehát csak a hitelezők érdekében gyakorolhatja.

II. A jelzálog ily esetben «X. Y. mint az...év...hó...napján a...kir. törvénytörvény...számu végzésével jóváhagyott kényszer-egyességben az egyességi hitelezők részére kirendelt gondviselő» névre fog szólni. A gondviselő a telekkönyvnél nyilatkozatait a saját nevében, de az egyességi hitelezőket jogosító és kötelező hatállyal teszi meg. A hitelezők irányában magánjogi megbízottként felelős. Hatásköre tekintetében *kifelé*, harmadik személyek irányában, azok a «meghatározott rendelkezések» irányadók, amelyek tételére őt a § 1. bek. értelmében az egyesség feljogosítja. E feljogosításnak *meghatározott* rendelkezésekre kell szólnia, azaz meg kell szabatosan határozni pl., hogy a gondviselő a jelzálogjogra alzálogjog bekebelezésére telekkönyvi engedélyt adhat, mert ellenesetben jogkörre erre nem terjed ki. Ha a gondviselőt egyszerűen a R. 51. §-ára utalással rendelik ki, akkor hatásköre csak arra terjed ki, hogy a jelzálogjog alapításánál, érvényesítésénél és törlésénél a hitelezők helyett eljárhasson. A hitelezőket *kifelé*, harmadik személyek irányában a gondviselőnek a jelen § korlátai közt maradó tényei feltétlenül kötik, még akkor is, ha hatáskörét befelé

korlátozták. A gondviselő mint megbízott az egyességi adósnak is felel; kifelé azonban ennek sincs hatálya.

III. Az egyetlen ténykedés, amely az egyességi bíróra az eljárás befejezése után még hárulhat, az, hogy az elhalt, cselekvőképtelenné vált, lemondott gondviselő helyébe más gondviselőt nevez ki. A bíró jól teszi, ha ilyenkor a kinevezendő gondviselő személyére nézve az érdekelteket meghallgatja (14., 15. §-ok).

VI. FEJEZET.

Az egyesség jóváhagyása. Az eljárás befejezése és megszüntetése.

Az egyesség jóváhagyása.

52. §.

(1) Az egyesség érvényességéhez a bíró jóváhagyása szükséges.

(2) A jóváhagyás tárgyában hozott határozatot közzé kell tenni (10. §). A határozatot az adósnak, valamennyi bejelentő hitelezőnek és mindazoknak az ismert érdekelteknek kézbesíteni kell, akik az ellen felfolyamodással élhetnek.

I. A R. a kényszeregyességet nem tekinti a felek magánjogi rendelkezésének, amely csak éppen abban különböznék más szerződéstől, hogy azt szótöbbséggel és a bíróság előtt létesítik. Sőt olyféle rendelkezésnek sem, aminő a perbeli egyesség, amelyet a bíróság tudomásul köteles venni, ha ennek akadályja nincs (Pp. 423. §). A kényszeregyességnek addig, amíg a bíróság jogerősen jóvá nem hagyta, semmiféle érvényessége, jogi hatálya nincs és mindazok a joghatások, amelyeket a R. a kényszeregyességhez fűz, csak akkor állanak be, ha a bíróság a egyességet jogerősen jóváhagyta. Amikor az 52. § 1. bek. kimondja, hogy az egyesség érvényességéhez a bíró jóváhagyása szükséges, ezzel azt is ki akarja fejezni, hogy az egyesség nem a felek megegyezésével hanem csak a bíró jóváhagyásával jön létre. A bíró jóváhagyása adja meg a kényszeregyességnek a részt nem vett hitelezőkre is kiterjedő liberatorius erőt, épügy mint a végrehajthatóságot és a megtámadhatatlanságot, — csupa olyan joghatás, amellyel a magánjogi egyesség nem rendelkezik, amelyet csak a kényszeregyesség közjogi hatályának kidomborításával lehet kielégítő módon megalapozni. Jelen mű első kiadásában ezt a közjogi hatályt a kényszeregyesség ítéletet helyettesítő jellegével és ez ítélet anyagi jogerejének konstrukciójával próbáltam magyarázni. Ez a konstrukció azonban nem kielégítő, mert az egyes hitelező követelésének fennállta és összege a kényszeregyességi eljárásban megállapítást nem nyer, csak az nyer megállapítást, hogy amennyiben olyan követelés áll fenn, amelyet a kényszeregyesség érint, az a kényszeregyesség értelmében redukciót szenved. Más az ismert követelés joghelyzete: az részítélet erejével bír, ha az egyesség jogerősen létrejött (R. 62. §, v. ö. ennek magyarázatát).

Hogy a jóváhagyott kényszeregyességnek ilyen közjogi és a magánjogi hatályt messze tulszárnyaló jogereje van, azt legmeggyőzőbben támogatja és más oldalról hathatósan kiegészíti az a másik attributum, amelyet fent röviden megtámadhatatlanságnak neveztem. A kényszeregyesség nem szerződés, miként a magán- vagy némely jog szerint a bírói egyesség, mert az akaratmegnyilvánulása vagy hiányossága, kényszer, tévedés, megtévesztés az érvényességét nem érinti, ha a 64. §-ban kimerítően megállapított hatálytalansági okok valamelyike fenn nem forog. Az érdekelteknek a R. szerint megkívánt részvétele tehát, azoknak a tárgyaláson tett hozzájáruló nyilatkozatai, sőt maga a szavazás is ugyan jogszabályszerű előfeltételei a jóváhagyó határozat meghozatalának, miként az ítélethozatalnak is a felek perbeli cselekményei a törvényes előfeltételei; azonban hatályosságának alapja és gyökere a bírónak a felek nyilatkozataira alapított döntése, amelyet a fellebbvitelen kívül már csak a 64. §-ban szabályozott perújításszerű megtámadással és semmi más magánjogi alapu perrel nem lehet hatálytalanítani.

II. Bárminő módon határoz a bíró a jóváhagyás tárgyában, a határozatot közzé kell tenni. A 10. §-ra való hivatkozással foly, hogy a közzététel hirdetmény útján történik; minthogy azonban a 11. és 12. §-okra nincs utalás, a bíró szabadon dönthet affelől, hogy a hirdetményt mi módon tegye közzé. Mindenesetre helyes, ha ezt a hirdetményt is kifüggeszteti (11. § 1., 2. bek.), megküldeti a 11. § 7. bekezdésében felsorolt hatóságoknak és a 12. § megfelelő alkalmazásával a hivatalos lapban is közzététi. Az utóbbinak meg-, vagy meg nem történte a felfolyamodási határidő szempontjából fontos (60. § 5. bek.). A hirdetmény kézbesítése (11. § 3., 4. bek.) nem fog helyt, mert a R. jelen §-a értelmében a határozatot az ismert érdekelteknek egész terjedelmében kézbesíteni kell. A R. végrehajtása tárgyában kibocsátott 61.000/1915. I. M. sz. rendelet 3. §-a értelmében e hirdetmény közzétételéről is a bírósági iroda gondoskodik. A végzést nem kell kézbesíteni oly hitelezőnek, aki a bejelentést elmulasztotta, egyébként azonban minden hitelezőnek kell, még ha a 60. § 4. bek. értelmében nem is élhetne felfolyamodással. Minthogy a jóváhagyás tárgyában hozott határozat közlésének mégis főleg az a célja, hogy az ellen az érdekeltek felfolyamodással élhessenek, — mert az egyéb publicitást az eljárást befejezetté nyilvánító végzés közzététele (55. §) szolgálja: a végzést nem kell kézbesíteni más oly érdekelteknek, akik az ellen amugy sem élhetnek felfolyamodással. Felfolyamodással élhetnek többek között azok a hitelezők is, akiknek a 17. § értelmében feltételesen hatálytalan, vagy a 19. § értelmében feltételesen érvénytelen külön kielégítési joguk van. A kézbesítés meg nem történte vagy szabálytalansága nem gátolja az eljárás befejezését (v. ö. fent a 11. §-hoz III. alatt).

A jóváhagyás megtagadásának okai.

a) Kényszerű okok.

53. §.

Az egyesség jóváhagyását meg kell tagadni:

1. oly ok miatt, amely miatt az eljárást nem lehetett volna megindítani vagy meg kellett volna szüntetni;

2. ha lényeges eljárási szabályt sértettek meg, kivéve, ha a hiányt utólag pótolni lehet ;

3. ha az egyességben a 49. §-nak rendelkezései ellenére egyes hitelezőknek külön előnyöket ígértek vagy biztosítottak.

I. A R. megkülönböztet oly okokat, amelyek fennforgása esetében az egyesség jóváhagyását meg kell tagadni (53. §), és olyanokat, amelyek miatt a bíró az egyesség jóváhagyását megtagadhatja ugyan, de az egyességet jóvá is hagyhatja (54. §). A kettéválasztás oka az, hogy ha az egyesség tartalma a R.-nek megfelel és más jogszabályba sem ütközik és ha az eljárás alakszerűségei betartottak, lényegében megtörtént minden, amit a bírónak okvetlenül és minden körülmények között ellen kell őriznie és ami nélkül egyességet jóváhagynia a közérdek sérelme nélkül nem lehetne.

Mind a R. 53., mind 54. §-ában foglalt felsorolás *taxativ* s ezért a jóváhagyást nem lehet megtagadni más okból, mint az itt felsoroltak valamelyikéből. Ezt szem elől téveszti a Bpesti Tábla 1917. febr. 19-én P. II. 461. szám alatt hozott határozata, 1. alább az 54. §-nál az I. pont végén: Helyes ellenben Bpesti Tábla 1924. dec. 19-én, 8. P. 12.507. sz. a. : Az a körülmény, hogy a K. T. 187. §-a ellenére az adós társaság elmulasztotta a közgyűlés összehívását akkor, amikor kitűnt, hogy az alap-tőke fele elveszett, még ha való lenne is — az idézett rendeletben s annak 53. és 54. §-aiban a jóváhagyás megtagadásának oka gyanánt felsorolva nincs.

II. Az egyes pontokhoz a következőket kell megjegyezni :

Az 1. ponthoz :

E pont módot ad a bírónak arra, hogy esetleges korábbi elvétéseit vagy tévedéseit még ebben a stádiumban is pótolhassa, ugyszintén arra, hogy figyelembe vehessen oly körülményeket, amelyek csak az eljárás folyamán merültek fel, de amelyek ismerete mellett az eljárást meg sem indította vagy már korábban megszüntette volna. Meg kell tehát tagadnia a jóváhagyást, ha a 7. § 2. bekezdésének 1. és 2. pontjaiban foglalt tényállásoknak jön a nyomára, valamint ha az 56. § 2—5. pontjaiban foglalt valamely eset állt be és az eljárást ennek dacára sem szüntette meg.

A 2. ponthoz :

A R. nem mondja meg, mely eljárási szabály lényeges és melyik nem az, valamint azt sem, minő hiány pótolható és minő hiány nem pótolható. Az utóbbi különböztetés azonban kézenfekvő, mert pl. valamelyik meghatalmazáson az aláírás hitelességének hiánya — ha csak magáról az eljárás megindítása iránti kérvényről nincs szó — pótolható, míg a szavazatok bevezetésének és aláírásának elmulasztása a táblás kimutatásban nem pótolható. Lényeges eljárási szabályt akkor sértettek meg, ha a szabálytalanság nélkül esetleg más döntés keletkezett volna akár az egyesség jóváhagyása, akár az eljárás befejezése vagy megszüntetése kérdésében. Lényegtelen ellenben az oly szabály megsértése, amely csupán más határozatra gyakorolhat befolyást, vagy amelyről bizonyos, hogy a jelzett határozatok a sérelem nélkül is ugyanazok maradtak volna. Egyes eljárási szabályok nem lényegesek voltak magából a R.-ből is kitűnik (pl. 11. § 6. bek. 2. mond. stb.).

Ha a hiány pótolható, akkor közömbös, vajjon a megsértett szabály lényeges-e vagy nem, mert akkor a pótlást kell elrendelni.

A Debreceni T. (1924 okt. 18. P. II. 1868/1921. sz.) megtagadta az egyesség jóváhagyását és megszüntette az eljárást azon az alapon, hogy a vagyonfelügyelő a R. 8. § ut. bek.-ben előírt fogadalmat nem tette le.

A 3. ponthoz :

V. ö. fent a 49. §-hoz I., II. alátt.

Az u. n. ponyvahitelezőket a kölcsön adott ponyvákra nézve visszakövetelési jog illetné meg, amennyiben tehát ezen hitelezők a meglévő ponyvákat aránylagosan szétosztva kapják meg s a hiányzó ponyvák értéke erejéig aránylagos pénzbeli kielégítést nyernek, ez által külön előnyben nem részesülnek, a Ke. rend. 53. § 3. p. alapján tehát az egyesség jóváhagyása nem tagadható meg. (Pécsi T. 1923 május 3. P. IV. 797. sz.)

b) Fakultatív okok.

54. §.

A bíró az egyesség jóváhagyását megtagadhatja :

1. ha egyes hitelezőknek az egyességen kívül az 50. § ellenére külön előnyt ígértek vagy biztosítottak, vagy ha az adós akár az egyesség létrehozása, akár az egyességre okot adó vagyoni állapotának előidézése körül egyébként csalárdul járt el ;

2. ha az adós a fizetőképtelenség beállta vagy a fizetések megszüntetése után egyes hitelezőknek oly kielégítést vagy biztosítást adott, amely akkor vagyoni helyzetének meg nem felelt ;

3. ha az adós vagyoni állapota felől kellő tájékozódást nem lehet szerezni ;

4. ha az adós az egyességben juttatott előnyök mértéke és az adós vagyoni helyzete közt a hitelezők hátrányára feltűnő aránytalanság mutatkozik.

I. Az a rendelkezés, hogy a bíró az egyesség jóváhagyását az e §-ban felsorolt okok fennforgása esetében megtagadhatja, nem jelenti a jóváhagyás kérdésének a bíró egyéni tetszésére bízását. Ha ezt jelentené, akkor a Pp. az abszolút bírói önkény kódexe. Minden további bizonyítás helyett hivatkozom a Pp. 288., 289., 295., 297., 308., 326., 327., 330., 331., 332., 340., 341., 342., 345., 348., 350., 351., 368., 370., 372., 372. §-aira, amelyek mind csak oly értelmezés mellett állnak meg, hogy a bíróság nem szubjektív tetszése, hanem az összes körülményeknek hivatalos kötelessége szerint való mérlegelése alapján élhet a törvényes felhatalmazással, és azzal élni köteles is. Az evégből szükséges ténykörülmények felderítésére adja meg a R. a bírónak a nyomozó hatáskört, adja melléje a vagyonfelügyelőt, az ellenőrző biztost, az ellenőrző bizottságot, a szakértők meghallgatását és a Pp. csaknem összes bizonyító eszközeit ; s az ő ténykedése itt éppen úgy kombinációja a logikai és akaratú működésnek, mint bármely polgári vagy bün-

tető per vezetésénél és eldöntésénél. A benne lefolyó lelki folyamatról ő éppen úgy, mint az ítéletben, itt is számot köteles adni, mert a jóváhagyás tárgyában hozott végzését meg kell indokolnia; és ha akár a logikai dedukcióban, akár az akaratelhatározásban hiba van, a fellebbviteli bíróság azt éppen úgy korrigálni fogja, mint a perben. A bírói önkény számára az egyességi eljárásban nincs nagyobb tér, mint bármely más bírói eljárásban.

Noha a R. elvileg az officiozítás alapján áll is és a hitelezői autonómiát az egyesség jóváhagyása kérdésében sem juttatja érvényre, a bírónak éppen az officiozítás helyes gyakorlása érdekében mindig figyelemmel kell lenni a hitelezők többségének akaratára, mint az eljárás egyéb mozzanata között szintén egy lényeges és súlyosan latba eső momentumra. Nagyon súlyos aggálynak kell fennforognia, hogy a bíró beleavatkozzék abba, amivel az érdekeltek már megalkudtak. A R. mindenütt azt tartja szem előtt, hogy a bíró nagy hatalma az eljárás vezetése körül arra való, hogy az egyesség elfogadása kérdésében a kellően informált valódi hitelezők valódi többségének valódi akarata jusson érvényre. Ezzel az akarattal szemben a bíró csak a közérkölc és a közrend szempontjait van hivatva megóvni; és ha ezek nem szólnak a jóváhagyás ellen, a bírónak nem feladata a hitelezők vagy a hitelezői kisebbség felett való *gyámkodás*.

Ezért talán tulmegy a R. intencióján a Bpesti Tábla, amikor kimondta, hogy: »Habár az egyességi ajánlat mellett a R.-ben megkivánt többség szavazott, a jóváhagyás mégis megtagadható, ha az összes fenforgó körülmények figyelembevételével a bíróság sem a felejtett hányad fizetését, sem azt biztosítva nem látja, hogy az egyesség jóváhagyása esetén a hitelezők érdeke jobban, gyorsabban és olcsóbban lesz kielégíthető, mint csőd esetén« (Bp. T. 1917. febr. 19., P. II. 461. sz. H. jog Tára, I. 44. szám).

Viszont helyes Debreceni T. 1924. szept. 19. P. II. 2236. sz.: »A K. R. 54. §-a az ott szabályozott esetek fenforgásánál sem írja kötelezően elő a jóváhagyás megtagadását, hanem ennek a jognak mikénti alkalmazását a bíró belátására bizza.

Már pedig figyelemmel arra, hogy adós a szenvedő állapot szem előtt tartása mellett hitelezőinek megfelelő mérvű — a tárgyaláson fel is emelt — hányadot ajánlott fel kiegyenlítésül s hogy ezt a hányadot teljes mérvben garantáltatta; hogy továbbá az egyességi ajánlatot a hitelezők a figyelembe vett szavazatoknak közel $\frac{3}{4}$ többségével elfogadták; hogy az egyesség jóváhagyásának megtagadása esetén szükségképpen megnyitandó csőd a hitelezőknek nyilvánvaló hátrányával járna, ami miatt a szavazásnál figyelembe vett hitelezők közül több hitelező is megtámadta a megtagadó végzést: az adott körülmények között a kir. ítéletábla a kényszeregyességhez való hozzájárulás megtagadását nem találta helyénvalónak.

II. A fakultatív megtagadási okok elseje az, ha egyes hitelezőknek az egyességen kívül ígérték vagy biztosítottak külön előnyt, vagy ha adós csalárdul járt el. A R. nem azért teszi meg ezt az okot csak fakultatív megtagadási oknak, mintha az egyességen kívüli előnyösítést kevésbé erkölcsellenes tartaná, mint az egyességben való egyenlőtlen elbánást, hanem azért, mert az egyesség tartalmának törvényessége fölött a bírónak minden körülmények között őrködni kell, ellenben

annak, ami az egyességen kívül történik, az egyességre való hatását előbb mérlegelje, és csak ha ez a hatás elég intenzív ahhoz, hogy az egyesség létrejöttét megakassza, vonja le a tényállásnak ezt a jogi következményét.

Debreceni T. 1925. márc. 17. P. II. 559. sz.: »A 4070/1915. M. E. számú rendelet 54. §-ának 1. pontja szerint a bíróság a hitelezők szabályszerű többségével elfogadott egyesség jóváhagyását is megtagadhatja, ha az adós az egyességre okot adó vagyoni állapotának előidézése körül csalárdul járt el.

Ennek a jogszabálynak az alkalmazása szempontjából azt kell vizsgálni tárgyává tenni, hogy az adós mostani vagyoni állapotának bekövetkezte az üzletvitelben tanúsított könnyelműségnek, gondatlanságnak tulajdonítható-e, vagy pedig a hitelezők megkárosítására irányuló tudatos, szándékos eljárásnak eredménye?

Az 1924. év közepén, különösen kereskedéssel foglalkozók részéről már előre látható volt, hogy a célba vett s azóta megvalósított pénzügyi reformok pénzszükséget fognak előidézni, ami a kereskedelmi üzletek forgalmát is csökkenteni fogja.

Ebből folyóan ebben az időben új áruüzlet nyitása, megfelelő üzleti tőke nélkül már magábanvéve is rendkívül kockázatos volt, de annál kevésbé volt helyes üzleti elvek szerint megengedhető, hogy az újonnan nyitott üzlet árukészlete oly mértékben halmozassék fel, melyet a várható üzleti forgalom el nem bír.

Ennek ellenére az adós, üzletének aránylag rövid időn át folytatása alatt oly nagy mennyiségű hitelben vásárolt árut halmozott össze, melyről ha a gondosság legkisebb fokát is el nem hanyagolja, tudhatta, hogy üzleti forgalmában nem értékesítheti. Folytatta az áruk halmozását akkor is, midőn — noha üzletének terjedelme nem tette indokoltá, hogy bizománnyal árusítást is tartson fenn, — az áruk értékesítését bizományba adás útján kellett megkísérelnie, sőt folytatta akkor is, midőn kötelezettségeinek már csak árukészlete egy részének kézi zálogba adásával tudott eleget tenni.

Mindezek mellett az adós az árukat beszerzési áron alul, vagyis oly módon árusította, mely már eleve kizárta annak a lehetőségét, hogy hitelezőinek vételárkövetelését az üzleti jövedelemből fedezze.

Arról, aki hivatásos kereskedő s kereskedelmi üzlet jövedelmező folytatásának lehetőségeit ismeri, fel kell tenni, hogy tudja, miképp a fentebb már ismertetett körülmények között beszerzett áruaktár és folytatott üzletmenet mellett hitelezőivel szemben kötelezettségeit teljesíteni nem tudja.

Ehhez képest az adósról is fel kell tenni, hogy üzlete alapításának s vitelének következményeivel tisztában volt, hogy tudnia kellett, miképp szükség szerint fizetésképtelenségbe kerül, és ha mindezek ismeretében mégis a már fentebb ismertetett eljárást követte, arra kell következtetni, miképp nemcsak, hogy maga sem számított arra, hogy fizetéseit a lejáratok szerint teljesíteni tudja, hanem szándéka kétségtelenül az volt, hogy fizetésképtelenségbe jutva, hitelezőit csőd vagy kényszeregyesség útján fogja arra bírni, hogy követelésük egy részéről egyesség útján lemondjanak.

Ez az eljárás a 4070/1915. M. E. számú rendelet 54. § 1. pontjában megjelölt családság fogalmát teljesen kimeríti.

A kir. ítélőtábla azonban ennek ellenére sem találta helyét annak, hogy a szavazás alá bocsátott egyességtől a jóváhagyást az adós család eljárása okából megtagadja.

A 4070/1915. M. E. számú rendelet 54. §-ának 1. pontja ugyanis feljogosítja a bírót, hogy az ott megjelölt esetben az egyesség jóváhagyását megtagadja, de ezt kötelezően elő nem írja, ami azt jelenti, hogy az esetek különböző volta szerint mérlegelnie kell, hogy az adós család eljárásának megállapítása ellenére is nem mutatkozik-e indokoltabbnak az egyesség jóváhagyása?

Azzal a kiválonommal ugyanis, hogy azt a kereskedőt, aki a kereskedelmi életben elengedhetlen bizalom épülő hitellel a jóhiszemű forgalom kárára lelkiismeretlenül visszaél s a jóhiszemű hitelezőt csalárdul megkárosítani igyekszik, az egyesség megtagadása s ennek következményei útján a kereskedelemről ki kell rekeszteni, — szemben áll a hitelezőknek az az érdeke, hogy követelésüknek legalább egy részét megmentsék, szemben áll továbbá az a közgazdasági érdek, hogy az adós vagyonából megmenthető töredék ne porlasztassék szét az esetleges csődeljárás költségeire, hanem a hitelezőkhez jusson vissza, hogy ezek az üzletük által szolgáltatott gazdasági rendeltetés szerint használhassák fel.

Ebből kétségtelenül az a következtetés folyik, hogy ott, ahol az adós vagyonából a hitelezők javára megmenthető töredék, vagyis a felajánlott egyességi hányad, oly csekély, hogy az annak megfizetésére irányuló egyesség jóváhagyása sokkal kisebb anyagi előnyt biztosít a hitelezőknek, mint annak az erkölcsi kárnak a mértéke, melyet a jóhiszemű forgalom fosztogatóival szemben megengedett szigorubb jogkövetkezmények alkalmazásának mellőzése okoz, az egyesség jóváhagyásának megtagadása indokolt.

A fentfő esetben azonban a megjavított egyességi ajánlat szerint fizetendő hányad 50%-ot tesz, az egyesség s illetve annak teljesítése által tehát a hitelezők követeléseinek aránylag jelentős része megtérül s a felajánlott hányad nagyságára való tekintettel az adós eljárásának kétségtelenül család volt mellett sem mutatkozik indokoltnak, hogy az egyesség jóváhagyása a közgazdaságnak már érintett követelménye ellenére megtagadtassék s a hitelezőknek az egyesség elfogadása kérdésében kétségtelenül fennálló rendelkezési jogosultságával szemben a 4070/1915. M. E. számú rendelet 54. §-ában foglalt kivételes szabály vétessék alkalmazásba.

Vizsont nem talált okot a Pécsi T. (1922 május 11. P. IV. 493. sz.) a jóváhagyás megtagadására az árukészlet forszírozott eladásában, amikor egyrészt az árukban beálló természetes apadás és veszteség, másrészt az árak emelkedő irányzata nemcsak indokolták az eladást, de reményt is nyújtottak arra, hogy a hitelezők esetleg ki lesznek elégíthetők; továbbá, minthogy a vételár takarékpénztári kezelés mellett biztosítva volt: pusztán abból a mulasztásból, hogy a foglaltató hitelezőt az eladásról előzetesen nem értesítették és beleegyezését ki nem kérték, — az adós cég eljárásában családságot észlelni nem lehet. A vagyonfelügyelő jelentése az adós cég működéséről és vagyoni helyzetéről kellő felvilágosítást nyújt és nem

tartalmaz adatot, melyből adósnak olyan műveleteire lehetne következtetni, melyek vagyoni állapota áttekintését lehetlenné vagy tulságos nehezzé tennék. A fentebbi értékesítés sem képez ily ténykedést, mert annak eredménye tisztázódott. Ezekhez képest nincs ok arra, hogy az egyesség jóváhagyását a bíróság megtagadja.

III. Az adós család eljárása (e § 1. pontja) vonatkozhatik akár az egyesség létrehozására, akár az egyességre okot adó vagyoni helyzetének előidézésére. Ez a legáltalánosabban szövegezett megtagadási ok, amelyben a 2. és 4. pont alatt felvett okok szigorú logika szerint tuhyomórészben már benne foglaltatnak. Az utóbbi kettőnek külön kiemelése csak azért történt, hogy ezek a tényállások mintegy objektivizálva, az adós dolózus eljárásától függetlenül is figyelembe legyenek vehetők. Az adós tehát, aki az egyességi eljárás kérését azzal a szándékkal halogatja, hogy időközben vagyoni helyzete rosszabbodjék és hitelezőinek csekélyebb hányadot ajánlhasson, éppennyg kockáztatja a jóváhagyás elnyerését, mint az az adós, aki egyeseknek szuperkvótákat ígérget vagy vagyontárgyakat elrejt vagy eltitkol, avagy fiktív zálog- vagy megtartási jogokat enged vagy egyéb szándékos magatartással oly külön kielégítési jogok keletkezését idézi elő, amelyek a fizetendő kvótát lényegesen csökkentik. S mivel a dolust a bíró mindig csak indiciumok alapján állapíthatja meg, az adósnak oka van arra, hogy egyáltalán ne várjon addig, míg a felajánlható kvóta tetemesen kevesbedik, mert ha a bíró ebből az okból őt dolózusnak találván, a jóváhagyást megtagadja és ellene csődöt nyitnak, a vétkes bukás büntetése fenyegeti. Magára az egyességre azonban a gondatlanság, a hanyag vagyonkezelés közvetlenül nem gyakorol befolyást és ebből az okból az egyesség jóváhagyását még *culpa lata* esetében sem lehet megtagadni. Önmagában nem megtagadási ok tehát pl. a könnyelmű tőzdespekuláció, amely az adós vagyoni romlását okozta, hitel könnyelmű igénybevétele (Bpesti T. 1924. dec. 13-án 8. P. II.160. sz.) stb.

Érdekes a Bpesti T. 1924. dec. 18-án, 8. P. 10.653. szám alatt kelt határozata, amely a jóváhagyás megtagadását helybenhagyja és az eljárást megszünteti a következő megokolással:

Ha áll is az, hogy a hitelezők számbavett szavazatainak a 4070/1915. M. E. rendelet 48. §-ának 1. bekezdésében meghatározott kétharmadát meghaladó többsége szavazott az egyességi ajánlat elfogadása mellett, ez a körülmény még egymagában a bírói jóváhagyás feltételét nem képezi.

Ugyanis a vagyonfelügyelő és a meghallgatott hites törvényszéki könyvszakértő véleményéből kiderül, amint azt az elsőbíróság is helyesen megállapította, hogy: az adós burkolt s illegális pénzkivételeinek eltakarására az árfolyamdifferentia-számlákon s a különféle kosztkamat-számlákon sok indokolatlan könyvelést végzett a hitelezők rovására, minden elszámolás nélkül 1923. március havában, amikor már a fizetési nehézségek jelentkeztek, 8.411.225 koronát vont el a cég vagyonából, amelyet azóta sem térített vissza, az ugynevezett „mostros”-jelzésű nyilvántartásban, amely voltaképpen csak az ő tulajdonát képező értékpapírok állagát volt hivatva feltüntetni, — a legkülönbözőbb felek értékpapírleteit összevegyítve minden szakszerű könyvelés nélkül oly módon kezelte, mintha azok az ő tulajdonát képezték volna s ezekből az idegen tulajdont képező

értékpapirokból vette a fedezetet az igénybevett pénzhitelekre, főképp kosztkamatokra és ezen bűnös üzelmek palástolására a könyvelést annyira összekuszálta, hogy 1921. június 30 óta saját alkalmazottai sem ismerték ki magukat s vagyoni állásáról felvilágosítást adni nem tudtak, majd vagyoni helyzetének megingása után, áremelkedésre spekulálva oly értékpapirokat és értékeket vett, amelyekkel nem rendelkezett, azzal a céllal, hogy azokat később magasabb áron adja el, mielőtt azokat még szállítani lenne köteles s az e célból kölcsöndij ellenében kölcsönvett papirokat is, kontremibe csapva át, utóbb eladta, hogy óriási veszteségeit fedezhesse, minek folytán a felek által letétbehelyezett értékpapírok és értékek teljes hiánya állott be.

Ezek a vagyonfelügyelő és könyvszakértő fentebb ismertetett jelentéseiben felsorolt jelenségek együttvéve kétségtelenné teszik, hogy az adós az egyességre okot adó vagyoni állapotának előidézése körül csalárdul járt el, amennyiben tudatosan és szándékosan súlyos károkat okozott hitelezőinek, azokat hamis és helytelen könyveléssel leplezve, hogy ezzel magának jogtalan vagyoni előnyöket és hasznokat szerezhesen.

Megfelel tehát eme tényállás mellett a fentebb idézett rendelet 54. §-ának 1. pontjában foglalt rendelkezéseknek az elsőbíróságnak az a döntése, amelylyel az egyesség jóváhagyását megtagadta.

Mint hogy azonban ugyancsak az idézett rendelet 56. §-ának 1. bekezdésének 6. pontja értelmében abban az esetben, ha a bíróság az elfogadott egyesség jóváhagyását megtagadja, az egyességi eljárást is meg kell szüntetni, stb.

Viszont Bpesti T. 1924. dec. 19., 8. P. 12.507. sz.: »Ha a vagyonfelügyelő jelentéséből meg is állapítható az, hogy az adós vagyoni romlását az a körülmény idézte elő, hogy túlságosan merész spekulációval s nem kellő előrelátással fix megrendelések nélkül tulnyomóan külföldi valutában igénybe vett hitelekkel oly nagymennyiségű tejet vásárolt össze s abból erőltetetten oly nagymennyiségű turót és pogácsasajtot készített, hogy azután a konjunktúra változásából beállott áresés miatt az áru rendkívül könnyen romló természetére tekintettel, azt nagy veszteségekkel volt kénytelen kiárúsítani s a korona rohamos romlása miatt a külföldi hitelek után a kamatokat is óriási valutáris különbözettel kifizetni; ezek a tények arravaló tekintettel, hogy az eljárás során arránézve adatok fel nem merültek, sem a vagyonfelügyelő jelentésében olyan megállapítások nem foglaltatnak, hogy ezek a mindenesetre szükséges körülmények gondosságot nélkülöző ténykedések azzal a céllal történtek, hogy a hitelezők károsítsanak: a R. 54. § 1. pontjának esete nem forog fenne.

Bpesti T. 1924. dec. 13-án, 8. P. 12.340. sz.: »A R. 53. és 54. §-ában foglalt jogszabálynál fogva az egyességre magábanvéve a gondatlan és könnyelmű üzletkezelés nem gyakorol közvetlen befolyást, ebből az okból tehát a jóváhagyás nem tagadható meg«.

IV. A második megtagadási ok az adósra azt a kötelességet rója, hogy fizetőképzettségének beállta, illetőleg fizetéseinek megszüntetése után minden hitelezőjének csak olyan kielégítést vagy biztosítást adjon, amint abban a vagyoni helyzetében valamennyi hitelezőjének megadhatna. A R. tehát nem tiltja meg az adósna, hogy fizető-

képzettségének beállta után is egyes hitelezőivel egyezkedjék, rendezkedjék; de az adós nem adhat nekik többet, mint amennyit mindenkinek adhatna, akire a kényszeregyesség kiterjed. A fizetőképzettség ideje alatt ugyanis az adós vagyoni helyzete rendszerint rohamosan rosszabbodik. Ha a korábbi vagyoni helyzetéhez mért kielégítést vagy biztosítást is hatálytalannak tekintenők, jóhiszeműen felvett összegek visszafizetésére kényszerítenők a kielégített hitelezőt és mivel ennek senki sem akarná magát kitenni, elzárnök az adós elől a magánrendezkedés útját. Ezt elkerülendő, elégszik meg a R. azzal, hogy a bár objektíve kedvezőbb kielégítés vagy biztosítás az adós akkori vagyoni helyzetének megfelelő legyen és az egyesség jóváhagyásának megtagadását csak akkor enged meg, ha még ez a relatív egyenlőség sem volt betartva.

Az adós vagyona értékének megállapításánál csakis az egyesség megkötésének idején volt érték vehető figyelembe. A beclés 1922 szeptember hóban eszközöltetett, az utolsó egyességi tárgyalás pedig 1922 december 30-án volt: ebben az időben nagymértvű eltolódás az ingók s ingatlanok értékében még nem történt s így az adósna az egyességben juttatott előnyök mértéke s az adós vagyoni helyzete közt a fentiek szerint irányadónul szolgáló időben létezett arányviszonyok mellett a hitelezők hátrányára feltűnő aránytalanság nem mutatkozik. Nem állapítható meg ez azon az alapon sem, hogy az adós a teljesítésre 6 hónapi határidőben köteleztetett, mert a nagyterjedelmű, értékes vagyontárgyak értékesítése természetesen hosszabb időt vesz igénybe, főképp azért, mert nagy részüknél esetleg az eladáshoz még hatósági jóváhagyás is szükséges. (Pécsi T. 1923 május 3. P. IV. 797. sz.)

V. A harmadik megtagadási ok meg akarja kimélni a bírót attól, hogy mintegy bekötött szemmel legyen kénytelen kényszeregyességet jóváhagyni. Ha az adós kényszeregyességet akar, gondoskodjék róla, hogy ajánlatának megfelelő volta és az adós vagyoni helyzete felől a bíró tisztá képet nyerhessen. A bíró tehát a jóváhagyást megtagadhatja, ha az adós státuszát a meglévő adatokból megbízhatóan nem tudja megállapítani. V. ö. a Bpesti Tábla határozatát alább az 56. §-nál III. alatt. Ezt a hiányt csak itt és nem már az eljárás megindításánál veszi figyelembe a R., mert annak fenforgása és hordereje csak az eljárás lefolytatása után derül ki. Ez a megtagadási ok annál szükségesebb, mert az egyességi eljárásban a vagyonállapot hivatalból való megállapítása (leltározás) nem fog helyt. A tapasztalat megmutatta, hogy ez a megtagadási ok olyankor is nélkülözhetetlen, amikor a rosszhiszemű adós oly ügyesen leplezi machinációját, hogy konkrét visszaélést rábizonyítani ugyan nem lehet, de magatartásából az a benyomás meríthető, hogy nincs minden rendjén. V. ö. a Bpesti T. 1922. jan. 26-án 8. P. 8294/1921., 1924. dec. 19-én 8. P. 9657., Debreceni T. 1924. okt. 18. P. II. 1868/1921. és 1922. szept. 7-én P. II. 1842. szám a. kelt végzését.

VI. Nehogy a bár indolens hitelezőség nyilvánvaló sérelmet szenvedjen és az esetleg mesterségesen megkonstruált többség a kisebbségre botránys egyességi hányadot erőszakoljon, a § 4. pontja az adósra feltűnően aránytalanul kedvező egyesség jóváhagyásának megtagadására jogosítja a bírót, még ha az a többséget el is nyerte. Az e rendelkezés ellen felhozott aggályokat eloszlathatja az arra való utalás, hogy esőd-

törvényünk 217. § 3. pontjával ennél jóval messzebb ment, anélkül hogy egyetlen eset is nyilvánosság elé került volna, amikor a bíróság e jogával visszaélt. Bizonyos azonban, hogy e pont alkalmazása is csak feltűnően kirívó aránytalanság esetében van helyén. A bíró tehát ne hagyja jóvá az egyességet, ha az előtte fekvő adatokból nyilvánvaló, hogy az adós aránytalanul nagyobb kvótát fizethetne, vagy a fizetést aránytalanul rövidebb idő alatt vagy a hitelezőkre aránytalanul kedvezőbb feltételek mellett teljesíthetné. Viszont nem megy el odáig a rendelkezés, hogy a bírónak joga volna minden körülmények között vizsgálat tárgyává tenni az egyességi ajánlat megfelelő voltát. Ez áll jelesen, ha az aránytalanságot a felderített adatokból további eljárás nélkül nem lehet megállapítani, hanem erre külön bizonyító vagy nyomozó eljárás volna szükséges, ugyancsak ha a bár megállapítható aránytalanság csekélyebb fokú, úgy hogy nincs kizárva az a lehetőség, hogy azt a bíró előtt ismeretlen, de méltánylást érdemlő okok igazolják.

E pont alapján tagadta meg a jóváhagyást: Debreceni T. 1924 okt. 18. P. II. 1868/1921. sz.

Pécsi T.: 1922 május 8-án, a csődönkívüli kényszeregyességi ajánlat beadásakor és még néhány hónapig, csekély hullámzástól eltekintve, a pénzügyek állandó volt. Amikor tehát a vagyonfelügyelő a hivatalos becslést elfogadva az adós vagyoni helyzetére tekintettel a 20%-os kvótát elfogadhatónak találta, — a tényleges helyzetet kellően ítélte meg; aránytalanság az adós javára nem mutatkozott. Elfogadhatatlanná az adós eredeti ajánlata csak az 1922. év nyarán bekövetkezett pénzügyi válság folytán vált. Minthogy azonban adós az 1922. október 9-én megtartott tárgyaláson a 20%-os kvótát 50%-ra felemelte és ez a koronának a tárgyalás idején mutatkozott javulására tekintettel a vagyonállagnak megfelelő volt anélkül, hogy a hitelezők hátrányára feltűnő aránytalanság jelentkezett volna: — a kir. ítélőtábla az egyesség megtagadására ezen a címen okot nem látott fenforogni. A felajánlott hányad megfelelő voltának elbírálása szempontjából legkésőbb a bírói döntés alapjául szolgáló utolsó tárgyalás időpontja az irányadó. A gazdasági helyzetnek későbbi változása, mint a tárgyaláson méltatás alá nem is kerülhetett körülmény figyelembe már csak azért sem vehető, mert meghiusítaná a csődönkívüli kényszeregyességi eljárásnak azt a beállított célját, hogy az arra méltó adósnak a csődnitással járó gazdasági hátrányok elkerülésével az adósságtól mentes új produktív munka megkezdését lehetővé tegye. A tárgyalás megtartása után az egyesség elfogadása esetén a gazdasági helyzetváltozásnak minden kockázatát és terhet, tehát előnyeit is az adós viseli; méltánytalan eljárás volna tehát utóbb beállott változás folytán az adósságtól az előnyöktől megfosztani. (1923. április 27. P. IV. 2026/1922. sz.)

Az eljárás befejezetté nyilvánítása.

55. §.

(1) Ha az egyességet jóváhagyó végzés jogerőre emelkedett, az eljárást befejezetté kell nyilvánítani.

(2) Az eljárás befejezését közzé kell tenni. Az eljárás megindítására vonatkozó feljegyzést (13. §), ugyancsak az eljárás

befejezetté nyilvánításának előfeltétele alatt érvénytelen telekkönyvi jogokat (19. §) a telekkönyvben törölni kell. A törléssel egyidejűleg a törölt jog ranghelyén hivatalból kell bejegyezni azt a jelzálogjogot, amelyről az egyesség a 49. §. 3. bekezdése értelmében intézkedett, illetőleg fel kell jegyezni a ranghelynek az egyességben megállapított fentartását.

I. A R. szerint az eljárás kétféle módon érhet véget: az eljárás befejezése (55. §) és az eljárás megszüntetése útján (56. §). Ezért szükséges, hogy a bíró a befejezést vagy a megszüntetést külön kifejezetten megállapítsa. Az eljárást be kell fejezni, ha célját elérte, azaz szabályszerű alakban egyesség jött létre és azt a bíróság jóváhagyta. Az eljárás befejezését közzé kell tenni és a törléseket a nyilvánkönyvekben foganatosítani. Ha a 19. § értelmében érvénytelen jelzálogjog ranghelyén az egyesség értelmében új jelzálogjogot kell alapítani a gondviselő (51. §) képviselte hitelezők javára, a bíró ennek bekebelezése iránt hivatalból keresi meg a telekkönyvi hatóságot. Ugyanez áll, ha egyelőre csak ranghelyfentartást (49. § 3. bek.) kell feljegyeztetni.

Ha az egyességet jóváhagyó végzés jogerőre emelkedett, az eljárást befejezetté kell nyilvánítani. A befejezetté nyilvánító végzés ellen fellebbezhetnek helye nem lévén, a bíróság szerepe ennek a végzésnek meghozatalával és közzétételével véget ér. Ezért mindent, ami a befejezéssel kapcsolatos, pl. a feljegyzések telekkönyvi törlésének elrendelését, az esetleges fiduciárius jelzálogjog bekebelezését (55. §), a vagyonfelügyelő felmentését stb. a befejező végzéssel egyidejűleg kell megtenni.

Ha az egyesség úgy intézkedik, az adósnak vagyona felett való szabad rendelkezésére vonatkozó korlátozásokat, noha csak magánjogi viszonynak megfelelő formában (v. ö. fent a 49. §-hoz VI. alatt), az eljárás befejezése után is fenn lehet tartani. Mindenesetre kívánatos, hogy ezek a korlátozások kifelé a hitelezők megbízottjának birtokba vezetése által kifejezésre jussanak, mert enélkül jóhiszemű harmadik személyek a hitelezők sérelmére szerzhethetnének jogokat. Az adós rendelkezési jogának közjogi jellegű korlátozása az egyességben vállalt kötelezettségek végleges teljesítéséig a R. értelmében nem fog helyt (v. ö. fent id. h.).

II. Az eljárást befejezetté nyilvánító végzés ellen fellebbezhetnek nem lévén helye (60. §), az közlésével nyomban jogerőre emelkedik. A biztosítási intézkedéseket tehát azzal egyidejűleg kell megszüntetni, a vagyonfelügyelőt, az ellenőrző biztost, az ellenőrző bizottság tagjait tisztúktól felmenteni és a vagyont az adós szabad rendelkezésére kiadni. Ebből foly, hogy ha a vagyonfelügyelő vagyont kezelt (17. § 2. bek. 3. mond.), számadását a befejező végzés előtt kell benyújtania és a bírónak azt jóváhagynia, ugyancsak díját és költségét megállapítani (24. §). A letétben kezelt pénzeszegeket — ha csak az egyesség másként nem intézkedik — az adósnak kell kiadni.

III. Nem szól a R. arról, hogy az érvénytelenné vált végrehajtási zálogjog telekkönyvi törlésének elrendelése mely hatóság hatáskörébe tartozik. Az érdekes kontroverziát tárgyalja a Bpesti Tábla 1918. jan. 7-én, 8. P. 3510. szám alatt kelt határozata (Hiteljog Tára I., 6. sz.), amely az intézkedést a telekkönyvi hatóság hatáskörébe utalja. V. ö. azonban a

hathatós ellenérveket az elsőbírósági határozatban és *Schuster Rudolf* eltérő álláspontját (id. h.), aki szerint a végrehajtást elrendelő bíróság illetékes.

A befejező végzés közzététele a 10., 11., 12. §-ok analógiájára történik. V. ö. fent az 52. §-hoz II. alatt. Kézbesítés a hitelezők kezébe nem fog helyt.

Az eljárás megszüntetése.

56. §.

(1) Az egyességi eljárást azokon az eseteken kívül, amikor a bíró azt megszüntetheti, meg kell szüntetni:

1. ha az eljárás nem lett volna megindítható;
2. ha az adós az eljárás költségét bírói határozat ellenére nem előlegezi;
3. ha az adós a hitelezők jegyzékét és a mérleget a neki engedett határidő alatt sem mutatja be;
4. ha az adós az esküt (40. §) le nem teszi;
5. ha az egyességi ajánlatot a hitelezőknek e rendeletben meghatározott többsége el nem fogadta;
6. ha az elfogadott kényszeregyesség jóváhagyását a bíróság megtagadja.

(2) Ha az eskü letételére többen vannak kötelezve, a bíró az 1. bekezdés 4. pontja esetében szabadon mérlegeli annak a körülménynek az eljárás folytatására vagy megszüntetésére való hatását, hogy az eskü letételét az erre kötelezett több személy közül egy vagy több megtagadja vagy a határnapon meg nem jelenik.

(3) Az 1. bekezdés 2—4. pontja esetében az érdekeltet meg kell hallgatni.

I. Az eljárás befejezésétől különbözik annak megszüntetése. A R. külön állapítja meg azokat az eseteket, amikor az eljárást meg kell szüntetni és amikor a bíró, belátásától függően, megszüntetheti.

II. Az egyességi eljárás megszüntetésével nemcsak a csődnyitáshoz, hanem ennek hiányában a végrehajtásoknak is újból megnyílik az útja. Ez azonban csak a megszüntető határozat jogerőre emelkedése után áll be, mint ahogy egyáltalán az az ellen beadott fellebbeletnek (60. §) felfüggesztő hatálya van (57. § 3. bek.).

III. E §-ban csak az eljárás megszüntetésének kényszerű okai vannak felsorolva. A R. egyéb helyein található azok az esetek, amikor a bíró az eljárást belátásához képest megszüntetheti (9. § 2. bek., 17. § 5. bek., 37. § 2. bek.). A kényszerű és a fakultatív megszüntetési okok közötti viszony tekintetében ugyanazok állanak, amiket fent a jóváhagyás megtagadásának okaira nézve elmondtam: a megszüntetés a fakultatív esetekben sem függ a bíró kénye-kedvétől, hanem a megállapított tényeknek abból a szempontból való mérlegelésétől, hogy az összes érdekeltnek jogos érdekeinek mi felel meg inkább, az

eljárás megszüntetése és ezzel tulnyomó valószínűség szerint a csőd előidézése (57. § 3. bek.), vagy pedig az eljárás folytatása és az egyesség létrehozása.

A csődön kívüli kényszeregyességi eljárást a kereskedelmi könyvek vezetésének elmulasztása okából nem kell feltétlenül megszüntetni. A könyvek hiánya csak abból a szempontból jöhet figyelembe (54. § 3.), hogy az adós vagyoni állapota felől kellő tájékozást nem lehet szerezni, a bíró az egyesség jóváhagyását megtagadhatja (Bp. T. 1916. márc. 20., P. I. 1403. szám, Hjogi Dtár X. 104. szám). Ugyanígy Debreceni T. 1924. szept. 19. P. II. 2236. sz., Pécsi T. 1923. május 3. P. IV. 797. sz.

Az 1. ponthoz:

Ha az eljárás során merül fel oly tény, amely miatt az eljárást nem lehetett volna megindítani (v. ö. 7. § 2. bek. 1., 2. pont), a bíró választhat a között, vajjon megszüntesse-e az eljárást, tagadja-e meg az egyesség jóváhagyását (53. § 1. pont) vagy mellőzze mind a két intézkedést és folytassa az eljárást. Ha a megszüntetési ok az egyesség létrejöttéhez fűződő érdekekhez képest csekély jelentőségű és különösen ha az érdekeltnek a hiány felett már napirendre tértek, pl. az eljárás megindítása iránti kérvény nem volt szabályszerű (7. § 1. bek.), de a felek ennek dacára az egyességben megállapodtak: a bíró az eljárás e stádiumában ezt a hiányt már egyáltalán nem fogja figyelembe venni. Ha a tárgyalás és a szavazás már megtörtént és figyelemreméltó hiány csak akkor merül fel, a bíró a jóváhagyás megtagadásával (53. § 1. pont) fogja az eljárást megszüntetni (56. § 6. pont). Ha végül a megszüntetési ok a tárgyalás előtt vagy az egyességet jóváhagyó végzés meghozatala után merül fel és elég súlyos, akkor a bíró az eljárást az 56. § 1. pontja alapján fogja a jelzett okokból megszüntetni.

Az 2. ponthoz:

Az eljárás költségét, amennyiben az egyesség másként nem intézkedik, általában az adós viseli (59. §). A bíró az adóst az előreláthatólag felmerülő és az eljárás céljára elkerülhetetlenül szükséges költségnek vagy a költség egy részének előlegezésére kötelezheti (9. § 3. bek.). E rendelkezés szankciója az eljárás kényszerű megszüntetése, ha az adós a költséget bírói határozat ellenére nem előlegezi.

Az 3. ponthoz:

A bíró az eljárás megindítása iránti, kelletlen fel nem szerelt kérvényt hivatalból visszautasíthatja (7. § 1. bek.); az adós kérelmére azonban a mellékletek előterjesztésére halasztást engedhet (4. § 4. bek.). Ha az adós a mellékletek két legfontosabbikát, a hitelezőjegyzékét és az ideiglenes mérleget a neki engedett határidő alatt sem mutatja be, az eljárást kényszerű módon meg kell szüntetni. A végleges mérleg bemutatására ez a pont nem vonatkozhatik, mert az nem határidő alatti, hanem a tárgyaláson történik (38. §).

Az 4. ponthoz:

Az eskü (40. §) le nem tétele kényszerű megszüntetési ok, ha csak az alól a bíró felmentést nem ad (40. § 2. bek.). A R. nem tiltja el a bírót attól, hogy az esküre kötelezettet az eskü letétele alól akkor is felmentse, ha az az eskü letételét már megtagadta vagy az avégből kitűzött határnapon meg nem jelent. Ha tehát az adós ez engedetlensége okából az eljárás megszüntetését nem tartja megfelelőnek, e jogkövetkezmény alkalmazását azzal kerülheti ki, hogy az adóst utólag az eskü letétele alól felmenti.

Az 5. ponthoz: V. ö. 48. §. A 6. ponthoz: V. ö. 53., 54. §-ok.
V. E § 2. bekezdéséhez lásd fent a 40. §-hoz II. alatt. Ha a több esküre kötelezett egyike sem teszi le az esküt, akkor természetesen az 1. bek. 4. pontjának esete forog fenn.

57. §.

(1) Az eljárás megszüntetését közzé kell tenni. Az eljárás megindítására vonatkozó feljegyzést (13. §), ha az adós nem kereskedő, az eljárás jogerős megszüntetését követő tizenöt nap elteltével a telekkönyvben törölni kell, hacsak ezen az időn belül az adós ellen csődöt nem kérnek. Ha az adós ellen csődöt kérnek, a feljegyzést — amennyiben még törölve nincs — a csődnitási feljegyzésével egyidejűleg kell törölni. Ha a csődnitási kérelmet elutasítják, a feljegyzés törlése végett a bíróság a telekkönyvi hatóságot az elutasító végzés jogerőre emelkedése után keresi meg.

(2) A bíró a biztosítási intézkedések megszüntetése és a vagyonfelügyelő felmentése tárgyában csak a csődmegnyitó határozat közlése és esetleg, ha az adós nem kereskedő, az eljárás megszüntetését követő tizenöt nap eltelté, ha pedig ez idő alatt az adós ellen csődöt kértek, a kérelem felől hozott jogerős határozat közlése után intézkedik.

(3) Ha az adós kereskedő, a bíróság ellene a csődöt az 56. § 1. bekezdésének 2—6. pontjai esetében a megszüntető határozat jogerőre emelkedése után hivatalból megnyitja. Ha valamely hitelező a nem kereskedő adós ellen az eljárás megszüntetését követő tizenöt nap eltelté előtt csődnitási kérelmet terjesztett elő, a bíróság csak az egyességi eljárást megszüntető határozat jogerőre emelkedése után tűz ki a csődnitási felől tárgyalásra határnapot.

I. Ha az adós kereskedő, az egyességi eljárás jogerős megszüntetése után ellene hivatalból csődöt kell nyitni, feltéve, hogy a megszüntetés az 56. § 2—6. pontjaiban foglalt valamely okból következett be.

Az egyességi eljárás megindítása ugyanis megállapítja a fizetések megszüntetésének tényét (Cst. 244. §), a csődnitási törvényes feltétele tehát adva van. Az 56. § 1. pontjában foglalt, valamint oly megszüntetési ok alapján azonban, amely a bíró mérlegelése alá esik (pl. 9. § 2. bek., 17. § 5. bek., 37. § 2. bek.), a R. nem vonja le ezt a szigorú következményt és így ily esetben a kereskedő ellen is csak akkor nyitnak csődöt, ha annak feltételei egyébként fenforognak. Nem osztom e részben sem *Suloky* nak azt a véleményét (Jogtud. Közl. 1915. évi 50. sz.), hogy az 56. § 1. pontjának kivételével mindig hivatalból kell csődöt nyitni, ha az adós kereskedő, sem pedig *Bedő*-nek azt az álláspontját (id. m. 89. l.), hogy a facultativ megszüntetési esetekben is hivatalból kell a kereskedő adós ellen csődöt nyitni.

A bíróság tehát, ha az adós kereskedő, a csődöt a jelzett esetekben

hivatalból megnyitja (57. § 3. bek.). Ezért az egyességi bíró is az eljárás megszüntetése esetében a biztosítási intézkedéseket csak akkor helyezheti hatályon kívül, ha az adós nem kereskedő, vagy ha a megszüntetés nem az 56. § 2—6. pontjai alapján történt és a jelzett 15 nap már elmult anélkül, hogy csődnitási kérelmet terjesztettek volna elő, mi mellett figyelembe jön, hogy ilyen esetleg még az egyességi eljárás megindítása előtt előterjesztett kérelem az egyességi eljárás tartama alatt csak függőben marad (20. § 2. bek.), de az egyességi eljárás megszüntetése esetében feleled és tárgyalandó.

Ilyenkor, valamint tizenöt napon belül előterjesztett csődnitási kérelem folytán megnyitott csődnél a csődnitásnak a megtámadási határidők tekintetében visszaható ereje van (58. § 2. bek.). Csődnitás esetében persze az eljárás megindításának feljegyzéseit (13. §), már a 19. § értelmében feltételesen érvénytelen jogokra tekintettel is, törölni kell és egyttal a csődnitást kell a csődtörvény 92. §-a értelmében a telekkönyvben feljegyezni.

Nem kereskedőnél a dolog másként áll: a kényszeregyességi eljárás kérése (1. §) még egymagában nem jelenti a csődnitási előfeltételt, azaz azt, hogy tartozásai vagyontát meghaladják (Cst. 84. §) s így ha az egyességi eljárás megszüntetése után hivatalból foglalkoznók a bíróság a csődnitási kérdésével, eltérne a R. a Cst. amaz alapelvétől, hogy hivatalból csődöt nem lehet nyitni. Ezért nemkereskedővel szemben a csődnitást az egyességi eljárás megszüntetése esetében mindig attól teszi függővé, hogy azt az adós vagy valamely hitelező kérje.

Ha tehát az adós nem kereskedő, a megszüntető végzés jogerőre emelkedését követő tizenöt nap alatt függőben marad az a kérdés, vajjon az eljárásból csődnitási lesz-e vagy nem, ép úgy, mint amikor kereskedő-adósnál a megszüntetés nem az 56. § 2—6. pontján alapul. Az eljárás megindításának feljegyzéseit (13. §) ilyenkor egyelőre nem kell törölni, hanem az ügyet 15 napra nyilvántartásba kell helyezni azért, mert az eljárás megindításának hatásai a csődnitásiis fennmaradnak, ha 15 nap letelte előtt előterjesztett kérelemre csődnitási következik be (58. §). A feljegyzéseket tehát csak akkor kell törölni, ha ez a tizenöt nap eltelt anélkül, hogy valaki csődöt kért volna. Ha az adós ellen akár 15 napon belül, akár később előterjesztett kérelemre csődöt kérnek és a feljegyzés még törölve nincs, a feljegyzést akkor kell törölni, amikor a csődöt feljegyzik (Cst. 92. §). Ha pedig a csődnitási kérelmet elutasítják, a feljegyzés törlése végett jogerő után kell külön a csődbíróságnak a telekkönyvi hatóságot megkeresni.

Akár kereskedő, akár nem kereskedő az adós, a 15 napon belül előterjesztett csődnitási kérelemmel egy tekintet alá esik az olyan csődnitási kérelem, amely felől való eljárást az egyességi eljárás tartamára felfüggesztették (20. § ut. bek.).

II. Kereskedő ellen sem lévén helye a hivatalból való csődnitásnak akkor, ha a bíró az eljárást nem az 56. § 2—6. pontjaiban felsorolt okokból szüntette meg, ilyenkor az adóst csak a hitelezők kérelme és csődnitási tárgyalás alapján lehet csődbe kergetni. Ezekben az esetekben tehát a kereskedő adóssal szemben is az egyességi eljárás megindításának joghatálya csak úgy tartható fenn, ha az eljárás jogerős megszüntetésétől számított 15 napon belül valamelyik hitelező az adós ellen csődöt kér és a csődöt e kérelem alapján nyitják meg (58. §).

III. A R. a »kereskedő« fogalmát itt is, miként mindenütt (v. ö. az 1. §-hoz IV. 2. alatt), a K. T. 3. §-ában meghatározott mértékben veszi és nem szorítja a *bejegyzett* kereskedőre. Igaz, hogy ezzel a Cst. nyomán kifejlődött bírói gyakorlattal az anyagi jog szempontjából bizonyos fokig szembehelyezkedik, és a fizetések megszüntetéséhez a be nem jegyzett kereskedőnél is a hivatalból való csődnyitást fűzi végső következményül; azonban ez a lépés a kényszeregyesség komolysága érdekében szükséges volt és magával a Cst.-nyel nem áll ellentétben.

IV. A biztosítási intézkedések megszüntetése tárgyában is a bírónak ahoz képest kell különbözően eljárnia, amint az eljárás megszüntetését hivatalból való csődnyitás vagy 15 napig való nyilvántartás követi-e. Az előbbi esetben, tehát akkor is, ha kereskedő ellen az 56. § 2—6. p. alapján szüntette meg az eljárást, be kell várnia, míg a csődbíróság vele a csődnyitó végzést közli, mert ezzel együtt a Cst.-ben szabályozott biztosítási intézkedések lépnek az egyességi eljárás biztosító intézkedései helyébe. Egyéb esetekben pedig a biztosító intézkedések (beleértve a vagyonfelügyelő tisztében maradását), fennmaradnak addig, míg a kritikus 15 nap letelt, anélkül hogy az adós ellen csődöt kértek volna, vagy ha csődöt kértek, míg a bíróság vagy megnyitja a csődöt vagy jegerősen elutasítja a kérelmet és ezt a bíróval közli.

V. Az egyességi eljárás és a csőd közt a viszony az, hogy az előbbinek előnye van az utóbbi felett. Ha tehát egyidejűleg mindkét eljárás megindítására irányuló kérelem fekszik a bíróság előtt, vagy ha csődnyitási kérelem előterjesztése után, de annak érdemleges elintézése előtt az adós egyességi eljárást kér, az utóbbit kell megindítani, mint amelynek következményei enyhébbek és amely az adós vagyoni egzisztenciáját a pusztulástól megkíméli. Ezzel azonban a csődnyitási kérelmek nem veszítik el hatályukat. Igaz, hogy az egyességi eljárás tartama alatt az adós ellen csődöt nem lehet nyitni (20. § 2. bek., 30. § 1. bek.). Ha azonban az egyességi eljárást a bíró utóbb megszünteti, az iratokat a törvényszéknek mutatja be, amely az esetleg előterjesztett csődnyitási kérelmek felől határoz (58. §). Az egyességi eljárás tehát korábban előterjesztett csődnyitási kérelem alapján is közvetlenül csődeljárásba mehet át.

A csődöt kérő hitelezők legfontosabb érdekeit különben a csőddel való fenyegetésen kívül még egyéb rendelkezések is biztosítják; így jelesül az, hogy már az egyességi eljárás megindításával lehetlenné válik a követelések külön behajtása és a későbbi csődben érvényesíthető külön kielégítési jogok szerzése (17—19. §-ai.). Arról, hogy az egyességi eljárásból a csődbe való átmenet a hitelezők érdekeinek sérelme nélkül történjék, a folytonossági fikció (58. §) gondoskodik.

VI. Az eljárás megszüntetését a 10., 11., 12. §-ok analóg alkalmazásával közzé kell tenni. V. ö. az 52. §-hoz II. alatt. Kézbesítést ugyan a R. nem szab meg, de a Pp. általános elvei és az 52. § 2. bek. analógiája alapján azt kell mondani, hogy a megszüntető végzés kézbesítendő azoknak a személyeknek, akik az ellen felfolyamodással élhetnek. Ilyenek a R. 60. § 5. bekezdéséből folyólag azok a hitelezők is, akik követelésüket be nem jelentették, de az adós részéről benyújtott hitelezőjegyzékben vagy vagyonkimutatásban szerepelnek. A fellebbvitelnek halasztó hatálya van és ezért az eljárás megszüntetésének

e §-ban szabályozott jogkövetkezményeit csak akkor kell levonni, ha a végzés már jogerőre emelkedett.

VII. Ha a bíró az eljárást megszüntette, az iratokat a megszüntető határozat jogerőre emelkedése és az 1. bekezdés értelmében szükséges intézkedések megtétele után haladéktalanul bemutatja a bíróságnak oly célból, hogy az az 57. § 3. bekezdése értelmében intézkedhessék (61.000/1915. I. M. sz. rend. 5. §).

Csődnyitás.

58. §.

(1) Ha a bíróság hivatalból vagy az eljárás jogerős megszüntetésétől számított tizenöt nap eltelte előtt előterjesztett kérelemre az adós ellen csődöt nyit, az egyességi eljárás megindításának joghatálya a csődnyitásig fennmarad.

(2) Az 1881: XVII. t.-c. 27. és 28. §-ai értelmében a csődnyitás napjától számítandó határidőket az egyességi eljárás megindításának napjától kell számítani.

I. Ez a § arról az esetről szól, amikor az egyességi eljárást nyomon követi a csődeljárás. A két eljárás kontinuitását ott tételezzük fel, ahol a kényszeregyességi eljárás megszüntetése kapcsán egyúttal hivatalból csődöt is nyitnak, ugyancsak ott is, ahol a csődnyitást a kényszeregyességi eljárás megszüntetését követő tizenöt napon belül kéri, noha ebben az esetben a két eljárás között bizonyos, ha nem is nagyterjedelmű időköz fekszik, amely alatt a közdős sem egyességi eljárás, sem pedig csődeljárás hatálya alatt nem állott. Ez a *folytonossági fikció* lehetővé teszi a hitelezőknek, hogy a nem hivatalból való csődnyitás eseteiben is kellő időben előterjesztett csődnyitási kérelemmel megakadályozzák, hogy az adós cselekvő szabadságát visszanyerve, a hitelezők hátrányára gazdálkodjék, ugyancsak hogy már megalapított megtámadási jogok megszűnjenek, vagy hogy oly engedmények (cessiók), amelyek a szavazati jog szempontjából figyelembe nem jönnek, hatályosakká váljanak stb.

Ez a fikció azért veszélytelen, mert az egyességi eljárás megindításakor az adósnak fizetőképlességre kell lennie vagy fizetéseit be kellett szüntetnie (1. §), tehát az anyagi csőd már amúgy is fennállt; és azért szükséges, mert az egyességi eljárás a hitelezőket követeléseik külön érvényesítésében mindaddig akadályozza, míg az eljárás folyamatban van és ezalatt az idő alatt csődöt sem lehet nyitni. A hitelezők érdekközössége és az egyenlő kielégítés elve, amely már az egyességi eljárásban is irányadó, megkívánja, hogy az adós fizetőképlességének ama joghatásai, amelyek már az egyességi eljárás megindításakor beállottak, a csődnyitás pillanatáig szakadatlanul fennmaradjanak.

II. A csődnek az egyességi eljáráshoz való illetén hozzákapcsolódása esetére a R. azt a szabályt állítja fel, hogy az egyességi eljárás megindításának joghatálya fennmarad.

Ez a szabály nagyjában azt jelenti, hogy a R. II. fejezetének rendelkezései (16—20. §-ok), amennyiben nem a kérvény benyújtásához, hanem az eljárás megindításához fűznek joghatályt, az eljárás

megszüntetését követő 15 nap alatt, illetőleg a csődnyitásig keletkezett jogcselekményekre is alkalmazást nyernek.

Közelebbről tekintve azonban, kiviláglik, hogy ezek a rendelkezések a jelzett időre csak részben vihetők át. Nevezetesen a 19. § rendelkezései nem alkalmazhatók, azaz az eljárás megindítását megelőző két hónapon belül szerzett végrehajtási jogok és előjegyzések a 15 napon belül megnyitott csődben nem érvénytelenek. Ez az érvénytelenség ugyanis — miként azt a 19. §-hoz V. alatt kifejtettem — az eljárás befejezetté nyilvánításától mint előfeltételtől függ; ha tehát az eljárást megszüntették, az előfeltétel már be nem állhat, az érvénytelenség tehát úgy tekintendő, mint amely fenn sem forgott. Ezen nem változtat az, vajjon utóbb az adós ellen 15 napon belül vagy később nyitnak-e csődöt; a csődben tehát ezek a jogok érvényesek, hacsak a csődmegtámadás szabályai szerint meg nem támadhatók.

A folytonossági fikció ebből folyóan lényegileg a 17. és 18. §-ok fent meghatározott rendelkezéseinek az eljárás megszüntetésén túl még 15 napig való alkalmazását kívánja jelteni, azaz azt, hogy az adós rendelkező szabadsága korlátozva marad és hogy ellene végrehajtást elrendelni vagy foganatosítani nem lehet. Ezért mondja az 57. § 2. bek., hogy a bíró a biztosítási intézkedések megszüntetése és a vagyonfelügyelő felmentése tárgyában csak a csődnyitó határozat közlése és esetleg a 15 nap eltelte után intézkedik. Addig tehát a vagyonfelügyelő tisztében megmarad és a 17. § 2. bek. értelmében szükséges hozzájárulást megadhatja. Ami pedig a 18. §-ban foglalt végrehajtási tilalmat illeti, ez is változatlanul fennáll mindaddig, míg a 15 nap el nem telt, illetőleg míg a csődöt meg nem nyitották.

A csőd megnyitása esetében mi már most a magánjogi hatálya a 17. § ellenére a 15 napon belül kötött jogügyletnek? Kétségtelen, hogy az a hitelezők irányában hatálytalan; de vajjon ez a hatálytalanság a R. 17. § 3. bek. alapján vagy a Cst. 27. s k. §-ai alapján bírálható-e el? Az első megoldás mellett szólna a R. 58. § 1. bek. szóhangzása, de ellene szól az, hogy a 17. § értelmében az ily ügylet is csak az eljárás befejezetté nyilvánításának előfeltétele alatt hatálytalan, ez az előfeltétel pedig a jelen esetben már be nem állhat. Ez az érvelés tehát a második alternatíva felé terel, amely ellen viszont az az aggály, hogy ezen az uton egy új csődmegtámadási tényálláshoz jutunk, amelynek nincs meg a közvetlen tételes alapja. Minthogy azonban a lényeges joghatás (a hitelezők irányában hatálytalan) a csődbeli megtámadás joghatásával azonos (v. ö. Cst. 33. §): nagyobb nehézségek támadnak az első, mint a második felfogás mellett.

A 18. § esetében a helyzet egyszerűbb: a 15 napon belül szerzett végrehajtást nem kell a Cst. értelmében megtámadni, hanem az *ipso jure* érvénytelen (v. ö. a 18. §-hoz II. alatt).

A dolog természeténél fogva tárgyaltan az eljárás megszüntetését követő 15 nap alatt a R. 16. §-a; míg a 20. § hatályát erre az időre azért nem lehet kiterjeszteni, mert kétségtelen a R. 58. §-ából, hogy nemcsak a hitelezők bármelyike kérhet az adós ellen az eljárás megszüntetése után nyomban csődöt, hanem ezt az adós maga is köteles megtenni, ha annak anyagi előfeltételei fennállanak.

III. A csődnyitástól számítandó megtámadási határidőket (Cst. 27., 28. §-ok) ebben az esetben az egyességi eljárás megindításától kell számítani. A folytonossági fikció-nak ezt a külön jogkövetkezményét a csődmegtámadási jog érvényesítésének határideje tekintetében

már azért is le kellett vonni, nehogy az egyességi eljárás hosszabb-rövidebb tartama az amugy is elég rövidre szabott (6 hónapos, 2 éves) határidőt még jobban megrövidítse.

IV. Egyéb könnyítéseket az egyességi eljárást követő csődeljárás számára a R. nem állapít meg és így pl. az egyességi eljárásban tett bejelentés nem pótolja a felszámolási tárgyaláson tehető kifogást stb.

Az eljárás költsége.

59. §.

Amennyiben az eljárás költségéről a bíróilag jóváhagyott kényszeregyesség másként nem intézkedik, az eljárás költségét — a 36. § 1. pontjában említett költség kivételével — az adós viseli. Az 58. § 1. bekezdése értelmében elrendelt csődben ezt a költséget tömegköltségnek kell tekinteni.

I. Az eljárás költségei előnyös tételek (31. § 1. p.) és teljes összegükben elégitendők ki (30. § 1. bek.). Hogy ezeket a költségeket ki viseli, azt elsősorban az egyesség határozza meg. E részben csak az az egy korlát van, hogy nem érvényesíthetők azok a költségek, amelyek az egyes hitelezők terhére az eljárásban való részvételükből folyólag merültek fel (36. § 1. p.). A jelen § ezt a rendelkezést azzal a dispositív szabállyal egészíti ki, hogy amennyiben az egyesség másként nem intézkedik, az eljárás költségeit az adós viseli. A költségek egy része azonban oly természetű, hogy annak már az eljárás során feltétlenül biztosítva kell lenni. Ilyen pl. a vagyonfelügyelő valószínű díja és költsége, az esetleges helyszíni tárgyalás költsége, a szakértő díja és költsége stb. Ezek előlegezéséről a bírónak kell gondoskodni úgy, hogy erre az adóst szorítsa (9. § 3. bek.). A szankció az eljárás megszüntetése (56. § 2. p.).

II. A § szövegéből következik, hogy ha az egyességet nem hagyják jóvá, az eljárás költségét mindig az adós viseli. A R. 5. § 3. bekezdésében foglalt szabály csak a 36. § 1. pontja alól akar kivételt tenni, amely utóbbi helyen jelzett költség általában az adóst nem terheli (v. ö. 61. § 4. bek. is).

III. Ha az egyességi eljárás csődeljárásba megy át (57. §), az egyességi eljárás költsége tömegköltség (Cst. 49. §). Ha azonban a csődnyitás nem az egyességi eljárás megszüntetése után nyomban és azzal kapcsolatban, hanem ettől függetlenül történik, akkor ez a költség semmi előjogot nem élvez, hanem azt a jogosult csak mint csődhitelező érvényesítheti. Ez a megkülönböztetés a jogosultat arra indítja, hogy követelését az eljárás befejezése után mielőbb érvényesítse s az adós vagyoni egyensúlyának beálltát ezzel is gyorsítsa.

VII. FEJEZET.

Fellebbvitel.

60. §.

(1) Az eljárásban hozott végzések ellen, amennyiben ebből a rendeletből más nem következik, felfolyamodásnak nincs helye.

(2) Pénzbeli marasztalást tartalmazó, továbbá oly végzés ellen, amellyel bírói letétet utalványoznak, ugyszintén az eljárás megindítása iránti kérelmet visszautasító, az egyességet jóváhagyó vagy a jóváhagyást megtagadó, valamint az eljárás befejezetté nyilvánítása iránti kérelmet elutasító, végül az eljárást megszüntető végzés ellen a kir. ítélőtáblához egyfoku felfolyamodásnak van helye. A felfolyamodási bíróság a feleket kiküldött bíró útján meghallgathatja és a szükséges bizonyítást foganatosíthatja.

(3) Az egyességet jóváhagyó végzés ellen felfolyamodással nem élhet az a hitelező, aki szavazatával az egyességhez hozzájárult; a jóváhagyást megtagadó végzés ellen pedig felfolyamodással nem élhet az a hitelező, aki az egyesség ellen szavazott.

(4) Az a hitelező, aki követelését kellő időben nem érvényesítette, az egyesség jóváhagyása tárgyában hozott végzés ellen felfolyamodással csak akkor élhet, ha valószínűvé teszi, hogy követelésének érvényesítését hibáján kívül mulasztotta el és ha követelésének fennálltát és összegét hiteltérdemlően kimutatja.

(5) A hivatalos lapban hirdetmény útján közölt határozat ellen a felfolyamodás határideje tizenöt nap. Ez a határidő minden érdekeltre vonatkozólag a hirdetménynek a hivatalos lapban való első megjelenése napján kezdődik (Pp. 449. § 1. bekezdése).

I. A 60. § szerint a következő végzések ellen van egyfoku felfolyamodásnak helye:

- a) amely pénzbeli marasztalást tartalmaz (v. ö. pl. 5. § 3. bek., 25. § 2. bek., 41. § 2. bek.);
- b) amellyel bírói letétet utalványoznak;
- c) amellyel az eljárás megindítása iránt előterjesztett kérelmet visszautasítják;
- d) amellyel az egyességet jóváhagyják;
- e) amellyel az egyesség jóváhagyását megtagadják;
- f) amellyel valamely érdekelt félnek azt a kérelmét, hogy az eljárás befejezetté nyilvánítsák, a bíróság elutasította;
- g) az eljárást megszüntető végzés ellen;
- h) a vagyonfelügyelő díját és költségét megállapító végzés ellen (24. § 3. bek.).

Felfolyamodási joga van mindenkinek, akinek a megtámadott határozat jogos érdekét sérti. Az u. n. felfolyamodási érdek a legtöbb esetben nyilvánvaló abból, hogy a felfolyamodással élő hitelező, marasztalt fél stb. Kétséges esetekben a felfolyamodási érdek igazolni kell. A jóváhagyás tárgyában hozott határozat ellen a § korlátai közt felfolyamodással élhet az a hitelező is, akinek a 17. § értelmében feltételesen hatálytalan, vagy a 19. § értelmében feltételesen érvénytelen külön kielégítési joga van.

A R. 60. §-ának 1. bekezdése nem zárja ki, hogy az eljárás befejezése után hozott végzések, sőt az eljárást befejezettnek nyilvánító végzésben

tett egyéb intézkedések ellen a jogilag érdekelt fellebbvitellel élhessenek. Így van helye felfolyamodásnak az eljárást megszüntető végzésben foglalt azon intézkedés ellen, melylyel az előjegyezve volt zálogjog törlése rendeltetik el (Bp. T. 1916. május 31., P. I. 2033 sz., Hiteljogi Dtár X. 176. szám).

Nincs helye felfolyamodásnak valamelyik hitelező részéről azon az alapon, hogy bejelentett külön kielégítési igényét az elsőbíróság nem ismerte el, hanem jogának érvényesítésével külön per útjára utasította őt (Bpesti T. 1925. febr. 5., 8. P. 504. szám).

II. A fellebbvitelt a R. abból a célból korlátozza, hogy az eljárás menetét felfolyamodásokkal ne lehessen félbeszakítani. Ezért elvileg a bíró egyes intézkedései ellen külön fellebbvitelt nem enged, hanem az egyesség jóváhagyása tárgyában hozott végzés előtti összes intézkedések ellen csak az e végzés ellen beadott felfolyamodásban lehet orvoslást keresni. A jóváhagyás után már csak az eljárás befejezése vagy megszüntetése következhetik; az előbbi ellen felfolyamodásnak nincs helye, az utóbbi tárgyban hozott végzés ellen halasztó hatályu felfolyamodásnak van helye.

Amennyiben a R. az eljárás során hozott végzések ellen külön felfolyamodást enged is, az az eljárást nem szakítja félbe. Amennyiben tehát ilyen esetekben az ügy érdeméhez nem tartozó kérdéssről van szó, a Pp. 555. § 1. bek. értelmében csak a felfolyamodás elintézéséhez szükséges iratokat kell felterjeszteni; az ügy érdemének folytatásához is szükséges iratokat hivatalos másolatban kell visszatartani (Pp. 555. § 2. bek.).

A felfolyamodásnak, amennyiben helye van, rendszerint halasztó hatálya lesz, mert azok a végzések, amelyek ellen az eljárás során felfolyamodásnak helye van, a Pp. 556. § 2. bek. alá esnek, az ügydöntő végzés elleni felfolyamodás halasztó hatálya pedig annak most jelzett természetéből következik.

A felfolyamodás határideje a hivatalos lapban hirdetmény útján nem közölt határozat esetében a Pp. 552. §-a értelmében számítható nap (így Bp. T. 1924. dec. 19., 8. P. 9.657. sz.); a hivatalos lapban hirdetett határozat esetében 15 nap, amely egységesen a hirdetménynek a hivatalos lapban való első megjelenése után kezdődik, úgy azonban, hogy a kezdőnap a határidőbe nem számítható be (Pp. 449. § 1. bek.). Az első megjelenés kiemelése a 12. § 2. bek. rendelkezésére (»többször is») van tekintettel.

III. A R. elzárja a felfolyamodástól azt a hitelezőt, akinek szavazatával az egyesség jóváhagyása tárgyában hozott végzés azonos irányban dönt, mert abból indul ki, hogy rá nézve ebben az esetben jogsérelem nincs.

Ennek dacára a Bpesti Tábla (1925. febr. 12-én, 8. P. 981/1925. szám) elfogadta a *pro* szavazott hitelezőnek a jóváhagyó végzés ellen beadott felfolyamodását és feloldotta az elsőbíróság végzését azon az alapon, hogy időközben a korona értéke oly mértékben süllyedt, hogy a 60%-ról 50%-ra felemelt egyességi ajánlatot elfogadottnak nem lehet tekinteni, tehát a hitelezők az ajánlat felől tulajdonkép még nem is szavaztak.

Elzárja továbbá az egyesség jóváhagyása tárgyában hozott végzés ellen való felfolyamodástól azt a hitelezőt, aki a bejelentést (28. §) elmulasztotta, hacsak mulasztásának vétkes voltát valószínűvé nem teszi és követe-

lésének fennálltát és összegét hitelt érdemlően ki nem mutatja.¹⁾ A R. t. i. el akarja kerülni azt, hogy a hitelező, aki az egyességi eljárás iránt még annyi érdeklődést sem tanusított, hogy követelését kellően bejelentette vagy mulasztását már a tárgyaláson igazolta volna (43. §), a jóváhagyás tárgyában hozott határozat jogerőre emelkedését és ezzel az eljárás befejezését felfolyamodás benyújtásával könnyedén megakaszthassa. El akarta kerülni továbbá azt is, hogy oly személy, aki hitelezői minőségét az eddigi eljárás során nem igazolta és így esetleg nem is hitelező, felfolyamodással élhessen és ezzel az eljárásba hivatalosan beavatkozassék. Ezért megkívánja ily esetben egyfelől a mulasztás vétlenségének valószínűsítését, másfelől pedig a követelés fennálltának és összegének hitelt érdemlő kimutatását.

A Bpesti Tábla szerint az egyesség jóváhagyását megtagadó végzés ellen az a hitelező, ki a szavazáson nem jelent meg, vagy kinek szavazatát figyelembe nem vették, felfolyamodással nem élhet (Bp. T. 1917. febr. 19., P. II. 461. sz., Hiteljog Tára I. 44. szám). Ez tulmegy a R. intencióján és megfosztaná a jogorvoslattól azt a hitelezőt, akinek szavazatát helytelenül mellőzték.

Azt a kérdést, vajjon felfolyamodásnak van-e helye, csak a felfolyamodási bíróság vizsgálja (Pp. 558. §); az elsőbíróság tehát a felfolyamodást minden esetben felterjeszteni köteles (Pp. 555. §).

IV. Felfolyamodási bíróság a kir. ítélőtábla. A másodfoku határozat ellen további felfolyamodásnak nincs helye. A felfolyamodás új tényekre és bizonyítékokra is alapítható (Pp. 554. §). Ha az egyesség jóváhagyása tárgyában hozott határozat ellen beadott felfolyamodás az eljárás menetére vonatkozó és az iratokból ki nem tűnő tényállításokat tartalmaz, az iratokat jelentéssel kell felterjeszteni és abban a tényállításokra nyilatkozni kell. Ugyanez áll akkor is, ha a bírő hivatalos tudomásának körébe eső más felvilágosítások adása szükséges vagy célszerű. A felterjesztő jelentést minden esetben a bírő írja alá (61.000/1915. I. M. sz. rend. 7. §).

V. A felfolyamodási bíróság az eléje került egyességi ügyben ugyanugy hivatalból jár el, mint az elsőbíróság. A 60. § 2. bekezdésében foglalt szabálynál fogva a felfolyamodási bíróság a szükséghez képest, esetleg kiküldött bíró útján, maga hallgassa meg az érdekeltet és maga fogatosítsa a szükséges bizonyítást vagy tudakozódásokat. Az az abszolút közvetlenség, amelyet a R. az elsőbíróság előtti eljárásban meghonosít, nagyrészt ismét kárba veszne, ha az ügyet a másodfokon aktszerűen kezelnék. Ezért sulyt kell helyezni arra, hogy a másodbíróság kiküldött bírója époly szabadon, behatóan és közvetlenül fogatosítsa meghallgatást, érintkezzék az adóssal és a vagyonefelügyelővel, tartson tárgyalást, mint az elsőfoku bírő.

¹⁾ A jogszabályt helyesen alkalmazza: Bpesti T. 1925. febr. 12., 8. P. 793.; Debreceni T. 1923. június 13. P. II. 1385. sz. Pécsi T. 1923. május 3. P. IV. 797. sz.: »Fiume sz. kir. város felfolyamodását a kir. ítélőtábla érdemi elbírálás alá azért vette, mert tekintettel Fiumének jelenlegi elzártóságát, elfogadható, hogy követelésének érvényesítését hibáján kívül mulasztotta el, s mert követelésének fennálltát s összegét a B-E alattiakkal kimutatta.«

VI. A felfolyamodás visszavonásának joghatálya tekintetében álljon itt a következő határozat:

A kir. ítélőtábla az elsőbíróság végzésének a jogerőre emelkedés napját meghatározó és felfolyamodással megtámadott részét azzal a kiegészítéssel hagyja helyben, hogy az egyességet jóváhagyó végzés jogerőre emelkedésétől függő határidők az adós részére a felfolyamodás visszavonását tudomásul vevő Ke. 872/18. 1924. sz. végzésnek vele történt közlése napjától kezdenek folyni. *Indokok:* A bírói határozat, mely ellen jogorvoslatnak van helye, — az ennek beadására nyitva álló határidő lejártát követő napon emelkedik jogerőre. A kellő időben beadott jogorvoslatnak a jogerőre emelkedésre ugyan halasztó hatálya van, — ha azonban a jogorvoslatot visszavonják, — ennek hatálya megszűnik és visszahat az eredeti jogorvoslati határidőre, mintha jogorvoslat be sem adatott volna. Ezért helyes az elsőbíróság végzése, mely a felfolyamodás visszavonása folytán az egyességet jóváhagyó végzést a visszavont felfolyamodásra való tekintet nélkül az eredeti felfolyamodási határidő lejártával jogerőre emelkedettnek mondotta ki. Minthogy azonban a már egyszer beadott jogorvoslat a jogerőre emelkedéstől függő határidők folyását megakasztotta, a Pp. 410. § 2-ik bekezdésének hasonszerű alkalmazásával ki kellett mondani, hogy adós részére a megállapított határidők a visszavonást közlő és a jogerőre emelkedést megállapító végzés közlésétől folynak. Ezzel a helybenhagyott végzést adóst kérelmére ki kellett egészíteni. (Pécsi T. 1924. november 27. P. IV. 2876/1924. sz.)

VII. A kényszeregyességi ügyekben is megnyilatkozhatik a kir. Kuria jogegységi (1912 : LIV. t.-c. 70. §) vagy teljesülési (id. t.-c. 71. §) határozatban. Jogegységi tanácsként a kir. Kuriának váltó-, kereskedelmi és csődügyekben eljáró tanácsa működik.

VIII. FEJEZET.

Az egyesség joghatálya.

61. §.

(1) Az egyesség bírói jóváhagyásával az adós felszabadul az egyességben vállalt kötelezettségeken tulmenő tartozásai alól anélkül, hogy az elmaradt teljesítésért, avagy a részére engedett egyéb előnyökből a hitelezőkre háruló hátrányokért megtérítést kellene adnia, akár résztvettek a hitelezők az eljárásban vagy a szavazásban és akár hozzájárultak szavazatukkal az egyességi ajánlat elfogadásához, akár pedig nem.

(2) Ugyanígy felszabadul az adós a kezesekkel és egyéb visszeresetre jogosítottakkal szemben is.

(3) Az egyességnek az 1. és a 2. bekezdésben körülírt joghatálya, amennyiben az egyességben más nincs megállapítva, a közkereseti vagy a betéti társaság, vagy a szövetkezet hitelezőivel

szemben a közkereseti társaság, vagy a szövetkezet tagjai, vagy a betéti társaság beltágjai javára is beáll.

(4) A 36. § 1. pontjában megjelölt követelések az egység megkötése után sem érvényesíthetők.

I. Az egység bírói jóváhagyása folytán minden hitelező, akire nézve az egység hatályos, követelését csak az egységben meghatározott rész erejéig és az ott megállapított határidőkben és egyéb módozatok mellett érvényesítheti; személyileg pedig kiterjed mindazokra a hitelezőkre, akikre az egységi eljárás kiterjed (v. ö. fent az 52. §-hoz I. alatt). Hasonlóan rendelkezik különben a csődbeli kényszeregység tekintetében a Cst. 223. §-a. Nevezetesen tehát kiterjed az egység azokra a hitelezőkre is, akik követelésüket *be nem jelentették* vagy akik a tárgyaláson és a szavazásban nem vettek részt.

A jogerősen jóváhagyott egység magánjogilag époly kevéssé létesít az érdekelt hitelezők és az adós között novációt, mint a polgári perben hozott ítélet (v. ö. *Jancsó—Meszlény: A magyar polgári perrendtartás rendszeres kézikönyve*, Budapest, 1915., II. k., 319. s k. 1.). Az egység módosítja ugyan az adósnak az egység hatálya alá eső tartozásait, de azok jogalapja megmarad és az adós az egyes hitelezővel szemben az eredeti jogalaphól folyó minden kifogását érvényesítheti. Csak ha az egységi tárgyaláson kifejezetten vagy nem kifogásolás által elismerte a követelést, lép az eredeti kötelem helyébe az elismerés, amelynek a polgári perben is novatórius ereje van (v. ö. Pp. 390. §).

Az anyagi jogerő azonban csak az elismert követelésre és annak ama járulékaire terjed ki, amelyeket az egység tartalmilag magában foglal. Nem hat ki az e körön kívül álló kérdésekre, pl. arra, vajjon a már folyamatban levő perben felmerülő költséget ki viselje és milyen összegben. Ezért a pert esetleg folytatni kell s az ítéletre az egység csak annyiban hat ki, hogy a bíró az adóst marasztaló rendelkezést az egység tartalma értelmében redukálja, tehát az egyébkénti marasztalási összegnek csak egységi hányadát ítéli meg, a teljesítési határidőt vagy határidőket az egység értelmében állapítja meg stb. Ezért mondtam másutt, hogy az elismerés, kapcsolatban az egység jogerős jóváhagyásával, csak *részítélet* anyagi jogerejével bír.

II. Az adós felszabadul az egységben megállapított kötelezettségein tulmenő tartozásaitól nemcsak magával a hitelezővel, hanem azokkal szemben is, akiknek vele szemben mint kezeseknek, egyetemleges vagy nem egyetemleges adóstársaknak visszkereseti joguk van. Alább IV. alatt kifejtem, hogy a kezes vagy adóstárs a hitelezővel szemben benmarad kötelezettségében, hogy tehát az egység a hitelezőnek a kezessel vagy adóstárral szemben fennálló jogát nem érinti. A kezes és az adóstárs, amennyiben az adósért fizetést teljesít, az adós hitelezőjévé válik és a kvótában részesedik (33. §). A kvótát meghaladó visszkereseti követelése azonban elvész, annak dacára, hogy a hitelező vele szemben az egész követelést behajthatja. Ez a megoldás teljesen kongruens a Cst. 69. és 70. §-ában foglalt szabályozással, amely a hitelezőnek a kezes kötelezettségében rejlő biztosítását szintén elébe helyezi a kezes visszkereseti követelésének.

III. Közkereseti vagy betéti társaság vagy szövetkezet által kért egységi eljárásban az adós társaságnak a K. T. értelmében egyébként felelős tagjai is felszabadulnak az egységben megállapított

kötelezettségeket meghaladó tartozások alól, hacsak az egység másként nem intézkedik. De lege tehát e társaságok hitelezői is végkép lemondanak az egységben tulmenő követeléseikről és elvesztik azt a legális kezességet, mely a tagok felelőségében javukra fennállott. Magáért az egységi kvótáért azonban a tagok úgy felelnek, mint minden más társasági tartozásért, még akkor is, ha az egység érésben nem intézkedik. V. ö. egyébként Cst. 227. §-át is.

IV. Az egység joghatályának meghatározásánál a R. hallgat arról a kérdéstől, vajjon az egység jogerőre emelkedésével a hitelező elveszti-e a követelés elengedett részére vonatkozó jogát a kezessel (adóstárral, váltókötelezett-tárral) szemben, aki neki egység hiján akár egyetemleges, akár csak in subsidium felelős lett volna. A R. azonban a hallgatással csak azt akarja jelezni, hogy az egység a kötelezett-társak jogviszonyát nem érinti s másutt több helyen kifejezést ad annak az álláspontjának, hogy a kezest a különbözet erejéig a felelőségben benmaradtnak tekintik. Csak így érthető jelesül, hogy megfosztja a szavazati jogtól azt a hitelezőt, akinek követelését kezes felelősége fedezi (42. § 3. bek.); mert ha a hitelező utóbb a kezest a különbözet erejéig nem vonhatná felelőségre, akkor a kezes felelőségében rejlő fedezet illuzórius volna, és akkor az ilyen hitelezőnek épúgy szavazati jogot kellene adni, mint bármely másnak.¹

V. Felmerült a kérdés, vajjon megszünteti-e a részvénytársasággal, mint adóssal kötött kényszeregység a részvényesek és hitelezők ama jogát, hogy az egységi hányadot meghaladó követelésüket a R. T. igazgatói ellen érvényesítsék.

A kérdés feltevéséhez a következőket kell megjegyezniem:

1. A részvénytársaság igazgatóinak a részvényesekkel és a társaság hitelezőivel szemben való felelősége kizárólag a K. T. 189. § 2. bekezdésére alapítható, mert e rendelkezés körén kívül sem az igazgatók és a részvényesek, sem az igazgatók és a társaság hitelezői között jogviszony nem áll fenn. Minthogy pedig a K. T. id. h. kizárólag *kártért* való felelőséget állapít meg, a részvényes és a hitelező az igazgatók ellen csakis kártérítés címén fordulhat. A csődönkívüli kényszeregységet kért R. T. hitelezői tehát az egységi kvótán felül az igazgatók ellen csakis kártérítés alapján és nem a társaság ellen fennállott eredeti jogcímen (pl. betét, kölcsön, szolgálati szerződés, adásvétel stb.) léphetnek fel követeléssel.

2. A részvényes nem lévén a részvénytársaság hitelezője, ily minőségben a csődönkívüli kényszeregységi eljárásban sem vehet részt: reá nézve tehát tárgyaltalan az a kérdés, vajjon az egységi hányadot meghaladó követelés a R. T. igazgatóival szemben érvényesíthető-e.

Ezekből kifolyólag a kérdést helyesen úgy kell feltenni, vajjon a R. T. hitelezője a csődönkívüli kényszeregységben megállapított teljesítéssel lemondottnak tekintendő-e arról, hogy a R. T. igazgatóitól törvény- és alapszabályellenes eljárásukkal neki okozott kárnak megtérítését a K. T. 189. § 2. bek. alapján követelhesse.

3. A K. T. 189. § 2. bekezdésén alapuló kártérítési keresetnek tulajdonképeni szabályait csak kis részben tartalmazza a K. T. id. h., tulnyomó részében azokat az általános jogelvekből kell levonni. A K. T. e részben nem követte a német K. T. 241. §-át, amely az ott felsorolt esetekben a hitelezőket csak arra jogosítja fel, hogy a társaság jogán

¹ V. ö. alább VI. alatt is.

lépjének fel az igazgatók ellen.¹ A K. T. értelmében a hitelezők kereseti joga teljesen független attól, vajjon a társaságnak van-e az illető szabálytalanságból kifolyólag követelési joga az igazgatók ellen.² Ugyancsak független ez a kártérítési követelés attól, vajjon a hitelező ugyanilyen követeléssel fordulhatna-e a társaság ellen. Rendszerint ugyan a helyzet az, hogy az igazgatók tényeiért a társaság a K. T. 188. §-a értelmében felelős. Ebben az esetben az igazgatók a társaságnak egyetemleges adóstársai és ehhez képest rájuk többek között a K. T. 269. és 270. §-ai is alkalmazást nyernek. Több károkozóknak ez az egyetemleges felelősége egyébként az általános magánjogi szabályok értelmében is fennáll (v. ö. magyar polg. tkv. tjav., bizotts. szöveg, 1474. §-a). Mint ilyen egyetemleges adóstársak a R. T. igazgatói nem követelhetik, hogy a hitelező előbb a R. T. ellen forduljon és csak annyiban elégítse ki magát rajtuk, amennyiben a R. T.-nál fedezetet nem talált. Csak amennyiben a hitelező jogával élve tényleg előbb fordult a R. T. ellen és annál kielégítést talált, annyiban szűnik meg követelési joga az igazgatók mint egyetemleges adóstársak ellen. Csakis így érthető és értendő Nagy Ferenc (Kereskedelmi Jog VII. kiad. I. köt. 420. 1.12. j.) az a kijelentése: »Amennyiben továbbá a károsító cselekményért maga a R. T. felelősségre vonható és vonatott, az igazgatóság külön perrel nem támadható meg.«

4. A 3. alatt kifejtettekből — egybevetve azokat a fent IV. alatt mondottakkal — közvetlenül következik annyi, hogy a R. T. által kért csődönkívüli kényszeregyesség önmagában semmi befolyással nem lehet a hitelezőnek a R. T. igazgatója ellen fennálló kártérítési követelésére. A csődönkívüli kényszeregyesség a hitelező és a kényszeregyességi adós közti viszonyban a *pactum de non petendo in personam* jellegével bír, abban a részében, amelyet a hitelező az adósnak az egyesség folytán elenged. Ez az elengedés tehát kizárólag személyes jellegű és nem érinti az adós esetleges adóstársainak tartozását, amely az egyesség dacára is a maga egészében fennáll (v. ö. fent a R. 50. §-ához II. alatt is). A hitelező követelése a R. T. igazgatójával szemben tehát csak annyiban szűnik meg, amennyiben a R. T. azt teljesíti. A társaság maga teljesen mentesül, amint az egyességi hányadot megfizette; az igazgatók a hányad levonása után fenmaradó összeg erejéig továbbra is felelősek.

5. A kir. Kúria 2802/1904. sz. határozatában (Dtár IV. f. 3. k. 382. l.) ugyan csődbeli kényszeregyességre vonatkozólag, de a fent kifejtettekkel mindenben megegyező álláspontot foglalt el, amennyiben kimondotta: a) hogy a R. T. igazgatói ellen fennálló kártérítési követelés nem a R. T. tartozása és így annak csődtömegébe be nem jelentendő; b) hogy a kényszeregyesség létrejötte nem érinti a hitelezők ama jogát, hogy a K. T. 189. § 2. bek. alapján az igazgatóktól az egyességi hányadot netán meghaladó káruk megtérítését követeljék, és c) hogy a hitelezők e kártérítési követelése nem a csődtömeget, hanem minden egyes hitelezőt külön és önállóan illeti meg.

¹ Teljesen félreérti az id. rendelkezést Kuncz Ödön, A kereskedelmi jog vázlata, Bpest, 1922. I. k. 278. l., aki változatlanul átveszi a német kommentárok értelmezését annak ellenére, hogy e részben a magyar K. T. a némettel nem kongruens.

² Nagy F.: Keresk. Jog, VII. kiad., I. k. 420. l.

VI. Így helyesen: »Az egyesség hatálya, vagyis az a hatás, hogy annak jóváhagyásával a vállalt kötelezettségeken tulmenő tartozások elengedetteknek tekintendők, csak az adósnak, tehát a kényszeregyességi eljárás megindítását kérő cégre, ennek tagjaira állhat, nem pedig a cég volt tulajdonosára is, aki a kényszeregyességet felajánlók kezeseként lépett be az eljárásba« (Szegedi T. 1916. május 11., P. I. 943/204. sz., Hiteljogi Dtár X. 171. szám).

VII. Nincs meg a kényszeregyességnek az a hatálya, amit a Cst. 226. §-a a csődbeli kényszeregyességnek megad, hogy ha az adós elvállalt kötelezettségeinek eleget nem tenne, a kényszeregyesség reá nézve hatályát vesztené. Hogy ez a joghatály beálljon, azt kifejezetten ki kell az egyességben mondani (v. ö. fent a 49. §-hoz VII. alatt). A magam részéről egyébként a Cst. id. §-át is úgy értelmezném, hogy a hitelező meglehetősen a Cst. 141. §-ában biztosított végrehajthatósággal és eltekinthet az egyesség hatálytalanságától (ellenk. C. 891/1892., 678/1887., idézi Tury, Igazs. Törvénytár, VI. kiad. I—II. k. 270. l.).

Az egyesség végrehajthatósága.

62. §.

(1) A jogerős birói jóváhagyással ellátott egyesség és a tárgyalási jegyzőkönyvnek (táblás kimutatásnak) oly kivonata alapján, amelyből kitűnik, hogy a bejelentett követelést az adós nem kifogásolta, az adós ellen kielégítési végrehajtásnak van helye.

(2) Ha a bejelentett és az adós részéről kifogásolt követelések biztosításáról az egyesség nem rendelkezett (49. § 2. bekezdése), a hitelező, aki követelését valószínűvé teszi, az egyességben megállapított fizetési határidő leteltével az adós ellen a végrehajtási eljárásban megállapított feltételek nélkül is biztosítási végrehajtást kérhet. Az 1881. évi LX. t.-c. 235. §-át megfelelően alkalmazni kell.

(3) Ha a hitelező a kifogásolt követelés megállapítása végett a Pp. 130. §-a alapján pert tesz folyamatba, a keresetet az idézett § feltétele nélkül is megindíthatja.

I. A jogerős kényszeregyesség csak az olyan követelés javára ad végrehajthatóságot, amely kellő időben (10. § 2. pont) be volt jelentve és amelyet az adós kifejezetten nem kifogásolt. Közömbös, vajjon az adós a tárgyaláson résztvett-e, és így a végrehajthatóság beáll akkor is, ha az adós a tárgyalásra meg nem jelent, feltéve, hogy a kényszeregyesség ennek dacára is egyáltalán létrejön.

Az egyesség végrehajthatóságának alapja nem a követelés jogerős megállapítása vagy annak elismeréssel helyettesítése, miként a csődben (Cst. 238. §), hanem pusztán a bíróság előtti, bár perenkívüli elismerés, amelyet az adós tesz, vagy kifejezetten, vagy a kifogásolási alkalom elmulasztásával fictiv módon. V. ö. Pp. 390., 415. §-ok.

II. A kifogás vonatkozhatik a követelés fennálltára vagy összegére ; az utóbbi esetben a végrehajthatóság csak a nem kifogásolt követelésrész tekintetében áll be. A kifogásolt követelés erejéig biztosítási végrehajtást is csak az egyességben megállapított fizetési határidő leteltével lehet kérni, nehogy a kifogásolt követelések korábbi elsőbbséget szerezhessenek, mint a nem kifogásoltak. Sőt ez utóbbit az egyesség sem állapíthatná meg, mert ezzel beleütköznek a 49. § 2. bek. 2. mondatába. A biztosítási végrehajtásnak egyéb, a végrehajtási törvényben megkivánt előfeltételeit, pl. veszély valószínűségét, igazolni nem kell. Viszont természetes, hogy a R. nem helyezi hatályon kívül a végrehajtási törvénynek és az azt módosító törvényeknek a biztosítási végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseit (v. ö. különösen 1881 : LX. t.-c. 225., 227. §-ok, 1912 : LIV. t.-c. 50., 52. §-ok) és így az adós ellen az eljárás befejezetté nyilvánítása után e szabályok alapján is ismét lehet biztosítást kérni. A veszély valószínűségének igazolására azonban többé nem alkalmas oly bizonyítvány, mely az egyességi eljárás befejezését megelőző tényekre vonatkozik, mert ez a veszély az egyesség megkötésével megszűnt. A R. alapján kért biztosítási végrehajtás is csak ideiglenes elsőbbséget biztosít ; ha tehát a kereset még nincs megindítva, azt a végrehajtási törvény 235. §-ában megszabott határidő alatt meg kell indítani, mert különben a biztosítási végrehajtás hatályát veszti.

Az egyességben megállapított fizetési határidő letelte előtt a kifogásolt hitelező a Pp. 130. §-a alapján megállapítási keresetet indíthat az adós ellen, anélkül, hogy a megállapítási perhez való érdekét még külön is igazolja. Ha a per során a lejárát bekövetkezik, a felperesnek nyomban megnyílik a biztosításhoz való joga ; a perben pedig új keresettel (Pp. 189. §) a megállapítás helyett most már marasztalást kérhet. Az addig felmerült perköltséget, ha a megállapítási keresetnek megvolt a R.-ben megszabott jogalapja, az alperesnek kell viselnie az új kereset dacára is (arg. a contrario ex : Pp. 427. §).

III. Az adós részéről nem kifogásolt követelés alapján vezetendő kielégítési végrehajtás iránti kérvényhez az egyesség hiteles kiadmányát és a táblás kimutatás megfelelő rovatában foglalt feljegyzéseket feltüntető kivonatot kell mellékelni. A kifogásolt követelés javára biztosítási végrehajtás iránt beadott kérvényhez szintén mellékelni kell az egyességet annak igazolására, hogy az a biztosításról másként nem rendelkezett, a táblás kimutatás kivonatot annak igazolására, hogy az adós a követelést kifogásolta, — mert ha már kielégítésre van joga a hitelezőnek, akkor biztosítást nem kérhet — és végül azokat az okiratokat, amelyek a követelés valószínűsítésére szolgálnak.

IV. *Külföldön* az egyesség alapján rendszerint nem lesz lehetséges végrehajtást vezetni, hacsak nemzetközi szerződés a jövőben másként nem fog rendelkezni vagy viszonyosság nem fejlődik ki. Ez áll még *Ausztriára* vonatkozólag is. V. ö. az 1914 : XLII. t.-c.-be iktatott jogsegélyegyezmény I. cikkének 3., 4. pontját. A 3. pont nem alkalmazható, mert a kényszeregyesség nem egyesség (v. ö. fent az 52. §-hoz I. alatt) ; a 4. pont pedig csak a csődbeli kényszeregyességről szól.

Az egyesség joghatálya a csődben.

63. §.

(1) Az egyességi eljárás befejezése után az adós ellen nyitott csődben az adós részéről az egyesség értelmében végzett jogcselekmény csak akkor támadható meg, ha a másik félnek az 1881 : XVII. t.-c. 27—29. §-aiban a megtámadhatóság előfeltételül megszabott tudomása az egyességi eljárás befejezése után felmerült tényre vonatkozott.

(2) Az egyességi eljárás befejezése után nyitott csődben meg nem támadhatók az adósnak e rendelet értelmében hatályos ama jogcselekményei, amelyeket az eljárás során tett bírói intézkedés értelmében vagy egyébként az eljárás folyamán végzett.

(3) A csődben a követeléseket kiegyenlítettnek kell tekinteni, ha a hitelező az egyességben megállapított összeget megkapta ; ellenesetben a követelést csak ama hányada erejéig kell törlesztettnek tekinteni, ahányad része a tényleg fizetett összeg az egyesség értelmében fizetendő összegnek.

I. Ez a § azzal az esettel foglalkozik, ha a kényszeregyesség létrejött és az adós utóbb mégis csődbe kerül. Az egyességi eljárás hatályosságát hátrányosan befolyásolná az, ha az utóbb megnyitott csődben meg lehetne támadni azokat a jogcselekményeket is, amelyeket az adós vagy a vagyontfelügyelő a R. szabta korlátok között vagy bírói intézkedés folytán végzett. Ezért a R. ezeket a jogcselekményeket a csődbeli megtámadás alól egyáltalán kiveszi (2. bek.). Azonban az adós részéről az egyesség értelmében az egyességi eljárás befejezése után végzett jogcselekmények megtámadását is korlátozni kell, nehogy a csődben az egyességet megelőző fizetőképtelenség alapján megtámadhatók legyenek azok a kvóták, amelyeket az adós éppen az egyesség értelmében a hitelezőknek fizetett. E fizetések csak akkor lehetnek megtámadás alapjai, ha az adós az egyességi eljárás befejezése után újból fizetőképtelenné válik és egyes hitelezők emez újabb fizetőképtelenség tudatában nyernek az adóstól oly kielégítést vagy biztosítást a kvótára nézve, amely a Cst. 27—29. §-aiba ütközik. A megtámadhatóságot tehát az oly jogcselekményre korlátozza a R. (1. bek.), amelynél a harmadik személy oly tények tudatában nyert kielégítést vagy biztosítást, amelyek a megtámadhatóságot a Cst. 27—29. §-ai értelmében megállapítják és amelyek az egyességi eljárás befejezése után merültek fel. Csak az ebben az értelemben »jóhiszeműen» felvett kvótát tarthatja meg tehát a hitelező ; az ez értelemben »rosszhiszeműen» felvett kvótát a csődtömegnek visszatéríteni köteles.

II. Az egyesség felszabadító hatásából (61. § 1. bek.) következik, hogy az adós későbbi csődjében nem kap semmit az a hitelező, aki az egyességi kvótát már megkapta. Ha a kvótára fizetés egyáltalán nem történt, a követelést egész összegében lehet a csődben érvényesíteni. Ha végül a kvótára csak résztörlesztés történt, ki kell számítani, hányadrésze a kvótának van törlesztve s a követelés ugyanannyiad-

részét leütve, kapjuk meg a csődben érvényesíthető követelést. Ez a szabályozás ugyan szintén nem ideális, azonban még mindig célszerű mintha minden esetben megtámadási pernek adnánk helyet és minden hitelezőt a csődkvótára szorítanánk.

III. Az eljárás megszüntetése esetére ezt a §-t egyáltalán nem lehet alkalmazni, mert akkor nem jön létre egyesség és így annak a csődben való joghatályáról sem lehet szó.

IX. FEJEZET.

Az egyesség hatálytalanítása.

64. §.

(1) Ha az egyesség az adósnak vagy az adós tudtával másnak az 54. § 1. pontjában meghatározott magatartása folytán jött létre, a hitelező a jóváhagyó végzés jogerőre emelkedésének napjától számított két éven belül az adós ellen indított keresettel kérheti, hogy az egyességet vele szemben hatálytalaná nyilvánítsák és ennek megfelelőleg az adósnak, ha az egyességben elengedett szolgáltatás lejárt, annak teljesítésére kötelezzék. A két évi határidő folyására az elévülés szabályai megfelelően állanak.

(2) A perre kizárólag az a törvényszék illetékes, amely előtt az egyességi eljárás lefolyt.

(3) A kereseti jog nem illeti meg azt a hitelezőt, aki a károsító cselekményben résztvett.

(4) A hatálytalanítás folytán a hitelező nem veszti el azokat a jogokat, amelyeket az egyesség az ő javára az adóssal vagy harmadik személyekkel szemben megállapít.

I. Tekintettel egyfelől az eljárás körülményességére és nagy nyilvánosságára, másfelől arra, hogy az egyesség a hitelezők rendszerint nagy számával rendezi az adós jogviszonyait és felette hátrányos volna, ha mindezeket a jogviszonyokat a határozat megtámadása útján ismét fel lehetne bolygatni: a R. a jóváhagyott egyesség hatálytalanítását csak egy jogalapon engedi meg, t. i. abból az okból, hogy az egyesség az adósnak az 54. § 1. pontjában körülírt csalárd magatartása folytán jött létre, és akkor is csak azzal a hatállyal, hogy az egyesség a megtámadó hitelező irányában váljék hatálytalaná és az adós az egyességben elengedett szolgáltatás teljesítésére köteleztessék. Az adós ily csalárd magatartása nélkül létrejött egyesség tehát egyenesen megtámadhatatlan még akkor is, ha netán a Pp. 563. §-ának 1—12. pontjaiban felsorolt valamely tény forogna fenn, pl. a bíró érdekelt volt, a határozat büntetendő cselekmény közbenjöttével keletkezett vagy oly tény merült fel utólag, amely miatt az egyességet nem lehetett volna jóváhagyni. Az egyességi eljárás nem per, a jóváhagyó határozat nem ítélet és az itt engedett hatálytalanítás nem perújítás.

Több helyesen a Kuria: »A R. 64. §-a szerint az egyesség csak abban az esetben hatálytalanítható az azt megtámadó hitelezővel szemben, ha az egyesség az adósnak vagy az adós tudtával másnak ezen rendelet 54. §-ának 1. pontjában meghatározott magatartása folytán jött létre. Az a körülmény, hogy a hitelező nem értesített a csődönkívüli kényszeregyességi eljárás folyamatbátételéről és hogy az adós a hitelező követelését be nem jelentette, a hatálytalanításra jogszerű alapul nem szolgálhat (C. 1918. okt. 25., P. IV. 3116. sz., Hiteljogi Dtár XIII. 8. l.).

Még kevésbé van helye a jóváhagyott egyesség ellen oly keresetnek, amely az eljárás során tett valamely nyilatkozatnak magánjogi címen való megtámadására van alapítva, pl. kényszer, megtévesztés vagy tévedés alapján. Ha ez a kérdés a bírói egyességre vonatkozólag vitatható volna is, a kényszeregyesség tekintetében a tagadó válasz a R. szabályaiból kétségtelenül következik és csak azt a köteleességet rója a bíróra, hogy az egyesség megtámadhatatlan voltának tudatában kettőzött gonddal órködjék afelett, hogy tévedés és megtévesztés lehetőleg elő ne forduljon. Ami pedig a kényszert illeti: a bíróság előtt tett nyilatkozatok formális természetűek a polgári perben is kizárja azoknak kényszer címen utólag való megtámadását. V. ö. még fent az 52. §-nál I. alatt is.

II. A kereset előfeltétele az, hogy a csalárd eljárás vagy külön előnyöknek meg nem engedett nyújtása és az egyesség létrejötte közt kauzális nexus álljon fenn. Egyedül az, hogy egyes hitelezők szuperkvótákat kaptak, az egyességet ebben a stádiumban már nem teszi hatálytalaná. Ha tehát pl. az adós, hogy a büntetést kikerülje, a sikeresen visszatéríti és ha az egyesség ettől a kielégítéstől függetlenül jött létre, a keresetnek nincs helye.

Visszont abból, hogy az 1. bek. a kereset megindításának előfeltételül azt szabja meg, hogy az egyesség az adósnak magatartása folytán jött létre, nem szabad arra következtetni, hogy ha az egyesség az inficiált szavazat kikapcsolása dacára is a szavazás számszerű eredményénél fogva a 48. § értelmében létrejött volna, akkor ezt a szankciót nem lehetne alkalmazni. A R. a jogkövetkezmény beálltát nem attól óhajtotta függővé tenni, hogy az egyesség létrejötténél döntő szerepe volt-e az adós törvényellenes magatartásának, hanem csak attól:

1. hogy a kényszeregyesség tényleg létrejött;
2. hogy az adós, vagy tudtával más személy elkövette az 54. § 1. pontjában körülírt cselekményt;
3. hogy a cselekményt a kötendő egyességre tekintettel követték el.

III. A kereset ahhoz képest, amint az egyességben az adósnak elengedett és az egyesség hatálytalanításával ismét feléledő teljesítés még le nem járt vagy pedig már lejárt, pusztán hatálytalanításra vagy pedig egyuttal az elengedett szolgáltatás teljesítésére irányul. A perben hozott ítélet jogereje azonban mindig csak a peres felekre terjed ki és az egyességet egyéb részeiben nem érinti. Amennyiben ugyanazon alperes ellen ugyanazon a jogalapon több per van folyamatban, a bíróság e pereket egyesítheti (Pp. 233. §).

A keresetet a jóváhagyó végzés jogerőre emelkedésének napjától számított 2 éven belül kell megindítani. A két évi határidő folyására

az elévülés szabályai megfelelően állanak. (V. ö. fent a 17. §-hoz VIII. alatt).

A keresetre kizárólagos illetékessége van az egyességi bíróságnak, amely a per irataiból ki nem világló és a perbeli tényállás mérlegelésénél esetleg döntő jelentőségű tényköörülményeket egyedül ismeri és így a felek jó- vagy rosszhiszemősége tekintetében egyedül van megbízható módon tájékozva.

IV. Az a rendelkezés, hogy az egyességet nem támadhatja meg az a hitelező, aki a károsító csalárd eljárásban maga is részt vett, a *bilateralis turpitude* oly jogkövetkezménye, amelyet a magánjog más hasonló esetekben is levon.

V. Nehogy a megtámadási jog, amely a hitelezőt védeni van hivatva, annak hátrányára váljék annak folytán, hogy ő azt, amit az egyesség folytán az adóstól kapott, ismét visszatéríteni köteles vagy hogy elveszíti azt a biztosítékot, amelyet az egyességért az adós javára harmadik személyek vállaltak: a R. kimondja, hogy ezeket a jogokat a hitelező a hatálytalanság dacára sem veszti el. Noha tehát az adós neki most már azt is meg tartozik fizetni, ami alól az egyesség folytán felszabadult, viszont nem követelheti, hogy a hitelező fizesse vissza azt, amit az egyesség folytán már kapott, és a garánsok amaz összeg erejéig, amelyért az egyességben jótállást vállaltak, továbbra is felelősök maradnak. Ellenben nincs akadálya annak, hogy az adós a feléledt követelésbe beszámítsa azt, amit egyességi kvóta címén netán már teljesített.

X. FEJEZET.

Büntetőjogi rendelkezések.

E fejezet helyébe léptek az 1916: V. t.-c. 2—7. §-ai, l. alább 150. s. k. II.

XI. FEJEZET.

Vegyes és életbeléptető rendelkezések.

A csődtörvény és a Pp. alkalmazása.

67. §.

(1) Az 1881: XVII. t.-c. 39—44., 46., 68., 70. és 71. §-ait az egyességi eljárásban megfelelően kell alkalmazni.

(2) Amennyiben a jelen rendelet külön nem rendelkezik, az eljárásra a polgári perrendtartásnak — és pedig elsősorban a járásbírói eljárásra vonatkozó — rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

I. A Cst. itt felhívott §-ainak megfelelő alkalmazásáról már az illető helyeken volt szó, ahová azok tárgyi összefüggésüknél fogva tartoznak.

II. Amennyiben a R. speciális szabályt nem tartalmaz, az eljárásra a Pp. rendelkezéseit kell alkalmazni. Minthogy azonban az eljárás egyesbírói eljárás, és annak célja a bíró lehető szabad mozgását és formaszerezségektől mentességét kívánja meg, elsősorban a Pp.-nak nem a törvényszéki, hanem a járásbírói eljárásra vonatkozó szabályaira kell visszanyulni. Ez általában véve könnyítést jelent, s csak kivételesen — az egyesbírói rendszer veszélyeivel szemben való védekezésként — szigorítást, pl. a jegyzőkönyvezésnél (Pp. 246. §). A jelen § szabályánál fogva ezeket a szigorító rendelkezéseket is alkalmazni kell: E szabály továbbá kizárja az előkészítő iratok váltását (Pp. 205. §).

Pécsi T. 1923 május 3. P. IV. 797/38. 1923. szám. F. M. cég felfolyamodásában első sorban az eljárás felfüggesztését kéri a 9590/1922. M. E. rendelet alapján. Minthogy azonban az a rendelet csakis a peres eljárásnak s a végrehajtási eljárásnak felfüggesztését rendeli az u. n. trianoni békeszerződés 231-ik cikkében körülírt követelésekre vonatkozóan, de a kényszerügyességi eljárásra, mely a bejelentett követelések érdemleges elbírálásával nem foglalkozik, nem vonatkozik, ezért ezen kérelemnek hely adható nem volt.

A csődtörvény módosítása.

68. §.

Az 1881: XVII. t.-c. 200. §-ának 1. bekezdése úgy módosul, hogy az eljárást a kényszerügyesség tekintetében nem lehet megindítani az idézett § 1—4. és 6. pontjai esetében; ha pedig az igazságügyminiszter e rendelet 6. §-a értelmében intézkedik, az eljárást nem lehet megindítani akkor sem, ha a közadás a csőd-hitelezők tökeköveteléseinek kiegyenlítésére legalább az idézett §-ban említett miniszteri rendeletben meghatározott legkisebb hányadnak az ott meghatározott leghosszabb határidőn belül megfizetését fel nem ajánlja.

I. Visszás volna, ha csődön kívül az adós lényegesen eltérő feltételek mellett köthetne kényszerügyességet, mint a csődben. Ezért a R. a csődbeli kényszerügyesség kellékeit legalább nagyjában egyenlővé teszi a csődön kívüli kényszerügyesség kellékeivel és jelesül melőzi a 40 százalékos minimális hányad követelményét (Cst. 200. § 5. p.). Egyebekben azonban a R. nem kívánja a Cst.-t módosítani és ezért a csődbeli kényszerügyességre, a jelzett eltéréstől eltekintve, továbbra is a Cst. irányadó. Kell tehát többek közt az előírt személyes többség is.

II. A 15700/1925. I. M. sz. rend. (l. fent a 6. §-nál) 3. §-a:

Az 1. §. rendelkezése folytán a R. 68. §-ának értelmében az 1881. évi XVII. törvénycikkben foglalt csődtörvény 200. §-ának az idézett 68. §-szal ideiglenesen módosított első bekezdése akként módosul, hogy az eljárás a kényszerügyesség tekintetében nem indítható meg, ha a közadás a tartozások kiegyenlítésére fel nem ajánlja, hogy az e rendelet értelmében szükséges (1. §. első és második bekezdése) legkisebb hányadot a jelen rendeletben megszabott vagy az e rendelet értelmében bíróság megszabható leghosszabb határidő alatt megfizeti.

Soronkivüli eljárás.

69. §.

(1) Mind az első, mind a felfolyamodási bíróság az egyességi eljárás egész folyamán soronkivül jár el és az eljárásnak lehető gyorsasággal való bevégzéséről gondoskodik.

(2) A törvényszék elnöke e rendelkezés megtartását felügyeleti hatáskörében állandóan ellenőrzi és a késedelem megelőzéséről gondoskodik.

Illeték.

70. §.

Az egyességi eljárásban az illetékköteles beadványok, jegyzőkönyvek, mellékletek, felzetek és egyességek illetéke tekintetében az 1914: XLIII. t.-c. 81. §-ának a csődeljárásra vonatkozó rendelkezéseit, az eljárásban használt egyéb iratok illetéke tekintetében pedig a bélyeg- és illetéki törvények és szabályok érvényben álló rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni.

I. Az 1914: XLIII. t.-c. 81. §-a szerint a Cst. 210. §-a értelmében a csődbíróságnál létrejött és jogérvényesen jóváhagyott bírói egyesség után az id. törvény 21. §-ában meghatározott illeték jár; a most idézett § szerint pedig annak az illetéknek az egynegyedrészét jár, amely az eljárás tárgyának alapulvétele mellett az ítélettől járna.

Az egyéb illetékköteles beadványok, jegyzőkönyvek, mellékletek és felzetek illetéke tekintetében az id. t.-c.-nek az egyéb bírói eljárásokban járó illetékekre vonatkozó rendelkezései irányadók. Vitás lehet, vajjon a tárgyalási jegyzőkönyvre a felszámolási tárgyalás bélyegilletékét is le kell-e róniok a hitelezőknek? Az igenlő megoldás mellett szól az, hogy az adós részéről tett elismerés alapján ellene kielégítési végrehajtásnak van helye, mint a csődbeli felszámolás alapján; ellene szól az, hogy az egyességi eljárásban felszámolás és a követelések végérvényes megállapítása nem fog helyt. V. ö. még az id. t.-c. 41. §-át és a Bélyeg- és illetékszabályok 24. tételét, valamint ezidő szerint a 68.600/1924. sz. P. M. rendelet II. címét.

II. A vagyonfelügyelő nem tömeggondnok, és így beadványai nem illetékmentesek. Az adós részéről leteendő költségelőleg (9. § 3. bek.) megszabásánál a bírónak erre figyelemmel kell lennie és a vagyonfelügyelőt erre ki kell tanítani.

Életbelépés. Területi hatály. Átmeneti rendelkezések.

71. §.

(1) Ez a rendelet az 1915. évi december hó 1. napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki.

(2) E rendelet életbelépésének időpontjától kezdve a háboru következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges rendkívüli intézkedések megállapításáról 1915. évi július hó 31.

napján 12.000/1915. I. M. E. szám alatt kibocsátott igazságügy-miniszteri rendelet 25. §-ának 1. bekezdése csak oly adósra nyer alkalmazást, aki a háboru következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges rendkívüli intézkedések megállapításáról 1915. évi április hó 29. napján 1.380/1915. M. E. szám alatt kibocsátott minisztériumi rendelet 1. §-ában meghatározott egyének közé tartozik. Ha a bíróság a csődnyitási eljárást oly adóssal szemben, aki a minisztérium utóbb idézett rendeletének 1. §-ában meghatározott egyének közé nem tartozik, félbeszakította, az eljárás folytatására hivatalból tárgyalási határnapot tűz ki.

(3) Azokra az adósokra vonatkozólag, akik ellen a 2. bekezdés értelmében hitelező kérelmére csődnyitásnak van helye, a jelen rendelet életbelépése napján véget ér az az idő, amelyet a 12.000/1915. I. M. E. számú rendelet 25. §-ának 2. bekezdése értelmében az 1881: XVII. t.-c. 27. §-ának utolsó bekezdésében megszabott hathónapi határidőbe és az idézett törvénycikk 28. §-ában megszabott két évi határidőbe nem lehet beszámítani.

(4) Ha az adós az egyességi eljárás megindítása iránti kérelmet az 1916. évi február hó 1. napja előtt terjeszti elő, a 19. §. rendelkezéseit és az azokkal kapcsolatos rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha a 19. §. 1. bekezdésében említett jogot az ott jelzett két hónapot megelőzőleg az 1914. évi augusztus hó 15. napja után szerezték.

I. A nehézkes szövegezésű 2. és 3. bek. ma már tárgytalan.

II. Ha az adós az egyességi eljárás megindítása iránti kérelmet 1916. évi február hó 1-e előtt terjeszti elő, a R: a 19. § 1. bekezdésében megszabott kéthónapos érvénytelenséget visszafelé egészen az 1914. évi augusztus 15-ig terjeszti ki. Ezzel a moratórium ideje alatt az adósok ellen foganatosított végrehajtások során szerzett külön kielégítési jogokat az eljárás befejezetté nyilvánításának előfeltétele alatt érvénytelenekké teszi, hogy így a háborus viszonyok folytán fizetési zavarokba jutott adósok részére az egyesség megkötését a rendnél nagyobb mértékben megkönnyítse és módot adjon nekik arra, hogy az egyességi hitelezőknek oly kvótát ajánlhassanak fel, aminőt azok kapnának akkor, ha ily végrehajtások nem foganatosítottak volna. A kedvezmény azonban csak a végrehajtásokra és nem a 19. § 2. bekezdésében meghatározott előjegyzésekre is vonatkozik.

Végrehajtási záradék.

72. §.

E rendelet végrehajtására, ugyszintén az ügyvitelre és az ügykezelésre vonatkozó szabályokat az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

A R. 65., 66. §-ai helyett:

1916: V. t.-e. 2—7. §-ai.

2. §.

Aki abból a célból, hogy a hitelező a csődeljárás vagy a csődönkivüli kényszeregyességi eljárás során a hitelezők valamely határozatának hozatalához szavazatával hozzájáruljon vagy hozzá ne járuljon, vagy pedig a szavazástól tartózkodjék, a hitelező részére vagy pedig a hitelező beleegyezésével más részére ajándékot vagy egyéb előnyt juttat vagy ígér; ugyszintén a hitelező, aki az említett célból a maga vagy más részére ily előnyt követel vagy elfogad, vétséget követ el, amelynek büntetése hatezer koronáig terjedhető pénzbüntetés.

I. A csődönkivüli kényszeregyességi eljárással magánjogi és perjogi rendszerünkbe új intézmény lép. Ez a körülmény szükségessé teszi, hogy büntető jogszabályaink is megfelelően kiegészíttessenek.

A fennálló törvények — különösen a Btk. — nem nyújtanak ugyanis kellő védelmet az új intézménnyel kapcsolatban felmerülhető valamennyi visszaélés ellen. A Cst. 265. §-a vétségge nyilvánítja koholt követeléseknek a csődeljárásban való bejelentését, 266. §-a pedig ugyan- csak vétségként bünteti a hitelezőknek oly célból történő megvesztegetését, hogy szavazatukkal a hitelezők valamely határozatához hozzájáruljanak.

Mind a csődeljárásnak, mind pedig a csődönkivüli kényszeregyességi eljárásnak alapelve, hogy a hitelezők általában egyenlő mértékű kielégítésre jogosultak és hogy ehhez képest a hitelezők közt az adós vagyona tekintetében érdekközösség áll fenn. Erre az érdekközösségre támaszkodva, a fizetőképtelenségbe jutott adós ügyeinek rendezésében mind a két eljárás széleskörű rendelkezési jogot juttat a hitelezőknek, akik e jogukat szavazat útján gyakorolják. Minthogy e szerint a szavazati jog a hitelezőket csupán a jogos magánérdekükkel egybevágó hitelezői közös érdek érvényesítésére illeti meg, megtorlást igénylő visszaélésnek kell tekinteni egyrészt a hitelezők szavazatának jogosulatlan előny nyújtásával történő befolyásolását, másrészt a hitelezőknek azt az eljárását, hogy szavazati jogukat előny szerzésére használják fel. Ez a körülmény indokolja a hitelezők aktív és passzív megvesztegetésének büntetés alá helyezését.

A hitelezők a közadós jogviszonyai tekintetében a legmesszebbmenő rendelkezési jogot akkor gyakorolják, amikor akár a csődeljárás során, akár a csődönkivüli egyességi eljárásban az egyességet szavazatukkal a határozathoz hozzá nem járuló hitelezőkre is kiterjedő joghatállyal hozzák létre. Mivel az egyességi ajánlat elfogadása vagy el nem fogadása mind az adósnak, mind a hitelezőknek érdekét a legközvetlenebbül érinti, a hitelezők megvesztegetésétől épp az egyesség megkötése feletti határozathozatalnál kell leginkább tartani. Ezért a hitelezői szavazatok tisztaságának büntetőjogi védelme a kényszeregyességi eljárásban különösen indokolt.

Feltétlenül szükséges tehát, hogy a csődtörvény 265. és 266. §-ában

foglalt, a csődeljárás során elkövetett visszaélések megtorlására vonatkozó büntető rendelkezések a csődönkivüli kényszeregyességi eljárás során elkövetett visszaélésekre is kiterjesztessenek.

Nyilvánvalóan indokolatlan továbbá, hogy e cselekmények, amelyek a csődeljárásban és a csődönkivüli kényszeregyességi eljárásban egyenlően súlyosak, az egyikben vétségkép, a másikban pedig kihágáskép büntetessenek.

Tekintettel arra, hogy a csődtörvénynek 265. és 266. §-a mind azövegezés, mind pedig érdemi rendelkezés szempontjából kifogások alá esik, továbbá hogy mindkét eljárásban előfordulható oly visszaélésekről van szó, amelyeknek tényálladékát és büntetését mind a két eljárásra nézve a büntetőjogrendszer egysege szempontjából egybehangzóan kell megállapítani: a T. 2. és 3. §-aiban a koholt követelés érvényesítésével és a hitelezők megvesztegetésével elkövetett büncselekményekről mind a csődeljárásra, mind a csődönkivüli kényszeregyességi eljárásra kiterjedőleg együttesen rendelkezik, a 6. §-ban pedig a csődtörvény 265. és 266. §-át hatályon kívül helyezi.

II. A 2. § a hitelezőknek a csődeljárás vagy a csődönkivüli kényszeregyességi eljárás során történő aktív és passzív megvesztegetéséről rendelkezik. E § tehát egyrészt a csődtörvény 266. §-ának, másrészt a csődönkivüli kényszeregyességi eljárásról szóló 4.070/1915. M. E. sz. rendelet 65. §-ának 1. pontja helyébe lép.

A § a büncselekmény tényálladékát szabatosabban és e mellett tágabban állapítja meg, mint a Cst. 266. §-a. Így bünteti a megvesztegetést nemcsak akkor, ha arra irányul, hogy a hitelező szavazatával bizonyos határozat hozatalához hozzájáruljon, hanem akkor is, ha az a célja, hogy a hitelező szavazatával valamely határozathoz hozzá ne járuljon, vagy hogy a szavazástól tartózkodjék, — ha a jogosulatlan előny juttatása vagy ígérese nem a hitelező vagy beleegyezésével hozzátartozója, hanem a hitelező beleegyezésével bárki más részére történik stb.

Több kisebb jelentőségű eltérés mellett a Cst. 266. §-a és a T. 2. §-a között a leglényegesebb eltérés a büntetési nem és tétel tekintetében van. Ugyanis míg a Cst. a hitelezők megvesztegetését súlyos fogházbüntetéssel és kisebb pénzbüntetéssel sújtja, addig a T. e cselekményre csupán magas összegű pénzbüntetést állapít meg. Ez a szóban lévő cselekménynek viszonylag kisebb súlyosságában és annak legtöbbször nyereszkeségi célzatában találja indokolását.

A hitelezők határozatának tárgya mind a csőd-, mind pedig a csődönkivüli kényszeregyességi eljárásban a kényszeregyességi ajánlat elfogadása, továbbá a csődeljárásban még a vagyongazdálkodó és a csőd-választmány választása, a csődvagyon kezelése és értékesítése tekintetében a tömeggondnoknak vagy a csődválasztmánynak adott utasítások stb. Ha a hitelező megvesztegetése nem e kérdések valamelyike felett való szavazásra vonatkozik, hanem arra, hogy a hitelező a csődeljárásban vagy a csődönkivüli kényszeregyességi eljárásban valamely egyéb joggal bizonyos módon éljen vagy ne éljen, pl. hogy valamely követelést kifogásoljon vagy ne kifogásoljon, úgy az e § alá nem esik. (Ind.)

3. §.

Aki akár a csődeljárás, akár a csődönkivüli kényszeregyességi eljárás során tudva koholt követelést érvényesít, amennyiben

súlyosabb büncselekmény nem forog fenn, vétséget követ el, amelynek büntetése három évig terjedhető fogház és hatezer koronáig terjedhető pénzbüntetés.

Ez a § koholt követeléseknek a csődeljárás vagy a csődön kívüli kényszeregyességi eljárás során való érvényesítését bünteti és ehhez képest a Cst. 265. §-át és a 4070/1915. M. E. sz. rend. 65. §-ának 2. pontját hivatott helyettesíteni.

Koholt követelésnek bírói uton érvényesítése — ha az csődön kívül történik — fennálló jogunk értelmében rendszerint csupán magánjogi hátránnyal (perköltségviselés, esetleg kártérítés) jár, de büntető szankciót nem von maga után.

Máskép áll a helyzet a valótlán követelésnek a csődeljárás során a csődtömeg ellen történő érvényesítése esetében. Ha a valótlán követelés érvényesítése itt sikerrel jár, ez nemcsak a közadóst, hanem a rendelkezésre álló kielégítési alap elégtelensége következtében minden esetben a hitelező társakat is megkárosítja, mivel ezek így saját követelésükre viszonylag kisebb kielégítéshez jutnak. Ennek megfelelően a csődeljárás során a hitelezők a valótlán követelésnek a csődtömeg irányában való érvényesítése ellen a felszámolási tárgyaláson védekezhetnek ugyan és különösen kötelessége ez a tömeggondnoknak; de sem a tömeggondnok, sem a hitelezők nem ismerik közvetlenül a közadós jogviszonyait és ennek következtében az a joguk, hogy a követelést kifogásolják, nem nyújt teljes biztosítékot arra, hogy valótlán követelés érvényesítése nem fog sikerre vezetni.

Minthogy eszerint valótlán követelésnek a csődeljárás során érvényesítése a hitelezőknek és esetleg a közadósnak érdekét súlyosan veszélyezteti és e veszélyeztetéssel szemben az eljárási szabályok kellő védelmet nem nyújtanak, szükséges, hogy a koholt követelésnek a csődeljárás során történő érvényesítése mint veszélyeztető büncselekmény célzatára és eredményére való tekintet nélkül büntetés alá essék.

Hasonló a helyzet a csődön kívüli kényszeregyességi eljárásban. Bár az egyességi eljárás nem vezet közvetlenül a hitelezők kielégítésére, koholt követelésnek érvényesítése az egyességi eljárásban is súlyosan veszélyezteti a hitelezők érdekét annak folytán, hogy a koholt követelés az adós vagyoni helyzetét a valótlán kedvezőtlenebbnek tünteti fel, ami esetleg a hitelezőket hátrányos egyesség megkötésére bírhatja rá.

Már fent utalás történt arra, hogy a koholt követeléseknek a csődeljárás vagy a csődön kívüli kényszeregyességi eljárás során való érvényesítését mint veszélyeztető deliktumot kell büntetni. Ez okból a T. a Cst. 265. §-ával szemben a büncselekmény célzatának a tényálladékba való felvételét mellőzi.

Koholt követeléseknek a csődeljárás vagy a csődön kívüli kényszeregyességi eljárás során való érvényesítése a gyakorlatban rendszerint mint a Btk. valamely súlyosabb rendelkezése alá eső büncselekménynek elkövetési cselekedete fordul elő. Leggyakoribb eset az, hogy a koholt követelés érvényesítése az adós egyetértésével történt és ennek következtében az adós a valótlán követelést el is ismeri. Az adósnak ez a cselekménye a Btk. 414. §-ának 2. pontjába ütköző csalárd bukás büntetének tényálladékát állapítja meg és ily esetben a koholt követelés érvényesítője is a Btk. 95. §-ának rendelkezéséhez képest mint a súlyosabb büntetett csalárd bukás büntetének részese esik büntetés alá. Abban az esetben pedig, ha a koholt követelés érvényesítése hasonló

körülmények között a csődön kívüli kényszeregyességi eljárásban történik, a T. 4. §-ában foglalt súlyosabb büntető rendelkezés fog alkalmazást nyerni.

Koholt követelés érvényesítése esetleg a csalás (1908: XXXVI. t.-c. 50. §-a) elkövetési módja is lehet, amely esetben — ha a csalás büncselekményének a T. 3. §-ában megállapítottnál súlyosabb büntetéssel sújtott esete forog fenn — a Btk.-nek a csalásra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

Bár a T. 3. §-ában körülírt büncselekménynek ez a subsidárius jellege már a Btk. 95. §-ából szükségképp következik, a T. erre kifejezetten is utal. (Ind.)

4. §.

Az adós, aki fizetése képtelenségének beállása vagy ha kereskedő, fizetéseinek megszüntetése után hitelezőinek megkárosítása céljából az 1878: V. t.-c. (Btk.) 414. §-ában említett cselekmények valamelyikét követi el, ha a csődön kívüli kényszeregyességi eljárást az egyesség jóváhagyásával jogerősen befejezték, az okozott kár összegéhez képest az idézett törvénycikk 383. §-ában foglalt rendelkezések szerint büntetendő.

A csődön kívüli kényszeregyességi eljárás meghonosítása következtében a Btk. rendelkezései körében hézag támadt. A fizetése képtelenségbe jutott adósok a hitelezők megkárosítására irányuló célzattal véghezvitt azok a cselekményei, amelyeknek tényálladékát a Btk. 414. § 1—4. pontjai írják körül, eddig a Btk.-nek vagy 414., vagy 387. §-a alá estek. A 414. § alá akkor, ha a bíróság a csődöt megnyitotta, a 387. § alá pedig akkor, ha a bíróság a csődöt a fizetése képtelen adós ellen ki nem mondotta akár azért, mert csak egy hitelezője van, akár azért, mert a vagyona a csőd költségeinek fedezésére elégtelen. Eddigi jogunk (Cst. 87. §-a) ugyanis csupán ezt a két esetet ismerte, amikor a fizetése képtelen adós ellen a csődnyitást a bíróság mellőzte. Ehez a két esethez a csőd elmaradásának harmadik eseteként járul most már az az eset, amikor a fizetése képtelenségbe jutott adós a csődön kívüli kényszeregyességi eljárás megindítását kéri és az az egyességnek jogerős jóváhagyásával befejezést nyer. Minthogy az adósok a hitelezők megkárosítására irányuló cselekményei ebben az esetben sem maradhatnak megtorlás nélkül, a T. 4. §-a úgy rendelkezik, hogy ilyenkor az adóst épúgy kell büntetni, mint a Btk. 387. §-ában meghatározott esetekben, vagyis az okozott kár összegéhez képest a Btk. 383. §-ában megállapított büntetéssel. (Ind.)

5. §.

A csődválasztmány tagja, aki a csődeljárás során, ugyancsak a vagyonfelügyelő, valamint az ellenőrző biztos és az ellenőrző bizottság tagja, aki a csődön kívüli kényszeregyességi eljárás során megbízatása körében a Btk. 361. §-ában említett cselekményt

követi el, az idézett § 1. bekezdésében, valamint a Btk. 363. és 364. §-aiban foglalt rendelkezések szerint büntetendő.

A bűnvádi eljárást hivatalból kell megindítani.

A csődeljárásban a csődtömeg kezelése, gondozása és felügyelete a tömeggondnoknak, esetleg a csődtörvény 98. vagy 99. §-a alapján kinevezett vagy választott vagyongazdálkodónak feladata. Ha e személyek, akik állásuknál fogva a tömeg érdekeinek előmozdítására kötelesek, a tömegnek szándékosan vagyoni kárt okoznak és cselekményük nem meríti ki a sikkasztás vagy csalás tényálladékát, a Btk. 361—364. §-aiban foglalt rendelkezésekhez képest hűtlen kezelés miatt esnek büntetés alá.

A csődön kívüli kényszeregyességi eljárásban a vagyongazdálkodó tevékenysége rendszerint nem terjed ki az adós vagyoni kezelésére, hanem csupán az adós vagyoni viszonyainak kipuhítására, vagyongazdálkodásának ellenőrzésére és a fentebb említett hozzájárulás megadására stb. szorítkozik. A vagyongazdálkodónak azonban ezen a hatáskörön belül is bőségesen nyílik mód és alkalom az adósnak és a hitelezőknek szándékos megkárosítására. Hasonlóképp nincs kizárva ily visszaélés lehetősége a csődön kívüli kényszeregyességi eljárásban az ellenőrző biztos vagy az ellenőrzőbizottság tagjai részéről, akik részben a vagyongazdálkodóval párhuzamos hatáskörben járnak el, részben pedig ellenőrzik a vagyongazdálkodót.

A vagyongazdálkodónak, az ellenőrző biztosnak vagy az ellenőrzőbizottság tagjának ily cselekménye a hűtlen kezelésnek a Btk. 361. §-ában meghatározott fogalma alá nem esik, mert e személyek megbízását idegen vagyongazdálkodásnak vagy gondozásának tekinteni nem lehet és így ha említett cselekményük egyéb tényálladási elemek hiányában nem meríti ki a Btk.-nek meghatározott valamely más bűncselekmény tényálladékát sem, büntetlenül maradna.

Teljesen hasonló a jogi helyzet a csődeljárásban a csődválasztmány tagja tekintetében. A csődválasztmány ugyanis a csődtömeg tekintetében széleskörű rendelkezési jogot gyakorol, anélkül hogy a tömeg kezelése feladata volna és e mellett fontos szerepet tölt be a csődtömeggondnok ellenőrzése és támogatása körül is. A csődtömeg szándékos megkárosítása, amelyet a csődválasztmány tagja e hatáskörben elkövet, a fentebb kifejtett okból szintén nem vonható a hűtlen kezelésnek a Btk. 361. §-ában körülírt fogalma alá.

E hiányokat a T. 5. §-a pótolja.

A Btk. 362. §-a azt az elvi álláspontot foglalja el, hogy a hűtlen kezelést hivatalból kell üldözni, ha olyan személy követi el, akinek a megbízása hatóságtól származik. Minthogy a csődválasztmány tagjának, a vagyongazdálkodónak, az ellenőrző biztosnak és az ellenőrzőbizottság tagjának jogköre a hatóság kinevezésén, kirendelésén, illetőleg a hatóság közreműködésével történt választáson alapszik, tehát minden esetben közmegbízás jellegével bír, a T. értelmében a § első bekezdésében meghatározott bűncselekmény iránt a bűnvádi eljárást hivatalból kell megindítani. (Ind.)

6. §.

Az 1881 : XVII. t.-o. 265. és 266. §-aiban foglalt rendelkezések hatályukat veszítik.

A Cst. 265. és 266. §-ait a T. 2. és 3. §-ában foglalt rendelkezésekre tekintettel kell hatályon kívül helyezni.

7. §.

E törvény életbelépésének napját a minisztérium határozza meg. Hatálya Horvát-Szlavonországokra nem terjed ki.

Ezt a törvényt a minisztérium hajtja végre.

TARTALOMMUTATÓ.

	Oldal
1916: V. t.-c. I. §	3
A m. kir. minisztériumnak 4070/1915. M. E. számú rendelete a csődön- kívüli kényszeregyességi eljárásról	3
I. fejezet. Az egyességi eljárás megindítása	3
Kérelem. 1. §	3
Illetékesség. 2. §	7
A kérvény alaki kellékei. 3-4. §§	8
Ajánlat. Alaptalan kérelem költsége. 5. §	14
Legkisebb hányad. 6. §	16
A m. kir. igazságügyminiszternek 15.700/1925. I. M. számú rendelete a csődönkívüli kényszeregyességi eljárásban a tar- tozások kiegyenlítésére fizetendő legkisebb hányadnak, vala- mint az erre megszabható leghosszabb határidőnek megállá- pítása és az említett eljárást érintő egyes más rendelkezések tárgyában	17
Az eljárás megindítása. 7. §	20
Vagyonsfelügyelő kirendelése. 8. §	21
Biztosítási intézkedések. 9. §	24
Hirdetmény. 10-12. §§	27
Az eljárás megindításának feljegyzése. 13. §	32
Hivatalból való eljárás. 14. §	33
Meghallgatás. Igazolás. 15. §	36
II. fejezet. A kérvény benyújtásának és az eljárás megindításának joghatálya	37
A joghatály kezdőpontja. 16. §	37
A kérvény benyújtásának és az eljárás megindításának hatálya az adós rendelkező jogára. 17. §	39
Az eljárás megindításának joghatálya az adós ellen foganato- sított jogcselekményekre. 18. §	45
Az eljárás megindítását megelőző jogszerzések érvénytelensége. 19. §	50
Csődnyitás. 20. §	54
III. fejezet. Vagyonsfelügyelő, ellenőrző biztos és ellenőrző bizottság	55
Vagyonsfelügyelő. 21-25. §§	55
Ellenőrző biztos és ellenőrző bizottság. 26-27. §§	63

	Oldal
IV. fejezet. Hitelezők	68
A követelések bejelentése. 28. §	68
Az elévülés nyugvása. 29. §	72
Az eljárástól nem érintett követelések. 30. §	72
Előnyösen kielégítendő követelések. 31. §	74
Nem pénzbeli követelések. Határozatlan összegű követelések. 32. §	76
Kezes és egyetemleges adóstárs visszkereseti követelése. 33. §	77
Járulék. Visszkereseti követelés. 34. §	79
Beszámítás. 35. §	80
Az egyességi eljárásban nem érvényesíthető követelések. 36. §	82
V. fejezet. Egyességi tárgyalás	82
Az adós személyes megjelenése. 37. §	82
Az adós felfedező kötelessége. 38. §	84
Jelentés. 39. §	84
Eskü. 40. §	85
Érdemleges tárgyalás. 41. §	87
Szavazati jog. 42—46. §§	89
Szavazás. 47. §	98
Megkívánt többség. A szavazás ismétlése. 48. §	100
Az egyesség tartalma. 49. §	102
Külön megegyezések semmissége. 50. §	109
Telekkönyvi gondviselő. 51. §	112
VI. fejezet. Az egyesség jóváhagyása. Az eljárás befejezése és megszüntetése	114
Az egyesség jóváhagyása. 52. §	114
A jóváhagyás megtagadásának okai	115
a) Kényszerű okok. 53. §	115
b) Fakultatív okok. 54. §	117
Az eljárás befejezetté nyilvánítása. 55. §	124
Az eljárás megszüntetése. 56—57. §§	123
Csődnyitás. 58. §	131
Az eljárás költsége. 59. §	133
VII. fejezet. Fellebbvitel. 60. §	133
VIII. fejezet. Az egyesség joghatálya. 61. §	137
Az egyesség végrehajthatósága. 62. §	141
Az egyesség joghatálya a csődben. 63. §	143
IX. fejezet. Az egyesség hatálytalanítása. 64. §	144
X. fejezet. Büntetőjogi rendelkezések	146
XI. fejezet. Vegyes és életbeléptető rendelkezések	146
A csődtörvény és a Pp. alkalmazása. 67. §	146
A csődtörvény módosítása. 68. §	147
Soronkívüli eljárás. 69. §	148
Illeték. 70. §	148
Életbelépés. Területi hatály. Átmeneti rendelkezések. 71. §	148
Végrehajtási záradék. 72. §	149
1916: V. t.-c. 2—7. §-ai	150
Tartalommutató	156

Helyben

201
1703

NKE EKK KTK Kari Könyvtár

00072012

Polgári eljárási jog

Munkács

